

GHEORGHE VĂDUVA

VISCOLIRI
ROMAN

EDITURA CTEA

Coperta: **VICTOR ILIE**

Acest volum încheie un ciclu de șapte romane, care urmăresc aceeași temă a filosofiei omului responsabil, a întoarcerii sale perpetue la izvoare. Celelalte șase au fost publicate la *Editura Militară* și sunt, în ordinea apariției lor, următoarele: *Între două toamne*, *Trepte*, *Nucul și via*, *Poarta zorilor*, *Muntele Iernii* și *Orb în lumină*.

Descriere CIP a Bibliotecii Naționale a României
VĂDUVA, GHEORGHE

Viscoliri/Gheorghe Văduva. – București: Editura Centrului Tehnic Editorial al Armatei, 2005

ISBN 973-7601-29-7

821.135.1-31

*Soției mele,
cea mai frumoasă realitate din viața mea*

DE ACELAȘI AUTOR:

CĂRȚI APĂRUTE

1. **Între două toamne**, roman, Editura Militară, București, 1980
2. **Virtuți ostășești**, eseuri, Editura Militară, București, 1982
3. **Trepte**, roman, Editura Militară, București, 1985
4. **Nucul și via**, roman, Editura Militară, București, 1987
5. **Poarta zorilor**, roman, Editura Militară, București, 1990
6. **Muntele iernii**, roman, Editura Militară, București, 1990
7. **Orb în lumină**, roman, Editura Militară, București, 1995
8. **Rugăciune pentru un străin**, roman, Editura Militară, București, 2000
9. **America. Simplitate în măreție**, note de călătorie, Ed. Militară, București, 1997
10. **Cinci minute**, piesă de teatru într-un act, în volumul „Cota soarelui”, Editura Militară, București, 1977.
11. **Memoria**, piesă de teatru într-un act, 1979
12. **Apărare activă**, Editura Militară, București, 1980
13. **În ofensivă**, Editura Militară, București, 1981
14. **Infiltrarea**, Editura Militară, București, 1984
15. **Ordine și disciplină**, eseuri, Editura Militară, București, 1983
16. **Pregătirea tactică, în condițiile de relief și climă ale teritoriului național** (coautor și coordonator), Editura Militară, București, 1985
17. **Cooperarea și colaborarea în luptă**, Editura Militară, București, 1986
18. **Asigurarea flancurilor și intervalelor**, Editura Militară, București, 1988
19. **Iscușița în luptă**, Editura Militară, București, 1987
20. **Pregătirea de luptă a trupelor. Preocupări, tendințe, perspective**, (coautor), Editura Militară, București, 1987
21. **Nori pentru mileniul trei – eseu de geostrategie –**, Editura Național, București, 1998
22. **Strategia acțiunilor rapide** (teză de doctorat), Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002
23. **Terorismul** (coautor, coordonator), Editura AISM, București, 2002
24. **Strategie militară pentru viitor**, Editura Paideia, București, 2003
25. **Zidire de fum**, versuri, Societatea Scriitorilor Militari, 2004
26. **Istoria grănicerilor și a începutului poliției de frontieră**, coautor, Ed. Scaiul, 2004
27. **Arta militară de-a lungul milenilor**, coautor, Centrul Editorial al Armatei, 2004.
28. **Războiul viitorului, viitorul războiului**, coautor, Editura Universității Naționale de Apărare, 2004

ÎN PREGĂTIRE:

1. **Porțile umbrei**, roman, 450 pagini
2. **Singur**, roman, 400 pagini
3. **Amnare ruginite**, versuri, 200 pagini
3. **Întoarcerea la izvoarele de mâine**, eseu de geopolitică, 400 pagini

1

Din nou, singur. Nu simt o ușurare, ci o povară. Camera de spital devine rece și apăsătoare, lumea de dincolo de fereastră se îndepărtează, picăturile de ploaie bat în geam precum semnificațiile cuvintelor într-o pagină de carte, amintirile se tăvălugesc, împinse de vânturi, gândurile se duc la cea mai importantă nuntă din viața mea, nunta fiului meu, frunzele au căzut demult.

Luna lui noiembrie mi se pare mai mohorâtă în modul cum mi-o amintesc decât în cel în care o trăiesc. Nu vreau să opresc timpul în loc, dar nici nu pot să fug de el. Îmi dau seama mai mult ca oricând că el există în mine pentru că și eu exist în același loc mereu, în același mod mereu, adică într-o sinteză precară și banală – trecut, prezent, viitor. Nu poți despărți acești timpi – ei există în orice realitate –, dar nici nu-i poți uni la infinit cu forța respectului și a încrederii.

Greșelile se plătesc, bunătatea, sau ce o fi, poate prostia bunătății, se reprimă, în timp ce, câteodată, ticăloșia se răsplătește. Nu-mi fac bilanțul – ar fi prea subiectiv –, dar nici nu-mi pot alunga dreptul de a-mi gândi încurcata logică a negândul. Adineauri, când Camelia, soția mea, a ieșit pe ușa aceasta albă și rece, care, de azi dimineață, de la plecarea ei, parcă a uitat să se mai deschidă, plăcile tectonice ale sufletului s-au îmbârligat din nou, producând-mi, în inimă, un cutremur de gradul 8 pe scara Richter, urmat de o mie de replici.

S-au dărâmat toate castelele mele de granit sau nisip, la o astfel de intensitate a cutremurului totul este dărâmat, și nu a mai rămas decât unul, de fapt, o simplă căsuță, o colibă de piatră cât viața, pe care, adesea, din cauza dunelor sau a turnurilor prea crunt înșelătoare ale castelelor de nisip de pe plajele mult prea înșorite sau mult prea lăudate, am uitat s-o mai simt în căldura intimă a duratei. Pentru că și durata, uneori, uită să-și renumere clipele care i-au mai rămas...

- Sunteți gata?
- Da!
- Foarte bine. Începem!
- Mă supun!
- Acum, că ați rămas singur pentru o zi, o să vă chinuiască dublu.
- Plăcerea va fi de partea mea.
- Mie îmi spuneți?!
- Nu, mie.
- Atunci o să mă răzbun.
- Femeile...
- Bărbații. Tot ei. Și pe patul de suferință, tot la același lucru se gândesc.
- Tot e ceva.
- Lasă că vă arăt eu. Timpul pe care l-aș fi cheltuit cu rănilor soției dumneavoastră o să-l dăruiesc rănilor dumneavoastră.
- Dacă altfel nu se poate... Sper să simtă și ea, acolo, efectul acestei generoase danii.
- Ea se distrează. O nuntă e o nuntă.
- Numai de nuntă nu-i arde ei.
- Oricum, ea e la nuntă, iar dumneavoastră, aici...
- Marchează momentul.
- Așa credeți?
- Cam așa.
- Posibil.
- Nimic nu e imposibil pe lumea asta.
- Asta spuneam și eu.
- Trebuia să se ducă neapărat acolo...
- E atât de important?
- Este. Unicul nostru fiu se însoară, nu?
- Prostul!
- E o poveste...
- V-a costat însă cam mult povestea asta. O știu, mi-a spus-o doamna. Cel puțin o lună de spital, plus toate necazurile și

urmările. Dar și plăcerea de a fi cunoscut-o pe Dana, terorista dumneavoastră în exclusivitate. O să-mi purtați amprentele toată viața. Iar când o să mă vedeți, dacă n-o să mă uitați între timp, or să vă treacă fiorii.

- Așa o fi. Nu știu. Oricum, niște fiori tot o să mă treacă.

- Măgulitor răspuns pentru o femeie.

- Glumesc.

- Și eu. O să vă vindecați și o să mă uitați.

- Nu se uită așa ușor o fată ca tine.

- Sunteți drăguț.

- Drăguță ești tu. Eu sunt doar sincer. N-am încotro.

- Dacă n-ar fi doamna o zână sau o rază de soare, aș crede chiar că îmi faceți curte.

- Îți fac.

- E normal, depindeți de mine. Eu sunt, acum, zeița dumneavoastră. Nu cea mai bună, e drept, dar nici cea mai rea...

- Mulțumesc, Dana! Nu știu ce ne-am fi făcut fără tine.

- V-ați fi găsit alta.

- Nu cred. Așa ceva mai rar...

Sunt sincer. Acesta-i adevărul. De altfel, cu durerile astea infernale, deși glumesc, nu-mi prea arde de glume. Nici de altceva. Sau, cine știe... Omul e o ființă păcătoasă rău de tot.

Dana nu-mi ia în seamă remarca. Ea trece cu ușurință de la una la alta, nimeni nu-i poate dibui reprezentările. Reprezentările ei, proiectate în cele care cred că sunt ale mele, sunt ca un fel de trup uns cu vaselină, sau, cum va spune mai târziu nepoțelul meu despre sirene, ca un fum frumos...

- ... ca un fum frumos...

Se face că nu mă aude. Îmi tamponează în continuare, cu un somoiog de tifon strâns într-o pensetă, rănilor. Arsurile. Care se întind, urât de tot, râie ticăloasă, din vârful degetelor până la coate. Ca niște mângălituri grosolane, ca ipsosul aruncat cu mistria, și uitat acolo, apoi devenit un fel de răcâitură murdară, îmbâcsită cu gunoi și grăsime, pe un colț de zid și el nefinisat.

Abia de-mi mai recunosc mâinile. Sunt două obiecte cu o formă zgrunțuroasă și aproximativă, ca în filmele de groază. Dezinfectantul – sulfatiazol parcă îmi spune – pătrunde pe sub crusta de sulfamilon (un unguent englezesc împotriva arsurilor) și ustură cumplit.

Strâng din dinți și tac, deși îmi vine să urlu. Operațiunea aceasta durează aproape o oră. Curățirea rănilor va dura însă mai bine de două ore.

Dana termină această primă parte a producerii de usturimi, respiră cumva ușurată și mă privește în ochi. Nu-i ghicesc luminile. Probabil că nu e nimic luminos în ea în urma acestui efort și înaintea celui ce o așteaptă.

- Mă întorc imediat! Țineți mâinile așa. La aer. Să se umezească bine și să se înmoaie materia asta care v-a extras mizeria din rană. Știi că doare, dar asta e. În cinci minute, mă întorc și vă curăț.

- Nici o problemă.

- Vă stă bine când sunteți curajos, deși curajul nu este totdeauna punctul forte al bărbaților.

N-o fi. Curajul ăsta la care se referă ea nu-mi e nici mie prea clar. Dar Dumnezeu știe ce înseamnă curaj în opinia unei femei care cojește arșii! Oricum, acum ea are dreptate. Și, bineînțeles, poate să spună orice.

Nu-i răspund. În aceste clipe, cred că habar n-am ce-i acela un curaj adevărat. Sunt aproape convins că n-am știut niciodată. Probabil, curajul nu este ceva pe care să-l știi și cu care să ieși la plimbare. Și nici un măr din care să muști când ai poftă să fii curajos. Poate fi, cel mult, un fel de cuvânt pe care unii îl spun mereu, iar alții nu-l pronunță niciodată. Câteodată poate fi însă și ceva mult mai adevărat.

Dana îmi zâmbește nedefinit, închide ușa pe dinafară și mă lasă așa, cu mâinile suspendate deasupra lavoarului cu apă caldută amestecată cu sulfatiazol. Se așterne o liniște aspră și apăsătoare. Parcă aș fi într-o pădure complet înghețată, iarna.

Mi-e teamă de lupi, le simt colții în rănilile mele, mi-e teamă de mine însumi. Totul este încremenit în alb. Apoi și albul dispare. Nu mai rămâne nimic. Gândurile se risipesc și ele care încotro. Nici cenușiul dezamăgirilor nu mai există. S-o fi ascuns pe undeva, prin această încăpătoare rezervă de spital. Mă simt singur. Sau nu mă simt nicicum.

Dana se întoarce. Nu după cinci minute, ci după un sfert de oră. Ea totdeauna întârzie. Probabil că nu-i vine prea ușor să facă treaba asta, și atunci amână cât se poate clipa. Dar nu mai contează. Acum e aici. Mă bucur că o revăd. Am început chiar să o caut, să o aștept. N-am o repulsie față de durerea pe care efectiv mi-o produce, pentru că, dincolo de durere, există o speranță. Toată treaba aceasta chinuitoare trebuie să aibă o finalitate, toată relația asta de dependență dureroasă are o logică frumoasă sau păcătoasă, altfel totul ar fi lipsit de orice sens.

Dana este ca un fel de Fata Morgana. Apare și dispare, în acest deșert al durerii și al speranței. Cred că n-am s-o uit niciodată. Mă privește lung, îmi zâmbeste frumos, dar mie mi se pare că o face precum un urs înainte de a te mângâia cu o labă, și se apucă de treabă. Tamponează fiecare porțiune a rănilor, umezește din nou cojile muiate de sulfamilon și de carne prăjită și le pigulește cu o pensetă obișnuită. Fiecare atingere de pensetă echivalează cu înfigerea unui ac încins în foc într-o rană care este carne vie. Doare. Doare cumplit, dar m-am convins și eu că altfel nu se poate.

Măinile ei nu au forme prea delicate. Dimpotrivă, par un pic cam prea mari și prea butucănoase pentru o fată de altminteri frumoasă. Însă, în degetele lor, se află, cred, ceva din curajul despre care tocmai îmi vorbise, precum și experiența căpătată în cei opt ani cât a lucrat la arși. Toate acestea, plus răbdarea, fac din Dana, asistenta blondă, uitucă și capricioasă, un fel de bună șansă, de orizont senin pentru noi. Pentru mine și pentru Camelia. De două săptămâni ni se aplică un tratament cu sulfamilon – o alifie englezească folosită cu succes în arsurile

grave –, care ne-a trecut prin tot spectrul suferințelor fizice brutale, de la usturime cumplită, la durere acută și gravă, difuzată în tot corpul.

Pe ea n-o impresionează asta. Câteodată, mi se pare că nu-și dă seama, că nu-și poate reprezenta durerea altora, că a devenit insensibilă la o astfel de durere și la o astfel de trăire, așa cum eu sunt insensibil la tastatura calculatorului. Soarelui probabil că nu-i pasă de incendiile pe care le produce în pădurile verilor toride, nici de insolațiile altora și nici măcar de faptul că luminează pământul și generează viață. Nici oamenilor nu le pasă prea mult de ce face sau nu face soarele ăsta. Pentru ei, el răsare în fiecare dimineață, și acest lucru este cel mai important. Nimeni nu-și pune în nici un fel problema ce se va întâmpla în ziua în care soarele nu va mai răsări.

...Cu două săptămâni în urmă, ne pregăteam febril pentru nunta lui Ovidiu, fiul nostru. Unicul nostru fiu, aflat la anii studenției, se hotărâse, brusc, într-un apus de vară, să se însoare. Așa, pe neașteptate, cum se petrec mai toate lucrurile importante în viață. Dar, fiind băiatul nostru, minunea noastră, ne-am obișnuit să nu-i refuzăm cererile și să-i respectăm opțiunile. La urma urmei, sensul vieții este dreptul de a opta, nu?

Cu două luni în urmă, într-o zi din vara aceasta care tocmai s-a trecut în toamnă, când ne pregăteam pentru a merge la mare, noi în concediu și el în vacanță, ne-a anunțat, simplu și firesc, că, împreună cu noi, o să meargă și ea. „Care ea? “ a întrebat Camelia, soția mea, nedumerită și, în același timp, curioasă. „Cum care ea?! Ea, Gina! Colega mea. Adică o colegă de-a mea, de la facultate. N-o cunoașteți voi. Nu încă. Nu v-am prezentat-o. Mea culpa. O să v-o prezint în mașină, în drum spre mare. Aveți ceva împotrivă?“

Nu, ce am fi putut să avem noi împotrivă? Dimpotrivă, abia așteptam să o vedem. Era un fel de curiozitate complice și încurajatoare, care venea dintr-o altă zonă, nedefinită foarte

clar, neînțeleasă foarte bine. Era ca un fel de experiment al cercetătorului pentru a vedea dacă, pentru a vedea ce se întâmplă. Într-un fel, chiar ne-am bucurat. Ne-am bucurat că băiatul nostru crescuse, că nu mai e un bebeluș și că îl vom cunoaște în felul acesta și mai bine...

Pe naiba! Abia așteptam, de fapt, să vedem fata și să apreciem, în felul acesta, gusturile fiului nostru, clasa lui. Încet, încet, îl pregăteam (credeam noi că-l pregătim) pentru actul cel mai hotărâtor, cel mai important din viața lui. Cel puțin, așa aveam eu impresia. Care, bineînțeles, nu se potrivea cu cea a lui Ovidiu. Eram sigur de asta, deși continuam să cred că e bine să avem un dialog cu fiul nostru, să prevenim un nedorit eșec al lui în dragoste și în familie. Lucruri de-astea se întâmplă la tot pasul, nu sunt un capăt de lume, dar fiul tău e fiul tău și lui nu trebuie să i se întâmple niciodată nimic rău. În fond, ce e rău în a merge la mare cu o fată și încă împreună cu noi, care suntem deocamdată familia lui?!

Drumul până la mare a fost ca orice drum. Eu n-am ezitat să merg cam cu cât prinde mașina și chiar să mă iau la întrecere cu un individ între Hârșova și Constanța, dar nu în încrâncenare, nu prostește, ci așa, respectându-ne și acordându-ne, acolo unde era cazul, prioritate și chiar făcându-ne acel semn pe care și-l fac piloții înainte de decolare și care înseamnă OK.

Acolo, la mare, după vreo săptămână de sejur, Gina și Ovidiu ne-au anunțat pur și simplu că ei au hotărât să se logodească. „Ei, chiar așa?! Sunt curios să știu ce v-a apucat și cam cât o să vă țină...” – am spus eu, așa, hodoronc-tronc, ca să-mi ascund surprinderea, ca să mă aflu în treabă. Poate chiar să fac o glumă. Pentru că, la drept vorbind, nu prea realizam ce se întâmplă. Ea s-a supărat pe loc, deși se străduia să n-o arate, iar el a luat, ca de fiecare dată când nu era de acord cu mine, poziția mutului. Nevastă-mea le-a zis că nu se glumește cu lucrurile astea, că sunt foarte importante, ei au răspuns că știu și ei foarte bine atâta lucru, doar nu sunt bebeluși. Ceea ce era

foarte adevărat. N-aveai cum să nu-i crezi, așa că ea, Camelia, soția mea, neentuziasmată, dar, ca întotdeauna, supusă ca o oaie, le-a cumpărat urgent tradiționalele inele de argint ale logodnei, iar eu am dispărut ceva mai mult de un sfert de oră din cafeneaua cu iz de Ada-Kaleh de pe faleza din Mangalia, unde fiul nostru și viitoarea noastră noră ne-au comunicat vestea, și m-am întors cu un buchet de flori. „Dacă voi așa ați hotărât, să fie într-un ceas bun și casă de piatră!“. „Asta se spune la nuntă, domnule, dar nu-i nimic, bine că ai spus-o și aici.“ Și ne-am petrecut restul zilelor de concediu și de vacanță la mare într-o excepțională dispoziție. Nevastă-mea, seara, la restaurantul superb, în aer liber, unde am sărbătorit evenimentul, a întreat-o, totuși, dacă părinții ei au fost anunțați și dacă nu cumva se vor împotrivi. E dreptul lor să o facă. „Părinții mei îmi respectă totdeauna sentimentele și opțiunile.“ Ceea ce, iarăși, putea să fie foarte adevărat. Pentru că așa făceam și noi cu al nostru, uitând că treaba asta cu căutatul în coarne copilului poate avea, de-a lungul timpului, consecințe dezastruoase.

Noi credeam că toți părinții sunt într-un tot de acord cu ce le spun copiii lor și se bucură nespun, chiar și atunci când odraslele vin și cu idei care nu le convin. Dar uitate că nu e chiar așa. Unii mai au și ei câte un cuvânt de spus. Și îl spun fără nici o reținere. Așa cum e normal. Degetul nu te ascunde niciodată de tine însuși și cu atât mai puțin de restul lumii. Pentru că restul lumii nu te vede nici dacă te ascunzi, nici dacă nu te ascunzi. Și chiar dacă te vede, habar n-are nici că te vede, nici ce e cu tine.

În prima zi după ce ne-am întors, Gina s-a înfățișat logodnicului ei cu obrazul tumefiat. Era răspunsul familiei sale la hotărârea ei și a lui fiu-meu de a se căsători. Un răspuns, un avertisment, o punere la punct. Greu de spus. A fost însă o tragedie. Palma aceea, care trebuia să fie luată ca o simplă palmă primită de la un părinte surprins de o hotărâre a fiicei sale pe care o considera deplasată, prematură, nechibzuită,

grăbită și inoportună, s-a transformat într-o tragedie. S-au încapățânat amândoi și au hotărât să facă nunta imediat. Au dispărut un timp, n-au mai discutat cu nimeni. Până la urmă, a învins, bineînțeles, hotărârea lor, pe care noi, toți, inclusiv părinții ei, am acceptat-o.

Logodna. Caută restaurant. Caută bani. Apoi din nou alarmă de gradul zero. Febră a pregătirilor pentru nuntă. Împrumut la CAR. Cumpărături. Runde de negocieri cu restaurantul ales. Cu cel militar, bineînțeles, pentru că pe acesta l-am ales.

Era o experiență unică, prima și ultima de acest gen. Unicul nostru fiu își lua zborul. Parcă prea repede. Parcă prea fără măsură. Parcă prea pe neașteptate. De fapt, nici n-am avut vreme să realizăm ce s-a întâmplat. Nimeni nu era și nu putea fi pregătit pentru așa ceva, deși s-ar părea că nu acesta-i lucrul cel mai important.

Căsătoria este un eveniment mult prea serios pentru a-l consuma între niște pregătiri pentru o nuntă și două sau mai multe gânduri. Bune sau rele. Noi am lăsat însă de multă vreme cale liberă personalității fiului nostru și nu mai puteam da înapoi. Am intrat prea devreme în ritmul lui alert și nechibzuit, în graba lui ala-dala, de parcă s-ar fi prăbușit norii, ar fi venit furtuna sau, și mai rău, s-ar fi declanșat potopul lui Noe. Deja ne simțeam în plus, demodați, incomozi și nepotriviți în calea fericirii lui și a generației lui.

În febra acestor pregătiri, trăiri și nedumeriri de tot felul, s-a întâmplat și nenorocirea noastră. Copiii erau pe undeva pe la ale lor, iar noi trecuserăm la operațiunea de curățenie generală în toată casa. În momentul cu pricina ne aflam la capitolul vopsit lemnăria și pereții bucătăriei. În ritm rapid. Tot în ritm rapid. Totul trebuia făcut cât ai bate din palme, în condițiile în care abia de ne dădeam seama că mai existăm și că mai există și altceva în afară de o nuntă de care ne era o frică prometeică. Și, ca un făcut, mai era și o sticlă cu benzină prin apropiere.

Prețiosul lichid avea un rol foarte precis, la ora aceea și în locul acela, în consens cu graba și euforia noastră impregnată de frică și nechibzuială: a dilua vopseaua. Umplusem toată casa cu afișe: „Atenție, benzină! Nu se fumează și nu se aprinde aragazul!“ Era perioada euforiilor și a glumelor. Afișul avea însă și partea lui serioasă. Pe care, probabil, n-o lua nimeni în seamă. Și cu atât mai puțin eu, care-l scrisesem.

Cum mă vopsisem de la creștet până-n talpă și nu mai puteam rămâne astfel, Cami mi-a turnat câteva picături din lichidul atât de prețios al acelor vremuri să-mi înlătur petele de vopsea de pe palme și de pe brațe. Și, dintr-o dată, dirijată parcă de o forță malefică, o flacăra uriașă, violentă, a țâșnit, ca o arteziană, ca o erupție vulcanică, din chiuvetă, a explodat, a pufnit ca o degajare de aer comprimat, mi-a cuprins brațele, apoi s-a revărsat peste pereții abia vopsiți. Camelia, surprinsă, a scăpat sticla de plastic din mână, a făcut stânga-mprejur și a luat-o la fugă după ajutor strigând cât o ținea gura: „Pompierii!“ Flacăra a ajuns-o însă și pe ea din urmă, i-a aprins fusta și ciorapii și a început să facă ravagii pe holul dintre camere. Cineva (probabil Camelia) aprinsese, totuși, aragazul să încălzească niște apă, iar eu n-am observat sau am uitat. Și cum, în strâmta noastră bucătărie, chiuveta se afla lângă aragaz...

Cami a luat-o la fugă pe scări, cu fusta în flăcări, iar eu am încercat să opresc extinderea focului. Aveam, undeva, în camera de pe hol, depozitate pentru nevoile de transport din timpul nunții, patru canistre pline cu benzină. Benzina era, pe atunci, raționalizată. Focul ar fi putut ajunge în câteva secunde până acolo și...

Acest gând m-a îngrozit. Am realizat imediat dimensiunea dezastrului. Dacă focul ar fi ajuns acolo...

Dar n-a ajuns. Pentru că l-am contraatacat cu brațele goale, arse, apoi cu o canadiană pe care o găsisem pe hol. Mi-a sărit imediat în ajutor și Ovidiu, care a degajat imediat bucătăria.

Focul n-a ajuns, deci, la canistre. Și asta era, în mintea mea de atunci, lucrul cel mai important. Am ajuns în schimb noi doi, Camelia și cu mine, adică două treimi din familia mea de până atunci, la spital. Cu arsuri de gradul trei-patru și dureri îngrozitoare. Mâinile mele, până la coate, și posteriorul piciorului Cameliei erau carne vie. Pielea, se transformase în șorici, durerile erau din ce în ce mai mari și mai ascuțite. În drum spre spital, mi-am adus aminte cuvintele unui cântec vechi pe care îl fredona tata pe la nunți:

*„Doamne, dușmanilor mei,
Dă-le car cu patru boi,
Ia-le ochii amândoi,
Dă-le car cu patru roate,
Ia-le mâinile din coate,
Să nu mă mai poată bate...”*

Pe cine am bătut eu în viața mea?! Pe cine am dușmănit eu?! Pe nimeni! Niciodată! Cine m-o fi blestemat atunci?! Nimeni. Probabil că tot răul ne vine din convingerea noastră că trebuie să facem numai bine. Iar binele acesta generează, uneori, în momente pe care numai Dumnezeu le poate defini, opusul lui. Adică rău...

... Dana pigulește cu migală, în continuare, ultimele zgaibe, adică ultimele firicele de carne vie și sulfamilon îngălbenit de efectul pe care l-a avut asupra rănilor. Rezist. Rezist acestei dureri care nu staționează, ci crește, tot crește până la efecte pe care nu le mai simt.

Îmi zic, totuși, că nu sunt eu ultimul ars și nici primul, că zeci de mii de alți păcătoși vor fi trecut prin acest purgatoriu pentru a ajunge nicăieri. Îmi vine apoi în minte un gând de-al meu mai vechi, mai năstrușnic decât toate celelalte la un loc, acela de a urca, de unul singur, Everestul. De ce neapărat Everestul și de ce neapărat de unul singur, nu știu. Fiecare om de pe lumea aceasta visează probabil că, în anumite împrejurări,

ar putea avea aripi sau, și mai rău, că ar putea fi cel mai bun, ar putea fi un unicat, adică un campion.

Eu nu vreau să fiu un unicat, vreau să fiu doar foarte bun, cel mai bun, dar nu în raport cu alții, ci în raport cu mine însumi. Vreau să fiu adică cel mai bun într-o întrecere absurdă cu mine însumi...

...Văd Everestul, simt șfichiuiturile vântului sec, puținătatea aerului, temperatura aspră, insuportabilă. Un fior mă zguduie puternic. Dar, ca orice fior, trece imediat, lăsând în urma lui un imens gol... Everestul din mine este însă tot acolo, înzăpezit, înfrigorat și ne-escaladat de nimeni, niciodată...

- Gata, am terminat!

Nu răsuflu ușurat. Ceea ce va urma este și mai dureros, de câteva ori mai dureros decât această piguleală care, iată, a durat aproape trei ore.

- Curaj, domnule colonel! Curaj! Mult curaj! Aveți mare nevoie!

Dana nu mai glumește. În această căldare glacială, în acest vid perfect, vocea ei sună frumos, sună tandru, ca o atingere divină.

Așa e. Am nevoie nu atât de curaj, cât de răbdare și încredere, de speranță și de echilibru interior. Cum să obțin însă toate acestea sub presiunea insuportabilă a durerii?

- Mulțumesc, Dana!

- Cred că, dacă ați putea, m-ați strânge de ași crăpa.

- Poate... O față ca tine...

- O, domnule colonel... Nu, nu așa. Ci cu ură, cu răzbunare.

- Nu, Dana. Tu faci bine, îți suntem recunoscători, eu și soția mea.

- Vă las. Cinci minute. Țineți mâinile așa, la aer, să se usuce, apoi vin și vă ung cu sulfamilon.

- Yes, man.

- Și tatăl meu a fost colonel. A ieșit la pensie. Îl cheamă Ogescu. Trebuie să-l știți. A fost mare.

- Îl cunosc, bineînțeles.

- Vă dați seama că știu bine problemele coloneilor... Chiar dacă nu sunt toate la fel. Nu toți coloneii sunt tatăl meu. În cinci minute, mă întorc. Să fiți cuminte.

- O să fiu.

- Promiteți?

- Promit.

- Promisiunile bărbaților...

Iese din salon, iar eu încerc să amân un pic durerea și mă uit după ea. Îi văd doar corpul plin, bine făcut, ca în picturile Renașterii, și picioarele puternice, carnoase, călcând apăsat și, în același timp, delicat pe mozaicul proaspăt spălat, încă umed. Le simt trecerea ca un efect remanent, aproape dureros. Totul mă doare. Absolut totul. De la lumina care trece prin fereastră ca o invazie de lăcuste, la frigiderul care-și face programul lui pe creierii mei.

Tendința aproape nerușinată, parșivă de a o privi pe Dana altfel decât ca pe un salvator nu mă nemulțumește. Înseamnă că încă n-am murit. Și nici nu sunt chiar la capătul puterilor. Până la acest capăt mai este ceva. Am depășit deja câteva din cele mai grele obstacole.

Nu știu dacă, în două săptămâni, am dormit câteva ore. Am conviețuit pur și simplu cu durerea. A mea și a Cameliei. „Ați venit aici, în cuibușorul ăsta de nebunii – a glumit, într-o zi, Dana. Singurei, ca niște porumbei. Vi s-a dat o rezervă, nici în luna de miere n-ați dus-o mai bine.“

N-am dus-o. Nici nu știu dacă am avut, într-adevăr, o lună de miere. Am avut însă o viață de miere. Totdeauna noi doi, soția mea și cu mine, ne-am mulțumit cu foarte puțin. Cu acel atât de puțin încât să nu-ți dorești niciodată mai mult. Ne-am bucurat că suntem împreună, că viața nu ne-a despărțit nici o clipă, chiar dacă, de mulți ani, eu îmi duc, cum se spune, zilele și

noaptea între două trenuri. Unul care mă aduce, altul care abia așteaptă să mă ducă...

Stau pe marginea patului. Țin mâinile ridicate, cu palmele la înălțimea umerilor. Îmi mai lipsește doar năframa albă. N-am însă nevoie de ea. Nu mă predau. Încă. Dacă le cobor numai câțiva centimetri, începe o durere viscolită, pe care o simt în ritmul bătăilor inimii.

Încerc să-mi stăpânesc starea. Nu pot. Nu găsesc mijloacele. Durerea e mult prea puternică. Dar nici nu cedez. Caut un echilibru. Îl găsesc cu greu și doar pentru câteva minute. Pe mozaicul bine curățat din rezerva în care ne aflăm eu și Camelia, ca într-o vacanță a durerii, ca într-un supliciu, sute și sute de gândaci își caută spațiul lor favorit. Nimeni nu are ce le face acestor insecte care nu știu sau nu vor să zboare. Mă simt ca pe o corabie plină de carcaleți. Nu mă deranjează însă prea tare – viața mea nu este obișnuită numai cu confortul, ci și cu situații mai grele –, dar ce se petrece aici este cel puțin paradoxal. Un spital de talie, renumit și foarte eficient, cum este Spitalul Militar Central, să fie invadat de asemenea găngăni?!? Dar nu numai spitalul. Cartierele, îndeosebi cele vechi, sunt dominate de șobolani și de maidanezi, străzile sunt pline de gropi, apartamentele de țânțari, de molii și de gândaci. Doamne, ce se întâmplă cu capitala României! Ce se întâmplă cu țara asta, în acest an de grație, 1986?

Îmi impun un exercițiu. Poate reușesc să îmi abat atenția de la tensiunea durerii. În război, adesea, dată fiind lupta pentru supraviețuire, cei răniți suportă mai ușor dureri care, altfel, în alte împrejurări, ar fi efectiv mortale. Îmi fixează privirile pe o libarcă ceva mai arătoasă. Dacă aș avea mâinile sănătoase, aș prinde-o și aș marca-o cu o picătură de vopsea albă, vizibilă, poate chiar fosforescentă. Da, neapărat fosforescentă. Ca s-o pot identifica. Și ziua, și noaptea. Și acum, în drumul ei prin rezerva în care mă aflu eu, și peste câteva zile. O urmăresc cu privirile. Tocmai a ieșit din baie. Merge în zig-zag, atent,

prudent. Se oprește din când în când – probabil observă și ascultă, identifică pericolele potențiale și zonele de interes (o avea oare un sistem radar?) –, traversează încăperea, trece prin locul unde a fost ligheanul cu sulfatazol, spațiul în care mi-a purecat Dana rănile de pe mâini, și se oprește în apropierea papucului meu. Nu-i place. Fuge și se ascunde imediat sub frigider. Altele, zeci și zeci, își urmează nestingherite drumul. Nu știu ce ar trebui să fac. Zgomotele nu le deranjează. Nici mirosul de medicamente. Nici altceva. Nici otrăvurile pe care le folosesc cei din spital ca să le stârpească. S-au adaptat la toate. Cum ne-am adaptat și noi. Le las deci în pace. Oricum, nu reușesc să-mi distribui atenția.

Durerea devine din ce în ce mai puternică. Ascutită. Accelerată. Exercițiul nu mi-a reușit decât în foarte mică măsură. Probabil și pentru motivul că mi l-am impus eu și nu situația ca atare. Dimpotrivă, situația mă determină să mă concentrez numai asupra durerii. Simt că se apropie capătul suportabilității.

Nu pot risca să ies din mica încăpere în care mă aflu, din rezervă. Mai ales că sunt singur. Nu-mi dau seama dacă pot fi capabil să rezist mișcării. Până acum n-am părăsit niciodată încăperea. În prima săptămână, abia de am reușit să ridic capul de pe pernă și să mănânc câte ceva. Mi-a dat Camelia. Cu lingurița. Acum pot să-mi folosesc puțin, dar limitat, mâna dreaptă. Săgețile din antebrățe le simt, acum, în creier.

A trecut deja aproape o jumătate de oră. Și Dana nu mai vine. O fi uitat. O fi avut vreo urgență. Sau, cine știe...

Mâinile mi s-au înroșit, sunt de-acum carne vie, rănile deschise capătă o culoare trandafirie care mă sperie, prevăd un deznodământ tragic. Fac încă un efort, mă ridic din pat, scot capul de ușă. Tocmai trece cineva pe coridor.

- Vă rog frumos, chemați medicul!

În sfârșit, după câteva minute, apare Dana. Mă privește surprinsă. Se înroșește ca focul:

- Vai ! Am uitat!

Nu are curajul să-mi ungă mâinile cu acea alifie miraculoasă numită sulfamilon. Știe că n-aș suporta nici un fel de atingere. Și chiar dacă aș încerca să suport, reacția organismului la acest medicament deosebit de puternic, în condițiile date, ar fi, poate, imprevizibilă. De aceea, ia repede un spray cu bioxiteracor și îmi acoperă imediat rănilor cu o peliculă de foc. Usturimile sunt atât de mari, încât simt că nu mai rezist. Îmi apar imagini bizare, venite Dumnezeu știe de pe unde, nu mă concentrez asupra lor, nici n-aș avea cum, dar îmi dau seama că nu sunt reale.

Durerea tot crește. Imaginile acestea sunt, cred, un efect sau, în orice caz, un mod de decompensare, de prea-plin. Mă încordez, totuși, și amân deznodământul cu un minut, apoi cu încă unul, și cu încă unul, și cu încă unul... Alții au arsuri mult mai grave – 60-70 la sută din suprafața pielii –, și tot rezistă. Ce Dumnezeu, de ce nu-mi impun să mă comport ca un soldat?!

Dar eu mă comport cu adevărat ca un soldat. Nu scot nici un sunet, îmi stăpânesc durerea. Cel puțin, așa cred. Dana nu mă mai interesează, nici n-o mai văd. Cred că am și uitat de ea, tot ce am eu acum în mine se luptă cu o stare, pentru a mă menține pe linia de plutire. Toate acestea se produc, cred, independent de voința mea, sunt, poate, un rezultat al unui antrenament îndelungat, al unui mod de viață.

- Acum o să vă fie mai bine.

Dana iese din încăperea. Nu sesizez momentul. Fereastra s-a întors, între timp, cu sus-ul în jos, apoi geamurile s-au spart în mii de țândări care îmi pătrund prin mâinile cuprinse de flăcări. Încăperea se lățește și se îngustează, devine un fel de coală albă, uriașă, flambează apoi ca o enormă placă de oțel prinsă de brațele unei macarale pentru a fi dusă în acel spațiu din corpul navei unde urmează să fie sudată, șantierul naval îmi apare acum în sute și sute de flăcări de sudură, de parcă ar fi satul meu în seara zilei de Joia Mare, cuprins de focurile de boz care

se fac în memoria morților, pentru a le da, în prag de primăvară, lumină și căldură –, un ritual care ține mai degrabă de psihologia profundă și sensibilă a focului decât de memoria morților –, patul în care mă aflu mi se pare un deltaplan ce traversează, acum, o zonă cu tecari, niște salcâmi cu măcăciuni lungi, ca niște baionete. Lungi și foarte ascuțiți...

O să treacă însă și asta. Nimic nu e veșnic pe pământ. Nici măcar durerea. Și chiar dacă nu va trece, corpul meu va intra în curând în rezonanță cu ea. Și n-o s-o mai simt.

Minutele, poate orele, se scurg. Trebuie să se scurgă, este una dintre legile cărora ne supunem, deși mie mi se pare că timpul s-a oprit să mă chinuiască, să mă elibereze, să mă pună la încercare sau, și mai rău, să se descotorosească de mine, dar nu prin moarte, ci prin suferință. Liniștea se amplifică, încăpearea se golește, devine vid, iar eu pătrund parcă în spații stelare. Aseară a fost adus în spital un soldat de undeva de la o unitate din București. Se jucase cu un proiectil, proiectilul explodase și îi smulsese bietului ostaș mâinile și picioarele... Medicii erau agitați, ca de fiecare dată când se ivește un caz grav. L-au salvat, desigur, dar numai Dumnezeu știe ce fel de salvare o mai fi și asta...

...Femeia de serviciu deschide ușa și trece din nou cu somoiogul prin rezerva cu numărul 33. Garsoniera mea și a soției mele pentru luna de fiere a durerii. Gângăniile o iau la goană, se ascund pe unde pot, dar sunt sigur că unele nu vor scăpa de dușul fierbinte, distrugător, și de impactul cu mătu-roiu. Ce bine! Iată că, paradoxal, mă bucur și eu de răul altuia. Nemiloasă mai este și lupta asta a vieții! Bieții gândaci!

- Domnul colonel Gheorghe Vâlceanu?

Descopăr, în pragul ușii, un tânăr tuns scurt, în pijama de spital și în cârje. Probabil e un soldat care a sărit gardul și și-a rupt piciorul. Nu, nu-i de la mine, din fosta mea divizie. N-ar fi ajuns până aici. Divizia mea, fosta mea divizie, e prea departe

de universul Capitalei. S-ar fi dus la spitalul nostru de acolo, de sub dealul cu meri și cu pruni.

Acum, acolo, frunza deja a căzut, iar crengile, goale, așteaptă chiciura și, apoi, mantia albă...

- Da, eu sunt! Îi răspund stăpânindu-mi cât pot tremurul vocii.

Durerea îmi este prea mare, dar privirea mea de colonel, comandant de divizie, fost comandant de divizie, promovat de o vreme la eșalon, cred că îl stingherește. De aceea, simte nevoia să-mi dea o explicație:

- Nu, n-am sărit gardul, a dat o mașină peste mine, în garaj. Nu mi-am dat seama că șoferul virează așa brusc la stânga... Dar nu este el vinovat! Eu sunt. N-aveam ce căuta acolo!

- E grav?

- S-a rupt tibia. Nu-i grav. Îmi trece.

- Atunci care-i problema?

- Vă caută o femeie.

- O femeie?!

- Da. O doamnă...

Trec în revistă cvasitotalitatea femeilor care ar putea face un asemenea gest. Nu găsesc nici una. Nici n-aș dori așa ceva. Nici una, în afară de rudele de sânge, nu-mi este atât de apropiată încât să le pot asocia cu nevoia de a fi lângă mine într-un moment greu. În momentele grele ale vieții, omul este, de regulă, singur. Eu nu sunt chiar singur. Sunt aici împreună cu soția mea, Camelia, ambii pedepsiți exemplar în încercarea noastră încrâncenată de a face ceva util. E drept, au venit la mine și colegi de serviciu, unii subordonați și chiar unii șefi. Unul a și formulat, mai pe direct, o îngrijorare de-a mea și, în același timp, cam ce se gândește despre mine prin sferele alese ale armatei, chiar dacă nu eu sunt subiectul numărul unu al conversațiilor de acolo: „Vâlcene, Vâlcene, o cauți cu lumânarea! Cum o să mai urci tu, acum, cu mâinile astea pârjolite, traseul de alpinism de la Piatra Căpitanului?“ Și s-a uitat

prelung și dureros la mâinile mele. „Chiar asta o să și fac în concediul medical pe care, probabil, o să-l primesc și o să mi-l și aprobați. Iar dacă, totuși, n-o să-l pot urca eu, așa cum aș vrea, s-o coborî el, traseul, la mine. Așa ar trebui să fie, nu? Ca în povestea cu Muntele și Mahomed.“ „Bine, domnule Mahomed, probabil că așa o să fie! Mai trebuie să vie și muntele ăsta din când în când pe la tine.“ A râs, a fost de acord, mi-a urat însănătoșire grabnică, m-a bătut prietenește pe umăr, și s-a dus la treburile lui totdeauna urgente, ca ale oricărui șef...

- Domnule colonel, doamna este aici, poate să intre?

- Da, bineînțeles.

Încerc să iau o poziție cât de cât atentă. Dar, la spital, cu mâinile carne vie, cu un decor de opt sute de gândaci și o durere cumplită, numai de femei nu-mi arde mie. Totuși, parcă inima îmi bate ceva mai cu putere. Ce ți-i și cu femeile astea! Cum auzi de ele, cum te apucă bătăile inimii...

Intră o femeie cam la patruzeci, patruzeci și cinci de ani. Îmi spune „bună ziua“. Este, într-un fel, încurcată. Nu din cauza ei, ci din cauza mea. Nu m-a găsit tocmai într-o foarte bună dispoziție. Mă gândesc că o fi venit la mine să-i pun vreo pilă pe undeva, pe la vreo unitate. O avea vreun fiu soldat, sau, cine știe, vreun nepot... O invit să ia loc. În cameră se află un singur scaun, cel al Danei. Și patul Cameliei. Se așează pe patul Cameliei. În timpul acesta, surprins peste măsură, o recunosc. Deși n-am văzut-o de aproape treizeci și cinci de ani, de când era o fetiță.

- Nu mă mai cunoști.

- Ba da, Petrica, te-am recunoscut. Au trecut mulți ani, dar nu chiar așa de mulți, încât să uit ființele care mi-au fost cândva dragi. Care-i problema ta?

Cam brutal răspunsul meu. Date fiind însă împrejurările, probabil că o să mă ierte. Chiar dacă n-am să-i cer eu iertare.

- Nici una. Am venit să te văd. Ești surprins.

- Recunosc. Sunt.

- Am aflat cu totul întâmplător unde lucrezi, am dat telefon și mi s-a spus că ai avut un accident și că te afli la spital. Ți-am adus câte ceva.

Deschide sacoșa cu bunătăți pregătite de o femeie gospodină. Cârnați, chifteluțe, compot, fructe.

- Nu știu nimic despre tine. Sunt mulți ani de-atunci. Erai o fetiță blondă, foarte drăgălașă...

- Eram. Acum sunt aproape o babă.

- Nici vorbă! Lucrezi aici, în București?

- Da, sunt contabilă la o întreprindere.

- Ai tăi?

- Părinții s-au dus. Mai întâi mămici, apoi, după șase luni, și tăticul. Sunt îngropați lângă țața Lina, lângă mama ta.

- N-ai uitat cum o cheamă.

- Cine poate uita!

- Așa e... Se apropie vremea amintirilor.

- A venit deja...

- Nici eu n-am uitat nimic.

- Știi. Am citit în cartea pe care ai scris-o.

- A ajuns până la tine?

- A ajuns.

- Ce ți-i și cu cărțile astea! Cum ajung ele totdeauna acolo unde trebuie!

- Știi la ce te referi.

- Chiar știi?

- Sigur.

- Și ea?

- Tocmai asta voiam să-ți spun. Știam că ai să mă întrebi de ea. Este tot acolo unde era, unde a fost mereu.

Acolo unde a fost mereu... Într-o lume a ei, a ei și, poate, un pic și a mea... O lume în care ea a fost mereu și eu n-am mai fost demult. O lume care, între timp, a devenit, pentru mine, un fel de imagine trecută, un fel de reper ideal, un fel de icoană pe care n-am voie nici măcar s-o șterg de praf...

- N-am știut niciodată precis nimic despre ea. Bănuiam numai. Ultima dată am întâlnit-o acum patruzeci de ani. Eram elevi la liceu...

- Am aflat de ultima voastră întâlnire. Care a fost și prima, nu?

- Așa e. De atunci, nu mai am nici o informație despre ea. Nici una. Ai putea să-mi povestești. Te-aș asculta cu multă plăcere.

- Hai s-o lăsăm pe altădată. O să-ți povestesc după ce te faci bine. Acum nu-ți arde nici de mine, nici de conversație. Trebuie să-ți ameliorezi în vreun fel durerea. Știu că ești puternic și o să treci cu bine și prin asta. Nu m-ai dezamăgit. Mă bucur că te văd, că ai rămas același. Te-aș fi recunoscut oriunde.

- Ce tot vorbești, Petrica?

- Nu pentru mine, ci pentru sora mea. Pentru tot ce ar fi putut să fie ea pentru tine.

- Dar a fost foarte mult... Mă rog, a însemnat foarte mult pentru cineva care s-a tot gândit, în toți anii aceia, la ea.

- Îmi place să aud asta.

- Și mie să o spun.

- Eu plec. La revedere! Mă bucur că te-am revăzut, deși aș fi preferat o altă împrejurare. N-aș vrea să auzi din gura mea vorbe despre niște lucruri frumoase, într-un moment când totul pentru tine este durere. Dar o să ne mai vedem.

- Lumea e mică, Petrica. Mică de tot.

- Mie-mi spui?

- Vizita ta îmi face bine. Îți mulțumesc. Mi-ai adus locul nostru comun, satul, dă-mi voie să mă întorc la el, la amintiri, să-l regăsesc, acum, în clipele astea nu foarte comode pentru mine, să-l păstrez și să-l folosesc ca unic reper de care pot să mă agăț pentru a mai uita puțin de durerea asta incomodă și un pic cam prea ticăloasă.

- Ticăloasă, dar... trecătoare.

- Toate trec.

- Ești un optimist. Asta am vrut. Să te văd, să constat că nu ți-ai pierdut ce aveai tu mai frumos, ce iubeam noi, fetele, la tine și să îți urez sănătate.

- Încă o dată, îți mulțumesc mult!

- Să fii sănătos! Și să ne revedem cu bine!

Petrica părăsește încăperea șchiopătând ușor. Lasă un loc gol și unul plin. Cel gol este locul pe care a stat ea. Cel plin este cel din sufletul meu.

Bioxiteracorul n-are nici un efect asupra durerii. Dar cred că o să rezist. Viața este frumoasă, spunea un coleg, tocmai pentru că este mizerabilă...

Acum și aici aș avea nevoie de Camelia. Îmi pare rău că n-a fost și ea prezentă la această întâlnire misterioasă. Sau nu-mi pare... Nu, nu-mi pare. N-aș vrea să-i produc acestei ființe nici un fel de dezamăgire sau de durere. Dar tocmai când nu vrei să faci rău, îl faci cu adevărat. Ea, cealaltă, n-a făcut niciodată parte cu adevărat din viața mea reală. Sau poate că a făcut... Așa, în tăcere, ca o iluzie sau ca o umbră. Nu-mi este prea clar. Iată, nici după patruzeci de ani, nu-mi sunt prea limpezi zărilor acelea de demult. Nu știu dacă ea a fost sau nu a fost pentru mine o mare iubire, nu mai știu nimic. Am și uitat-o, într-un fel. Nu-mi mai amintesc cu precizie chipul ei. Nu-i mai văd trăsăturile. N-aș recunoaște-o, dacă aș întâlni-o întâmplător pe stradă. Poate am și întâlnit-o, în toți acești ani...

Oricum, cred că eu nu am fost niciodată cineva important pentru ea. Sunt confuz și revoltat de această imagine încurcată, când strălucitoare ca un gând frumos, când cenușie ca un mușuroi vechi...

...Camelia este acolo, la nunta fiului nostru. S-a ridicat din pat cu noaptea în cap, nu nerăbdătoare, ci, ca întotdeauna, îngrijorată. Îl rugase pe medic de câteva zile să-i facă un pansament consistent la picior și să-i dea voie să meargă la nunta fiului nostru. Eu nu sunt în stare să fac un astfel de efort. I-am urat distracție plăcută și putere, multă putere. Să reziste.

Măcar ea să poată reprezenta familia la cel mai important eveniment din viața lui Ovidiu. Îmi pare rău că n-o să fiu și eu acolo. Nici la biserică, nici în fotografia de familie și nici la masă. Totul este însă organizat și n-am nici un motiv să nu mă bucur. La urma urmei, nimeni n-o să-mi simtă lipsa. Nimeni nu e de neînlocuit pe lumea aceasta. Și așa trebuie să fie. Nu eu aș fi omul cel mai important la acest eveniment. N-am fost niciodată, nicăieri.

Durerea este din ce în ce mai ascuțită. O simt în umeri, în creștet, în genunchi. Este o durere parșivă și ticăloasă. Cel puțin așa mi se pare mie. Iar eu sunt cel mai în drept s-o judec, pentru că eu o suport. Rănile au căpătat o culoare curioasă, ceva între trandafiriu și siclam. Nu mă alarmez. Rabd. Rabd și atât. Știu că n-o să țină o veșnicie. Veșnică este numai neființa.

Fereastra s-a așezat, între timp, la locul ei, gândacii își continuă periplul, frigiderul zornăie cum vrea el, dar nu mă râcăie pe nervi, nu-mi pasă de el, pe hol se aud pași. Pași care trec. Pași care se opresc. Suntem internați într-o secție de ortopedie. De aici era medicul de gardă în duminica în care s-a petrecut dezastrul. Și am rămas aici. Nu ne-au mai mutat la arși.

Pașii care se aud pe coridor nu sunt șchiopătați, sunt normali. Mi se par un semn bun.

...Ușa se deschide din nou și în încăpere pătrunde un val de parfum și de lumină. Gina, în rochie de mireasă, și Ovidiu, în costum de ginere, se opresc în mijlocul camerei. Este o imagine luminoasă, pe care mi-am dorit-o și pe care am să o păstrez toată viața. În rest, nu mai e nimic important pentru mine despre nunta lor.

S-au gândit, deci, și la mine. Schimbăm câteva cuvinte circumstanțiale, apoi îi îndemn să se ducă la treaba lor. Această imagine contrastează diabolic cu pereții triști, cu gândacii care se ascund pe unde pot, cu frigiderul care nu se mai smiorcăie, cu mirosul greu de bioxiteracor, cu mâinile mele urâte, carne vie...

Locul lor nu e aici. Mirii n-au ce să caute la un spital. Pentru ei, azi e o zi a bucuriei, nu a suferinței. Eu pot lipsi de la nuntă, ei, nu. Mie îmi este de-ajuns prezența lor de o clipă. Doamne, ce surpriză!

- Casă de piatră, copii, și să ne revedem cu bine!

După plecarea lor, valul de parfum mai persistă un timp, apoi se risipește și el. „Ce e val ca valul trece“, spunea Eminescu și eu nu pot să-l contrazic. Trec și valurile mele de durere, e adevărat, dar, din păcate, vin altele. Pentru că, domnule Eminescu, și ce e val ca valul vine... Și tot vine. Nu scapi niciodată de el...

Spre seară, echilibrul acesta al terorii se frânge din nou. Simt că n-o să mai rezist. De data aceasta, un fel de chingi de foc îmi strâng brațele, trupul, capul, picioarele, interiorul. Este o cămașă de forță compusă din flăcări și din cuțite care pătrund în fiecare celulă. Îmi imaginez ce o fi simțit Gheorghe Doja când i-au pus pe frunte o coroană de foc.

Nu mai pot să mă mișc. Aud însă pași în dreptul ușii și rog acei pași să anunțe medicul să vină la rezerva 33. Pașii mă aud, deși nu sunt prea sigur. Am simțit ceva în tremurul lor, o mică pauză sau o clipă de surprindere. După câteva minute, medicul, însoțit de o soră, sosește fără precipitare. Oamenii de aici, din acest spital, știu să se stăpânească. Sunt foarte pricepuți și foarte puternici. Abia de reușesc să încerc să le spun ce e cu mine. De fapt, nu reușesc. Sunt convins că, în starea aceasta, nu pot reuși să comunic cu cineva în mod normal, coerent. Medicul îmi spune că nu-i nimic grav, totul o să treacă, îmi face o injecție și îmi dă o pastilă. Pastila este de fortral. Probabil și injecția este tot de prin sfera aceasta.

Mă lasă apoi în grija sorii, sora îmi zâmbește adânc, plăcut și tandru – este o frumusețe sora aceasta, în albul ei de vis și cu bonețica prinsă cu un ac cu gămălie roșie peste părul înșorit –, îmi spune că se va întoarce repede, apoi pleacă și ea. Eu am s-o aștept, și chiar dacă n-are să mai vină niciodată, n-am s-o uit.

Comportamentul lor neprecipitat ar trebui să-mi dea speranță. Dar culoarea trandafirie a rănilor mele, precum și cercurile de foc ce se tot strâng și în interior și în exterior nu sunt defel în măsură să mă liniștească. Nici n-aș vrea. Nu de liniște am eu nevoie acum, ci de agitație, de un spectacol care să mă transpună, să mă facă să uit de mine. Am nevoie de o frumusețe care să mă pocnească în moalele capului, în lumina ochilor și în adâncurile neumblate ale inimii, să mă uimească și să mă umilească, am nevoie de un șevalet și o paletă de culori, de un gând cu care să pictez frumusețea, atâta vreme cât mâinile mele, atât de urâte acum, nu-mi mai folosesc la nimic.

Totuși, pastila de fortral și injecția trebuie să-și facă efectul.

Încet, încet, durerea devine un fel de mângâiere. Simt fuiuare calde gâdilându-mi plăcut brațul, ca un păr de femeie. Nu sunt într-o saună, nici într-un spațiu al norilor calzi, al norilor care vin din miezul pământului, nici pe o scenă tras cu o sfoară de care este legată o minge a dragostei din povestea fetelor minorității *țun* din îndepărtata Chină... Sunt exact unde vreau eu să fiu. Este pentru prima oară în viață când voința îmi este dorință și dorința mi se împlinește fără nici un fel de efort. În afară de lumea mea, adică a voinței, plăcerii și dorinței mele, nu mai există nimic. Nu, n-am adormit. Aud perfect vocile și zgomotele de pe coridor; mă aflu undeva, sus, sus de tot, cu mult deasupra lor. Sus, foarte sus. Mă uit la unul din ochiurile draperiei. Doresc ca unul dintre ele – acela, sau acela – să fie o priză în surplombele de la Piatra Căpitanului. Da, da, chiar o priză... O prind încet cu degetele, mă ridic ușor, parcă sunt un fulg. Încep escaladarea. Mișcările îmi reușesc perfect. Nu-mi simt durerile din antebraț, obrații nu-mi sunt inundați de sudoare... N-am nevoie de scărițe, degetele mi se lipesc de stâncă, în loc să urc, parcă plutesc... Prizele la aderență sunt cele mai bune...

Ia să încerc și altceva... Vreau să mă îndepărtez de piatra dură și cenușie și să mă afund în verdele crud al brazilor. Îmi

apare imediat acest verde crud. Fac o săritură... Sunt la nivelul vârfurilor de brad, deasupra lor... Mângâi cu mâinile norii, norii de deasupra stâncilor și brazilor, simt atingerea ușoară – rece și, în același timp, călduță – a firicelelor alburii... Nu-mi dau seama dacă muntele a urcat până la nori sau norii au coborât, ca de obicei, pe munte...

Sunt, totuși, prea sus. Mult prea sus... Vreau să simt trecerea de la „sus“ spre „jos“. Voi începe deci să cobor. Să cobor pe Căpățâna Ursului, un deal din apropierea casei părintești din satul meu, să găsesc acolo săniuța copilăriei și să lunec la vale...

Lunec... E deja iarnă, derdelușul este gata...

Orice dorință mi se împlinește. Mama mă privește cu blândețe din poartă, nu mă dojenește... Orice încercare îmi reușește perfect. Totul este zâmbet... Știu că nu aceasta-i realitatea cea de toate zilele, ci o altă realitate, una creată în mod special de mine pentru mine, dar nu-mi displace. Accept convenția. Mi se pare interesantă această trăire jumătate în real, jumătate în imaginea pe care ți-o creezi despre real. Probabil, ca în lumea celor ce se droghează... Dar, oare, nu ne drogăm toți, într-un fel sau altul, în fiecare zi? Cât este ficțiune și cât realitate în viața noastră? Unde se termină realul și unde începe imaginarul?

Nu este rău deloc. Știu însă că totul este artificial, că adevărul acesta nu va ține o veșnicie, dar nu-mi pasă. N-am dimensiunea timpului, dar știu că totul are un timp, nici pe cea a durerii, dar știu că durerea va reveni, n-am nici sentimentul vinovăției și nici pe cel al frustrării. Este o lume absolut lineară, în care pare a fi posibil orice. Orice dorești...

2

...Viscolește. Un vuiet agresiv, ascuțit și tenace domină orașul. Îmi creează un sentiment ciudat, de respingere. Ceva în genul țipătului frezei cu aer comprimat pe care o folosește dentistul când pulverizează o carie și curăță locul. Doare, dar vindecă. Sau cârpește. Poate acest vuiet este doar o reacție. O reacție la infestările pământului din timpul verii și din cel al toamnei, un purificator al pământului și al cerului. O reacție la o acțiune subtilă și gravă, dar imperceptibilă pentru ființa omenească. Cine știe! Orice este posibil pe planeta aceasta. Toată lumea spune însă, pe drept sau pe nedrept, că viscolul este partea cea mai urâtă și cea mai agresivă a iernii. Așa o fi, fiecare își are modul lui de a judeca lumea, cu viscole sau cu neviscole, cu vremuri frumoase sau cu vreme urâtă. Nu prea știu ce să-mi spun ca să mă cred și nici nu cred că este absolut necesar să-mi spun ceva și să și cred ce-mi spun. Aceasta, pentru că n-am sau nu vreau să am o idee prea clară în legătură cu viscolul. Îl simt și atât. Mulți oameni nu-l plac. Cel puțin, așa cred ei. Sau așa spun că cred, pentru că nimeni nu știe cu adevărat ce cred și ce nu cred ei. E drept, n-am făcut un sondaj de opinie pe această temă, deși ideea nu mi se pare nerealizabilă. Poate am să-l fac, la noapte, în gară, pe acel eșantion întâmplător care mi se oferă între orele 24.00 și 05.00. Un sondaj de opinie pe tema viscolului în 1957, într-o gară din inima Olteniei! Măi să-i fie?! Și cum o să încep? Ce o să-i întreb eu pe bieții oameni care tremură și așteaptă vreun prăpădit de tren care nu mai vine? Eu, care, la rândul meu, și eu tremur – și încă în clandestinitate, pentru că eu nu sunt călător, ci un intrus în acea gară –, la fel ca ei!? Vă place viscolul? Câte viscole ați cunoscut în viața dumneavoastră? Care este

dimensiunea cosmică a realității viscolului? Dar cea umană? Ce credeți că ar trebui făcut pentru protecția viscoalelor? Viscolul este un prieten sau un dușman al omului? Dar al planetei? Care este influența Insulelor Bermude asupra viscoalelor planetei? Dacă este un dușman, atunci ce credeți că ar trebui făcut pentru protecția oamenilor împotriva viscoalelor? Există vreo relație specială – de afecțiune, de amicitie, de respingere reciprocă – între om și viscol?

Absurd! Cei care vor fi intervievați – cei mai mulți, țărani înțelepți, cu picioarele pe pământ și cu capul pe umeri, ocupați toată viața cu treburile lor concrete și nenumărate – își vor spune că sunt cam dus cu sorcova. Mai ales că sunt îmbrăcat așa cum sunt în miez de iarnă. Într-un trening, în teniși și cu un paltonaș ponosit și strâmt. Sau o să le fie milă de mine. Soarele răsare de milioane de ani și tot de milioane de ani bat și vânturile! Ce-ți veni, bă, omule, ce te apucă să ne bați capul cu întrebări de-astea năroade? Crezi că îți vor ține de cald? Al cui ești și cum naiba ai ajuns așa jerpelit, copil vagabond, în gara asta nenorocită? În timp ce altul, mai cumsecade decât cumsecadele pe care l-am întrebat, s-ar apropia și, cu blândețe, ar spune nimănui: Ce-i cu tine, mă, băiatule, cum de ești așa năcăjit, ia, colea, de la mine un colț de turtă, că ți-o fi foame! Hai, mănâncă, nu te sfii!

Chiar îmi e foame. Îmi este atât de foame încât aș mânca și coajă de salcâm. N-ar fi pentru întâia oară. Acolo, acasă la mine, în satul meu din nordul Olteniei, când îmi era foame și mama nu avea că să ne dea, mai ales primăvara, sugem seva din fășiile de tei de salcâm pe care le pregăteam pentru legatul viei... Doamne, ce vremuri! La acest gând salivez. N-am mâncat nimic de o săptămână. Bun ar mai fi un colțișor de pâine! Apoi cei întrebați ar zâmbi îngăduitor și ar da din umeri nedumeriți și mai tare. Ei și?! Ce-mi pasă mie de nedumeririle lor! Oricum, cred că n-am să fac nici un sondaj, nu de asta îmi arde mie acum. Gândul este însă liber să se ducă pe unde vrea el. Mai

ales când îți ghiorlăie mațele de foame și îți se face pielea de găină. De frig, bineînțeles. Dar și de frică. Gândul e liber, eu, nu. Viața mea este, la 17 ani, într-adevăr, într-o strâmtoare jenantă și rea, dar mai bine mort decât jalnic cerșetor sau trăitor din milă.

Prin gara veche, de regulă, în prima parte a nopții, înțesată de lume, mă strecor ca un cățeluș, să nu mă vadă cineva, să nu deranjez pe cineva, să nu offensez spațiul care, totuși, mă adăpostește fără să-mi ceară nimic, căruia îi sunt, într-un fel, recunoscător, dar de care mă și tem puțin. Nu pot avea, deci, tocmai eu, intrusul, toleratul, o atitudine ofensivă.

Ar trebui, poate, să spun și eu așa cum intuiesc că ar spune toată lumea: nu-mi place viscolul. La drept vorbind, cui îi place?! Cui i-ar putea produce o senzație plăcută această răvășire a cuțitelor de gheață?! Nu sunt însă prea sigur. Ar fi totuși posibil ca mie chiar să îmi placă. Să am eu, cumva, în adâncuri, nevoie de această biciuire a viscolului, de această palmuire a gheții. Dacă tot sunt bătut de soartă, măcar să fiu bătut ca lumea și nu mânjit cu o nuia plină de balebă urât mirositoare. Un sătean de-al meu îmi povestea că a cunoscut o femeie care să dădea numai după ce primea o bătaie zdravănă. Ciudat! Eu bănuiam că femeile au nevoie de mângâiere, de tandrețe, nu de brutalitate. Pentru că ele sunt ca florile. Frumoase și dătătoare de viață! „Hai, mă, lasă poveștile astea auzite pe la serile culturale din satul tău! – îmi întrerupe gândul un glas ascuns pe undeva, prin mine însumi, habar n-am cum s-o fi strecurat ăsta acolo. Ce știi tu ce-s acelea femei! Țâncule! Când o să afli, n-o să le privești ca pe niște flori, ci ca pe niște mărăcini înfloriți.“ Un fior cald îmi tremură pe undeva, prin inimă. „Nu știi, dragule. Nu știi. Poate o să aflu și eu cândva. Dar partea asta care te revoltă pe tine nu mă interesează, nu cred că există. E numai în închipuirea ta de *alter ego* sau de suflet rău. Femeile sunt, pentru mine, o frumusețe care mă orbește, mă impresionează și, în același timp, mă umilește.

Mereu am senzația că sunt gol sau rău îmbrăcat. Le privesc totdeauna pe furis și nu reușesc să le găsesc vreun defect care să mă facă să nu mă mai uit la ele.“

Mă încordez, sparg platoșa viscolului. Așa cred. Așa simt. Este undeva, în mine, o imagine care aprinde un foc. Sau măcar o scânteie. S-ar putea, deci, să-mi placă această biciuire aspră a vremii, această încercare dură. Să-mi placă chiar foarte mult. Și, din acest motiv, să-mi fie teamă să o recunosc. Pentru că, probabil, pentru ceilalți oameni, care nu sunt ca mine, nu este normală. Și atunci sunt tentat să spun așa cum ar fi înțelept să spun: că nu-mi place. Așa cum spunem adesea când ne place ceva mai mult decât trebuie, mai mult decât se cuvine.

M-a întrebat, în vară, un om din sat: „Îți place fata aia?“ Nu știu ce i-o fi venit, de ce m-o fi întrebat, deși chiar așa neștiutor nu sunt eu. Probabil, m-oi fi uitat prea insistent sau prea pe furis la ea, la fata aceea care se afla acolo, lângă noi, și el m-o fi văzut. Poate o fi ghicit că nu se află numai acolo, ci și undeva în gândul meu cel mai ascuns. Și cel mai frumos.

Oamenii mai în vârstă de prin sate au totdeauna o intuiție foarte ascuțită. Iar unii simt nevoia să râcăie acolo unde te doare, sau să murdărească acolo unde este curat și frumos. Sau să mai pună un ghimpe acolo unde există o hoardă întregă de spini. Mie mi s-or fi înroșit vârful urechilor, mi s-o fi mutat pulsul în tâmpile, iar nasul a început să mă incomodeze, și, ca să scap de omul acela ironic și insistent, i-am spus că nu-mi place, că nu mi-e gândul acolo.

Firește, nu m-a crezut, nici eu nu m-am crezut, dar n-a mai insistat. După ce mi-a aruncat, așa, ironic, peste umăr: „Dar la ce-ți poate fi gândul, dacă nu la o fată frumoasă pe care o sorbi din ochi?“, m-a lăsat în pace. El, da, eu, nu. Eu n-am fost în stare să mă las în pace.

Vorba lui îmi răscolise sentimentul meu cel mai tainic (cui nu-i place o fată frumoasă, cea mai frumoasă fată din sat, de care, în plus, te leagă și o imagine tulburătoare din abia-trecuta-

ți copilărie!) și nu reușeam să-l mai adun și să-l pun la locul pe care i-l rezervasem în cușca mea secretă cu gânduri și sentimente interzise.

A trebuit să fac un efort. L-am făcut. Dar momentele acestea, pe tabla viscolului vieții, nu se scad, ci se adună, se cumulează. Și te ning aspru, neiertător și mult, foarte mult, mult mai mult decât poate suporta o singură viață.

Vântul mă izbește puternic în față. Închid ochii. Săgețile albe și cuțitele de gheață îmi pătrund deopotrivă globurile oculare protejate insuficient de pleoape și obrazul dezvelit. În timp ce fulgii de zăpadă, accelerați de vânt, mă bombardează ca niște meteori. Nu-mi dau seama dacă sunt de gheață sau de foc. Sau și una și alta. Unii mi se strecoară pe după gulerul ponosit și îmi îngheață gâtul care n-a fost niciodată apărat de vreun fular. Sau mi-l ard. Nu-mi mai pasă.

Clipa mi se pare nepământeană. Mă doare. Și clipa, clipa cea fizică, și obrazul biciuit și ars de viscol, și sufletul. Este însă o durere pe care o suport, o recunosc și o accept. Chiar o stăpânesc. Sunt mult mai tare ca ea. Pentru că o știu. Pentru că îmi este, într-un fel, familiară. Adică o cunosc demult, când m-am născut eu ea era acolo unde este și acum și, deși nici n-o caut, nici n-o resping. Nu-mi dau seama, acum și aici, de unde vine, de unde o știu și de ce o simt așa, dar asta nu are importanță. Semnificativă este doar îndoiala.

Vântul mă seacă, hainele îmi sunt foarte subțiri (de fapt, sunt îmbrăcat într-un trening pe care l-am câștigat astă vară la un concurs de cros și într-un paltonaș cu o culoare aproximativă pe care l-am primit – ajutor pentru săraci – prin clasa a VII-a), dar nu mă simt nici învins, nici învingător. Sărăcia nu este o virtute, dar nici o mare rușine. Bunicul meu a fost cineva în sat, dar noile timpuri egalizatoare și oarbe le-au amestecat pe toate. Nu iau viscolul ca pe un adversar, ca pe un dușman, ci ca pe o realitate. Ca pe un loc în care mă aflu.

Orașul mă biciuiește și el, în ton cu viscolul, poate chiar mai tare, mult mai tare și mult mai dur ca el, cu străzile lui, cu casele lui, cu mașinile lui, cu universul lui, cu tentațiile lui, cu amintirile lui. Toate se năpustesc asupra mea ca o avalanșă, dar mă scutur brusc de ele și merg mai departe. Adică înainte. Merg totuși pe urmele unei avalanșe. Sunt la anii când toate există și toate trec, fără să lase urme prea adânci. Înainte înseamnă, câteodată, doar în sensul în care te duc pașii. Înapoi este contrasensul în care te aduc, adesea, gândurile. Nu mă încăpățânez să merg cu orice preț înainte, nu sfidez realitatea, nici nu vreau să trec dincolo de margini, pentru simplul fapt că margini, acum și aici, nu există. Mă refer la marginile acestui viscol, ale acestei realități. Or fi ele pe undeva, pentru că orice lucru are o mărginire, dar acum și aici nu există. Merg însă într-acolo, pentru că oricum aș merge și prin orice aș trece, trebuie să ajung undeva, într-un punct, trebuie să trec peste acele margini, chiar dacă ele, deocamdată, nu există.

Merg deci într-acolo, undeva, unde este musai să ajung. Punctul final nu-mi este difuz, dar nici prea clar, adică nu-mi place să-l văd așa. Asta pentru a-mi justifica efortul să-l identific. Uneori, nu-mi plac lucrurile foarte clare, nu-mi plac momentele pe care pot să le precizez. Am nevoie de îndoială, de acest joc care operează și cu alți termeni decât a fi sau a nu fi, a exista sau a nu exista. Mai ales când locul acela este mai bun ca drumul spre el. Toată povestea asta îmi apere ca un joc, greu de înțeles și de jucat, sau ca un concept, ca un spațiu fluid sau ca unul închis și deschis în același timp.

Este încă întuneric, dar nea Gardanus, administratorul liceului, trebuie să fie acolo, în gangul lui cu amintiri frumoase, la datorie. Are locuința acolo. El se scoală totdeauna cu noaptea în cap, dă o raită prin acest gang de la intrarea pentru elevi, unde se află și toate panourile de afișaj, tușește, își aprinde o țigară, își potrivește șapca, iarăși tușește, se uită la panouri și, în cele din urmă, deschide poarta. Nu toată poarta, adică porțile

cele mari, din fier forjat cu inscripția LFB (Liceul „Frații Buzești“), repetată de vreo 20 de ori, pe un fond de tablă vopsită în verde foarte închis, în verde negru, spre exasperarea unuia dintre profesorii de matematică, neagreat cândva de legionari, cum spune gura lumii, ci doar porțița decupată în una din porțile cele mari. O deschide cu un fel de ritual și o lasă așa, desferecată și chiar deschisă. Un timp, ca să intre aerul. Apoi o închide la loc, fără să-i pună însă zăvorul. După ce își bea cafeaua, se înfățișează la intrare, cu puțin înaintea de sosirea primului elev. Astfel începe fiecare zi de școală. Cu tusea lui nea Gardanus și cu deschiderea porții celei mici decupată în una din porțile cele mari. Cu așteptarea elevilor cei mai matinali și a coloanei de la internat, care vine totdeauna cu cântec. „*Sportivi, ura, ura, ura, / Sportivi ura și sus inima, / Sportivii noi ai vremilor noi / Ai patriei flăcăi hotărâți și vioi, / Tari și mulți suntem noi!*“. Sună ca dracu', în gura unor interniști în general flămânzi, slăbănogi și cu uniformele boțite, veniți de prin toate colțurile Olteniei, care numai la sportivii noi ai vremurilor noi nu se gândesc, într-o dimineață de iarnă geroasă, plină de viscol și de somn alungat brutal. Dar așa trebuie să fie și așa se face. Cui îi pasă dacă e bine sau nu e bine, dacă disciplina asta nici cazonă, nici de Crucea de Piatră intră sau nu intră cuiva în cap?! Profesorii nu se ocupă de așa ceva, ei vin din vremurile unde cartea era sfântă, iar cei care intrau în templul ei nu rătăceau pe străzi cântând „Ura, ura și sus inima“. Dar cine se mai gândește azi la acele vremuri... burghezo-moșierești!?

Deșteptarea la internat se dă la ora 05.30. Zorii îți bat în timpane, ți se zgâlțâie creierii. Mai face câte unul și puțin sport, dar de aici și până la cântecul pe care îl miorlăie și îl moțâie fiecare în felul lui e o cale cât de la Groapa Marianelor la Everest.

Păcat de cântec!...

Simt deja caloriferele calde de pe holuri și din clasă. Este obiectivul meu nemijlocit în această dimineață. Să ajung acolo,

să mă lipesc de ele. Și, astfel, să înving, să anulez, să păcălesc sau să amăgesc frigul care mi-a pătruns până în ultima celulă a degetului mic și a creierului mare. În plin viscol, mă cuprinde o ușoară moleșeală. Nu-mi iuțesc însă pasul, cum ar fi normal, ci mi-l domolesc. Aș vrea, parcă, să amân plăcerea de a sta lângă un calorifer cald, în favoarea reprezentării, așa cum, câteodată, când ai foarte puține bucate pe masă, amâni până către sfârșit plăcerea de a mânca ce e mai bun. Sau, dacă nu ai ceva bun, îți imaginezi că ai avea. Chiar dacă rămâi cu regretul că totul s-a terminat atât de repede. Omul sărac lasă ce e mai bun la urmă. Sau păstrează pentru cei care-i calcă pragul și îi onorează casa.

Nea Gardanus, cel care, când îl necăjim, dă cu șapca după noi prin curtea liceului și ne zice în glumă „Fira-ți ai dracului de pezevenchi!“, îmi apare, acum, în drumul meu, prin viscol, dinspre gară spre liceu, ca un fel de înger protector. Nu contează că are 130 de kilograme și înjură de mama focului. În mâna lui mare ard caloriferele spre care mă îndrept eu acum, înghețat și nedormit, ca la un capăt al speranței. El este, pentru mine, un Prometheus al caloriferelor și al coridoarelor primitive. El este, pentru mine, un om care vin din viscol, descoperitorul focului și al căldurii din calorifere de care eu am, acum, atâta nevoie.

Mă voi strecura în liceu, adăpostit de noapte și înghețat de viscol. Nea Gardanus n-o să mă vadă și n-o să mă poată deci ține la poartă, în viscol, pe motiv că n-am șapcă, matricolă și uniformă.

Matricolă, totuși, am. Mi-am cusut-o singur, cu ață portocalie, pe o bucată de stofă albastră: LFB. Adică, Liceul „Frații Buzești“. Mândrie a Craiovei. Și mândrie a mea că sunt elev aici. Dar nu e reglementară și lui nea Gardanus n-o să-i placă. Desigur, până la urmă o să i se facă milă și o să-mi dea drumul. Oricum, e mai bine să nu mă vadă. Deși el are obiceiul, după cum am aflat de la unul care îi este rudă, să noteze în

fiecare dimineață elevul care vine primul. Nu știu la ce îi folosește. Pentru mine, în nici un caz, nu poate fi convenabil.

Noaptea mi-am trecut-o în gară. Am păcălit-o, într-un fel. De câteva săptămâni, aceasta-i „locuința“ mea. Nu mi-a căzut cu tronc. Nimeni nu se îndrăgostește așa, pe neașteptate, de o... gară. Mai ales în halul în care este cea din Craiova anului 1957. De fapt, nici n-am avut când să aflu dacă iubesc sau nu gările, iar pentru o dragoste de gară la prima vedere nu cred că sunt pregătit și nici capabil. Probabil că și gările, ca orice lucru mai bine sau mai rău făcut de pe lumea aceasta, își au poveștile lor frumoase. Poate, peste ani, cine știe, s-ar putea să ajung eu însumi șef de gară sau chiar ministru al căilor ferate.

Oare există și așa ceva? Probabil că da. Deocamdată, pentru mine, gara acestui oraș frumos, din miezul Olteniei, misterios și întins cât poate cuprinde privirea – Craiova –, reprezintă un loc în care se află multă lume și unde pot să stau și eu câteva ore, noaptea, fără să deranjez pe nimeni și, dacă reușesc să nu atrag atenția, fără să mă alunge vreun trepăduș ceferist mai exigent. Probabil, călătorii mă iau drept călător, iar oamenii de serviciu din gară nu mă văd, se fac că nu mă văd sau nu mă bagă în seamă. Este adevărat, mă cam tem de ei și, de aceea, îi ocolesc. Ar putea să-mi descopere vreunul impostura și să mă alunge. Gara este făcută pentru trenuri și pentru călători, nu pentru cei care n-au un adăpost. Nu-mi place postura-impostura aceasta, am și eu, undeva, într-un sat din zona de dealuri a Olteniei, casa mea părintească. O casă veche, de o sută de ani. Cu două camere – una în care dormim toți cei șase membrii ai familiei, adică cei patru copii, mama și bunica, cealaltă unde se mai păstrează bruma recoltei, adică ce mai rămâne după ce, spre sfârșitul verii, uscăm boabe și le râșnim sau le măcinăm, casa focului și camera din tindă. Dar sunt elev la liceu, gazda m-a dat afară pentru că nu am avut cu ce să-i plătesc, la internat nu pot să stau, tot din acest motiv, iar până în satul meu sunt 50 de kilometri.

Gratuitățile, câte au fost, inclusiv cazarea în internat, s-au cam terminat pentru mine. Mama și-a scos, astă toamnă, pământul din gospodăria colectivă, l-a dus înapoi pe coastă, la Mușetoi și în Seci, pe unde îl avea înainte de 1949, când s-a făcut colectiva din sat, și, din acest motiv, nu mai am nici un drept. Dar și frații mei au dreptul la viață, iar colectiva nu le poate da la toți de mâncare doar pe munca mamei. Pentru că ei sunt mici și nu-și pot face norma. Cele patru norme pe care le făcea mama în fiecare zi, la secerat, de se speria tot satul, nu sunt de-ajuns. Tata a murit în 1950, când eu, băiatul cel mare, aveam doar zece ani, iar alte surse nu avem.

Eu am ajuns, iată, să-mi duc zilele și săptămânile într-o gară. dar am o treabă de făcut și trebuie să mi-o fac. „Grijania mamei ei de viață!“ ar fi înjurat tata, deși el a dus-o și mai greu. L-au consumat ca pe o lumânare anii de război și de mizerie de după război.

Nu sunt însă singurul care o duce greu. Uneori, când am noroc, mă mai lipesc, noaptea, la descărcatul vreunui vagon și primesc și eu acolo câțiva lei cu care-mi cumpăr o pâine. Mare lucru! Nimeni nu știe asta. Nici măcar mama. Dacă ar afla, ar suferi foarte mult și ar face pe dracul în patru, ar umbla prin tot satul, prin toate satele din jur, s-ar împrumuta, ar munci cu ziua și nu m-ar lăsa să dorm în gară. Ea se mândrește cu fiul ei cel mare care este elev la unul din cele mai bune licee din țară. Copilul ei cel mare, care n-o contrazice niciodată și muncește cu ea, vara, în vacanțe, cot la cot, la secerat și la sapă, trebuie să-și urmeze drumul lui în viață. Nu vreau, deci, s-o necăjesc pe mama. De altfel, acum o săptămână, am fost acasă. Am plecat sâmbătă, după ore, am mers pe jos cale de 50 de kilometri, am ajuns în sat noaptea. Am dormit câteva ore în patul cu cergă și fără saltea și, la prânz, mama a tăiat o găină. Noi, cei patru frați, bunica și ea ne-am așezat la masă și am mâncat în liniște supă și mujdeiul. După prânz am luat-o tot pe jos spre Craiova. Singur. Cu un copan din găina tăiată în șapte bucăți, două ouă și

un colț de mălai. Am luat toate astea cu părere de rău, jenat, vinovat, pentru că frații mei nu s-au putut bucura de un astfel de tratament. Era deci un privilegiu pentru mine. Nu era pentru prima dată când mama îmi dădea, pentru drum, într-o legăturică, un piept de pui sau un copan, ouă și mălai. Adică o turtă de mălai, făcută în cuptor, cu mai mult dichis, un deliciu pentru țărani, în vremurile noastre grele.

De atunci, din acele zile, am început să urăsc privilegiile. Nu vreau ca toată lumea să fie la fel – asta nu se poate –, dar eu nu doresc nimic pentru mine, în dauna altcuiva. Este un principiu de la care n-am să mă abat niciodată. Sunt, deci, băiat mare și pot să îmi asum propriile necazuri. O să treacă și asta. Tata, înainte de a muri, îmi povestea cât de greu i-a fost pe front. Cel puțin, aici, în gară, nu sunt tranșee și nu sunt nici gloanțe. Desigur, nu la tranșeele lui tata și nici la gloanțele războiului lui mă gândesc eu, prin nopți, în gara mică, umedă, înghețată, și neîncăpătoare. Invoc această comparație abia acum, în drum spre clădirea liceului, sub viscol, când pot să pun în ecuație trecutul imediat, al meu, și cel relativ îndepărtat, al lui tata. Pentru a-mi da curaj. Pentru a găsi în mine forța necesară stăpânirii momentului. La urma urmei, ar putea să fie și mai rău...

În această noapte a fost destul de rău în gară. Apărie, frig, curent. Pe la ora 02.00, am prins totuși un loc pe o bancă lungă de lemn, m-am zgribulit de spătar și am ațipit. Nu știu cât. Un minut, poate o oră întreagă, poate două... Frigul mi-a inundat primele celule de sub treningul subțire, mi-au cam clănțănit nu numai dinții, ci și răunchii, dar am ațipit și asta-i foarte important. Am păcălit adică somnul. În cele din urmă am găsit totuși o tactică destul de acceptabilă de a mă apăra împotriva frigului: l-am contraatacat cu amintirile mele despre căldurile verii. Sau cu anii copilăriei, la sobă, adică în camera strâmtă, cu o sobă albă care dogorea a lemn de pădure. Mă lipeam de ea și simțeam cum mi se dezmoțesc picioarele înghețate. Lemnul îl

aduceam tot noi – eu și cu mama – din pădure. Îl furam. De fapt, nu-l furam; îl luam pur și simplu, pe furiș, din pădurea noastră, care, acum, nu mai era a noastră, fiindcă toate pădurile fuseseră luate de stat. Ne duceam cu noaptea în cap, în locuri dragi, pe unde fusesem cu tata și cu bunicul, adunam crengi uscate sau tăiam câte o tufă, acopeream locul cu frunză și cu zăpadă, să nu vadă pădurarul, și, până la ziuă, eram acasă. Tăiam tufa în bucăți mărunte și o ascundeam undeva în casă...

...De pe strada Gării, o cotesc prin fața Universității (i se spune IMAE – adică Institutul de Mașini și Aparate Electrice, însă craiovenii îi zic Universitate), încep să urc cele câteva trepte, pe lângă piață. Îmi dau seama imediat că am făcut o greșală. S-ar putea ca, în piață, să fie vreunul din satul meu, să mă recunoască și să-i spună mamei că s-a întâlnit cu mine și că o duc greu. Și eu nu vreau s-o necăjesc pe mama. Are ea destule pe cap. Mă întorc, ocolesc Universitatea și o iau spre strada cealaltă. Las în stânga Casa Albă, trec pe aleile viscolite din Inghilșparc, un loc atât de drag, și ajung pe Strada Unirii. La această oră, artera cea mai vie a Craiovei este pustie. Viscolul, aici, este parcă mai domol. Din cauza clădirilor care-i stau în cale. Magazinele, nepopulate la această oră, mi se par altfel, în aura alburii-cenușie a unui sfârșit de noapte. Triste, vechi, mici, neîncăpătoare. Dar pline de un farmec pe care nu-l sesizasem până atunci.

Viscolul decantează, curăță locul, alungă gunoaiele, adună zăpada, pustiește. Chiar și vestitul restaurant „Minerva“ nu-mi mai apare la fel ca în serile când pe Strada Unirii n-ai loc să arunci un ac, ci mai apropiat de condiția mea, adică singuratic și cuprins de frig.

Cea mai mare plăcere a craiovenilor este să se plimbe, seara, pe Strada Unirii. În fiecare după-amiază, chiar dacă se cutremură pământul, craioveanul care se respectă trebuie să semneze condica pe Strada Unirii. După colț, pe stânga, ceva mai sus, se află Biblioteca Aman și, ceva mai sus, clubul de box

„Constructorul“ al cărui membru sunt de trei ani. Un mic lux în marea mizerie a acestui început de viață.

Ajung în dreptul poștei, o iau la dreapta, pe strada care duce spre luncă. După 200 de metri, pe stânga, este liceul. Maiestuos. Acoperit cu țiglă roșie și cu sute de legende. Cu ferestre mari, aliniate. Și cu sute și sute de inimi care bat pentru el. Și cu sute și sute de ochi care nu obosec să-l vadă. Cu pereții bătuți în plăcuțe de ciment. Și cu amintiri bătătorite deja în sufletele noastre.

Îmi este tare drag drumul acesta!

Apăs pe clanță.

Ușa scârțâie prelung.

Inima îmi bate cu putere. Dacă mă aude Gardanus!?

Ca în prima zi, când am venit aici, cu mama, pe jos, cale de 50 de kilometri, să mă înscriu la examenul de admitere. Doamne, cum au mai trecut anii!

- Care ești, mă?

Vocea lui Gardanus sună a răcnet de leu. Din cauza pasajului care o amplifică. Mi se face frică. Va trebui să sar din nou gardul pe la sala de sport. Totuși, îi răspund.

- Hai, intră! Și dă-i drumul mai repede, derbedeule, în clasă, că ai înghețat de tot.

Nea Gardanus este în camera lui din pasaj. Vorbește de acolo, cu ușa întredeschisă. Nu se obosește să mă vadă, să mă identifice. Probabil își dă seama că nocturnul care bate în poartă este unul din clienții lui fără uniformă, emblemă și șapcă. Ziua începe deci sub auspicii bune. Intru tiptil, o iau imediat la dreapta, urc cele două trepte și pătrund în coridorul încă neluminat.

Femeile de serviciu n-au venit. Străbat pe vârfuri coridorul lung și spațios, trec pe vârfuri prin fața cabinetului directorului, urc la etajul doi, unde se află clasa noastră. Îmi e foarte apropiată această încăpere. Cred că am s-o port cu mine toată viața și, când viața m-o viscolii mai tare și mai tare, o să vin cu

gândul aici, la caloriferele voluminoase, pe care mecanicii le repară toată vara, să mă încălzesc. Este ca o casă, pentru mine. Aici mă simt în siguranță. O căldură îmi inundă tot corpul. Dar, curios, nu mă moleșește, ci mă înviorează. Aprind luminile, șterg tabla, dau cu mătura pe sub bănci, îmi scot din sân caietul și repet lecția la chimie. Formule, reacții... Nu-mi displace, dar nu așa se învață. Dacă nu m-ar asculta! Nu mă simt prea sigur pe mine.

N-am prea învățat în aceste săptămâni. Sau n-am avut acea forță exterioară, acea liniște care să-mi lase gândul în pace, care să-mi creeze starea aceea ce se cheamă poftă de învățătură. „Prostii, bătrâne – mă aud spunându-mi –, dacă ai fi vrut să înveți, ai fi învățat. Nu-ți mai căuta scuze, las-o așa cum este!”

Probabil că așa trebuie să fie. Sunt momente în viața de elev când îți este parcă rușine cu efortul învățării, când ai chef să bravezi, când nu vrei să îți se spună tocilar sau altcumva...

Nu este cazul meu. Eu trec drept un elev inteligent, puternic, totalmente netocilar, cu o forță interioară remarcabilă, care știe aproape totul fără să învețe, care știe carte de undeva din senin, din rărunchi sau din vreo viață anterioară. Mă tem că mi-a cam intrat în cap chestiunea aceasta, deși nu-mi displace să îmi impun să cred și eu ce aud că ar putea să creadă alții despre mine. Știu însă că nu este chiar așa, că norocul m-a ajutat deseori, iar nenorocul a fost uneori o scuză.

Cam după o oră, apare și femeia de serviciu. Intră în clasă cu mătura și găleata. Nu este surprinsă de prezența mea. De câteva săptămâni, sunt cel care îi spune bun venit.

- N-ai înghețat, mamă? Că eu abia am ajuns. Vin tocmai din Craiovița. Mă scol la trei, ca să ajung aici la cinci jumate.

- Nu. Eu stau mai aproape. Fac doar o jumătate de oră.

- Da de ce ești îmbrăcat așa subțire?! Nu îți-e frig?

- Nu-mi e. Sunt obișnuit. Mă pregătesc să urc Everestul.

- Poftim?

- Mă pregătesc de câțiva ani să urc un munte. Cel mai mare din lume. Are o înălțime de 8848 de metri.

- Ce să cauți, mamăle, acolo?! Doamne ferește!

- Nimic.

- Cum nimic?! Atunci de ce vrei să te bârâci acolo!?

- Așa vreau eu.

- Și unde-i muntele ăsta?

- Departe. Prin Asia.

- Și ai tăi ce zic?

- Ei nu știu. Nu le-am spus.

- Vezi-ți de treabă, mamă, lasă-l naibii de munte! Cine știe ce-o fi pe-acolo!

- Mulți oameni vor să ajungă acolo...

- Unii nu ajung nicăieri, dragule. Și nici tu n-o să ajungi, așa necăjit cum ești.

- O să fie bine.

- Ai tăi sunt în colhoz?

- Au fost. Acum nu mai sunt.

- Nu se vede.

Se uită le mine de sus până jos, își pune mâna la gură și continuă pe un ton scăzut, uitându-se în toate părțile:

- Colhozul ne-a luat tot și nu ne dă nimic. Am auzit că o să ne dea mâncare de la cazan. Așa o fi. Că tot ce s-a auzit s-a și împlinit. Asta e viața noastră amărâtă. Dacă aș avea pământul meu, la Cernele, unde mi-a rămas moștenire de la tata, aș mai veni eu până aici? N-aș mai veni. Mi-aș munci pământul și aș trăi cum aș vrea eu, cum aș avea eu poftă să trăiesc.

- Așa e. Dar de ce nu ți-l ceri înapoi?

- Cum așa?! Se poate?!

- Sigur că se poate! Doar nu te obligă nimeni să te înscrii în colectiv.

- Asta vi se spune vouă, la școală, adevărul este altul.

Se uită din nou în toate părțile, surprinsă de propriile-i cuvinte. Nu mi se par nepotrivite. Dar nici importante. Nu mi se

par nici circumstanțiale, precum sunt cele pe care le mai aud prin satul meu. Unii se mai tânguiesc și azi că ar veni americanii. Cum să vină americanii peste ruși?! N-au fost ei, rușii și americanii, aliați în război? Nu și-au împărțit ei, între ei, și prada și lumea? Evident, ca învingători. Ce să caute americanii aici, la noi, în Carpați? Când îi auzeam pe alde Turbureanu – un om ceva mai înstărit, important și grav, care era și nașul nostru –, precum și pe alții ca el, vorbind astfel, la câte un țoi de rachiu, mi se părea că oamenii aceia din satul meu, de altfel oameni cu scaun la cap, respectați de toată lumea, au dat în mintea copiilor. Ei se bucurau, însă, la o țuică, pentru o speranță care, cine știe, poate se va împlini cândva. Și chiar dacă speranța lor se va împlini, fericirea n-o să ne-o aducă probabil nimeni. Vremea prinților buni a trecut demult. Nu pentru noi, pentru că, la noi, ea nu a venit niciodată...

- Îl știi și eu destul de bine. Îl și simt...

- Bine, mamăle, te las să înveți că, poate, te ascultă. Mulțumesc că ai șters tabla.

- N-ai pentru ce, țăță Mărie.

Frigul mi-a mai trecut. Mă apropii de geam. Nu-l deschid. Undeva, spre Lunca Mofleni, sună sinistru o sirenă. Îi răspunde o alta. Prelung. Le aud în fiecare dimineață. Sunt aceleași. Orașul începe o nouă zi. Pentru mine, acest început nu există. Eu trăiesc un continuu tensionat și dur, ca pe o infecție, ca pe un buboi care nu se sparge, care nu vrea să treacă dincolo de limite, adică dincolo pragul umflăturii dureroase.

Apar primii elevi. Coridoarele se umplu treptat de un zumzet familiar. Îi simt, în același timp, ciudat, căldura și indiferența. Este interesant să asisti la așa ceva, de undeva, din interiorul unei clase. Liniștea de dinainte se retrage spre nicăieri, ca un abur, ca o radiație remanentă. Zgomotul crește cu fiecare clipă. Mai întâi se aud câțiva pași. Apoi, pașii se pierd într-un fel de zumzet continuu și discontinuu, care nu seamănă cu nimic. Se întâlnește numai și numai pe coridoarele liceelor, în prima oră a

dimineții sau în pauze. Totuși, eu îl asemuiesc cu viiturile Oltețului – un râu ce trece prin satul meu –, în timpul ploilor torențiale. Este un spectacol! Cum zăresc doi-trei nori negri spre nord, alerg pe malul râului și aștept cu ochii ațintiți pe suprafața apei. Câteodată, aștept degeaba. De cele mai multe ori, însă, nu mă înșel. M-am învățat să descifrez semnele. Știu, simt când va veni Oltețul mare. În câteva ore, torențele se năpustesc cu un zgomot năprasnic, transformând liniștita apă într-un Rio Grande învolburat și periculos. O apă învolburată, cu valuri care poartă copaci, răgălii și tot felul de obiecte smulse de prin case.

De ce m-or duce gândurile mereu către maximum, către primejdios? În fond, zgomotul de pe coridor și din clasă nu este decât un nevinovat zumzet de albine la intrarea în stup...

Pereții sunt parcă mai înalți, băncile scrijelite îmi produc o anumită căldură, îmi sunt familiare, simt nevoia să le ating ușor cu privirea, să le mângâi complice, să le păstrez chiar și secretele pe care nu le înțeleg. Cine știe câte generații vor fi trecut pe aici!

- Salve, Geo! Iar te-ai sculat, mă, cu noaptea-n cap?

- Iar!

Cel care mă întreabă este un extern, adică unul care nu locuiește la internat. Un localnic. Suntem în relații bune. Iar „Salve“ este salutul nostru, al liceenilor de la „Buzești“. L-am luat, prin intermediul cărții de istorie, de la romani. Se apropie de mine, îmi strânge mâna, mă privește atent.

- Cât crezi că o să mai rezști?

- Va trece ea și iarna asta.

- Va trece. Și? După aceea? Crezi că la primăvară o să-ți fie mai ușor?

- Sigur!

- Să dea Domnul!

- Domnul a dat, Domnul a luat, Domnul fie lăudat...

- Hai, mă, lasă...

- Mă refeream la domnul Magister, bă, cap sec!

Cineva aude discuția și, de pe catedră, strigă:

- Magister dixit.

Exact în acel moment Magister deschide ușa. Încremenim.

- Așa e, bă, nătăflețule, așa e! Ești deștept și tu. Măcar o dată în viață. Magister totdeauna...dixit! Coboară de acolo și treci la loc! Până la magister mai ai ceva mămăligă de mâncat.

Apoi, liniștit și oarecum zămbitor, închide ușa pe dinafară și ne lasă cu gura căscată.

„Magister“ este directorul liceului. Se spun despre el tot felul de povești. Că ar fi fost arbitru de fotbal, că ar avea cea mai frumoasă nevastă din sud-vestul Europei, cum se zice că ar afirma el însuși, de câte ori își caută prilejul favorabil... În realitate, este un om impunător, masiv, de vreo sută douăzeci și cinci (după alții, chiar o sută cincizeci) de kilograme, vorbește rar și apăsător, iar discursul său este presărat cu glume care ne fac să ne tăvălim pe jos de răs.

Sună clopoțelul. Parcă a trecut o veșnicie de când am plecat de pe banca mea de lemn din gară. Lumea de aici este complet alta. Îi simt, adâncă și bună, căldura. Gălăgia de pe sală se continuă și în clasă, unii de-a dreptul țipă pentru a-i acoperi pe alții care țipă și mai tare, alții asistă încântați la acest spectacol care se derulează în fiecare dimineață ca lătratul câinilor în prag de lună nouă.

- Ce faci, vere?

- Normal. Mă pregătesc pentru Himalaya.

- Tot așa? Tot așa o duci? Nici o veste bună?

- Nici una. Dar tu?

- Am fost la Ion. Am noroc cu el.

Ion este fratele lui mai mare, și el, ca și noi, elev sau student pe undeva, nu-i cunosc prea bine statutul. Dar nici el n-o duce cu mult mai bine ca noi. Cel puțin, așa cred.

Vărul nu-mi este de fapt, văr. Ne-am cunoscut abia aici, în liceu. El este de pe undeva, de prin câmpia întinsă și nisipoasă a

Olteniei, eu sunt de prin nordul Olteniei, dintr-o zonă de deal. Avem însă același nume: Vâlceanu. Ne leagă viața grea pe care o ducem și un anume fel diferit de a vedea lucrurile. Răbdăm însă de foame împreună și facem haz de necaz. Tocmai intră pe ușă unul de-al nostru, care are obiceiul să cam întârzie.

Clasa este acum completă. Clasă numai de băieți. Cineva se duce la catedră și spune cu voce tare, după ce Cormoranul închide ușa pe dinăuntru:

- Acum poate să vină și profesorul.

Profesorul de chimie este o profesoară. Pe tocurile sale înalte trece ca o iluzie prin ochii noștri care nu știu încă să vadă tot ce ar trebui văzut. În timp ce fețele noastre sunt extrem de preocupate să nu dezvăluie nici o expresie și să asimileze orice imagine, informație, orice gest, orice respirație și orice ezitare din partea celei care ne va zdrobi de-acum înainte cu catalogul sau cu ochii ei verzi.

Este foarte tânără. Mi se pare că este chiar mai tânără ca noi. Simt un fel de relaxare. Sau de liniște interioară. Sau de bucurie în fața frumosului. Care nu ține însă foarte mult. Când îmi revin din respirație, mă trezesc fixat cu ochii ăia verzi ca ai unui șerpișor *tamba*. Îmi simt gura uscată. Inima îmi bate cu putere. Mi se întâmplă ceva cu totul deosebit. Niciodată nu s-a uitat o femeie la mine astfel. Ca de obicei, însă, mă înșel. Sunt ochii exigenți ai unei profesoare, nu ai unei femei. Femeile nu se uită nici așa, nici altfel la un prăpădit ca mine.

- Elevul Vâlceanu!

Mă ridic brusc și încremenesc în poziția drepti. Îmi simt treningul strâmt și rece. Parcă mi se desfac toate fermoarele. Tremur. Nu de frică. De emoție. Femeia de la catedră are un corespondent ciudat în inima mea care bate să-mi spargă pieptul. Privirile ei nu mă hipnotizează, ci mă paralizează efectiv.

Nu știu cât rămân așa. Un minut, poate cinci. Clasa nu respiră. Nu se aude nici un zgomot. Este o liniște desăvârșită.

Ca într-o catedrală gotică fără lume. Ea rămâne lângă catedră, în picioare. Îmi este cumva rușine să mă uit într-acolo, dar ochii nu mă ascultă. O explorează rapid, de la creștet până în talpă. Pare o statuie. Sau o pictură într-o chindie de toamnă. Un alb-rozariu delicat se armonizează perfect cu costumul ei bej, turnat. Deși minutele mă izbesc ca niște ciocane grele cu liniștea lor de plumb, n-am timp să mă nedumeresc sau să mă felicit că sunt primul din clasă căruia Frezia, cum o să-i spunem mai târziu, îmi pronunță numele.

- Tu erai azi noapte, în jurul orei unu, în gară?

- Eu.

- Ce căutai acolo?

- N-aveam somn. Dar dumneavoastră?

- Probabil că nici eu n-aveam.

Clasa izbucnește în râs. S-ar putea ca noua noastră profesoară să știe o grămadă de lucruri prin care ne poate uimi și, mai ales, umili. Dar nici eu nu mă las. Condiția mea n-ar trebui să-mi permită să mă comport astfel, dar tentația este mai puternică decât realitatea, iluzia se află totdeauna într-o poziție mai avantajoasă decât adevărul.

- Atunci e bine. Înseamnă că mai sunt și oameni fără somn pe lumea asta.

- În mod sigur.

Mă privește liniștită, fără răutate și fără surprindere. Îndrăznesc să-i interceptez, la rândul-mi, săgețile cele verzi. Mă simt așa cum mă voi simți, ceva mai târziu, la primul salt cu parașuta. Senzația de gol este atât de puternică încât nu reușesc să deschid parașuta.

Și cad. Și tot cad. Desigur, eu nu prezint și nu pot prezenta nici un fel de importanță pentru femeia din fața mea și nici chiar pentru profesoara din fața mea (chimia nu este unul din punctele mele forte), dar jocul acesta mă înfierbântă, mă copleșește, mă uimește. Deși sunt un bun luptător, nu știu cum

voi ieși din corzi. Și nici nu știu dacă vreau cu adevărat să ies. Poate îmi place knock-out -ul acesta.

- Perfect. Ești bun să ieși la tablă?

- Sigur.

- Atunci e bine. Înseamnă că mai sunt și elevi cu care profesoarele de chimie pot să-și înceapă ora.

- Este o onoare pentru mine, doamnă profesoară.

- E-n regulă. Înseamnă că ți-a prins bine noaptea din gară.

- Iarnă albă, noapte albă...

Profesoara nu se mai joacă. Nu-mi dă replică. Se așterne din nou liniștea. Doar vântul, afară, își vede de ale lui.

Ies la tablă cu pasul măsurat. Calc atent, ca și cum aș avea o tonă de apă în tenișii mei nu prea noi și nici potriviți pentru acest anotimp. Aș vrea cumva să mi-i ascund, dar n-am cum. Ochii ei nu mai sunt însă îndreptați spre mine, ci spre fereastră. Afară, o pală de vânt zguduie puternic fereastra din dreptul catedrei. Se simte fiorul ei în toată clasa. Rezonanța vântului agresiv se izbește de trupul drept, chinuitor de drept și de armonios al profesoarei și ricoșează apoi puternic în mine, ca o bilă de biliard în altă bilă de biliard. Mă clatin pe dinăuntru, cad și mă ridic, mă scutur de praful de pe suflet și mi-l doresc pe cel de pe dinafară. Pantaloul meu de trening a făcut deja genunchi, picioarele abia mi s-au dezmoțit după înghețul de azi noapte, pleoapele îmi sunt grele sub presiunea trebuinței de somn și a nevoii urgente de a nu ieși din raza bății ochilor ei, dar nici de a rămâne prea mult sub acest tir rece, ucigător.

- Spui pe de rost lecția sau aștepți întrebări?

- Cum doriți.

- Ești atât de bine pregătit încât îmi dai mie posibilitatea să aleg modul de a te examina?!?

- Oricum, nu vă pot opri să vă alegeți mijloacele pe care le preferați pentru a mă biciui sau a mă cruța.

- Nu ți-e frig?

- Nu. M-am născut la țară, la marginea unei păduri unde bat mereu vânturile. Deci vântul face parte din viața mea. Este, cred, primul pe care l-am cunoscut...

- Știi unde se află acidul picric?

- În furnici!

- Cum adică în furnici?

- Așa cum veninul se află în vipere, nectarul în flori, otrava în cucută, opiul în cânepă, esența în sticlute, vinul în butoaie...

- Civilizația în lume și bunul simț în unii dintre oameni...

- Îmi cer scuze. Glumeam...

- Eu, nu. Vrei să scrii pe tablă formula respectivului acid?

Mă conformez. Abia acum îmi dau seama că mâna nu mă prea ascultă. Degetele îmi sunt încă înghețate. Mă străduiesc să scriu cât mai frumos. Reușesc. Dar prezența, prestanța și mai ales ochii ei mă strivesc pur și simplu. Mă simt ca un gândac. Nici măcar nu încerc să scap de strivitură, să fug pentru a supraviețui. Aștept să-mi înfigă un bold în ceafă și să mă fixeze așa, pentru o mică eternitate, de insectarul tablei. Mă simt bine așa. În fond, nu sunt singur cu ea. Sunt un reprezentant al clasei. Nu trebuie să-i dezamăgesc pe băieți. Dacă aș fi singur, cred că m-aș lăsa strivit, n-aș mai găsi absolut nici un cuvânt, inima mi-ar bate razna, aerul nu mi-ar fi suficient.

- Spune-mi tot ce știi despre el.

Îi spun. Mă ascultă. Este la trei pași în fața mea. Se uită la mine rece. Îmi îngheață inima. Creierul însă îmi mai funcționează la o oarecare capacitate. Mai bine chiar decât m-aș fi așteptat. Mult mai bine. Habar n-aveam că știu atâtea lucruri despre acidul picric! În acest timp, sinapsele mă ard. Probabil după această experiență voi cădea zdrobit.

- Da, știi câte ceva. De unde ai învățat lecția? Nici măcar carte de chimie nu ai!

- Nu am, recunosc.

- Atunci?

- Am luat notițe, am rămas într-o după-amiază în laborator, am citit planșele, un documentar cu acizii...

- Deși chimia nu este punctul tău forte...

- Nu, nu este.

- Dar care este punctul tău forte?

- Ma-te-ma-ti-ca! Răspunde clasa în cor.

- Bine, domnule matematician, azi ai făcut o figură bună și la chimie. Cândva, poate, o să afli că unde chimie nu este nimic nu este...

Se aude un murmur în clasă. Profesoara îl ascultă fără să-l audă, fără să-l bage în seamă, apoi spune două versuri minunate în franceză din Baudelaire, coboară de la catedră și începe să calce cu pași rari, mășurați, prin unul din cele două intervale dintre șirurile de bănci. Ochii noștri o urmăresc cu sete. Are pulpe perfecte, mângâiate doar de niște ciorapi cu dungă. Fusta îi curge până la genunchi și, în timp ce merge, despicătura îi dezvelește *une jambe de statue*, cum ar fi zis Baudelaire.

Se oprește în dreptul ultimei bănci, cu fața la perete.

- Știu că vă uitați la picioarele mele. Toți o fac. Dar, atenție! Dacă nu-mi place cum vă uitați, s-ar putea să mă uit și eu la voi în așa fel încât nici vouă n-o să vă placă.

N-am râs. N-a râs nici unul. Clasa a devenit un fel de catedrală, iar profesoara noastră un fel de fecioara Maria. Probabil că n-o s-o visăm la noapte. Eu, în nici un caz, n-am cum s-o visez. Cel mult o să-i simt sfredelul ochilor cei verzi și o să mă gândesc la ea ca la un șarpe bananier. Sau ca la o companie plăcută în timp ce, în visul meu cu ochii deschiși, urc mereu Everestul.

Se întoarce ușor cu fața spre catedră și, de acolo, dinapoia noastră, schimbă vorba:

- Și acum, să trecem la lucruri mai serioase. Aminoacizii. Închideți cărțile și deschideți urechile. O să vă spun povestea acestor aminoacizi. Și, apoi, elevul Vâlceanu, o să facem și un pic de matematică...

O ascult și am impresia că nu înțeleg nimic. Minutele se scurg și, exact cu un minut înainte de a suna clopoțelul, după ce scrie ultima formulă pe tablă, își freacă ușor mâinile pentru a-și șterge urmele de cretă și își lasă ochii să ne mai angajeze într-o chinuitoare luptă de întâlnire.

- Eu n-am să vă dau niciodată teme pentru acasă. Mai ales că unii dintre voi nici măcar nu aveți o casă. Vom rezolva totul împreună. Aici, în clasă. Notele, la urmă.

Coboară cu pas ușor de pe pedestal, se oprește o clipă în fața noastră și ne spune pe un ton grav:

- La revedere, domnilor elevi!

Răspundem în cor, pe o mie și una de voci, „Săru' mâna doam' profesoară!“, o urmărim cum iese maiestuos din clasă, apoi, după un minut de așteptare, ne năpustim și noi, eliberați sau, poate încătușați, spre coridor.

- De unde o cunoști?

- N-o cunosc, vere. Este pentru prima oară când o văd.

- Atunci de unde te cunoaște ea pe tine?

- Nu mă cunoaște. Oricum, chestia asta mă neliniștește. Ceva nu este în ordine. Mă întreb de unde știe ea că am fost eu, azi noapte, în gară?! Iar dacă a trecut, totuși, pe acolo, cum de m-a observat?! Cum de m-a reținut?! Și, mai ales, cum de nu am văzut-o și eu?! Nu puteam să n-o văd, nu?!

Intervine imediat un al treilea, hotărât să mă necăjească:

- Hai, mă, lasă, nu te mai preface! Știm că i-ai dat întâlnire domnișoarei Frezi. Tot îți plac ție freziile.

Nu sunt încă dezmeticit. Ora de chimie m-a izbit exact în luminile ochilor. Simt săgețile verzi, șerpișori veninoși și tandri, iar frigul din mine cedează locul fierbințelii. Abia acum încep să realizez prin ce am trecut. A fost o experiență pe care n-o mai avusesem niciodată. Toată oboseala s-a spulberat. Au rămas doar bătăile rezezi ale inimii, ca într-o ascensiune pe un perete dificil, puternic surplombat.

Mă uit la treningul meu ponosit. Îmi simt puternic condiția. Inima îmi bate și mai tare.

Ora următoare avem istoria. Răspund. Iau o notă bună. Profesorul mă invită să iau loc în bancă. Simt că își ațintește privirile asupra mea. Nu îndrăznesc să-mi ridic ochii de pe pupitru. Nu-mi dau seama dacă privesc în gol și nici dacă-mi văd sau nu mâinile în care s-a impregnat puternic praful de cărbune din nopțile când am avut norocul să găsesc ceva de lucru în gară, la descărcat de vagoane.

După câteva minute profesorul trece la lecția nouă. Are un dar de a aduce faptele acelea ale trecutului în prezent. Te face să fii acolo, să simți drama acelor oameni, gloria sau înfrângerea, pentru că istoria nu este altceva decât o succesiune de glorii și de înfrângeri...

- Gata, bă, s-a terminat ora! E pauză, hai, scoală!

Ridic buimăcit capul de pe bancă. Îmi e jenă. Nimeni nu mă bagă însă în seamă. Câțiva ies în curtea interioară și se bat cu zăpadă. Mie nu-mi arde de așa ceva. Rămân lângă calorifer, pe coridor. Apoi intru în clasă. Urmează ora de matematică. Sică Petrescu, profesorul de matematică, este una din marile personalități ale liceului. Trecem pe vârfuri prin fața lui, iar la ore nu se aude nici musca.

Intră în clasă familiar, ca și cum ar fi ieșit abia acum două minute și s-ar fi întors pentru a-și continua treaba. La el, orele sunt un fel de episoade, ca în filmele seriale.

- Deci, unde rămăsesem? Dar, înainte de a continua, să facem o mică pauză. Scoateți câte o foaie albă. Numărul 1, rândurile din stângă, numărul doi, rândurile din dreapta. Numărul 1 scrie, numărul doi ascultă. O singură problemă...

Ne-am obișnuit. Fiecare oră de matematică începe cu un mic extemporal. De aceea, câteodată, îl supranumim pe venerabilul profesor „numărul unu, numărul doi...“ Nu se supără nimeni, iar el este totdeauna foarte obiectiv și, de cele mai multe ori, mulțumit de rezultatele testului. Este un profesor care-și iubește

meseria. Și acest lucru ni se transmite și nouă. Și chiar dacă acum ni se pare mai dificil acest continuu examen, probabil, cândva, îi vom fi recunoscători pentru acest exercițiu al minții, al inteligenței.

Rezolv cu ușurință problema. Duc primul hârtia. Se uită pe ea, apoi mă privește cu ochi buni. Nu-l interesează îmbrăcăminte mea nepotrivită și ponosită. Nici faptul că n-am uniformă.

- Bine! Foarte bine. Ai rezolvat corect problema. Mă bucur că-ți place matematica. Vom intra într-o epocă a ei. Când voi veți avea vârsta mea, nimic nu se va mai putea fără matematică. Nici acum nu se mai poate...

În câteva minute, evaluează toate lucrările, astfel încât fiecare știe ce a făcut.

- Vâlceanu, la tablă!

Ies la tablă, iau creta, mă pregătesc să scriu ce-mi spune.

- Avem următorul sistem de ecuații...

În timp ce scriu, îmi dau seama cum ar trebui rezolvat. El îmi cere însă altceva. Răspunsul nu este prea greu de găsit, dar are o capcană. O intuiesc. Mă bucur. Zâmbesc.

- Te-ai prins? Așa-i?

- Așa-i.

- S-a mai prins cineva? Mâna sus!

Se ridică vreo zece mâini.

- Procentajul e bun! concluzionează profesorul. Continuă!

Răspund la întrebare, scriu rezultatul, apoi rezolv sistemul.

- Corect! Să ridice mâna sus cei care au gândit la fel sau aproximativ la fel.

Se ridică cinci mâini.

- Mulțumesc! Este foarte important să fiți corecți. În matematică, acționează anumite legi. Cam aceleași care acționează și în viață. Eu, spre exemplu, știam dinainte procentajul de elevi, în această clasă – pe care eu o consider cea mai bună din liceu la matematică –, care vor rezolva această problemă prin

metoda elevului Vâlceanu. De aceea l-am și scos pe el la tablă...

Ultima oră – cea de a șasea – a trecut ceva mai greu. Eu aș fi vrut să dureze până a doua zi.

Toți țâșnesc afară, după sunetul clopoțelului. Eu mai rămân. O să mai stau în clasă vreo oră, apoi o s-o iau încet spre biblioteca Aman. Cer o carte, mă așez la o masă plușată, citesc, îmi iau notițe, îmi fac și temele.

Cei de acolo mă cunosc. Îmi dau cărți, chiar fără să-mi ceară buletinul, și eu mă așez acolo și citesc.

Când se apropie ora închiderii, predau cartea și o iau încet spre gară...

- Vere, du-te pân-la cancelarie. Te cheamă Uda.

Uda, Popescu Nicolae-Uda este profesorul nostru de istorie și dirigintele clasei.

Văru se uită la mine și mă îndeamnă să mă grăbesc. Îmi este rușine. Probabil o să-mi atragă atenția să fiu mai atent. Am adormit în timpul orei lui.

- Du-te, vere, n-o să se întâmple nimic. Uda al nostru e un om bun. Vin și eu cu tine. Te aștept la ușă.

O luăm amândoi spre cancelaria profesorilor. Ajungem. Văru mă îndeamnă. Bat ușor în ușă. Îi aud vocea: „Da, intră!”

- Bună ziua, dom' profesor!

- Bună ziua, Vâlcene! Ia loc.

Este singur în toată cancelaria. Fumul dens îmi pătrunde nările.

- Nu fumezi.

- Nu, dom' profesor.

- Foarte bine. Noi,ăștia mai bătrâni, duhănim al naibii. Faci sport, am auzit.

- Da. Gimnastică, atletism și box.

- Ai timp pentru toate astea?

- Am. Nu e mare lucru.

- Știi că-ți place matematica. Profesorul Sică Petrescu vorbește frumos despre tine.

- Îmi place.

- Ai putea să ajuți un elev din clasa a IX-a care nu se prea descurcă?

- Desigur. Mi-ar face plăcere.

- Bine. Atunci, mâine, pe la ora 15.00, să fii la adresa aceasta. Spui că vii din partea profesorului Uda. Cunoști strada, se află pe lângă internat.

- O cunosc.

- Atunci, ne-am înțeles.

- E-n regulă, dom' profesor, voi fi acolo.

Văru mă așteaptă la ușă. Îi explic. Se bucură.

- Hai pe la cantină, poate găsim ceva de mâncare.

- Vere, n-aș vrea...

- Lasă, bă, coane Fănică, rușinețurile astea, nu sunt pentru noi. N-ar trebui să fie pentru noi. Murim de foame.

- N-o să murim. Ieșim noi, cumva, în primăvară...

- Ieșim pe dracu'!

Ne ducem la ieșirea din cantină și ne oprim pe scări. Mai sunt vreo câțiva ca noi. De data aceasta nu avem noroc. Nu i-a rămas nici unuia, dintre cei de la internat, vreo bucățică de pâine pe care să ne-o dea nouă.

- N-am avut noroc, vere.

- Nu-i nimic, îi răspund. Vor trece toate.

- Vor trece... Ce faci? Unde te duci?

- La bibliotecă. Citesc. Îmi trece de foame. Și, acolo, pe deasupra, mai e și cald. Acumulez ceva căldură pentru la noapte. Tu?

- O să-l caut pe Ion.

Ne despărțim. O iau spre Strada Unirii, apoi o cotesc la dreapta, prin laterala restaurantului Minerva. Vântul suflă puternic, deși, parcă este mai domol ca azi-dimineață. Frigul mă pătrunde până la oase. Efectul lui este însă anihilat imediat de

un miros plăcut de mâncare. De o săptămână, n-am gustat nimic. Nici măcar o bucătică de pâine. Înghit în sec și îmi grăbesc pașii spre bibliotecă. Ajung în câteva minute. Urc cu pioșenie cele câteva trepte. În interior e cald și plăcut. Un miros de cerneală tipografică și unul de carte veche se combină ciudat. Noul și vechiul. Completez un buletin. Blaga. Știu cota. Bibliotecara îmi zâmbește și îmi aduce imediat cartea. De vreo câteva zile citesc la ea. O simt aproape pe această bibliotecară care nu mă privește de sus și nu se uită cu dispreț la treningul meu ponosit.

În sala de lectură sunt doar câțiva cititori. În general, profesori. Unul dintre ei este profesorul nostru de română, Barbu Cucoș. Mă observă. Îl salut cu o ușoară înclinare a capului. Îmi răspunde. Mă așez la una din mesele libere. Sunt niște mese lungi, cu multe scaune și becuri puternice agățate cu niște tije de tavanul înalt. Încep să citesc și să-mi extrag pe singurul meu caiet câteva idei din Blaga. Nu-mi folosesc la nimic, sunt, poate prea complicate pentru mine – cunoașterea luciferică, eonul dogmatic, misterul –, dar mă atrag. Nu simt nici un fel de revoltă împotriva lumii, nu-mi plâng de milă, chiar dacă îmi este tare foame. Mă gândesc că, în cele din urmă, totul va fi bine.

Profesorul Cucoș se apropie de mine, se uită un minut la cartea pe care o citesc, apoi mă invită pe hol.

- Puțini îl mai citesc azi pe Blaga, îmi spune el cu regret.

- Mie îmi place. Construiește o lume interesantă, deși sunt multe lucruri pe care nu le înțeleg prea bine.

- Continuă așa, e bine. Orice învățătură este foarte bună. Vei afla că lumea este nu numai așa cum se vede. Felicitări! Mai rămâi până la închidere. Eu am puțină treabă. La revedere!

Cu zece minute înainte de ora închiderii, predau cartea și o iau ușor, pe jos, spre gară. Vântul s-a domolit. Nu mai ninge. Cerul nu este însă senin.

Îmi e foame.

Aproape de Inghişparc, lângă o ladă de gunoi, zăresc o bucăţică de pâine. Mai mult o ghicesc. Este aproape acoperită cu zăpadă. Îmi încetinesc pasul. Mă opresc. Pe stradă sunt doar câţiva oameni şi, probabil, nu se uită nici unul dintre ei la mine. Totuşi... În cele din urmă, prind momentul cel mai potrivit, mă aplec, o ridic cu repeziciune. Îmi este ruşine pentru un astfel de gest, dar foamea îmi este mult mai puternică. Este, într-adevăr, un rest dintr-o bucăţică de pâine. O ţin în palmă şi îmi schimb traseul. O iau pe nişte străduţe necirculate. Îmi lasă gura apă. Dar, nu, nu pot să merg pe aceste străduţe. Zăpada este prea mare. Îmi pătrunde în tenişi. Mi-au îngheţat deja picioarele. Aşa că o iau, pe drumul cel mai scurt, spre gară, mă opresc undeva, la bifurcaţia dintre Strada Gării şi cea care duce la Şimnicul de Jos, un sat de la marginea Craiovei, pe drumul Vâlcii – Bariera Vâlcii se cheamă –, şi, în câteva minute, mănânc bucăţica de pâine. Este numai gheaţă, dar are, totuşi, gust de pâine. Foamea îmi este la fel de puternică, dar n-am de unde să mai găesc o altă bucăţică de pâine.

Mă strecor pe lângă ceferistul care păzeşte uşa de la intrare în gară. Coridorul este rece şi umed. Intru în sala de aşteptare. Un miros dulceag se răspândeşte peste tot. Nu este însă insuportabil. Oricum, este preferabil gerului de afară. Toate locurile sunt ocupate. Mă uit la ceasul din perete. Este ora 21.00. Trebuie să vină un tren, şi atunci, aici, în sala de aşteptare, pe aceste bănci de lemn lustruite de atâta lume, se vor elibera câteva locuri. Dar până în clipa aceea, va trebui să mai aştept o jumătate de oră. Dacă nu cumva trenul o avea şi vreo întârziere.

Pe la ora 22.00, se anunţă, totuşi, sosirea unui tren şi plecarea lui imediată spre Bucureşti. Câteva locuri se eliberează. Mă aşez şi eu undeva, într-un colţ cât mai ferit. Dacă mă descoperă că n-am bilet, ceferistul care supraveghează sala de aşteptare mă scoate afară.

Parcă nu mă mai simt așa obosit. Mă bucur că am găsit un loc. Măcar o oră să stau, să mi se dezghețe degetele de la picioare. Încep să le mișc încetișor. Nu este chiar atât de rău. Și nici frigul nu-mi mai pătrunde pe sub paltonașul ponosit. Este un palton albastru. Aproximativ. Face parte dintr-o uniformă pe care am primit-o, la mine în sat, din partea statului, ca ajutor pentru copiii săraci care învață bine. Costumul s-a deteriorat, paltonașul a rămas mic, este deja ros în coate, pe la guler și pe la mâneci, dar altul nu am.

Prima imagine pe care mi-o refac în această scurtă liniște dintr-o gară în care eu nu sunt călător nu este cea a unui drum, ci aceea a clasei mele. Aud tic-tac-ul tocurilor pantofilor profesoarei de chimie, îi văd pulpele lungi, perfecte, suple, subliniate de dunga fină a ciorapilor de mătase. Încerc să alung acest gând, îmi este parcă rușine de el, dar nu reușesc. Reproduc, dialogul pe care l-am avut cu ea și nu pot să mă iert pentru imperfecțiunea cuvintelor mele. O femeie ca ea trebuie tratată cu respect și nu cu insolența unui puști jerpelit și nemâncat de o săptămână. Dar de unde o fi știut ea că „domiciliul“ meu este aici, în gară? Cum de o fi aflat? Cine i-o fi spus? Și de ce? Ce legătură poate exista între o profesoară distinsă, realizată în carieră și atât de frumoasă și un prăpădit ca mine?

Nu-mi pot răspunde la aceste întrebări. Dar mă uit pe furiș în toate părțile. O aștept să vină...

...Acasă, în satul meu din Valea Boroghilei, trebuie să fie o iarnă adevărată, cu zăpadă multă și viscole teribile. Când eram încă în sat, totdeauna, pe o astfel de vreme, mă duceam cu mama, noaptea, să furăm câte un gătej de lemn din pădure și să facem focul în casă. Când nu găseam cioate, tăiam câte o tufă din cele mari pe care le căram cu spatele, cale de vreo trei kilometri, până în curte. O dată ajunși acasă, fără să ne ștergem sudoarea de pe frunte, tăiam repede lemnele aduse din pădure, în bucăți de câte o jumătate de metru, și le doseam în „casa cu focul“. Pe vremea aceea, ca și acum, de altfel, era strict

interzisă tăierea sau scoaterea lemnului din pădure. Dacă ne prindea pădurarul, era vai de noi.

Ce o mai fi la mine acasă? N-am fost acolo de mai bine de o lună. Cei mici, cred, dorm duși la această oră. Doi sunt școlari. Costea este în clasa a IV-a, Viorica, într-a doua. Mitca are doar șase ani... Mama trebuie să fie tare necăjită. Nu s-a prea făcut porumbul și i-o veni destul de greu să hrănească cinci guri. Trei copii mici, ea și bunica noastră, care este oarbă și neputincioasă. Eu... Eu nu sunt acolo, acum, din fericire... Pentru că, altfel, am fi șase...

Oare, în seara asta or fi mâncat? În camera cu soba trebuie să fie cald. Este o cameră mică, văruiată proaspăt, miroase a mușcată și a busuioc... Mama pune totdeauna câteva fire de busuioc sus, pe sobă... Lemne, slavă Domnului, se mai găsesc. Casa noastră se află doar la vreo doi-trei kilometri de pădure... Iar pădurarul de acum este unul de la noi din sat. Nea Ionel „Păduraru“, îi zicem. Mi se pare că ne este și un fel de rudă mai îndepărtată. Și știe și el că avem probleme. Parcă îi văd pe ai mei, mama cu doi copii într-un pat, bunica și Costea în celălalt. Fără saltea, sau pe o saltea de paie, acoperiți cu câte o cergă... Cât de greu le-o fi! Desigur, ei nu percep acest greu. Ei n-au cunoscut o altă viață. Așa au trăit mereu. Așa s-a trăit mereu acolo, în acel sat, în satul meu. Cu câteva excepții, așa trăiește toată lumea acolo. Iar excepțiile au devenit deja și ele amintiri. Nu pentru mine, ci pentru ceilalți, care sunt mai în vârstă ca mine.

În sat existau, înainte de schimbare, doi boieri: Crăsnaru și boier Nae. Au dispărut. Nimeni nu știe unde și cum. Sau nu se comentează acest lucru. Se pare că fiii sau fiicele lui boier Nae se află undeva la oraș, oameni cu carte și cu o condiție destul de bună. În rest...

...Mă copleșește căldura din camera cu soba, mă impresionează albul caselor de pe uliță, îmbrăcămintea albă și curată a oamenilor din zilele de sărbătoare, luminițele din ochii fete-

lor... Ale colegelor mele din școala generală. Pe unde or mai fi ele acum?... Maria a rămas în sat și, probabil, se va mărita în curând cu Gelu, un prieten de-al meu, cu câțiva ani mai mare, Elena s-a dus cu mama ei undeva, la Râmnicul Vâlcea, Torica e la un liceu din București, la mătușa ei, Gheorghiuța a rămas în sat, Marioara este în Irimești... Aici, la Craiova, la „Frații Buzești“, suntem patru colegi din aceeași clasă. Fiecare cu ale lui... Mă întorc cu gândul acasă, o iau încet pe linie la deal, urc în capul viei, văd japina cu nucul, rămân câteva clipe uimit de foșnetul frunzelor atinse de vântul dimineții, apoi o cotesc pe poteca Ulmului, mă opresc la fântâna de sub salcâmi, la jumătatea coastei, urc spre pădure, culeg ciuperci... Mânătărci, creițe, văcăruși... Văcărușii pot fi mâncați pe loc, sunt tare gustoși, creițele ies, cu portocaliul lor intens și lucios, de sub frunze, iar mânătărcile se confundă cu masa de frunze moarte... Creițele sunt cele mai nobile. Le culeg cu mână tremurândă... Mă bucur că le găsesc, dar simt parcă un regret că le iau de acolo, din lumea lor de sub frunze...

Așa a fost mereu și așa va fi mereu acolo, la noi... Mult mai târziu, după ce voi fi cutreierat lumea, voi avea neșansa să ascult vorbe grele la adresa civilizației noastre țărănești, considerată înapoiată, neeficientă, neproductivă, vrednică de dispreț... Așa este pe lumea aceasta. Țiganul, când a ajuns împărat, întâi pe tac'-su l-a mâncat...

Ies din pădure, mă întorc la Ulm, deasupra salcâmiilor care separă mica noastră livadă de poienița cu aluni. Acolo le întâlnesc pe Neta și pe Nicolița, două fete din sat, destul de mici, dar suficient de mari pentru a le privi sânii care se împlineau și fustele sub care se ghicea ceea ce eu nu văzusem niciodată...

„- Pe care dintre noi o vrei?“, mă întrebă Neta.

Nu știu ce să-i răspund, dar bineînțeles că le-aș vrea pe fiecare în parte și pe amândouă.

„- Noi o să ne culcăm pe spate, tu ne ridici fustele și o faci mai întâi cu care vrei dintre noi...”

...Începe dintr-odată furtuna, pădurea se prăbușește peste mine, nu mai există nici un adăpost, pământul fierbe, lava țâșnește din adânc și coboară din ceruri, fetele dispar...

- Hei, scoală o dată, vagabondule!

Mă simt smucit puternic, parcă de o puternică gheară de vultur sau ca de un uragan, mă trezesc brusc și revin imediat, brutal, la realitate. Un ins puternic, în uniformă de ceferist, probabil responsabilul sălii de așteptare, dar oricum unul care face exces de zel, mă ține strâns de braț și mă zgâlțâie de mi se bălângăne capul. Mă ține strâns, de mi se pare că o să-mi smulgă brațul. Este un tip solid, cu un cap și jumătate mai înalt ca mine.

- Gata, e ora patru dimineața, îți ajunge! Șterge-o dracului de aici!

Mă ridic de pe bancă mai mult tras de el, ca de o macara. El mă ține, în continuare, strâns, strâns, de braț. Mă împinge pe coridor, fără să-mi dea drumul. Călătorii care se află în sala de așteptare nu dau atenție scenei. Au alte treburi. Unii dormitează, alții se gândesc, poate, la trenul care-i va duce la destinație, dacă nu cumva s-o fi înzăpezit și el pe undeva. Și apoi, nimeni, azi, nu se leagă la cap fără să-l doară. Iar oamenii, în majoritatea lor, nu vor să se pună rău cu autoritățile. Ceferistul deschide ușa de la intrare și încearcă să mă arunce în zăpadă și să mă lovească. Este destul de tânăr și destul de înfuriat, de parcă m-ar fi prins la furat, pe moșia lui. Prin întuneric parcă îi văd ochii plini de ură. Ce o avea cu mine?! Ce rău i-oi fi făcut?!

- Îți arăt eu ție, vagabondule! O să-ți dau o bătaie să te pupe mă-ta rece, fi-ți-ar mama ta a dracului să-ți fie!

Cuvintele lui îmi răscolesc cu brutalitate locuri sensibile ale sufletului meu, își bat joc de valori la care eu țin mai mult decât la propria-mi viață. Mama mea este un om extraordinar, este un

erou al acestor vremuri nenorocite, muncește din greu, singură, pentru a întreține șase guri, iar ticălosul ăsta...

Îmi eliberez cu o mișcare bruscă brațul, fac un pas înapoi și îl izbesc, cu toată forța, cu un croșeu upercutat de dreapta, în bărbie. Lovitura nu-și greșește ținta. Se prăbușește în zăpadă, în fața ușii de la intrare. Din fericire pentru mine, nu este nimeni prin apropiere.

- Nenorocitele, sunt elev la liceu – scrie pe matricola mea de pe mâneacă – n-am unde să dorm și n-am mâncat nimic de o săptămână. Încerc să supraviețuiesc până în primăvară, când, poate, o da Domnul să gădesc ceva de lucru să am ce mânca, pentru ca să-mi pot termina școala. Ce ai cu mine? Ce ți-am făcut?

Se ridică de jos ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, și, fără să-mi dea vreo atenție, intră în clădire.

Rămân singur în fața gării. Ninge. Ninge frumos. Nu sunt prea mândru de isprava mea. Mă doare pumnul, îmi tremură ușor mâna. Nu-mi place să lovesc oameni. Și în ring o fac cu un anumit respect, pentru că astea sunt regulile jocului: să lovești. Niciodată, n-am urât pe nimeni.

Nu este frig. Îmi vine să las totul baltă și să mă întorc în satul meu. Oamenii din sat mă cunosc și, deși nu sunt decât un puști, mă respectă. Pentru că și eu îi respect.

Imaginile remanente din timpul visului mă tulbură și acum. N-am cum să le ocolesc. Sunt ale mele, fac parte din viața mea. Uneori, pentru a fi în ton cu micul nostru cosmopolitism, evităm să vorbim despre ele. Ba chiar încercăm să le și ascundem. Satul, în accepția unora dintre cei plecați de o vreme de acolo să-și caute norocul, este ceva inferior, ceva rămas în urmă, ceva care te degradează, te trage înapoi. Poate că așa fac și eu uneori. Dar, în intimitatea gândului meu, mă uimesc totdeauna de locul de unde vin, pe care nu-l consider niciodată nici rămas în urmă, nici în competiție cu altul. Pentru că el nu are dimensiune, este un reper, este o lume care rămâne mereu

aceeași, chiar dacă vor ajunge și acolo, cândva, binefacerile electronului.

Ninge frumos, ca în iernile apropiatei mele copilării. Nu știu unde să mă duc, n-am unde să mă adăpostesc până când se vor deschide porțile liceului. În gară, nu pot să mă mai întorc, iar în autogară este o aglomerație de nedescris. Și, în plus, s-ar putea să mă întâlnesc cu cineva de pe la mine, de prin sat și să mă întrebe ce caut la ora aceea acolo, de ce nu sunt în pat, la internat sau la gazdă.

Nu ezit însă prea mult. Îmi las pașii să mă ducă într-acolo. N-am fost de prea multe ori în autogară. De la Craiova și până la Bălcești nu sunt decât două autobuze, totdeauna foarte aglomerate, iar eu am avut de prea puține ori bani pentru a-mi permite luxul să merg acasă cu autobuzul, cu RATA, cum spunem noi.

La această oră, strada este pustie. Nu mai viscolește. Cele câteva ore de somn mi-au prins bine. Mă simt în plenitudinea forțelor. Respir aerul tare și mă simt deasupra Everestului. Va veni poate o vreme când voi fi și acolo. Ajung în dreptul străzii Nicolae Bălcescu. Aici locuiesc sora lui taică-meu, mătușa Gheorghiuța, și soțul ei, unghiul Grigore.

O vreme am stat la ei. Dar au o singură cameră și acces la o bucătărie. Eu dormeam pe jos în bucătărie. Era perfect, familiile din acea curte mă tratau cu blândețe, dar nu se putea continua așa. Apoi, vreo două săptămâni, am dormit la fratele cel mic al lui tata, la nenea Ilie, fost ofițer de grăniceri, care venise pentru o vreme în Craiova și avea o cameră aici. Dormeam cu ei în cameră, pe o ladă, apoi pe jos. Nici o astfel de situație nu putea fi continuată. De aceea, într-o zi, le-am spus că am găsit loc la internat și m-am dus acolo. Nu s-au bucurat – țineau cu toții la mine –, dar altfel nu se putea. Nici ei n-o duceau foarte bine, pentru a împărți cu mine totul. Apoi, unchiul Ilie a plecat la mină la Petroșani, iar ceilalți... M-am dus într-adevăr la

internat, clandestin, pentru o vreme. Până când administratorul m-a prins și m-a dat afară.

„- Mă-ta nu e la colectiv, bani n-ai să plătești, n-ai ce să cauți aici, așa că întinde-o!“

Și am plecat. Am dormit pe unde am putut. Prin parc, prin ruinele vreunei clădiri, prin gară, prin autogară, pe la vreun prieten, apoi, din când în când, și la internat. Mă ascundeau colegii, când venea controlul, mă sculam cu o oră înainte de deșteptare, ieșeam pe geam și mă duceam, înaintea coloanei, la școală.

Autogara are o singură încăpere și două case de bilete. Deja încăperea este ticsită de lume. Este ocupat și trotuarul. Toți stau la coadă în speranța obținerii unui bilet. Rămân o jumătate de oră acolo. Sper ca nea Gardanus să fi deschis poarta...

...Mă uit la ceasul de la poștă. Este 14.40. Voi ajunge în zece minute. Alte zece minute voi aștepta. Trebuie să număr secunde, să nu greșesc. Simt în tot corpul un tremur. De la ora 12.30, când am terminat orele, și până acum zece minute, m-am dus la subsolul clădirii liceului, mi-am spălat ciorapii și i-am uscat la gura cazanului de la centrala de încălzire, mi-am tăiat unghiile cu un briceag și fochistul m-a lăsat să fac o baie. Genunchii îmi tremură în continuare. Este prima mea experiență de acest gen. Este prima oară când intru într-o casă pentru a-l ajuta, pe un elev pe care nu-l cunosc, la matematică.

În fond, n-am de ce să mă tem. Este și el tot un coleg de-al meu. Îmi iau inima în dinți și mă duc la adresa indicată de profesorul Uda. O zăresc de departe, mă opresc să treacă cele zece minute, număr adică până la 600, apoi mă apropiu de poarta de la intrare. Descopăr soneria, însă ezit să sun. În acest moment, iese un băiețel care mi se pare cunoscut, l-am văzut la școală, în recreații, aleargă la poartă și îmi deschide bucuros. Mă cunoaște. Îmi întinde mâna:

- Bine ai venit, Geo! Eu așa am să-ți zic: Geo. Eu sunt capul cel sec de la matematică și nu mă împac deloc cu Sică. Mă bucur că ai venit tu și nu un profesor arogant și plictisitor. Hai înăuntru. Nu te sfi, suntem numai noi, doi. Tata umblă prin țară cu meseria lui, iar mama se află la o prietenă. O să vină mai târziu.

Casa este una dintre acele vile arătoase și bine întreținute. Are un hol la intrare, bătut în mozaic vienez, pereți plini de oglinzi și un cuier. Îmi agăț paltonul acolo. Intrăm într-o cameră rotundă care are, pe jos, un persan rotund, două fotolii, o canapea și o masă rotundă în mijloc.

- Aici o să lucrăm.

- Este perfect.

- Cu ce începem?

- Păi... cu lecția de mâine. S-o terminăm întâi pe asta și, după aceea, vom vedea.

- Așa m-am gândit și eu.

- Atunci e bine.

- De când faci box?

- De trei ani.

- Mă iei și pe mine?

- Te iau unde vrei tu și n-o să ai probleme cu nimeni, dar trebuie să rezolvăm mai întâi problemele la matematică.

- Bine, deși nu-mi prea arde.

- Hai, totuși, să încercăm, te rog eu...

- Nu mă descurc deloc. Nici la geometrie, nici la algebră.

- N-ai prins tu șpilul. Dar o să te descurci. E foarte simplu. Matematica este cea mai ușoară materie de pe pământ. Pentru că e logică. Nu trebuie să tocești și să reproduci ca o moară de vânt sau ca o mașină de treierat, ci doar să cauți legătura.

- Îmi place chestia asta cu mașina de treierat. Am să i-o spun și lui mama.

- Bine, dar nu trebuie s-o superi pe mama ta cu chestii de felul acesta. Mamele vor totdeauna ca fiii lor să fie cei mai buni.

- Tot așa este și mama ta?

- Sigur. Deși, uneori, nu-mi place. Parcă prea mă dădăcește. Dar, acum, când sunt departe de ea, îmi dau seama că are multă dreptate.

- Te-am văzut boxând. Ești bun.

- Încerc, dar nu reușesc totdeauna.

- Aș vrea să încerc și eu.

- Ți-am spus. O să te duc la sală. O să te duc și la sala de gimnastică, și la stadion...

- Ce bine!

Când ne apucăm de exerciții, devine, dintr-o dată mohorât.

- Ei, ce te-ai întunecat așa! Nu vezi legătura? E așa simplu!

- Nu, n-o văd.

Îi dau o cheie. N-o pricepe. Îi mai dau un element. Se prinde imediat. Sare în sus de la masă. În ochi i se aprinde o mare bucurie. Până seara târziu, rezolvăm probleme. Are multe goluri. Dar este un băiat bun, receptiv și cu o minte extrem de subtilă. Mă bucur atât de mult, încât îmi uit toate necazurile.

Cineva bate ușor în ușă. Parcă ar mângâia lemnul de stejar. În loc de surprindere, simt o ușoară duiosie.

- Se poate?

- Da, mamă!

Intră în cameră o doamnă distinsă, așa cum probabil va arăta și profesoara noastră de chimie peste zece, peste douăzeci sau peste treizeci de ani.

Mă ridic în picioare și spun un „săru' mâna“ un pic încurcat și timid.

- Văd că deja v-ați cunoscut și vă înțelegeți foarte bine.

- Da, mamă, e nemaipomenit! E cel mai bun din școală la matematică, la română, la alergări, la gimnastică și la box!

- O, câte calități!

- Exagerează, doamnă. Dimpotrivă, mă străduiesc și eu să țin pasul.

- Sper că ați terminat lecția?

- Da. Cred că pentru astăzi este de-ajuns.

- Nu vrei să rămâi în noaptea asta la noi? Avem destul loc. Casa e mare.

- Nu, doamnă, vă mulțumesc foarte mult. Am niște probleme.

- Bine. Dar nu accept să-mi refuzi invitația la masă.

- Nu refuz, mulțumesc.

În câteva minute, pe masa rotundă se află o față de masă albă, farfurii, aperitive, apoi supă, felul doi, desert. Înainte de a mă atinge de aceste bunătăți, îmi aduc aminte ce îmi spunea mama. Cuvintele ei îmi sună în urechi ca niște mângâieri. Să nu sorbi. Dacă te duci la cineva în casă și îți dă să mănânci, chiar dacă îți este foame, să nu te repezi, să fi cu măsură, băiatul mamei. Așa trebuie să trăim pe pământul ăsta, cu măsură.

Inima mi se strânge dureros. Acum, în aceste clipe, când sunt lihnit de foame, mă gândesc la mama. Cred că în viața ei nu a mâncat astfel de bunătăți.

- Poți să vii și mâine?

- Da, doamnă.

- Pe la ce oră?

- Pe la patru. Mă duc mai întâi pe la bibliotecă.

- Mamă, mă duc și eu cu el la bibliotecă! Mă lași?

- Cum să nu te las să te duci la bibliotecă, fiule?! Asta îți dorește oricare mamă pentru fiul ei când este elev!

- Mă lași să mă duc și la gimnastică, la box, la atletism? El merge peste tot.

- Te las oriunde, atâta timp cât o să înveți bine.

Deja s-a întunecat. Băiatul iese cu mine afară și mă conduce o bucată de vreme. Este vulnerabil, dar sunt sigur că timpul o să-l călească. Am să-l ajut, este un suflet bun.

- Unde stai, Geo? Aș vrea să merg cu tine până acolo.

- Acum e târziu. Nu trebuie s-o superi pe mama ta. Eu n-am cu ce să mă laud. Poate, altădată.

- Bine. Cum facem mâine?

- La ora 14.30, să fii la „Aman“.

- O să fii. Noapte bună!

- Noapte bună, Benone!

Mă simt minunat. N-am nici somn și nici nu vreau să mă duc în gară, în autogară, în parc, în vreo ruină sau altundeva. O să mă strecor în clădirea liceului, mă duc în clasă și am să mă gândesc la această nouă condiție a mea. Ajung în zece minte. Cei de la seral încă n-au terminat orele. Intru în clădire pe poarta elevilor. Curtea interioară, cu zăpadă bătătorită, este iluminată de câteva becuri suspendate pe stâlpi metalici.

Planul îmi reușește perfect. Ajung la etajul doi. Tocmai sună finalul ultimei ore. Mă ascund la toalete până ce nu se mai aude nici un zgomot pe coridor. Apoi, pe vârfuri, mă strecor în clasă. De obicei, după ce seralul își încheie orele, administratorul face o tură prin liceu, stinge luminile, apoi se duce în locuința lui din interiorul liceului, de la intrarea elevilor. Clasele nu se închid. Se încuie doar intrările în liceu.

Îmi ocup locul în bancă. De afară, pătrunde, prin ferestre, o lumină difuză. De la iluminatul străzilor. Nu se aude nici un zgomot. Este o liniște desăvârșită. Nu-mi este încă somn. Sunt copleșit de masa regească care mi-a astâmpărat foamea și, mai ales, de progresul foarte rapid, incredibil, al puștiului. O să fac treabă bună cu el, întrucât mă respectă și vrea să fie ca mine. El nu știe ce sunt și cum sunt într-adevăr eu. Și nici nu trebuie să afle. Nu i-ar folosi la nimic. N-ar înțelege...

Aprind lumina, îmi pregătesc rapid lecțiile, apoi o sting și adorm cu capul pe masă. În clasă e cald și bine. Mă trezesc după miezul nopții, aproape înghețat. Peste noapte, nu se dă căldură. Oricum, pe la 05.00, trebuie să dea drumul la centrală, altfel nu rămâne timp pentru a se încălzi clasele. Mă acopăr cu paltonul și încerc să-mi continui somnul. Nu mai reușesc.

Aprind lumina și încep să pregătesc prima lecție recapitulativă pentru Benone. Îmi iau rolul în serios. Scriu frumos, pe singurul caiet pe care îl am – un caiet de 200 de file – formule, definiții, teoreme. Le încadrez în chenare, le subliniez, le colorez. Benone o să fie încântat. Și mai ales mama lui o să se bucure.

Orele trec repede. Sunt într-o foarte bună dispoziție. La ora 14.30, mă întâlnesc cu Benone. Îl găsesc acolo, în față, la „Aman“.

Intrăm. Bibliotecara îmi zâmbește și mi-l aduce pe Blaga. Îi cer, pentru colegul meu mai mic, un volum al lui Eminescu. Un volum de demult. Bibliotecara îl aduce ca pe un bibelou. Benone este impresionat. Niciodată nu a ținut în mână un astfel de volum. În sală sunt câțiva profesori de la liceul nostru. Până la ora 16.00 citim. Benone este adânc cufundat în lectură. Nici nu realizează scurgerea timpului.

- Gata, trebuie să mergem! îi șoptesc.

Se desprinde greu de lectură. Pune însă un semn și, în următoarele minute, ne luăm la revedere de la bibliotecară, după ce i se face o fișă de cititor. De-acum, poate veni aici și fără mine. Ajungem acasă la el într-o jumătate de oră. Mama lui ne așteaptă. Ne pune imediat masa. Este foarte grijulie cu fiul ei și foarte atentă cu mine. În douăzeci de minute, ne apucăm de matematică. Când începem lecția, se retrage cu discreție. Planul meu dă rezultate bune. Benone se arată foarte interesat. Mă roagă să-i las caietul până a doua zi să-și copieze sinteza pe care i-am pregătit-o. Nu pot să i-l las, trebuie să-mi fac și eu teme pentru mâine, dar i-am pregătit niște foi separate cu același conținut. Sunt zece foi scrise cu multă grijă, o adevărată operă de artă, ar spune unii, pentru acele vremuri și pentru acele condiții. M-am implicat mult. Este prima mea experiență de acest gen.

Noaptea mi-o voi petrece din nou în clasă. Mă strecor, după ce termină șeralul, dar mi se face inima cât un purice. Este foarte riscant. Dacă mă prinde Gardanus, mă dă afară. Dar,

acum, după ce am mâncat atât de bine, am nevoie să mă concentrez, să-mi fac lecțiile și să pregătesc, pentru Benone, noua lecție recapitulativă. Nu am curaj să aprind lumina în clasă. Mă duc la toalete unde lumina este aprinsă permanent. Dar aici e frig și un miros greu. În cele din urmă, îmi iau din nou inima în dinți, intru în clasă, aprind lumina și mă cufund în lucru. Este cald și bine. Niciodată nu m-am simțit atât de sigur, de protejat. Omul trebuie să treacă prin greul cel mai greu pentru a-și da seama cât de puține lucruri îi sunt necesare pentru a fi fericit. Abia aștept să-l revăd pe Benone, să-l duc la sala de box, la sala de gimnastică sau la bibliotecă, locurile în care eu mă simt cel mai bine.

E un băiat bun Benone ăsta. Un pic cam fecior de bani gata, dar se pare că are stofă. S-ar putea să fie însă și o falsă impresie. M-a văzut boxând în ring, știe că am câștigat crosul pe regiune și campionatele școlare de atletism la proba cea mai dură, 10.000 de metri. Sunt un fel de exemplu pentru el, iar acum, când a aflat că știu și matematică, va încerca să fie ca mine. Și, cu siguranță, va reuși. El are tot ce-și dorește, și poate avea tot ce și-ar putea dori. Mai ales cărți. Nu adorm toată noaptea. Lucrez. Cu un spor pe care nu l-am avut niciodată. Îmi fac temele, pregătesc lecția pentru Benone, scriu o poezie și învăț ultimele strofe din „Luceafărul“. Îl am scris pe caiet.

După ore, mă întâlnesc cu Benone la sala „Constructorul“. Îi fac cunoștință cu „Mamau“, antrenorul nostru, și cu Victor Murtaza, de la semiușoară, prietenul meu cel mai bun. Antrenorul – Ion Alexandrescu, pe numele lui adevărat, dar nimeni nu-i spune așa – și băieții îl primesc pe Benone ca și cum ar fi de multă vreme de-al casei. Mamau mi-l încredințează mie să fac încălzirea cu el, apoi, după o jumătate de oră, îl ia el în primire la prima lecție la mănăși. Puștiului îi place. Îi spun să nu se entuziasmeze prea tare, boxul este un sport foarte pretențios, care cere o muncă imensă. Aici nu ai voie să

greșești. Orice greșeală te costă. Am impresia că nu mă bagă în seamă. El este însă foarte atent.

Când ajungem acasă la el, înainte de a începe ora, îmi arată noul lui caiet de matematică. Sunt impresionat. A scris deja 10 de pagini de formule, de definiții, de demonstrații. Are un scris citeț, de desenator tehnic, cu litere de tipar, ușor aplecate spre dreapta.

- Azi noapte l-am făcut. N-am dormit nici un minut. E o chestie matematica asta. Cred că deja îmi place foarte mult. La test, Sică mi-a dat un 10. Primul 10 din viața mea la mate. Nu e însă al meu. Este al tău, Geo. S-a uitat așa, cam chiorăș, la mine și m-a întrebat ce minune s-a întâmplat de m-am întâlnit în sfârșit și eu cu matematica. I-am arătat foile tale, i-am spus că m-ai ajutat, apoi i-am prezentat și caietul meu. I-am spus că n-o să mai aibă niciodată ocazia să mă prindă pe picior greșit la mate. Era o liniște în clasă de credeam că toți au ieșit afară.

- Interesant.

- Tu ai făcut asta. Ție îți datorez ieșirea mea din rahat.

- Fii serios! Tu ești un băiat inteligent și nu datorezi nimic nimănui. Și, oricum, acum că știi cam ce trebuie făcut, îți dai seama, cred, că ai mult de lucru. Ți-am pregătit încă ceva.

Îi arăt foile, le ia ca pe o comoară și se cufundă în lectura lor. Scoate apoi caietul lui, cartea de matematică și începe să lucreze. Îl las așa, cufundat în lucru și, pe vârfuri, ies din încăpere. Pe hol o întâlnesc pe mama lui. Îmi face semn să o urmez în sufragerie.

Mă ia în brațe și mă sărută pe frunte. Este mai înaltă cu aproape un cap decât mine. Simt căldura ei maternă și mă cuprinde o adâncă duioșie. Simt îmbrățișarea mamei mele, care îmi lipsește atât de mult. O văd apoi pe mama în poarta casei, urmărindu-mă cu privirea cum mă duc și mă tot duc pe linie la vale. Nu-i vine prea ușor, știind că fiul ei, care nu este decât un copil, va merge cincizeci de kilometri pe jos, până la Craiova.

Știu că va plânge și își va face griji, dar care mamă nu-și face griji pentru fiul ei!?

- Îți mulțumesc, dragule! Îți mulțumesc mult pentru că îl ajuți pe Benone, Știi, el este mai slăbuț la matematică, totdeauna a avut probleme...

- Nu, doamnă. Nu este slăbuț deloc. Dimpotrivă, este foarte bun. Vă mărturisesc că puțini colegi de-ai noștri sunt ca el.

- De ce pleci?

- L-aș incomoda. O să mă întâlnesc eu el mâine, la școală și, dacă îi dați voie, la ora 14.00, o să-l aștept la „Bălcescu“, la sala de gimnastică. Are nevoie de lumea sportivă... Este o lume a competiției, a efortului, a încrederii în sine...

- Sigur că îi dau voie. Uite, pentru orele pe care le-ai făcut până acum cu el, m-am gândit să-ți ofer suma aceasta...

Are în mână câteva sute de lei, ceea ce înseamnă salariul unui om important pe o lună întreagă. Simt cum mă inundă o mare căldură. Mi se pare chiar uluitor.

- Doamnă, eu nu sunt profesor. Noi suntem colegi și, iată, de câteva zile, am devenit buni prieteni. Nu-mi puteți oferi bani pentru așa ceva, vă rog foarte mult, mă simt foarte jenat... Nu se poate, sub nici o formă...

- Dar e munca ta, este reușita ta. Am încercat cu mulți profesori, am cheltuit foarte mulți bani, dar nu am ajuns la nici un rezultat...

- Benone nu are nevoie de meditari, este foarte inteligent, nu are nevoie nici de ajutor, pentru că este în stare să facă orice dacă este motivat. Are însă nevoie de prieteni, de experiențe noi, de încredere în el însuși. Eu sunt coleg cu el, e drept, ceva mai mare, dar tot colegi suntem. El are încredere în mine și eu nu vreau să-l dezamăgesc.

- Nu vrei, totuși, să rămâi la noi în noaptea asta?

- Nu, doamnă. Benone are de lucru, ne-am prinde la fel de fel discuții și l-aș încurca. Apoi... trebuie să-mi pregătesc și eu lecțiile.

- Bine, dragule. Te rog atunci să iei acest pachetel cu câteva dulciuri pentru masa de seară. Nu mă refuzi, nu?

- Mulțumesc, doamnă! Săru' mâna! Nu vă refuz.

S-a întunecat. Afară, în stradă, simt iarăși greul vieții. Voi încerca să mă strecur din nou în clasă. Din păcate, azi nu e curs seral și clădirea liceului este deja închisă. Prind un moment prielnic, sar gardul pe la sala de sport și mă strecur în catacombele unei aripi spre interior a clădirii, lăsată de mulți ani în părăsire. Cărămizile s-au mucegăit și s-au degradat, pe ea au crescut niște pomi – acum transformați în pomi de iarnă –, ierburile, bălăriile și gunoaiele au inundat totul. Locul nu este deloc acceptabil. Deși suflă puternic vântul, aerul este pestilențial. Miroase a ruine, a urină și a fecale. Ies de aici, trec în curtea interioară a școlii. Rămân vreun sfert de ceas aici, în semiîntuneric, între pereții fumurii. Sus, dincolo de acoperișul de țiglă al uriașei clădiri, cerul nu-și dezvăluie nici stelele, nici albastrul lui înnegurat. E iarnă și bate tare vântul. Urc cele câteva trepte, apoi le cobor pe cele care duc spre cantină. Cantina se află la demisol. Ușile sunt însă închise. Mă așez pe ultima treaptă, lângă ușă și încerc să nu mă gândesc la nimic. Aici sunt cumva ferit de vânt, dar treptele de ciment sunt tare reci. Când mi-o fi foarte frig, am să deschid pachetul și am să mănânc o prăjitură.

Nu, în nici un caz nu puteam rămâne acolo, la Benone acasă. Nu vreau să fiu un profitor, un aciuیت pe lângă un elev mai mic pe care, într-un moment dificil pentru el, l-am ajutat. Nu vreau să-l îndatorez pe el și cu atât mai puțin pe familia lui. Și așa, în toate aceste câteva zile, am mâncat regește. M-aș fi simțit acolo ca un intrus.

O să treacă și noaptea asta! Am să fac flotări, am să alerg prin curte, am să mă gândesc la zilele mele fericite... Și apoi, o noapte nu este sfârșitul lumii. Tata a făcut tot războiul. Și în Est, și în Vest. A scăpat de moarte, dar nu și de gloanțe. S-a întors acasă rănit la mâna stângă, i-a făcut mamei încă trei

copii, după care, pe 28 octombrie 1950, într-o dimineață cu brumă și frunze moarte, a închis ochii pentru totdeauna. Infarct. Eu aveam doar zece ani, Costea, patru, Viorica, doi, iar Mitică, șase săptămâni... Dimineața aceea a fost groaznică. Mama își smulgea părul și țipa în disperare, eu am alergat cât am putut de tare la dispensar să-l chem pe Grigorescu, „doctorul“, de fapt sanitarul, prietenul lui, cu care băuse, în ziua de Sfântul Dumitru, ziua bunicului, la noi, în pivniță, aproape o damigeană de vin.

Bunicul murise doar cu trei ani în urmă, după o lungă suferință de năduf. Atunci nu mă speriasem foarte tare. Deși era pentru prima dată când am fost martor la moartea unui om. S-a stins pur și simplu, ca o lampă care nu mai are petrol. Nici nu ne-am dat seama care a fost clipa în care a trecut în neființă. Iar la trei ani, iată, s-a dus și tatăl meu, ginerele lui... Parcă prea tare ne-a lovit soarta. Dar mama nu s-a plâns niciodată. A luat viața în piept și a continuat drumul...

Măine, în zori, am să intru primul în clasă, o dată cu femeia de serviciu. O să mă încălzesc la calorifer, o să mă spăl pe mâini și pe față la chiuveta de la toaile. Voi avea timp să repet la biologie și la chimie. De la ora când deschide Gardanus porțile cetății și până când încep cursurile sunt vreo trei-patru ceasuri bune. Am timp destul. Poate o să-i pregătesc lui Benone un test cu câteva capcane... Nu, asta nu! Cred că n-ar fi prea bine... L-aș descuraja... Și așa le dă Sică destule teste, și oricum mult mai bune decât cel pe care aș putea eu să-l fac... Important este că Benone și-a revenit foarte repede, practic în câteva ore, din cădere și a demarat în forță și foarte bine. Auzi? Să obțină un 10 la Sică?! Asta-i ca și cum ar fi cucerit Everestul! Cum de am reușit eu în câteva zile, iar o grămadă de meditari, în general, profesori, plătiți cu bani grei, n-au reușit? De fapt, la drept vorbind, nici nu cred că am făcut mare brânză. Trebuie să fie o chestiune psihologică. Profesorii îl inhibă pe Benone. Sau l-au inhibat. Adică i-au adus și acasă la

el, în lumea lui intimă, frustrarea, austeritatea și autoritatea școlii. Or, el nu avea nevoie de așa ceva. Pe când eu, gimnastul, boxerul, alergătorul de cursă lungă, „matematicianul“ și „poetul“, l-oi fi impresionat pe bietul băiat și s-o fi declanșat în el vreun resort prea mult timp comprimat pe nedrept. L-am scos, cu alte cuvinte, din iluzia neputinței. Poate că nu neapărat eu. Poate că a făcut-o Mamau, antrenorul de box, când l-a felicitat după prima lui lecție la mănuși și i-a spus că, dacă ar vrea, ar putea deveni campion mondial la categoria lui.

...Vântul ajunge și aici, în adăpostul meu. Treptele sunt reci. Oricât m-aș strânge eu sub micul și ponositul meu palton, nu-i pot opri invazia. Las pachetul cu mâncare, împreună cu cartea de istorie și cu singurul meu caiet, pe ultima treaptă, cât de cât la fereală de vânt, și ies în curtea interioară. Alerg, fac gimnastică și, în cele din urmă, reușesc să alung frigul. Respir greu, pulsul s-a ridicat la 120, dar altă soluție nu există. După vreo două ore, în care reușesc să stăpânesc situația și să mențin acest echilibru fragil sub control, mă retrag din nou în adăpost. Încălzit de efort, ațipesc.

Mă trezește un cocoș. Sau un vis despre un cântat de cocoș. Sunt aproape înțepenit. Mă ridic, totuși, brusc și privesc speriat în jur. Luminile pe coridoare s-au aprins. Înseamnă că Gardanus a deschis poarta cetății. Îmi iau pachetul, caietul și cartea, sar gardul pe la sala de sport, pe unde am intrat, ocolesc clădirea liceului și mă apropiu de intrarea profesorilor. Când ajung aici, ezit, apoi trec strada, urc cele câteva trepte spre Grădina Sfântu Mitică, și privesc de departe clădirea somptuoasă, fumurie a liceului. Sufletul mi se umple de această imagine atât de dragă. Pe prima pagină din toate caietele și din toate cărțile pe care le-am avut până acum în acest liceu, am desenat această clădire văzută dinspre Sfântul Mitică.

Pentru a scăpa de întrebarea de dincolo de ușă a lui Gardanus, îmi iau din nou inima în dinți și încerc să pătrund în liceu pe la intrarea profesorilor. Gardanus n-a deschis încă aici.

Ocolesc și intru prin poarta cetății. Mă străduiesc ca ușa să nu facă nici un fel de zgomot, reușesc, dar rezultatul este nul. Gardanus mă simte și, de acolo, din camera lui, tună de se cutremură panoul de afișaj de pe hol:

- Ai, mă, șapcă și emblemă?

- Am!

- Mă, să nu mă minți, că acuș viu la tine!

- Nu mint.

- Atunci intră.

Străbat coridorul ca pe suta de metri și, în câteva zeci de secunde sunt la mine în clasă. Aprind lumina, îmi ocup locul în bancă, pun pachetul în pupitru și mă apuc de treabă. Rezist tentației de a mă apropia de calorifer. Nu-mi mai este somn. Probabil că am dormit destul pe treptele reci, iar un astfel de somn cred că este de două ori mai eficient decât unul în condiții normale.

Prima oră este matematica. Sică intră ca de obicei, ne dă un test, îl corectează în câteva minute, și, înainte de a începe ora propriu-zisă, ne face o surpriză de proporții. Se ridică de la catedră, se apropie de banca întâi a rândului din mijloc, în așa fel încât, pentru a-l privi în ochi, trebuie să ne ridicăm puțin bărbiile și să ne îndreptăm spatele, apoi începe:

- Astăzi nu ascult pe nimeni. Vă trec în catalog notele de la test care sunt foarte bune. Clasa voastră mi-a produs zilele acestea o mare bucurie. Am un elev într-a noua cu care n-o scoteam nicicum la capăt. Era pur și simplu refractar la matematică. Ieri, miraculos, a obținut, la mine, nota 10. Nici nu-mi venea să cred. Benone Negulescu – așa se numește elevul – este pe cale de a deveni cel mai bun elev din clasa lui la matematică. Și performanța aceasta se datorează unui elev din această clasă, unui coleg de-al vostru, elevului Vâlceanu. El l-a ajutat pe Benone Negulescu să iasă din impas. Ce n-au reușit o mulțime de profesori de matematică și ce n-am reușit nici eu, a reușit el. V-am spus acest lucru pentru că este adevărat. Mama

băiatului a vrut, cum era și firesc, să-i recompenseze acest efort. Colegul vostru i-a refuzat banii. Acești bani de care el are atâta nevoie. Dă-mi voie, Vâlcene, să te admir pentru asta, chiar dacă nu te felicit. Puțini oameni au curajul să rămână așa cum sunt și să nu accepte recompensarea unui gest pe care ei l-au făcut cu toată căldura. Am să-ți spun însă ceva. Tu, Geo Vâlceanu, ești un elev bun la matematică. Ești un elev strălucit la matematică. Datorită unei gândiri logice foarte profunde, care este foarte rară în zilele noastre. Dar n-o să devii matematician, ci, poate, inginer, scriitor, filozof, ofițer sau sportiv de performanță. Matematica îți va rămâne însă o iubire veșnică pe care n-ai s-o împlinești niciodată, dar de care n-o să te desparți niciodată.

Face o pauză și se retrage, mergând cu spatele, spre catedră. Sică Petrescu nu se întoarce niciodată cu spatele la noi. Chiar și când scrie pe tablă, o face în așa fel încât să nu ne întoarcă spatele. Se oprește în fața catedrei, își încrucișează mâinile la piept, ne privește preț de câteva secunde, apoi începe foarte grav:

- Lecția de astăzi este cu totul specială. Nu face parte din programa școlară și n-o s-o găsiți, ca atare, nicăieri. Nu trebuie să vă luați notițe. Am să vă vorbesc doar despre ea și am să vă recomand niște cărți pe care, probabil, le veți căuta, le veți găsi și le veți citi. Este timpul să începeți singuri să redescoperiți lumea în general și lumea științei în special. Lecția de azi face parte din ceea ce, mâine, se va numi „Logica matematică“. Dar nu veți înțelege niciodată ce este logica matematică, dacă nu veți cunoaște legile gândirii logice, adică acea știință care se ocupă cu logica gândirii. Pentru aceasta, trebuie să treceți din când în când pe la biblioteca școlii, pe la biblioteca Universității și pe la biblioteca „Aman“. Colegul vostru, Vâlceanu, frecventează aproape zilnic aceste biblioteci. Acolo veți găsi, între altele, și o anume carte, în mai multe volume. Se cheamă „*Organon*“. Este scrisă de cel mai mare gânditor al antichității: Aristotel. Cartea a fost tradusă de multă vreme în

limba română, iar bibliotecarii vor fi încântați când le-o veți cere. Generații întregi de elevi, de studenți, de intelectuali și-au format gândirea logică și de la acest mare izvor. Este timpul să o faceți și voi. Deocamdată, numai pe cont propriu. Așa sunt vremurile. Astăzi, din păcate, în școală, nu se mai studiază logica. Dar veți găsi în bibliotecile de care vă vorbeam strălucite cărți și formidabile manuale de logică după care am învățat și eu, la vremea mea. Cărți între cărți. Scrise cu grijă, pentru elevii lor, de mari profesori. Una din aceste cărți, pe care o păstrez din anii mei de liceu, este cea pe care o vedeți în mâna mea. E timpul să mă despart de ea. Vâlceanu, ți-o dăruiesc. Ai grijă de ea. Este o comoară. Cărțile sunt comori ale gândirii și ale minții omenești. Ele sunt învățătura lumii. Dar orice învățătură adevărată și durabilă de pe lumea aceasta nu se face numai în clasă, de la profesor, ci și prin efortul de a pătrunde în lumea cărților. Aș spune chiar că se face totdeauna și în toate cazurile numai pe cont propriu și numai prin efort propriu. Profesorul te ajută să vezi și să înțelegi, dar nu vede și nu înțelege în locul tău. Logica operează cu noțiuni, judecăți și raționamente. Logica matematică le transpune în simboluri și le dă maximum de semnificație. Aceasta-i prima lecție de logică matematică pe care-mi permit să v-o predau. Desigur, nu în mod oficial. Considerați-o ca respect al meu față de voi. Și ca pe una dintre cheile pe care încerc să v-o strecor pentru a vă da posibilitatea să ieșiți din închisorile dogmatismului și ale gândirii înguste, neraționale, din aceste vremuri. Următoarea lecție – și poate ultima – o vom face către sfârșitul anului. Tot la aceste biblioteci, la fondul special, veți găsi alte două cărți foarte importante – azi, complet uitate – pe care se va baza știința viitorului: „*Cibernetica*“, scrisă de Norbert Wiener, și, în limba franceză, „*La psychologie consonantiste*“, în două volume, scrisă de un român, medic militar, Ștefan Odobleja. Lumea l-a uitat pe acest co-autor, mai exact, autor, al ciberneticii, care este Ștefan Odobleja, deși, din câte știu eu,

este în viață. Wiener s-a bucurat de onoruri și de o mare recunoaștere. Odobleja, deși a scris una dintre cele mai fascinante cărți pe care le-am citit eu vreodată, este, azi, un anonim. Cărțile lui se află însă în biblioteci. Și pot fi citite de toți cei care doresc să afle câte ceva despre această lume care nu se mai vede.

În clasă este o liniște de catedrală. Lecția se continuă. Formulele pe care le scrie profesorul pe tablă, noțiunile pe care le folosește vin parcă dintr-o altă lume. Suntem fascinați, uimiți.

După ce Sică Petrescu își ia la revedere de la noi, clasa se năpustește asupra mea. Se face imediat un tabel cu rândul la citit. Cartea trece din mână, în mână. Cineva o îmbracă într-o coală albastră. La sfârșitul pauzei următoare, cartea se întoarce la mine. Are o dedicație: *"Elevului Gheorghe Vâlceanu, poate un viitor profesor de logică, sau un slujitor al logicii, cu admirație, din partea profesorului său, Sică Petrescu. Păstrează-o cu grijă, este cartea pe care am primit-o și eu, de la profesorul meu, pe care am iubit-o și am păstrat-o, la rândul meu, patruzeci de ani."*

Am s-o citesc în câteva zile și am s-o conspectez. Un coleg îmi dă un caiet de 200 de file cu copertă tare, nou-nouț:

- Ia-l. Așa ceva se găsește greu azi. Scrie tot ce crezi tu că trebuie să reținem noi din cartea asta, apoi mi-l dai pentru vreo două zile să-l copiez și eu. Eu sunt mai leneș. Vreau lucruri de-a gata, de vreme ce alții tot le fac. Te deranjează?

- Nu. Îți mulțumesc însă foarte mult pentru caiet. Aveam mare nevoie de unul.

- O să te mai aprovizionez cu papirusuri de-astea virgine. Tatăl meu lucrează în domeniu.

Împart pachetul de mâncare pe care-l țin în pupitru ca pe un bun prețios cu Văru. Descopăr că nu sunt numai prăjituri, ci și câteva bucăți de carne din untură, doi castraveciori murați, cârnați și un mic borcan cu dulceață. Este un festin. Văru îmi

spune că nu a mai mâncat de 20 de ani așa ceva. Normal, el are numai șaptesprezece neîmpliniți.

În pauza a treia, fac o tură prin curte. Undeva, într-un colț, văd mare agitație. Mă apropii. Benone este ținut de doi elevi din clasele superioare și un al treilea îl lovește. Mă năpustesc asupra acestuia și cu un croșeu îl arunc la pământ. Ceilalți doi îl slăbesc, puștiul se întoarce brusc și îl pocnește și el pe unul dintre cei doi atât de puternic încât îl izbește de zid. Cel lovit de mine se ridică și se aruncă asupra mea. Îl contrez scurt cu dreapta și îl liniștesc. Un profesor ne observă, aleargă spre noi, mă ia pe mine de o aripă și pe cel lovit de mine de cealaltă și ne duce la director. Magister se ridică furios, se proțăpește în fața noastră și urlă la mine de-mi vibrează tot craniul împreună cu geamurile din cancelarie:

- Unde te trezești, mă, vagabondule? În „Crucea de piatră“? Pe ringul de la „Gardul Verde“. Du-te dracului și bate-te cu boxerii tăi, nu cu elevii mei! O să te dau afară din toate școlile din lume și de pe toate ringurile din țară. Derbedeule! Un boxer care lovește un om de pe stradă sau un coleg de-al lui de liceu este un nemernic și nu are ce să caute în lumea sportivă! Și nici în cea școlară!

Magister este roșu până în vârful urechilor. Pare neîndurător. Și are dreptate. În acest timp, cineva bate la ușă. Magister tună să intre. Este Benone Negulescu. Se oprește în fața lui.

- Vă rog, domnule director, eu sunt vinovat!

Are lacrimi în ochi. Mă apropii de el și îl prind ușor de umeri.

- Nu, Benone, eu sunt vinovatul. Eu l-am lovit.

- Tu m-ai apărat, deci nu e drept să te exmatriculeze pe tine, ci pe mine.

- Gura!

Magister tună atât de tare, încât din nou se cutremură geamurile. Ne întoarcem speriați cu fața spre el. Magister se apropie de mine și îmi ia cartea din mână:

- Ce e asta, mă? Un dox?

- Nu, domnule director, e o carte veche, un manual școlar de logică.

Magister mi-o cere, o deschide, citește dedicația, se așează apoi pe un scaun și începe să o răsfoiască. Trăsăturile feței sale se destind. Un sfert de oră nu se dezlipește de ea. Apoi se întoarce spre mine:

- Citești tu așa ceva?

- Abia am primit-o. N-am citit decât câteva pagini. Dar mi se pare extrem de interesantă. Cred c-am s-o învăț pe de rost.

Îmi dă cartea înapoi și îmi spune aproape șoptit:

- Ai grijă cum umbli cu ea, cui i-o arăți și pe unde o pui. Înțelegi?

- Da, domnule director.

- *Tovarășe* director! Așa se zice! Unde te trezești tu aici? Suntem în socialism! Ai înțeles?

- Am înțeles, domnule director!

Furtuna a trecut. Marele profesor, arbitrul de fotbal, omul de spirit cuceresc imediat scena directorului înfuriat.

- Nu vă elimin pe nici unul, mă, copii, dar țineți minte că nu cu pumnii se rezolvă problemele în școală.

Se apropie de mine, îmi răvășește părintește părul, apoi își ocupă fotoliul lui de director și țipă la noi de se zguduie pereții:

- Afară!

Ieșim toți trei buimăciți. Pe sală, Bingo îmi întinde mâna:

- Să nu ne purtăm pică. Eu, unul, nu sunt supărat pe tine. În fond, eu sunt vinovatul.

- Și eu sunt. Iartă-mă că te-am lovit.

- E-n regulă. N-am știut că Benone e protejatul tău.

- Nu e protejatul meu, e prietenul meu.

- Cu atât mai bine. S-a făcut, n-o să se mai ia nimeni de el. Garantez.

- Așa te vreau. Mulțumesc.

Batem palma și ne despărțim. Nu prea am totuși încredere în Bingo. Știu că frecventează „Crucea de piatră“, cel mai teribil loc din Craiova al confruntării între găști, dar eu nu mă tem de cei de acolo. Deși nu am nici o legătură cu ei, ca mai toți din lumea boxului, și eu sunt cunoscut acolo. Cei de acolo nu se leagă de boxeri. Îi respectă. Iar Bingo nu este chiar unul dintre cei mari sau dintre cei ascultați în „Crucea de piatră“.

- Geo, îți mulțumesc că ai intervenit pentru mine.

- Te descurcai tu și singur, dar m-am gândit că ar fi bine să scurtăm un pic gâlceava. Deși îmi pare rău. Trebuia să găsim o altă soluție. Un boxer nu se bate pe stradă, ci doar în ring. Dar nu-i suport peăștia din clasele mai mari care se iau în haită de cei mai mici ca ei. La revedere! Ne întâlnim după masă la „Bălcescu“.

Orele se scurg repede. Rămân în clasă. Mă cufund în lectura manualului de logică. După două ceasuri, apare vărul cu o jumătate de pâine și o bucată de salam.

- Ia repede și mănâncă, e ceva bun, l-am păcălit pe nea Vasile, bucătarul. La 14.00 am întâlnire cu un greieraș.

- Și eu. Cu Benone. Mergem la Colegiu, la sala de gimnastică.

- Fii atent, vere, știi cum e cu colegiul ăsta.

- Știu.

Fredonează un catren la modă în vechea competiție dintre cele două faimoase licee ale Craiovei:

*„La Colegiul popular
Intri bou și ieși măgar
Și, dacă mai stai nișel,
Pleci c-o vacă cu vișel“*

Ne despărțim în centru. El o ia spre Universitate, iar eu spre Colegiu. Benone este acolo, la intrare. Mă așteaptă. Când o fi ajuns!? Intrăm. Dar n-am făcut prea bine. Ora de gimnastică îl descurajează. Eu mă apropiu de categoria I seniori, deja la libere am câteva exerciții cu elemente de dificultate, iar el nu poate să

facă nici câteva tracțiuni în brațe. Îmi dau seama de acest lucru, scurtez cât pot antrenamentul și plecăm. Este un pic abătut.

- De când faci gimnastică? mă întreabă.

- De trei ani.

- Ești bun, ai ajuns departe.

- Nu prea. Multe elemente nu-mi ies.

- Eu sunt ca un cretin. Am stat tot timpul lângă fusta mamei, am crescut ca un dovleac. Nu sunt în stare să fac nici trei tracțiuni în brațe. M-a ținut legat de meditari, limbă franceză, limbă engleză, limbă germană... Și la ce-mi folosesc?

- Nu vorbi așa. Puțini copii au posibilitatea să facă toate acestea. Și am să-ți dovedesc că mama ta a făcut tot ce era mai bun pentru tine. Vorbesc foarte serios.

- De ce n-ai vrut să iei banii?

- Vrei să fim prieteni sau nu?

- Vreau.

- Atunci să nu-mi mai vorbești niciodată de asta!

- Îmi dau seama. Iartă-mă. Dar tot nu te înțeleg. Tu ai muncit cu mine, iar munca trebuie plătită.

- Las-o baltă! Eu vin din altă parte a lumii.

Suntem pe strada „Unirii“, în fața restaurantului „Minerva“. Deja strada începe să se umple de lume. În fiecare zi, din jurul orelor patru, cinci de după amiază și până către miezul nopții, strada Unirii este ticsită de lume.

Din mulțimea care deja se constituie în rânduri, ca la defilare, mă aud strigat. Recunosc imediat vocea lui Victor Murtaza.

- Gicușor!

Se apropie de noi, ne salută.

- Gicușor, ți-am făcut rost de un bon la cantină.

- Mulțumesc, Victoraș, dar azi am mâncat bine.

- Două mâncări nu strică. Unde ați fost? Precise, la sala de gimnastică.

- Acolo.

- Haideți la masă. Am și pentru tine un bon.

- Știți, domnul Murtaza, eu mănânc acasă.

- Puștiule, mie să nu-mi vorbești cu „domnule“. Clar? Mie să-mi spui cum îmi zice toată lumea: Victoraș! Iar eu am să-ți zic Nicușor, pentru că așa e mai frumos și așa îmi palce mie. Sper să nu te superi. Bine?

- Perfect, Victoraș!

- Gata, mergem toți trei la masă.

Intrăm la cantina „Constructorul“, ne așezăm la o masă și începem să discutăm despre lumea boxului. Victoraș, ca și ceilalți, este un boxer de mare valoare, din generația lui Cișmaș, a lui Ciubotaru și a lui Petre Zaharia, om în vervă, tot timpul bine dispus și cu un suflet bun. Îi povestesc cele întâmplate la școală. Mă ascultă, se încruntă puțin, apoi mă ia prietenește de braț:

- Gicușor, te iubesc. Ești printre cei mai buni din sală, dar te rog eu să nu mai faci asta niciodată. Chiar dacă ești lovit. Bine?

- Bine, Victoraș. A fost un incident. Sincer, regret.

- Sper. O să-mi fie greu să te iert.

- Știu.

De trei ani de când sunt la acest club, am cunoscut o lume cu totul diferită față de cea de afară. Boxul este un sport care apropie oamenii și, mai ales, îi face să se respecte unii pe alții. Cei din club, chiar și cei de la aceeași categorie, deci care trebuie, adesea, să se bată între ei, în ring, sunt ca frații, în afara ringului. M-am întrebat de multe ori de unde au acești oameni, care par atât de duri în ring, atâta gingășie și atâta simplitate în comportamentul de zi cu zi. Probabil că n-am să aflu niciodată cu adevărat acest răspuns, așa cum n-am să aflu multe altele în viață.

Toate iubirile sunt ale noastre. Noi le avem pe toate și tot nouă nu ne rămâne mai nimic din tot ce avem. Poate nici nu este așa de important să ne rămână ceva, de vreme ce totul, chiar dacă ne aparține, este atât de trecător. Uneori credem însă

că totul ni se cuvine, că totul este al nostru și suntem foarte egoiști și foarte ticăloși atunci când constatăm că nu este așa cum credem sau cum vrem noi să fie. Adesea, în lucrurile pe care le considerăm a fi cele mai frumoase, se ascunde o mare ticăloșie și, în aparenta ticăloșie, se află, de fapt, o mare frumusețe.

Ticăloșia nu este și nu a fost niciodată o artă. Și nici prefăcătoria nu este. Artă nu poate fi ceea ce minte și reprimă. Dar arta poate distruge, poate inflama, poate omorî. Ea nu este însă perversă și nici ticăloasă. Boxul, ca oricare alt sport dur și angajant, este, în filosofia lui, ca și artele marțiale, cu adevărat o artă. Cei slabi, precum și cei ticăloși, oportuniști sau vicleni nu-și află locul aici. Și chiar dacă reușesc cumva să se infiltreze, cu sau fără bună știință, boxul nu le oferă nici o șansă, nici o satisfacție, ci îi elimină rapid din această lume în care nu au loc decât cei cu adevărat puternici, inteligenți și buni.

Săptămânile următoare se scurg la fel de greu și la fel de frumos pentru mine. Sunt săptămâni norocoase. Victoraș îmi face din când în când rost de câte un bon la cantină, sâmbătă și duminică lucrez câte opt ore la descărcat de vagoane și obțin câțiva bănuți, cu care îmi cumpăr un stilou, o cutie de creioane colorate, o cămașă, o carte și o pâine.

Benone îmi face cadou o geantă și un compas și, miercuri, mă invită la el. Cumpăr un buchet de frezii pentru mama lui. Mă prezint la ora fixată. Sun. Îmi deschide Benone. În hol ne așteaptă mama lui. Îi sărut mâna și îi dau buchetul de frezii.

Intrăm în sufragerie. După masă, Benone se așează la pian.

- Să-ți arăt cu ce mi-am risipit eu anii. O să-ți cânt ceva din Bethoven și din Chopin.

Degetele lui mângâie tandru și catifelat clapele. Sunt impresionat. N-am fost niciodată atât de aproape de un om care cântă la pian.

- Acesta este un timp câștigat, Benone, nu unul pierdut. Este un dar minunat pe care mama ta ți l-a făcut pentru viață. Deja eu sunt puternic impresionat. Muzica este ceva dumnezeiesc.

- Poți să înveți și tu, nu e mare lucru.

- Nu, Benone. Nu mai am timp. Eu vin dintr-o altă lume. Pentru mine, timpul se măsoară altfel. Eu sunt un muncitor cu sapa. Eu iubesc și urăsc pământul. Pe el îl cunosc. Îmi rămâne însă bucuria de a te asculta pe tine și pe cei care au acest dar dumnezeiesc. Este un privilegiu pentru mine că-mi ești prieten. Nu știu dacă lumea va mai auzi de mine, dar de tine va auzi, cu siguranță. Dacă vei dori, vei deveni un mare muzician. Simt eu asta. Să nu mai spui niciodată că ai pierdut timpul.

Mama lui intervine într-un târziu, atingându-mi ușor obrazul. Uitasem de existența ei.

- Îți place muzica, ești sensibil...

- Cui nu-i place muzica, doamnă?!

- Ai vrea să mergi, o dată pe săptămână, la concert, la filarmonică?

- Cine n-ar vrea, doamnă?!

- Atunci s-a făcut. Am acolo o relație și pot să-ți fac rost de un abonament. Nu costă nimic. Ești de acord.

- Mulțumesc foarte mult!

- Ce bine!

Această buclă înaltă în viața mea mi se pare a fi un vis. Un vis frumos care, oricum, se va sfârși. M-am atașat de Benone. Un băiat inteligent, fin, mult mai puțin firav decât pare. Încep să mă bucur, să privesc cu mai mult optimism ziua de mâine. Alții o duc și mai rău. Iarna o să se sfârșească în curând și mă voi încălzi gratis la soare.

Câteva zile, Benone nu mă mai caută. Nu știu ce e cu el. În cele din urmă, într-o recreație, mă duc la clasa lui și întreb de el. Mi se spune că nu mai vine la școală, că a fost transferat. Undeva, în țară sau în afară, nu se știe unde.

...Viscolește iarăși puternic. Rămân în clasă, îmi fac temele, citesc ultimul capitol din cartea de logică. Mă simt mai puternic, mai înțelept. Orele trec. Trebuie să mă grăbesc, urmează să apară la ore cei de la seral. Dar nu-mi vine să plec. Vântul izbește atât de tare ferestrele... Unde o să mă duc?

Ușa se deschide ușor. Dar eu nu-mi dau seama. N-o simt. Nu aud pași. Sunt cufundat în lectura manualului de logică. Am descoperit o lume extraordinară. Mentea mea a început să se așeze în căsuțe logice, am început să pătrund în mecanismul gândirii.

Mă pomenesc cu o mână care mă apasă ușor pe umăr. Tresar. Este Gardanus. M-a prins. Roșesc. Nu spun nimic. Tac. Ce aş putea să-i spun? Toți elevii se grăbesc să fugă acasă, eu rămân în clasă. De ce? Cum să-i explic acestui administrator, acestui om atât de sever, spaima noastră, de ce eu rămân de cele mai multe ori ore în șir în clasă!? Și dacă-i explic, la ce bun? El știe că între orele de dimineață, de la zi, și cele de la seral, clasa trebuie să fie liberă, curățită și aerisită. Atât.

- Ai un plic.

- Mulțumesc, domnul Moise.

Moise este numele lui adevărat. Gardanus îi zicem noi. Mă aștept să mă întrebe de șapcă, de uniformă, de emblemă. Nu mă întrebă nimic. Îmi pune ușor mâna pe cap și mă privește cu căldură. Gestul lui mă surprinde.

- Ți l-a adus cineva de la filarmonică.

- De la filarmonică?!

- Da. Se vede că îți place muzica.

- Da, domnule Moise.

- Mă bucur pentru tine. Înseamnă că ești un băiat sensibil, nu o brută, cum zic unii.

- Mulțumesc.

- Bine, dragule.

- Pot să mai rămân o jumătate de oră aici?

- Rămâi cât vrei. Iar când încep orele pentru seral, du-te la parter, în sala 6. Acolo nu sunt ore. Și e mai cald.

- Mulțumesc mult, domnule Moise.

Îmi vine să-i sărut mâna.

- Bine, să fii sănătos.

Gardanus nu este atât de rău pe cât pare.

- Mulțumesc! Sunteți un om bun.

Gardanus iese cu pasul lui rar, legănat. Rămân din nou singur. Vântul izbește puternic ferestrele. Dar nu-mi mai pasă. La noapte pot rămâne liniștit în sala 6.

Deschid plicul. Este un abonament pe tot anul. Și programul concertelor pentru această săptămână. Unul dintre ele este chiar în seara aceasta, la orele 20.00. Chopin.

Îmi privesc treningul și tenișii. Cum să mă duc așa la concert? Totuși, ar fi păcat să nu mă duc. Dar unde am să stau la noapte, dacă Gardanus închide poarta?

Îmi iau cartea de istorie, cartea de logică și cele două caiete și o pornesc spre ieșire. Gardanus este acolo. Îmi dă o cheie.

- Când te întorci, o pui la mine, sub ușă.

Sunt buimăcit. Gardanus știe.

Nu spun o vorbă. Nici măcar convenitul „mulțumesc“. Simt însă o puternică fierbințeală în tot corpul. Vântul nu mă mai izbește, lumea mi se pare acum la locul ei. Noi, românii, suntem, totuși, miloși.

Strada Unirii este pustie. Vântul ridică zăpada peste ferestre și peste acoperișuri. Între două rafale, strada este așa cum o știi și cum o voi păstra mereu, indiferent pe unde m-or duce pașii și viața. Simt, știu că va fi mereu un reper important în viața mea.

Eu nu sunt un copil al străzii. Nu dorm prin catacombe și prin canale. Am, în această țară, undeva, departe, în satul meu, o casă, o mamă, doi frați, o soră și un mormânt al tatii în cimitirul de pe deal, de sub salcâmi de la Bordei. O casă plină de amintiri și de căldură, de bucurii și tristeți, de lacrimi și de

iubire. Dar nu-i pot cere mamei mai mult. Este destul de greu pentru ea să hrănească atâtea guri... Vor trece însă toate...

Sala este luminată discret. Locul meu se află undeva într-o lojă. O plasatoare îmi zâmbeste discret și îmi arată unde este loja respectivă și care-i fotoliul meu.

Este prea mult pentru mine! Privesc în jur. Femei și bărbați de toate vârstele, cu haine noi, elegante. Îmi vine să mă ascund. Îmi ocup locul în fotoliu și încerc să nu mă mișc pentru a nu spulbera farmecul și a nu atrage cuiva atenția asupra prezenței mele.

Aș vrea să fiu invizibil. Totul este în plus, elegant, cu mult gust. Nu se potrivește cu treningul meu, dar nu pot să fac nimic. Îmi este jenă chiar să și privesc. De aceea, îmi îndrept privirile către scenă, unde cortina este încă trasă, iar orchestra își acordează instrumentele. Văd însă totul, pentru că ochii mei sunt plini de această minune.

Simt un parfum discret care-mi adâncește și mai mult starea aceasta de ajuns într-un palat cu zâne și candelabre aurite. O doamnă și un domn apar de dincolo de draperie și intră în lojă. Probabil sunt ocupanții celorlalte două fotolii. Mă ridic în picioare și îi salut respectuos. Bărbatul îmi întinde mâna. Doamna îmi zâmbeste.

Îmi reocup locul. Minutele se scurg greu.

Deodată cortina se ridică și sala se umple de lumină și de aplauze. Orchestra – zeci de instrumentiști – se ridică în picioare. Apare și dirijorul. Aplauzele se prelungesc câteva minute. Apoi luminile se sting și începe concertul. Îmi este teamă că n-am să înțeleg nimic, că am să adorm sau, cine știe, am să casc...

Primele acorduri îmi pătrund parcă în tot corpul ca un fior cald. Părăsesc imediat sala, mă întorc în satul meu, reconstruiesc totul în planul acesta uimitor al sunetelor. Eu nu mai exist. Există doar această lume care nu este nici sunet, nici imagine sau care este și sunet și imagine, care combină lucruri

concrete cu stări ciudate, cu sentimente cunoscute sau necunoscute. Foșnetul arinilor din zăvoiul de pe malul Oltețului mi se pare o ceată de viori, salcâmi de pe coastă sunt ca niște piculine, iar izvorul din pădurea de la Subzghiozuri adie ca o mângâiere în glasul violoncelului... Frigul nu mai e frig, căldura nu mai e căldură, acoperișul de șindrilă al casei noastre este plouat cu diamantele acestei muzici divine, prin cocenii din grădină foșnește clarinetul, totul este atât de volatil, atât de transparent, ca o Fata Morgana... Strada Unirii cu viscolul ei devine parcă o plajă mângâiată de valuri. Nu știu cum arată o plajă, n-am fost niciodată la mare, dar așa trebuie să fie, cum o văd eu acum... Vântul care bate în geamul clasei noastre nu mai doare, nu-mi mai trezește fiori, profesoara de chimie, cu ciorapii ei perfecți și ochi luminoși, trece prin clasă ca o binecuvântare, iar ea... Ea există doar pentru a nu o vedea și a nu mai crede în cuvintele tatii „*Gheorghiuță, tată, să ai grijă de fata asta!*“ ...

...Anii au trecut, tata nu mai este, dar cuvintele lui au rămas. „Nocturnele“ lui Chopin mi le respun pe timbrul înalt și elegant al celei mai frumoase voci a sufletului, ca pe o rugăciune la lună și la stele, ca versurile „Luceafărului“...

Mă aduc la realitate aplauzele. Tresar, apoi, rușinat, aplaud și eu. Luminile se reaprind, oamenii se ridică. Este pauză. Doamna mă privește cu un fel de respect pe care nu l-am cunoscut până acum, apoi, ridicându-se din fotoliu, îmi spune:

- V-a impresionat.
- Da, doamnă...
- Se vede. Este o calitate rară la tinerii de azi.
- Mulțumesc, doamnă! Sărut mâna!

Cei doi ies în foaier. Eu rămân cu ochii pironiți la scenă și la forfota din loje, din staluri și de la balcoane. Oare ce vis trăiesc, Dumnezeule?! Mă gândesc apoi la Benone. Unde o fi el, acum? Cât aș da să-l pot revedea, să-l rog să se așeze la pian și să cânte! Dar, în viața asta, toate au un final.

Concertul reîncepe și eu îmi reiau trăirile de unde le-am lăsat. Trec prin toată viața mea, amestec lucrurile, pun apoi ordine în ele, îmi ascult bătăile inimii, ideile care murmură, cuvintele care tac...

Aplauzele din final din nou mă surprind. Încurcat, trag cu coada ochiului, rușinat, la doamna. M-a văzut. Zâmbește.

- V-a plăcut? mă întrebă.

- M-a impresionat.

- Mă bucur. Veniți și la următorul?

- Da.

- Săptămâna viitoare vor fi serile Mozart.

Își iau la revedere de la mine, mă tratează ca pe un egal.

N-am timp să mă dezmeticesc. Vântul de afară mă primește cu ostilitate. Nu-l iau în seamă. Îmi pătrunde pe după guler, îmi biciuiește obrazul cu săgeți de zăpadă, dar eu nu le mai simt ca înainte. Simt doar o lacrimă care-mi brăzdează fierbinte obrazul. Aș fi vrut ca Benone să fi fost cu mine în acea lojă, să fi vorbit cu el, să nu fi rămas atât de orb și atât de răscolit de sunetul unei muzici care doare și alintă...

Unde ești, Benone? De ce ai plecat?

Deschid cu grijă poarta pentru a nu-l trezi pe Gardanus. Dar el nu doarme. Când eu încui poarta prin interior, el iese din încăpere. Îl salut. Se apropie de mine și îmi dă două pituști cu salam.

- Ia-le tu. Mi le-a lăsat Bosman, bufetierul, ăla care vi le vinde vouă cu un leu bucata. Ai pierdut masa, ți-o fi foame...

- Domnule Moise, știți, eu am mâncat...

- Ai mâncat pe dracu! Lasă că vă știu eu! Ia-le și du-te în clasă acolo unde ți-am spus. Când pleci, dacă pleci, tragi poarta după tine. Se închide singură. Ai înțeleș?

- Da. Mulțumesc!

Nu aprind lumina. Sala este însă iluminată de la stradă. Mănânc în tăcere. Cele două pituști nu-mi ajung, dar îmi astâmpără foamea. Caloriferul este încă fierbinte. Aștern un ziar pe

jos, îmi pun cărțile sub cap, mă zgribulesc sub palton și adorm imediat...

...Suntem în februarie.

Au trecut și serile Mozart și tezele și cele două meciuri de calificare pe care le-am avut între timp. N-am trecut ușor de cei doi adversari, dar am trecut. La primăvară, voi boxa în zonă. E ceva. Cel puțin așa spune Victoraș. Și el are totdeauna dreptate. Mamau, antrenorul, este mulțumit de mine. Am câștigat și un concurs de schi fond și m-am ales cu un trening nou nouț. Pe cel vechi l-am predat la sala de sport. Așa că, de-acum, sunt proprietarul propriilor mele haine. Am un sentiment de mulțumire, mai ales că, în locul nelipsiților mei teniși (luați tot de la sala de sport), am acum o pereche de pantofi de atletism (fără cuie) care se apropie mult de un sortiment de pantofi destul de arătoși.

- Te-ai înnoit, vere!

- Pe cont propriu.

- Asta-i bine. Crezi că ești suficient de elegant pentru a accepta propunerea mea să-ți fac trampa cu un greieraș?

- Nu cred, dar accept.

- Atunci, hai!

Ne ducem. Facem câteva ture pe „Unirii“, în așteptarea fetelor. Apar și ele. Mie mi se par zâne. Ne retragem din flux după colț, spre Biblioteca „Aman“. Văru' face prezentările.

- El e prietenul meu cel mai bun, Văru'. Cu „V“ mare. E nume propriu. Ea e Olimpia și ea e Măria. Și acum hai să facem ture.

Sărut mâna fetelor. Nu-mi vine nici o vorbă mai ca lumea. Îmi spun doar numele și prenumele.

- Faceți gimnastică? Mă întreabă Olimpia.

- Da.

- V-am văzut în sală, la Colegiu, cu profesorul Vlădescu. Dumneavoastră erați, nu?

- Cred că eu.

- „Cred“?! De ce „cred“? Nu sunteți sigur.

- Și în lucrurile cele mai sigure există un semn de îndoială.

Dubito ergo cogito. Dumneavoastră nu vă îndoțiți niciodată de adevărurile prea evidente?

- Ia mai terminați-o cu dumneavoastrismele astea! intervine Văru autoritar și categoric. Spune-i, Vere, pe nume, Olimpia, că așa o cheamă. Iar tu, Olimpia, zi-i lui Vere, că așa-i zic eu, că așa vreau eu! S-a înțeles?

Olimpia îmi zâmbeste. Îi zâmbesc și eu. S-a înțeles, desigur. Olimpia este prima fată pe care o cunosc eu, așa, pe Strada Unirii, în Craiova. Mă uit în ochii ei o singură clipă și mă fulgeră simfonia cuvintelor tatii.

Unde o fi ea, cealaltă, acum?

Încadrăm cele două fete, eu lângă Olimpia, vărul lângă Maria și intrăm în fluxul continuu al străzii. După două ore de plimbare, le conducem până la poarta internatului lor, apoi le părăsim după ce Văru obține de la ele promisiunea că ne vom revedea la balul liceului nostru care va avea loc sâmbătă.

...Sâmbăta cu balul vine mult prea repede. După serile Mozart, aș simți nevoia să dansez. Dar condiția mea este precară. Nu pot merge la balul liceului în... trening. Dar nici altfel n-am cum. De unde să iau eu un costum de haine?

- Vere, hai!

- Cred că n-am să merg.

- De ce?

- În trening?!

- Uite ce e, coane, lasă povestea asta burghezească. Merg omul cu ce are. Când o să ai un costum, mergi în costum. Acum, ai trening, mergi în trening! Ce-s formalismele astea? Hai să luăm fetele.

- Nu. Nu pot să merg.

- De ce?

- Ar însemna să o oblig pe Olimpia să stea toată seara lângă mine. Or, în treningul ăsta...

- Bă, da' cap pătrat mai ești!

- Adu-le tu. Ești elegant, ai o grămadă de calități care atrag greierașii... Te rog mult.

- Bine. Ce nu fac eu pentru tine!

Rămân la intrarea în liceu. Singur. Mă simt ciudat. Aud, în depărtare, viorile concertului de aseară și simt cum mă cuprinde liniștea dumnezeiască din acea sală ticsită de lume. Uit pentru o clipă de treningul meu care a început deja să facă genunchi, de pantofii mei de atletism fără cuie, de paltonul meu cel ponosit pe care l-am lăsat pe cuierul din fundul clasei... În fond, realitatea mai este din când în când și așa cum și-o dorește omul... De atâta vreme, visez cu ochii deschiși! De atâta vreme, îmi reprim dezamăgirea și mă refugiez în stele căzătoare sau în recordurile mele apreciate de colegi și neimportante pentru restul lumii! De atâta vreme, aș vrea să cuprind și eu pe după umeri o fată și să-i spun cuvinte frumoase, să-i recit versurile pe care le-am compus pentru ea, pentru cea plecată departe și ieșită din „grija“ mea, pentru frumusețea ei, pentru visul ei...

Pentru mine, o fată înseamnă o floare. O floare pe care abia de-ți este îngăduit să o privești, nicidecum să o culegi... Puținele încercări pe care le-am făcut până acum de a mă apropia de vreo fată, de a conversa cu ea, de a-i simți privirea și, la rândul-mi, de a o privi, s-au terminat *ab initio* cu eșecuri și cu dezamăgiri. Nu am această școală. Nu am această vocație. Fetele fug de mine sau, în orice caz, trec pe lângă mine fără să mă vadă... Ei, și?

- Servus, Geo!

- Servus, Nicule!

Este unul din cei mai buni prieteni ai mei, Călin Nicolae, de la „A“. Am făcut, împreună, de câteva ori, pe jos, drumul de la Craiova, până în satul meu de pe Valea Oltețului și, de acolo,

peste dealuri, pe la Omorâcea și prin Pădurea Beica, spre Drăgășani. Doamne, cât de frumos a fost!

- Ce faci? Nu te-am văzut de mult.

- Nici eu nu te-am văzut pe tine.

- Am auzit că te duci de trei ori pe săptămână la concert.

- Da. Mi-a dăruit cineva un abonament.

- Mă bucur pentru tine. Aveai nevoie de așa ceva.

- De unde știi?

- Nu ești tu prietenul meu cel mai bun?

- Și tu al meu!

- Păi vezi?!

- Văd.

- Ești gata?

- Gata pentru ce?

- Pentru bal.

- S-a dus Văru să aducă două fete. Dar nu cred că sunt pregătite pentru așa ceva.

- De ce nu ești pregătit? De ce te temi?

- De toate. Și îndeosebi de ținuta mea.

- Ești fraier. Tot liceul te știe în trening. Dacă ai veni la bal altfel decât în trening, n-ai mai fi tu însuși. Nu-ți mai face probleme. Toți te iubim și te respectăm așa cum ești. Nimeni nu-i ca tine. Campion, matematician, poet, meloman...

- Las-o baltă. Nu sunt nimic din toate acestea. Sunt doar un individ care încearcă să se agațe și el de câte ceva, pentru a nu se scufunda...

- Tu vorbești de scufundare? Ce ai? Ai intrat în cutia cu pandori?

- Ce e aia?

- O cutie care încuie cutiile Pandorei? Pentru că, nu-i așa, sunt mai multe.

- Nu. N-am intrat într-o astfel de cutie. Abia am ieșit din ea.

- Atunci e bine. Hai! Adică, nu. Așteaptă-l pe Văru să vie cu greierașii ăia. E mai bine. Ne vedem sus.

Rămân aici, la intrarea secundară. Toți cei invitați la bal au acces pe la intrarea profesorilor.

Mă simt ciudat. O muzică adâncă mă răscolește, mă umilește și, în același timp, mă liniștește. Lumea este, totuși, frumoasă. Iar cerul, în această oră dinaintea înserării, s-a limpezit și s-a înroșit. Soarele va apune ca în frumoasele amurguri de toamnă.

Văru sosește flancat de cele două fete. Ochii Olimpiei se opresc o clipă într-ai mei și eu nu mai știu ce se întâmplă cu mine. Sper să nu-mi pierd echilibrul. În clipa următoare, mă simt de parcă cineva mi-ar fi smuls treningul și m-ar fi lăsat gol-goluț. Tremur la acest gând, în timp ce ochii Olimpiei se întorc spre apusul de soare.

- Să mergem, greierași! rupe Văru vraja și eu, încurcat, simt nevoia să-l aprob, să fac un semn curtenitor fetelor să o ia înainte, în timp ce eu închei umil mica noastră patrule. Sus, în sala destinată balului, ne întâmpină unul din cei mai zâmbăreți colegi ai noștri, Ghiță. Este mai înalt cu un cap decât mine și are un costum de culoare închisă, impecabil. Eu însumi îl admir. Răspândește în jur un parfum delicat care mă face să mă simt stingher și de prisos în această lume, în acest spațiu plin cu o tinerețe elegantă și cu atâta frumusețe.

- Salve, Marine! Salve, Geo! Nu-mi prezentați și mie greierașii voștri?

Marin este Văru. Pe numele lui cel adevărat. Ghiță este dezinvolt, se simte la el acasă. Nu are nevoie de nici un fel de conveniență pentru a se simți perfect. Nu așteaptă, deci, încuviințarea noastră. Se prezintă singur, seducându-le imediat pe cele două fetișcane cu parfumul lui irezistibil. Le sărută mâna, le spune cuvinte pline de dulcegării, uitând complet de prezența noastră.

Începe dansul. Ghiță o invită pe Olimpia și continuă conversația cu ea. Dezinvolt și șarmant, de parcă ar fi cunoscut-o de când lumea. Recunosc că le stă bine. Mă simt ca un intrus. Văru dansează și el cu Maria. Mă retrag undeva într-un loc spre care

nu se pot îndrepta privirile cuiva. Simt nevoia să ies din acest cadru. Să mă ascund. Nu pot însă să părăsesc zona. Și nici nu vreau. Mă simt rău, dar mă simt și bine.

Dansurile se derulează unul după altul. Olimpia și Ghiță se simt în largul lor, Văru și Maria, la fel. Eu nu știu cum mă simt. Și nici nu cred că are vreo importanță pentru vreunul dintre ei.

Mă refugiez în ecourile concertului de aseară. Mă văd escaladând un perete de piatră puternic surprlombat. Acolo, sus, pe creastă, mă așteaptă o floare de colț. Nu, n-am s-o rup, ci doar am să o privesc, în timp ce inima îmi va bătea cu putere după efortul ascensiunii.

Voi fi din nou singur, acolo, sus, sus de tot, departe de toate acestea, pe Muntele Tăcerii.

- Ce face aici, singur în atâta lume, elevul Geo Vâlceanu?

Ochii cei verzi ai șerpișorului tamba măucid din nou. Respirația mi se oprește, inima nu-mi mai bate, timpul se poticnește sau pur și simplu dispare. Îmi ridic privirile, mă întorc din abrupturile la care visam, dar nu mai am nimic din inspirația de confruntare pe care mi-o oferea cândva clasa. Acum și aici sunt cu adevărat singur. Și complet dezarmat. Floarea de colț de pe muntele meu devine frezie. În rochia ei albastră, Frezia vine parcă dintr-o lume ireală. Dar, curios, nu mă mai simt golit pe dinăuntru, umilit, înstrăinat, aruncat undeva la periferia unei lumi în care nu se află nici un loc pentru mine. Îi întâlnesc cu bucurie, ca pe o salvare, ochii cei verzi și simt o căldură plăcută.

- Sărut mâna! Îi răspund fără să fiu încurcat.

- El este elevul de care-ți vorbeam.

Tânărul căruia i se adresează îmi strânge cu putere mâna și se prezintă.

- Te-am văzut la concursul de schi fond, îmi spune. Ai alergat frumos. Ai forță. Mi-a plăcut. Felicitări! Când mai ai timp și pentru așa ceva?

- Așa, printre picături.

- Este o chestie. Să faci performanță printre picături...

- Nu este chiar performanță ce fac eu. Încerc și eu marea cu degetul... Dar sunt departe de ceea ce se numește performanță...

- Ești modest. Mie mi se pare că ești chiar mai aproape decât crezi. Ceea ce faci tu este cu atât mai mult o performanță, cu cât ești mai convins că nu e. Dar e ceva deosebit, ascultă-mă pe mine, sunt în cunoștință de cauză...

- Sunteți amabil. Vă mulțumesc mult!

- Te las acum cu domnișoara... Frazia, cum îi spuneți voi. Mă întorc în câteva minute să ți-o iau de pe cap, înainte de a te transforma în... acid picric.

Tânărul se pierde în mulțime. Nu-l urmăresc. Profesoara rămâne cu mine. Sentimentul salvatului dispare. Încep să mă simt jenat, chiar sufocat. Trăim într-o vreme aparte, când profesorii noștrii – marii, adevărații profesori ai acestei țări – își au locul lor în respectul societății, al școlii și al elevilor, etica lor. Totdeauna ei păstrează o necesară distanță față de elevi, iar noi îi vedem, pe toți, în pofida a ceea ce mai faceam câteodată împotriva lor, ca pe niște titani, ca pe oamenii cei mai de sus ai societății. Lângă mine se află cea mai frumoasă, cea mai strălucitoare femeie a acestui bal. Este prea mult! Mult prea mult! Gestul ei este împotriva curentului, împotriva moralei. Cred că mâine vor discuta acest caz în Consiliul Profesorat.

- Te inhibez atât de tare încât nu îndrăznești să mă inviți la dans?

- Nu-i vorba de asta. Dar sunteți atât de frumoasă și atât de distinsă, încât vecinătatea unui prăpădit ca mine ar putea să nu vă fie tocmai favorabilă...

- Dimpotrivă, tinere, mă simt foarte bine să dansez cu cel mai bun elev al meu...

- Doamnă, eu...

- Domnișoară, dar, acum și aici, nu contează. Îmi place și așa. Bine că nu-mi spui tovarășă...

Mă pufnește râsul.

Îi cuprind cu mâna dreaptă ușor, delicat, atent, mijlocul. Simt un fior. Îmi este teamă că picioarele n-or să mă asculte, că nu voi putea dansa așa cum s-ar conveni, că am s-o calc pe pantofi... N-am mai dansat niciodată, la un bal, cu o femeie... Dar... Parcă fiorul acestei atingeri nu-mi este cu totul străin... Unde l-oi mai fi trăit? Într-o altă viață?...

Îi simt, ca pe o minune, căldura delicată și formele perfecte ale trupului. Și nu-mi mai e frică. Nu mă mai simt stingher. La urma urmei, sunt și eu un om. Și ar trebui s-o respect și mai mult pentru această onoare pe care mi-o face. În timp ce fetele de vârsta mea mă ocolesc – Dumnezeu știe de ce! –, cea mai frumoasă și mai distinsă femeie a acestui bal, poate a acestui oraș, îmi acordă un dans! Nu știu de ce o face, dar mă simt fericit. Nu în al nouălea cer, ci, aici, pe pământ, în vârtoarea vieții, mai aproape ca oricând de adevărul dur pe care-l cunosc atât de bine. Cred că este o femeie cu totul deosebită. Nu pentru că dansează cu un prăpădit de elev, când ar putea să fie în brațele unui prinț, a prințului ei cu care a venit la bal, ci pentru că o face fără să mă simt un idiot. Și nu pentru a fi populară sau generoasă.

- Dansezi bine.

- Mulțumesc, dar cred că vă dați seama prin ce trec.

- Sunt chiar atât de groaznică?

- O, nu! Dumneavoastră sunteți minunată. Eu sunt însă cel care nu merit minuni.

- Faptul că dansezi cu profesoara ta crezi că e o minune?

- Desigur! Este un dans pe care n-am să-l uit toată viața.

- De ce? Pentru că este primul tău dans cu o femeie?

- Da. Dar nu cu orice femeie!

- Mulțumesc. Cred că nici eu n-am să-l uit.

O strâng ușor, fără să-mi dau seama. Este o reacție. Îmi răspunde la fel. La început, dansul acesta mi s-a părut un supliciu. Acum mi se pare o binecuvântare. Aș vrea să nu se mai sfâr-

șească. Dar să nici nu dureze prea mult. Mă simt atât de bine! Nu ca un învingător într-o competiție sportivă. Nici ca un câștigător într-un joc cu miză mare. Ci ca un om care redescoperă cât de simplă poate fi pe această lume clipa de fericire.

Dansul, în cele din urmă, se termină. Visul se încheie și el. Îi sărut mâna și îi mulțumesc cu căldură. Nu mă mai simt un nimeni. Dar nici foarte bine nu mă simt. Ne retragem în locul din care am pornit.

- Vă mulțumesc mult!

- Ești un băiat delicat și sensibil. N-ai pentru ce să-mi mulțumești. Cele mai frumoase lucruri din viața noastră sunt cele simple. Cele firești. Cele pe care le simțim așa. Și eu am simțit efectiv nevoia să dansez cu tine. Nu ți-am făcut nici o favoare. Mi-am făcut-o mie. Să nu te schimbi. Știu că treci prin momente grele, dar ești puternic și poți să le depășești. Te urmăresc de mai multă vreme. Nu în mod premeditat, desigur. N-am nimic cu tine. S-a întâmplat doar ca, uneori, să fii în aceleași locuri în care am fost și eu când m-am simțit singură sau am avut nevoie să fiu singură. Cred că ești un băiat de calitate. Apropo, te-am văzut și la filarmonică. Un lucru mai puțin obișnuit pentru cei de vârsta voastră...

- Am descoperit întâmplător, și nu singur, această lume. Un prieten mai tânăr, pe care l-am ajutat o vreme la matematică, mi-a cântat într-o zi la pian... La el acasă. M-a impresionat. Era prima oară când auzeam așa ceva, atât de aproape. Acum Benone a dispărut. A plecat cu familia fără să dea un semn. Nu știu unde...

- Au plecat din țară...

- N-am știut... O să-i rămân veșnic dator. Pentru această lume a muzicii, care nu este tocmai a mea, dar... Vreau să spun pentru această lume reală, frumoasă, sensibilă...

- Să nu fugi niciodată de ea.

Vocea îi este gravă. Iar ea este atât de frumoasă. Acum nu-i mai ocolesc privirile, dar nici nu i le înfrunt, ci doar i le mângâi. Sunt ca primul verde al primăverii, ca viața care izvorăște dintr-un mugur.

- Voi reține acest sfat. Voi avea nevoie să-mi amintesc mereu de el. Mulțumesc.

Apare tânărul ei prieten. Ea mi se adresează oarecum grăbită:

- Mi-a făcut plăcere, Geo Vâlceanu. Ne mai vedem, nu?

Îmi întinde mâna. I-o sărut. Tânărul ei prieten îmi zâmbește cu seninătate și îmi face un semn familiar cu mâna. Zâmbesc și eu. Îi răspund la fel. Rămân apoi în locul meu, cu senzația remanentă a dansului tocmai încheiat – primul meu dans cu o femeie la un bal – și cu atingerea ei catifelată, ca o muzică de Chopin.

Balul se termină în jurul orei 22.00. Nu-mi iau la revedere de la nimeni, nu mă salută nimeni, nu salut pe nimeni. Olimpia, Maria, Văru și Ghiță au dispărut fără urmă. Rămân ceva mai mult de un sfert de oră pe hol. S-a făcut deja liniște. Au plecat aproape toți. Trec pe coridorul claselor – balul a fost la etajul nostru –, mă opresc la o fereastră și privesc spre curtea interioară. Ninge. Ninge liniștit, ca în iernile copilăriei mele. Cred că, în aceste momente, sunt cel mai fericit om din lume. Rămân așa minute în șir, fascinat de jocul fulgilor de zăpadă din jurul becului care iluminează difuz curtea școlii. Mi se pare a fi un dans al fluturilor. Al fluturilor de piatră, în pereții abrupti ai Văii Albe din Masivul Bucegilor, cum am să constat mai târziu, peste ani...

Simt o atingere pe umăr. Tresar. Mă întorc. Este tânărul acela elegant, prietenul sau însoțitorul profesoarei noastre de chimie.

- Salut, Geo! Noi am plecat. Tu, din câte îmi dau seama, mai rămâi.

- Da, mai rămân.
- Atunci, la bună revedere!
- La revedere!

Mă duc în clasă. Pe cuierul dinapoia șirurilor de bănci a rămas numai paltonul meu. Clasa este goală. Cele două becuri spânzurate de tavan răspândesc o lumină difuză.

Nu pot rămâne în clasă. Aș simți mereu acel dans și acel parfum, m-ar chinui clipa care tocmai a trecut. N-aș vrea să intru în interiorul ei, s-o dilat, s-o diluez, s-o transform în apă chioară. Ar trebui să fac ceva nebunesc, să uit, să amân, să asociez acest gând, acest simțământ cu altceva.

Am găsit! Sunt deja fericit că am găsit cum să-mi prind această seară în inimă și în suflet.

În noaptea asta, voi alerga. Voi alerga așa cum n-am alergat niciodată. Voi alerga maratonul. Voi alerga pe străzile orașului și în afara orașului. Voi alerga până la ziuă pe drumurile albe, într-o noapte care ninge, în timp ce în inima mea va fi cea mai frumoasă primăvară.

Las paltonul la locul lui, pe cuier, și ies din clasă. Merg pe vârfuri, deși, la această oră, nu pot deranja pe nimeni. Poarta mare este deschisă. Strada albă, iluminată delicat de câteva becuri de putere mică în jurul cărora mișună fluturii de zăpadă, nu mi se mai pare rece, distantă, indiferentă, ci caldă, familiară, primitoare. Așa mi se va părea mereu.

Încep să alerg, fără să știu dinainte încotro. Alerg pe unde m-or duce pașii, pe unde m-or împinge gândurile. La intersecție, ezit o secundă, dar nu o iau spre parc, ci spre strada Unirii. La această oră, pe corso se află doar felinarele de noapte și fulgii de zăpadă. Pașii mi se afundă fără nici un fel de zgomot în pulberea fină. Noul strat de zăpadă nu este prea mare. Nu depun nici un efort. Am senzația că plutesc sau lunec.

Frezia o fi adormit. Acolo, în camera ei, pe perna ei albă, probabil că, înainte de a ațipi, și-o fi adus aminte de dansul nostru. Precis și-a adus aminte. Cred că și pentru ea a fost o

experiență. Cred ca a fost prima oară în viața ei când a dansat cu un elev, când s-a coborât la un mucos ca mine... De ce o fi făcut-o? La toate balurile la care o fi fost, nu e posibil să fi întâlnit pe nimeni în trening. Oamenii nu se duc așa la bal, ci în costumul lor cel mai bun. Probabil că, la gândul că, pentru prima oară în viața ei, la un bal cu multă lume bună – liceul „Frații Buzești“ este unul din cele mai bune din țară, iar elevii de aici, cu unele excepții, sunt fii ai unor oameni importanți, care au tot ce își doresc, de la costume elegante la profesori particulari și pian cu coadă –, dansează cu un elev în trening...

Cea mai frumoasă femeie a balului a dansat deci cu o... excepție.

La acest gând, o fi râs, s-o fi amuzat și o fi gândit că nu te costă nimic să dăruiești unui om o clipă de fericire, care nu înseamnă decât o iluzie, iar tu să te amuzi...

Dar eu nu o văd așa pe Frazia. Ea nu poate fi așa, ea este directă, dreaptă, sinceră, fără prejudecăți, bună...

Virez la dreapta prin fața primăriei orașului, apoi trec ca o săgeată prin piață, fără să mă zgribulesc atunci când văd câțiva țărani picotind pe tarabele de tablă pe care, mâine, în zori, își vor expune, spre vânzare, produsele lor. Câțiva au aprins un foc și, la dogoarea tăciunilor care, acum, mocnesc, își dezmoțesc palmele înghețate și picioarele încălțate în opinci.

Este miezul nopții. În autogară, lumea deja s-a adunat la bilete. O iau spre strada gării. Las în dreapta Calea Bucureștilor și forțez puțin. Strada, pe o distanță de câteva sute de metri, urcă în pantă lină, iar în alergare acest lucru se simte. Drumul îmi este familiar, l-am străbătut de atâtea ori pe jos, totdeauna cu un sentiment ciudat, dar frumos, al spațiului plin și, în același timp, al nemărginirii. Acum nu mai am acest sentiment. Acum mă simt deasupra acestui drum și acestui spațiu, plutesc, zbor. Respirația nu-mi este încă grea, nu mi-au apărut broboane de sudoare pe frunte, ritmul alergării, deși alert, este perfect adaptat stării mele. Fulgii de zăpadă îmi răcoresc plăcut fața.

Parcă s-au mai rărit. Cad ca niște picături care mă ating ușor, delicat, care mă mângâie. Sau eu m-am obișnuit cu prezența lor. Orașul nu îndrăznește să tulbure această liniște albă, această pace albă. Respirația îi este reținută, iar străzile au încremenit. Nici o mișcare. Peisaj selenar.

Intru în mare viteză în Șimnicul de Jos, o suburbie în partea de nord a Craiovei, de-a lungul drumului care duce la Bălcești. Și aici, totul îmi este familiar. Casele, sonda care arde de aproape un an, răspândind până departe o lumină galbenă, ca la focurile de Joia Mare din satele Olteniei, drumul, vara colbuit și iarna, albit și, adesea, troienit... Piciorul se afundă în zăpadă până la gleznă, dar alergarea mi se pare, totuși, mult mai ușoară ca altădată. La ieșirea din Șimnic, las pe dreapta fântâna, înapoia căreia se află o livadă și o stațiune de mașini agricole și încep să urc spre Platoul Motocilor. Drumul șerpuiește în câteva serpentine largi, dar panta este totuși destul de mare. O simt. Respirația îmi este grea, alergarea se încetinește, piciorul se afundă mai mult în zăpadă. Dar nu-mi pasă. Am încă destulă energie, chiar dacă nu știu de câte ori am mâncat în viața mea pe săturate.

Las să-mi scape, de sus, de la Dud, de pe ultima curbă de nivel dinaintea platoului, o privire spre oraș. Fără să mă opresc din alergare. Este doar o singură privire, dar care cuprinde în ea un univers. Acolo, jos, se află o mare de lumini, într-un alb cuprins de noapte. Un crâmpei de cer coborât pe pământ. O constelație căreia nu i-am dat încă un nume. A descoperit-o, o dată cu mine, poate înaintea mea, Marin Sorescu, puștiul din Bulzești, un sat din drumul meu spre Bălcești, cel care va privi orașul nu doar de la Dud, ci și dintr-un car bulzeștean care-l va duce pentru totdeauna în Craiova și în literatura română. Văzut de sus, de la Dud – un dud adevărat, bătrân, devenit, o dată cu anii și cu drumurile noastre pe jos, un reper de bază al acestei lumi care începe și se termină în herghelia de case încremenită sub platoul Motocilor –, Craiova mi se pare nu doar o poartă

spre destin sau spre lume, ci și o scară de mătase spre cupola unui cer care nu va înceta niciodată să fie, în sufletul meu, cel mai senin din Univers. Așa am văzut totdeauna Craiova, de aici, de sus, de pe dealul Șimnicului, și totdeauna așa am să văd acest oraș și tot așa am să-l port cu mine. Așa am să-l port, așa am să-l caut și așa am să-l regăsesc. Știu asta. O simt. Face parte din gândul meu cel mai frumos și cel mai recunoscător...

Ies pe platou încă în forță, dar cu ritmul mult încetinit și respirația îngreunată. Urcușul nu a fost o glumă. Sub ninsoarea calmă, în liniștea de la miezul nopții, nu mi-a fost totuși prea greu să străbat această distanță. Dar de îndată ce depășesc ultima curbă de nivel și scot capul sus, pe platou, simt șfichiuitul vântului aspru de întinsură. Poate că ar trebui să mă întorc. Nu, n-am s-o fac. În câteva minute, forțele îmi revin, iar energia și voința de a străbate platoul Motocilor alergând nu-mi dispar. Dimpotrivă. Îmi propun să străbat tot platoul. Îmi reglez ritmul și mă înșurubez constant în maratonul meu solitar de după miezul nopții. Vântul nu bate prea tare, ci doar îmi răcorește fruntea fierbinte și curbează traiectoriile fulgilor de zăpadă. Aici, sus, nu le mai văd. Le bănuiesc, doar. Revăd în schimb unduirile lanurilor de grâu și aud, ca într-o simfonie, freamătul foilor uscate de porumb necules. Vivaldi. Poate, ceva mai mult. Memorie. Retrăire a unor drumuri care nu se mai întorc, deși sunt și rămân mereu acolo.

Alerg. Este o construcție în sine, un fel de zidire a Eului plin, a clipei. Clipa nu este decât clipă, iar eu nu vreau să treacă, și nici nu pot s-o opresc. Ea a trecut deja, iar eu alerg. În căutarea ei. Știu că n-am s-o pot ajunge din urmă, dar nici nu pot s-o las să-mi scape. Poate, deja, am și trecut de ea. Omul este totdeauna egoist, când se pune în discuție problema clipelor sale. Sentimentele de posesiune se amestecă într-un fel ciudat cu cele de amărăciune și cu cele de euforie. Teama și speranța, nemulțumirea și mulțumirea se întâlnesc pe același palier și nimeni nu poate nici să le separe, nici să le țină împreună.

Alerg prin ninsoarea domoală, șprenguită de vânt și nu mai am noțiunea timpului. Nici pe cea a oboselii. Nici pe cea a primejdiei. Nu-mi dau seama că, pe un astfel de platou, în plină iarnă, în plină ninsoare, ar fi posibil să mă întâlnesc cu o haită de lupi înfometaji. Oricum, n-ar avea ce să mănânce din mine, sunt numai piele, os și câțiva mușchi scorțoși. Mai degrabă i-aș mânca eu pe ei și mi-aș astâmpăra foamea pentru cel puțin o săptămână. Am auzit mult vorbindu-se de haite de lupi, dar eu n-am văzut până acum nici una. Și nici nu cred că vreau să am această experiență. Mi se face totuși puțină frică. Alerg deja pe vârfuri, atent, prudent. Nu știu de ce. Probabil, pentru a nu deranja natura, pentru a nu schimba în vreun fel ordinea lucrurilor. Pentru că alergătura mea, prin ninsoare și prin noapte, nu este tocmai în regulă. Unii ar crede că sunt nebun. Dar eu nu sunt nebun. E doar felul meu de a mulțumi destinului, de a lua clipa mea de puțină fericire ca o imensă fericire, așa cum a fost și nu altfel. N-am să povestesc niciodată la nimeni că am dansat cu profesoara mea, că m-am simțit fericit, că ea mi-a dăruit acel dans fără să-i fi cerut cineva sau ceva acest gest. Mă gândesc doar că Frezia este o femeie superioară, la care nu se poate ajunge, apoi îmi imaginez că aș putea, totuși, să încerc. Nu acum, desigur, ci peste ani, când aș putea deveni inginer, ofițer, sportiv de performanță sau, cine știe, profesor. Da, ar fi minunat să mă întorc la acest liceu, profesor de matematică, ea să nu știe că m-am întors, și, la primul bal al liceului, să mă duc la ea, într-un costum impecabil, și să o invit la dans...

„- Am venit să vă restitui dansul pe care mi l-ați acordat cândva, chiar dacă nu este același lucru. Puțini oameni merită însă acel dans, iar eu l-am purtat cu mine în toți acești ani ca pe un medalion care m-a onorat și mi-a umplut viața. Aș vrea să-l păstrez, dar, acum, nu mai sunt un puști, și am nevoie de permisiunea dumneavoastră, am nevoie de un „da“ și atât. Da?“

„- Da, domnule profesor Vâlceanu, știam că ai să vii, după cum vezi, te-am așteptat. Dansul acela al nostru este unic, și eu l-am păstrat, tot așa, cum spui, ca pe o frezie pe care mi-a dăruit-o cel mai bogat elev al meu, într-o seară de februarie...”

Totuși, am un sentiment de vinovăție. Parcă am trădat pe cineva. Parcă am uitat de cineva. Parcă nu mai sunt eu însumi, deși n-aș vrea să nu fiu așa cum sunt acum. Visez în continuare, creez obstacole insurmontabile, pe care le înlătur fără nici un fel de problemă, mă apropii de ea, dar nu îndrăznesc să mă îndrăgostesc de ea, s-o transform într-o iubită, într-o femeie căreia să-i cer inima și să-i dau inima, nu-mi pot permite să mă gândesc la așa ceva, ar fi prea mult...

Frezia rămâne pentru mine un fel de reper, o rază de lumină care-mi încălzește inima... Așa aș vrea, așa ar trebui. Oare, numai atât?!

Alerg în continuare pe platoul dintre Craiova și Motoci și nu știu precis unde mă voi opri. Zăpada este spulberată, dar, din când în când, piciorul se afundă în vreo troiană și e gata-gata să dau în nas. Nu-mi pasă. Alerg. Inima mea a trăit o mare bucurie și mă recompensează cu un plus de voință și de putere. Între Craiova și Motoci sunt zece kilometri, dar iarna, noaptea și terenul destul de greu nu-mi permit să realizez vreo performanță. Nu știu cât am făcut până aici, n-am ceas, dar alerg în continuare. Cobor în satul amorțit de noapte și de zăpadă. Câinii sunt prea oboșiți sau prea plictisiți ca să mă latre, iar eu sunt învățat cu lătratul, ca și cu mârâitul plictisit sau cu nelătratul lor. N-o iau pe scurtătură, trec chiar prin centrul satului, care se află într-o vale, urc costișa ce duce la bisericuța de la ieșirea din sat, spre Bulzești, și atac cel de al doilea platou. Alerg în același ritm, deja transpirat și destul de obosit. După cinci kilometri, sunt aproape de pădurea Gruița. Trebuie să cobor o pantă și să urc în pădurea Gruița, după care să cobor în Bulzești. Nu îndrăznesc. Pădurea Gruița este vestită pentru bandele sale de hoți care acționau aici după război, dar și prin

poveștile sale despre lupi care au atacat, de câteva ori, în plină iarnă, vite, oameni sau sănii. M-am apropiat mult, pădurea deja se distinge ca o pată în albul cenușiu al nopții. Vântul s-a domolit mult, ninge frumos, stratul de zăpadă a crescut, alergarea devine din ce în ce mai grea. Nu-mi e teamă că voi avea probleme la întoarcere, dar știu că nu-mi va fi ușor.

Drumul în sens invers mi se pare mai lung, câinii din Motoci m-au simțit și latră ca niște speriați, tot satul este un lătrat, dar nu-mi pasă, știu că, la țară, câinii nu părăsesc curtea iar lătratul lor este un fel de atenționare asupra pericolului ce-l pândește pe cel care va ieși din drum și va încerca să intre cumva în curtea ce-i este încredințată lui, câinelui, spre pază și apărare. Câinii își marchează și își apără teritoriul împotriva oricui.

Platoul Motocilor este din nou măturat de vânt. Încetinesc puțin ritmul, îmi păstrez, pentru orice eventualitate, o rezervă de energie. Gândul mă duce înapoi, în vara fierbinte, când am venit pentru prima oară la Craiova, pe aici, peste deal. Eram cu mama. Amândoi, desculți și nu ne păsa de colbul încins și de drumul lung. De sus, de la Dud, am văzut orașul. O imensă herghelie de case... Case, fum, norișori albi...

Ne-am oprit la intrarea în Șimnic, ne-am spălat pe picioare și am încălțat tenișii. Așa am ajuns la liceu... Peste două zile începea examenul de admitere. Și erau o mulțime de candidați, câteva zeci pentru fiecare loc...

De sus, de la Dud, Craiova mi se pare la fel. Noaptea nu reușește s-o estompeze, constelația de lumini îi dă deopotrivă o aură de foc și de astru. Iar sfera de foc din Șimnicul de Jos aruncă peste tot o pâlpâire roșie-portocalie, de vulcan în erupție.

În curând va începe să se lumineze. Albul cenușiu devine parcă ceva mai alb, undeva, departe, la marginea orașului, în triaj, se aude un fluierat de locomotivă urmat de un pufăit greu. Străbat în alergare aceleași străzi pe care le-am luat în piept după miezul nopții, dar în sens invers. Ceasul de la primărie

indică ora patru fără cinci. Am alergat deci patru ore! Cât soldatul de la Maraton!

Poarta cea mare a liceului este deschisă. Mă opresc din alergare și pășesc ușor pe coridoarele pustii. Ceasul din holul mare arată ora 04.00. Sus, la etajul nostru, se simte încă parfumul balului. Aud parcă viorile, simt cuvintele calde, apropiate și, în același timp, îndepărtate ale Freziei...

Clasa este goală. Paltonul meu se află acolo unde l-am lăsat, spânzurat de același cuier... Sunt aproape epuizat, dar o căldură liniștită îmi inundă tot corpul. Caut în buzunarul paltonului. Acolo, într-o hârtie de ziar, am învelit o bucată de pâine. Îmi prinde bine. Mă duc apoi la chiuveta de la capătul coridorului și păgubesc orașul de o enormă cantitate de apă. Cele patru ore de alergare aproape m-au deshidratat. Mă întorc în clasă și mă cuibăresc pe o bancă lângă caloriferul care începe să fie fierbinte. Treningul este ud. Ies aburi din el. Din cauza căldurii caloriferului și a propriului meu corp care nu s-a slobozit încă pe deplin din efortul alergării.

Adorm instantaneu. Mă trezesc când afară este deja lumină. Pe o parte sunt fierbinte, pe cealaltă am înghețat. Îmi schimb poziția, iar tremurul îmi dispare. Căldura de la calorifer își face încet, încet efectul. Dar nu mai reușesc să adorm. Gândurile mă răscolesc adânc, totul mă liniștește și mă doare. Trec în banca mea, îmi scot caietul din pupitru și încerc să repet. Astăzi avem șase ore. Chimie, biologie, matematică, franceză, psihologie, dirigenție... Prima oră va fi deci chimia... Acizii organici...

Eu îmi aduc aminte că am citit undeva de acizi nucleici. ADN a fost descoperit la sfârșitul secolului al XIX-lea de Miescher, Altman și Kossel, iar funcțiunile sale au fost puse în evidență prin experiențele efectuate de Beadle și Tatum asupra mucegaiului pâinii, *Neurospora crassa*, în 1940. Anul trecut, în 1953, Watson și Crick au evidențiat structura elicoidală a ADN. Am citit asta ieri, într-un Larousse, la biblioteca orașului. Ce asociere! Acidul dezoxiribonucleic, acidul ribonucleic...

La biologie, cam același lucru... Apariția vieții pe pământ și... informația ereditară... Cu câteva zile în urmă, am citit dintr-o carte interesantă, la „Aman“, „Originea speciilor“... Noi îl învățăm însă pe Miciurin... Profesorii sunt bine informați. Nu le scapă nimic... Și, din când în când, ne mai spun câte ceva și nouă. Caut notițele în caiet. Pe cele din clasă și pe cele de la bibliotecă... Doamne, ce frumos se leagă!

Mă cufund în lectură. Memorez. O clipă, am senzația că ușa s-a deschis și cineva a intrat în clasă. Nu îndrăznesc însă să-mi ridic privirile din caiet. Sau nu pot. Sunt parcă încremenit. Hipnotizat. Voința îmi este paralizată, deși știu că nu poate fi așa. Un parfum discret, cunoscut, îmi inundă nările. Nu, nu-mi ridic privirile. Nu pot. Nu vreau. Nu trebuie. Simt că dacă fac o singură mișcare, totul se spulberă. Voi continua deci lectura și memorarea logică a notițelor. Nu sunt prea sistematizate, dar au atâta informație în ele... Dar nu-mi mai arde de aceasta. Desenez totuși pe caiet „elicea vieții“, adică macromolecula de AND cu dezoxiriboza ei și cu punțile ei de hidrogen și de fosfor dintre cele două catene în care adenina, timina, guanina și citozina se combină în... gene.

- Vrei să desenezi și pe tablă această... elice a vieții din caietul tău? Și, lângă ea, figurile astea trei?

Nu tresar. Mă ridic, totuși, ca împins de un resort, în același timp, surprins și nesurprins, bucuros și copleșit, tulburat și limpezit. Farmecul visului a trecut. Aceasta o fi oare realitatea? Sau este tot un vis în stare de veghe. Mă ciupesc puternic de dosul palmei. Mă doare. Deci nu visez. Ea este în fața mea. Are în mână o carte deschisă la o pagină cu două desene. Al treilea se află pe cealaltă.

- Sărut mâna!

- Poftim, aici sunt figurile acelea.

Și îmi întinde cartea.

- Imediat. Deși desenatorul clasei, cel mai bun dintre noi toți, din toată școala, la acest capitol, este Mülbhaum Marcel. Pe el nu-l întrece nimeni. El face toate desenele pe tablă.

- Știu. Dar Mülbhaum nu este acum aici, iar tu ești.

- Desenul pe care am să-l fac eu n-o să fie de aceeași calitate cu cel pe care l-ar fi făcut el, dar sunt fericit să-l fac.

- Ba o să fie, dacă te străduiești, chiar dacă ești foarte obosit.

- Recunosc. Sunt.

- Ai alergat.

- De unde știți?

- Îmi imaginez...

- Dumneavoastră... Vă imaginați...

- Da, desigur. Am o imaginație foarte bogată. Și o logică foarte bună. Iar de acolo de unde stau eu, se vede bine o anumită stradă...

Nu știu ce să-i răspund. Sunt de-a dreptul uimit. Oare chiar îi pasă de mine?! De ce, Dumnezeule?! Mă duc la tablă, iau creta și mă străduiesc să-l imit pe Mülbhaum. În acest timp, ea se așează în bancă și răsfoiește în liniște caietul meu.

- Unde i-ai găsit pe Watson și Crick?

- La „Aman“, într-un Larouse.

- Te duci des acolo?

- Aproape în fiecare zi.

- Și pe Wiener?

- Tot acolo.

- Știi că cibernetica este... interzisă?

- Cărțile nu pot fi interzise, doamnă!

- Și cartea asta de unde o ai?

- Este un vechi manual de logică.

- Văd.

- Mi l-a dat domnul profesor Sică Petrescu.

- Sică? Da, trebuia să-mi imaginez! Durul Sică este un... sentimental. Uite ce frumos îți scrie. Ai grijă de cartea asta!

- Cred că va trăi mai mult decât mine.

- Cărțile își au destinul lor. Dincolo de viața oamenilor...

- Așa cred și eu.

- Pe unde ai alergat? Lasă-mă să ghicesc... Liceu, Unirii, strada Gării, Șimnic, Motoci...

Mă opresc din desenat și mă uit la ea uimit. Femeia aceasta o avea oare puteri supranaturale?

- Ce te uiți așa? E foarte simplu. Chestiune de logică. În clipele de euforie, de amărăciune sau de durere, unii oameni se duc în cârciumi, iar alții se duc în locurile care le sunt dragi, care le adăpostesc amintiri frumoase... Tu ești prea tânăr pentru cârciumi...

- Așa e. Mulțumesc!

- Până unde ai alergat?

- Până la Pădurea Gruia.

- Oho! Maratonul! În câte ore?

- În patru!

- Pe o vreme ca asta, nu e prea rău. În miez de noapte... Probă de durabilitate. Unii ar spune că este o nebunie. Dar nu este...

Aprape că îmi este rușine. Femeia aceasta îmi știe toate gândurile. De ce oare? Cum reușește? Și la ce-i folosește un astfel de exercițiu? Ce o avea cu mine? Ce fel de experiment oi fi eu pentru ea?

- Dar nu este, continuă ea. Nu este o nebunie. Eu știu bine că nu este. Eu știu adevărul. Acum te las. Mulțumesc pentru desen! De asta am venit. Astăzi vom face o lecție cu totul specială. Și eu am citit Larousse-ul acela, ultimul care a venit în bibliotecă. Am vrut să pregătesc din vreme aceste desene. Sunt foarte importante. Probabil că-ți dai seama. Dacă nu erai tu, le făceam singură. Dar tu desenezi mai bine ca mine, chiar dacă Mülbhaum ne întrece pe amândoi.

Iese din clasă în pas vioi, ca o puștoaică. În urma ei, rămâne o dâră de parfum delicat și, pe retina mea, imaginea remanentă a mișcării.

Primul care vine în clasă este Mülbhaum. Mă salută din mișcare și se oprește în fața tablei.

- Nu e rău. Cine le-a făcut, tu?

- Eu. A fost Frezia pe aici și mi-a zis să le fac. Iartă-mă, e domeniul tău.

- Nu-i al meu. Ai desenat bine, dar ar mai trebui câteva retușuri. Accepți?

- Chiar te rog! Nu sunt desenele mele, sunt ale profesoarei. Ea are nevoie de ele. Oricum, îți mulțumesc!

- Perfect.

Își aruncă geanta pe bancă – stă în banca întâi, lângă geam – și, în mai puțin de cinci minute, face retușurile necesare. Este, într-adevăr, un talent Mülbhaum ăsta al nostru. Desenele sunt, acum, foarte sugestive.

Dar, spre nedumerirea noastră, orele nu se mai țin. La ora 08.00, Magister decretează adunarea școlii, ne ține un discurs presărat cu glume care durează ceva mai mult de o oră, apoi ne anunță că s-a hotărât ca toată lumea să plece în vacanță. Câțiva chicotesc, Magister face o glumă, apoi totul devine o vânzoleală de nedescris.

Și eu mă bucur. Abia aștept s-o văd pe mama, să-mi văd frații... Simt o căldură în inimă și un fior care-mi declanșează izvoarele de energie. Îmi fac fel de fel de gânduri. Drumul până la Bălcești cu RATA costă însă 10 lei, și eu nu am acești bani. Dar, la urma urmei, nici n-am nevoie de ei. O să mă duc pe jos... Ca întotdeauna.

Nu mai ezit. Mă duc în clasă, îmi iau cărțile și caietul și o pornesc grăbit pe coridor. Nu simt nimic, în afară de senzația drumului care urmează. Și de întâlnirea cu mama și cu frații mei.

- Gata, ai și plecat!

Pe coridorul dinspre ieșire este ea, Frezia.

- Sărut mâna! Da, drumul e lung.

- Îl știu. Cred că-l vei parcurge cu bine. Îți urez să ai parte de o vreme bună.

- Cred că așa va fi.

- Mama ta și frații tăi se vor bucura mult.

- Așa e. Abia aștept să-i văd.

- Dacă vrei să mergi cu RATA și nu ai bani, îți dau eu... În fine, te împrumut...

- Mulțumesc mult, dar prefer să merg pe jos, am nevoie de drumul ăsta...

- N-ai, bineînțeles. Dar crezi tu că ai... Fiecare vrea să-și justifice într-un fel ceea ce face.

- Așa e, dar eu m-am învățat cu el. Dacă nu-l fac, îmi va lipsi...

- Bine. Cred că până în seară ajungi. Dacă o vezi pe Nica, transmite-i salutări de la mine. Am fost colege în facultate.

- Desigur, cu multă plăcere.

Îmi întinde mâna. I-o sărut. Îi simt din nou pielea catifelată, parfumul și căldura aceea interioară care se cuprinde întotdeauna în frumusețe și bunătate. Simt că mi-aș da viața pentru această minunată femeie. Pentru o clipă îndrăznesc să-i întâlnesc ochii, să adun din limpezimile lor limpezimile de care eu însumi am atâta nevoie. Și mi se face un pic rușine pentru eroismul meu inutil...

...Dintr-o dată îmi aduc aminte o zi din vara trecută. Malul Oltețului. Eram la copăit. Cu ziua. La Turbureanu. Îmi luasem rolul în serios – ca întotdeauna – și înaintam cu rândul mai repede ca toți. De aceea, de câte ori mergeam la muncă, la prășit sau la copăit (așa se numește la noi ultima prașilă a porumbului), mi se făcea onoarea să iau rândul înainte. După mine, urma totdeauna o fată, apoi un bărbat și tot așa. Era foarte cald, mă dezbrăcasem până la brâu, iar foile de porumb, cu tăișul lor aspru, îmi desenaseră tot felul de linii pe brațe, pe gât, pe piept și pe spate. Mă usturau, dar înaintam foarte repede. Aproape de mine, era Niculina, o fată din sat harnică și rapidă.

Aveam toată grija să nu rămână în urmă. De aceea, din patru cuiburi, pe rândul ei, unul sau chiar două i le îngropam eu. Erau niște rânduri lungi, care începeau de la șosea și ajungeau până la malul Oltețului. Abia așteptam să ies la capătul de rând, să-mi stămpăr usturimile tăieturilor făcute de săbiile frunzelor de porumb cu apa din râu. La capătul rândului, Niculina a venit însă cu ideea să ajutăm și femeile mai în vârstă, care înaintau mai greu prin crăpătul de soare. Este o fată bună Niculina.

După ce toată lumea și-a încheiat rândul – eram vreo zece –, proprietăreasca, nora lui Turburenu – o altă Niculină – a hotărât să facem o pauză de un sfert de oră și să ne răcorim fețele în apa rece a Oltețului. Fiica ei – o fetiță de 10-11 ani – a adus, de la umbră, ulcioarele cu apă. Bărbații și femeile s-au tolănit pe iarbă, continuând glumele de pe rând, iar eu m-am afundat în zăvoi să caut un șarpe care-și avea locul prin părțile astea. Am ieșit din lăstărișul de arini, într-o poieniță. Aici am dat de Nica, profesoara, și de o fată care purta o superbă rochie înflorată. Erau cu găștele. Pe fată n-o cunoșteam. Nu era de pe la noi. Probabil, venise în vizită la Nica sau la altcineva din sat. Nica m-a văzut și mi-a făcut un semn familiar. Suntem rude. Părinții ei sunt nașii noștri. M-am apropiat și i-am zis „bună ziua“. M-a întrebat dacă apa Oltețului e adâncă în această zonă și ce caut eu aici. I-am spus că apa nu-i adâncă, iar eu mă aflu cu ziua la muncă la Turbureanu, la copăit. Suntem la capăt de rând, într-o scurtă pauză, și eu am profitat de ocazie ca să văd ce-mi mai face șarpele. I-am spus că urmăresc de mai multă vreme un șarpe care se ascunde pe undeva pe aici și nu iese decât atunci și numai atunci când sunt eu prin preajmă. Fata de lângă ea m-a privit o clipă, nedumerită, dar nu mi-a mai acordat nici o atenție. Oricum, era mai mare ca mine. În acest timp, a apărut și șarpele meu, s-a încolăcit de vreo două ori pe după o buturugă de arin, a speriat găștele, și, poate conștient de răul pe care l-a făcut, a dispărut. Am adus găștele înapoi, Nica mi-a mulțumit, iar eu m-am întors la muncă. Am luat un nou rând, spre șosea

și, când am revenit, pe malul Oltețului, soarele trecuse deja de chindie. Nica și fata cu rochie înflorată mergeau alături, spre sat, pe drumul colbuit, sub soarele ce cobora, portocaliu, către asfințit. M-am uitat lung după ele, atras de mersul parcă plutit al acelei fete cu rochie înflorată, fulgurantă, care nu era de pe la noi...

Acum știu că era ea, noua noastră profesoară de chimie, Frezia.

- Încă o dată, drum bun!

- Sărut mâna! Mulțumesc mult!

Ce mică e lumea!

Ies din clădirea liceului, cu limpezimea ochilor ei reizvorâtă în sufletul meu ca o apă vie. Știu că tot drumul mă voi gândi la ea, fără să pot înțelege vreodată de ce îmi acordă această atenție ciudată. Oricâte lucruri bune i-o fi spus Nica despre mine, nu cred că există ceva care s-o fi impresionat, care să-i fi putut stârni interesul pentru un țărănuș de pe malul Oltețului, ajuns, ca atâția alții, elev la renumitul liceu „Frații Buzești“ din Craiova. Liceul este cel renumit, nu eu. El adăpostește deopotrivă și viitori titani, dar și viitori pitici, și flori, dar și gunoaie, și posibile genii, dar și viitori neînsemnați...

Strada Unirii, ceasul de la primărie care arată deja ora 10.00, strada Gării, Șimnicul de Jos... Urc, de unul singur, panta de la Șimnic, mă opresc la Dud și privesc înapoi spre Craiova. Nu mai ninge. Sub lumina curățită de cețuri a miezului zilei, pare o insulă a opulenței, a comorilor nedescoperite și a minunilor care strălucesc deopotrivă în întuneric și în lumină. Este o liniște albă, de la început de lume. Așa trebuie să fie în emisferile reci ale planetei. Așa trebuie să fi fost și în epoca glaciațiunilor. Orașul desantat între marile platouri (acum, albe ca niște aisberguri) ale Olteniei nu se sinchisește însă de cei care-l privesc de sus...

...Am grăbit mult pasul, aproape am alergat. Cobor, pe scurtătură, în ultima vale înainte de Bălcești. Se numește Aninoasa. Oamenii au făcut cu pasul o pârtie, pe traseul vechii poteci de vară, iar viscocele și ninsorile abundente n-au reușit să o acoperă. Urc rapid panta cealaltă și parcurg în pas alergător ultima porțiune de platou, înainte de a zări, jos, în valea largă a Oltețului, Bălceștii, Otetelișul și, dincolo de vale, la orizont, Dealul Răii. Este o după-amiază superbă de iarnă cu soare și ger. Zăpada scârțâie sub tălpi, stelutele de gheață strălucesc precum argintul viu. Aproape de linia de începere a pantei coborâtoare, mă opresc din alergare și îmi controlez pașii. Ajungerea la Bălcești reprezintă, pentru mine, totdeauna, un moment emoționant. Zăresc, totdeauna, mai întâi Dealul Răii, cula care domină, de acolo, de sus, confluența Cernei cu Oltețul, apoi, puțin câte puțin, ies din unghiul mort casele Bălceștilor. Unele, frumoase, în stil, altele, obișnuite. Sub mantia albă, sclipitoare a omătului, toate par la fel. Dar nu sunt. Fiecare casă își are personalitatea ei, legenda ei, viața ei. Acum sunt băiat mare și n-ar trebui să mă mai impresioneze astfel de povestiri, dar nici nu mă pot preface, față de mine însumi, că nu le mai știu, că le-am uitat sau că nu-mi mai pasă de ele.

Ulițele Bălceștilor sunt albe. Ca și casele. Circulă sănii trase de boi sau de cai. Zurgălăii sună straniu în această comună-orășel dintre platoul înalt al Aninoasei și Valea largă a Oltețului. Este un târg cunoscut în toată zona, cu tradiții care vin din neguri uitate, de la daci sau, poate, dinaintea lor. În Bălcești, mă simt la mine acasă, mai exact, în camera bună a casei mele, acolo unde țăranul oltean nu intră decât în zile de sărbătoare. Oboseala care mi s-a strâns în coapse și în genunchi își amână acțiunea pe mai târziu. Trec prin orășelul alb fără semeție, fără aerul de superioritate pe care-l afișează unii din tinerii care revin aici după ce au stat o vreme prin orașe mai mari. Trec ca și cum n-aș trece, mă contopesc cu strada, cu casele, cu oamenii, cu amintirile. De la monumentul aflat în

centrul comunei-orășel și până la mine acasă sunt șapte kilometri, dacă o iau pe scurtătură, și vreo zece, dacă ocolesc pe șosea, pe la Benești.

Magazinele sunt deschise, soarele chindiei bate roșiatic în geamurile prăvăliilor și ale caselor. Din jos, dinspre Moara lui Savu, se răspândește un miros puternic de gogoși proaspete. O doamnă trece pe lângă mine cu o franzelă sub braț. Îmi lasă gura apă. Sunt mulți ani de când nu am mâncat o bucățică de pâine albă. M-aș mulțumi și cu o bucățică de turtă uscată. Îmi este atât de foame...

Într-o oră voi fi însă acasă. În clipa următoare, mi se strânge însă inima. Mama va trebui să-mi dea ceva de mâncare din puțina hrană care se cuvine celorlalți frați ai mei. Nimeni din casă nu se gândește însă la așa ceva. În casa noastră nu au existat niciodată porții, invidii, egoism, părtiniri, ci doar entuziasm, bucurie și cântec. Am împărțit totul frățește, iar mama a avut grijă să nu cultive între noi altfel de relații decât cele care țin de o mare iubire frățescă. Chiar și în momentele cele mai grele ale sărăciei noastre, noi n-am plâns și nu ne-am plâns. Seara, în camera strâmtă, plină de căldură, noi, copiii, de câte ori ne-am adunat toți laolaltă, ne-am bucurat că suntem împreună, am râs, am vorbit mult, am cântat.

Trec pe lângă monument și o iau încet spre casă. Ultima porțiune a drumului. Ultimii kilometri. De câte ori, în copilărie, nu i-am făcut, duminica, la târg, împreună cu mama, mai ales în vremea strugurilor, a piersicilor, a nucilor! Mama umplea o baniță cu struguri din via noastră, culeși pe răcoare, cu roua pe ei, cu piersici, cu nuci, și venea la Bălcești să le vândă și să facă rost de câțiva lei pentru a ne cumpăra nouă, copiilor, caiete și îmbrăcăminte. De multe ori am visat, în acele zile, să cresc mare, să câștig bani și, într-o zi, în drum, la întoarcerea acasă, să trec prin acel loc unde mama își desfășura, în grămăjoare, pe un prosop alb, marfa ei, să i-o cumpăr pe toată dar să nu iau decât o grămăjoară de nuci, ci să i-o las acolo, în schimb, să-i

dau atâția bani de câți are ea nevoie, fără ca ea să știe, fără ca ea să mă recunoască.

Mă copleșește dintr-o dată acest gând și mă pomenesc cutreierând locurile pe unde venea mama, spre sfârșitul verii, înainte de începerea anului școlar, cu struguri, cu piersici și cu nuci. Este însă plină iarnă și mama nu are ce să vândă. Revin imediat la drum, trec din nou pe lângă monument, cobor spre Moara lui Savu, trec de bifurcația spre Oteteliș și ajung la fântâna de la marginea localității. Oamenii au făcut pârtie pe scurtătură. O iau deci pe aici. Nu mai bate vântul. Sunt exact pe malul drept al Oltețului. Apa este înghețată, la câțiva kilometri în dreapta și în stânga, se înalță dealurile. Sunt iluminate difuz de soarele care a trecut mult de chindie. Albul zăpezii strălucește ciudat, roșiatic, portocaliu, albăstrui, iar eu resimt parcă toate urcușurile mele cu schiuri improvizate din scânduri de salcâm și legate cu nojițe. O dată am venit cu schiurile până sus, la culă, la Dealul Răii, și de acolo am coborât, în mare viteză, ca niște campioni, spre Oteteliș, exact în locul unde, anual, de Sfântul Ilie, avea loc un mare târg. De data aceea, aveam schiuri bune, cu legături alpine – cum le ziceam noi –, de la școală. Cu noi se afla și un tânăr dintr-un sat vecin care tocmai se întorsese din armată, de la vânătorii de munte. El este primul, după profesorul de sport, care ne-a arătat cum se ia un viraj, apăsând pe călcâie, nu țopăind, cum încercam noi.

Ajung într-o jumătate de oră în zăvoiul unde adesea, se organizau hore sau serbări. Aici se aflau un teren de fotbal, terenuri de volei, gropi de sărituri... Toate sunt acum acoperite de zăpadă. Nu se aude nici un zgomot, iar albul de pe jos de pe ramurile de arini, precum și scârțâitul zăpezii sub pașii mei îmi creează un sentiment adânc de pace sufletească. N-ar trebui să fie așa, sunt la anii zbuciumului sufletească, ai conturării sentimentelor, dar albul are totdeauna asupra mea acest efect de ieșire din clocot, de plutire, de liniște pesibilă și deplină. Ies din zăvoi, închei scurtătura, revin la drumul ce vine dinspre Benești

și trec podul de lemn de peste Olteț. Primăria se află pe dreapta, pe un fel de terasă, pe sub care trece un drumeag ce duce la Irimești.

În cerdacul clădirii modeste, cu două încăperi, a primăriei se află doar paznicul.

- Bună seara, nea Coliță!

- Bună seara, taică!

- Ce mai faci!

- Păzesc iarna asta să n-o fure hoții, ce să fac. Dar dumneata care ești?

- Al lui Ghercescu. Vin de la școală.

- De ce? Ce s-a întâmplat?

- Avem vacanță.

- Acum?!

- Acum.

- Cu ce ai venit?

- Pe jos.

- Nu se poate! Și nu ți-a fost frică de lupi? Acum două zile, la Chirculești, o haită a sfâșiat pădurarul. N-a mai rămas din el decât pușca. S-au înmulțit ai dracului, vin și la noi, până la marginea satului. Atacă oamenii.

Mă apropii de el. Îmi întinde mâna.

- Hai să trăiești. Ai o țigară?

- Nu fumez, nea Coliță.

- Dracu' te crede?!

- Zău, nu fumez.

- Poate că tu nu fumezi. Voi, ai Turturicăi, sunteți cumiști.

Ați rămas de mici fără tată și v-a dat Dumnezeu minte.

- Ce mai e nou prin sat?

- Toate, cum le știi. Cu sărăcia.

- Bine, nea Coliță, mă duc și eu.

- Maică-ta știe că vii?

- Nu știe.

- Ce o să se mai bucure.

- Și eu o să mă bucur, abia aștept să-i văd pe ai mei, mi-a fost dor de ei. Bună seara, nea Coliță!

- Bună seara, taică!

Oltețul se află acum pe stânga. Merg pe sub deal, năpădit de amintiri. Trec prin locuri care au și vor avea totdeauna o semnificație excepțională în inima mea. Pe dreapta se află clădirea școlii generale la care am lucrat și noi, cei dintr-a șaptea, de la ciclul doi. Noi învățam într-o școală doar cu două încăperi situată sus, pe deal, în Vasilați. După doi kilometri, tot pe dreapta, se află panta pe care am căzut cu schiurile și mi-am luxat grav genunchiul stâng. Și acum mă mai doare. Locul în care se instalează, vara, tiribomba și unde se fac, duminica, hore, hududoiu, casa învățătorului meu din școala elementară, primele patru clase, Diaconu, casa profesorului de sport din ciclul doi, Grigore Dina, *Gogoloi*, cum îl porecleam noi, casa lui Oprițoiu, nașul nostru, tatăl lui Nica, apoi, pe dreapta, biserica și, pe stânga, clădirea școlii elementare, cea pentru clasele I-IV...

De aici, eu trebuie s-o iau spre dreapta. Drumul principal continuă spre nord. La câteva sute de metri de acest loc, pe acest drum principal, pe dreapta, lângă Drumul Morii, se află casa ei... Oare, o fi venit și ea acasă? Or avea și ei, cei din București, vacanță?

Mă opresc câteva minute la intersecție. Ezit. M-aș duce până la poartă la ea, să-i văd măcar casa... Dar... Nu, nu mă duc... Ce ar zice lumea? O iau încet pe uliță în sus. Prunii din curtea bisericii sunt plini de zăpadă, ca și cum ar avea frunze albe. Via lui Crăsnaru, pe stânga uliței, desfășurată de ani și ani între șosea și movilă, de la casa somptuoasă cu cerdac și marmură pe trepte, este, acum, în vremea gospodăriei colective, aproape în părăsire. Alte vii și alte livezi au țâșnit maiestuoase pe dealuri, înghițind parcelările de odinioară și schimbând aproape complet configurația satului.

Boier Crăsnaru nu mai e nici el. Au dispărut într-o noapte sau într-o zi, nimeni nu știe exact când, unde și de ce. Casele lor de sub nuci au fost transformate în dispensar, iar via, îngrijită o vreme de comunitate, adică de colectivă, trece și ea, din ce în ce mai mult, ca mai tot ce a fost înainte, în rândul lucrurilor ce se vor a fi uitate. Mă leagă de această casă pierdută între ramuri, două imagini. Una, din septembrie 1950, când s-a născut fratele meu cel mai mic, și a doua, din 28 octombrie 1950, când a murit tata.

O văd parcă și acum pe mama, în salonul alb, în patul alb, într-un halat alb. Și, la intrarea în salon, pe un hol, lângă o sobă de teracotă, un cap de elefant uriaș, dintr-un material verde, parcă un verde crud, ca al pădurii primăvara, și, deopotrivă, un verde cenușiu, ca al Boroghilei – islazul comunal din miez de pădure, dintre dealuri –, toamna. A doua imagine este tremurătoare și... sonoră. Este ca un strigăt de disperare, de care n-am scăpat încă și de care nu voi scăpa niciodată. În dimineața zilei de 28 octombrie, tata se ridicase din pat, ceruse mamei (care era în casa cu focul, adică în camera din mijloc unde se găsea vatra focului) o strachină cu mâncare. Apoi învinețise și se lăsase pe spate, strângându-și gura într-o durere surdă și așa încremenise.

Țipasem de se cutremuseră pereții. Mama intrase brusc, țipase și ea și mă trimisese la dispensar să-l aduc pe Grigorescu, sanitarul, cel cu care se cinstise tata cu câteva zile înainte, de Sfântul Dumitru, la noi în pivniță. Adică într-un șopron cu o cameră întunecoasă, făcută din paiante.

„- Moare tac-tu, fugi și cheamă-l pe Grigorescu!“

Alergasem într-un suflet. Dispensarul nu este prea departe de casa noastră. Ajunsesem în câteva minute. Clădirea lui boier Crăsnaru mi se păruse atunci o oază de speranță. N-a fost însă așa. Nu l-am găsit pe Grigorescu. Dar, chiar dacă l-aș fi găsit, nu s-ar mai fi putut face nimic. Tata murise... Dar asta am înțeles-o mult mai târziu...

Ajung în dreptul nucilor. Sunt tot așa. Nimic nu s-a schimbat. Aici, drumul se bifurcă. Unul o ia puțin spre stânga, pe jos, de-a lungul hududoiiului, pe la Ciutura lui Begu, un loc în care se fac, de obicei, horele din sat, și continuă spre Valea Boroghilei, altul o ia jumătate la dreapta, lasă, în stânga, în unghiul care se formează, casa Netei Cojocar, casa lui Ion Pețoi, iar în dreapta, casa cea nouă a lui Nelu Turbureanu și casa cea veche a Turburenilor, apoi, tot pe stânga, făloasa casă cu etaj a lui boier Nae – și el dispărut, Dumnezeu știe unde –, iar pe dreapta, casa modestă și plină de cărți a lui popa Leon, preotul satului.

Drumul se continuă spre Valea lui Dan. Eu o iau pe ulicioara care se deschide dincolo de casa lui boier Nae, urc vreo cincizeci de metri, până la o nouă bifurcație. Drumul dinspre dreapta urcă pe Căpățâna Ursului, locul nostru de săniuș, spre via lui Turbureanu, apoi intră în pădure și se duce spre Subzghiozuri, iar cel din stânga duce spre casa noastră. Prima casă spre stânga, pe acest drumeag, este a lui Mitrică Mărculete, a doua este a Mitrei și a treia a lui nea Nae. În fața casei mele, drumeagul se bifurcă din nou. Cel din stânga, duce după o sută de metri, la Ciutura Stanei, făcând rocada între cele două drumuri – unul de pe vale, celălalt de pe deal –, iar cel din dreapta, pe sub via noastră, se reîntâlnește, jos, în vale, cu drumul care trece pe la Ciutura lui Begu și pe la Ciutura Stanei. De aici, o variantă o ia spre cimitirul de pe deal și se prelungește spre Bordei și spre Dealul Buneștilor, iar cealaltă parte, pe dreapta, se continuă pe vale, tot spre Boroghila și, de acolo, spre Curături, spre Subzghizuri, spre Seci și, după ce trece platoul, traversează valea Cernei, spre Omorâcea, un sat situat pe această vale, dincolo de dealuri.

Din dreptul casei lui Mărculete, văd poarta casei noastre. Soarele a trecut demult peste Olteț, dincolo de orizontul limitat de dealurile Lăcustenilor. Reflexe roșiatice nuanțează frumos albul de pe case. Este minunat. Casele, dealurile, aerul, toate

sunt de un alb transparent, cu uşoare reflexe roşiatice. Mă opresc un minut pentru a admira acest peisaj unic. Costea mă zăreşte pe geam, iese afară ca un torent, strigând cât îl ţine gura:

- A venit nenea! A venit nenea!

În câteva secunde, toţi cei trei fraţi ai mei şi mama ies din curte şi aleargă pe linie la vale, în întâmpinarea mea. Este clipa pe care, de fiecare dată când am făcut acest drum, am aşteptat-o cale de cincizeci de kilometri, cât este drumul de la Craiova până aici, la poarta casei noastre.

Ne îmbrăţişăm. Mama plânge. Înainte de a intra în curte, arunc o privire spre crucea de la poartă, pe care am scrijelit, cu şapte ani în urmă:

*„GHEORGHE VÂLCEANU,
decedat la 28 octombrie 1950“*

Mama se uită la mine cu durere şi spune ca pentru sine:

- Au trecut şapte ani. A plecat şi ne-a lăsat...

Fraţii mei au strâns o horă în jurul meu. Se învârtesc şi chicotesc. Mă prind cu ei în mica noastră horă. Ieşim din pârtia săpată de mama şi de Costea cu cârpătorul de la poartă şi până în tindă, batem zăpada, apoi ne oprim şi ne îmbrăţişăm din nou. Doamne, ce bucurie! Merită să-ţi dai un sfert din viaţă pentru o asemenea clipă!

Bunica, aproape oarbă, mă aşteaptă în tindă. O îmbrăţişez. Plânge. A albit toată. S-a gârbovit. Viaţa n-a răsfăţat-o decât în vremea cât a trăit bunicul. Dar şi el s-a stins acum zece ani, într-o toamnă, în vremea culesului viei...

Mi se frânge inima.

Intrăm în casă. O căldură familiară mă copleşeşte. Şi la propriu, şi la figurat. Mirosul de var proaspăt şi de lemn mă dă gata. Simt în nări un izvor ca de primăvară. Normal. Aici e viaţa mea. Pe jos nu avem covoare, ci doar pământ. Cele două paturi în care ne înghesuim toţi şase nu au saltele, ci doar

scândurile de brad și cergile aspre de cânepă. Cearceafuri cred că n-am avut niciodată. Dar, niciodată, nicăieri, n-am dormit mai bine și probabil n-am să dorm niciodată mai plin, mai deplin, mai profund și mai comod ca în patul nostru tare din casa copilăriei.

- Nene, facem floricele?

- Facem!

Costea pune scara în casa cu focu', se cațără rapid în pod și vine cu doi știuleți de cicantină. Îi curăță repede și aruncă boabele în cuptorul de tablă din soba albă. În câteva minute, boabele încep să pocnească, iar casa se umple de miros...

- Lasă floricelele, trebuie să mănânci, vii de pe drum!

Vocea autoritară și, în același timp, rugătoare a mamei mi se pare o mângâiere.

- Nu mi-e foame, mămico! Am mâncat când am plecat.

- Cu ce ai venit? De ce la ora asta?

- Am venit pe jos.

- Pe jos?! Doamne păzește! Și nu ți-a fost frică de lupi? Dacă te întâlneai cu vreo haită la Gruia?

- Nu m-am întâlnit, a fost bine.

- Și ceilalți?

- Care ceilalți?

- Colegii tăi, Ilie, Georgică și Dorică Curelaru!

- Nu știu, n-am vorbit cu ei. Cred că au venit cu RATA.

- Și tu de ce n-ai venit cu RATA? De ce nu mi-ai scris să-ți trimit bani?

- M-am descurcat! Știi că mie îmi place să merg pe jos. În prăpădita aia de RATĂ, mă sufoc!

- Doamne, Dumnezeu, să vii tu singur, iarna, atâta drum!

O podidesc lacrimile:

- Suntem săraci, n-avem de nici unele. Dacă ar fi trăit tatăl vostru...

- Nu-i nimic, mămico, liniștește-te. Sunt băiat mare, nu mă mai sperie greutățile, iar drumul acesta a fost o plăcere...

În câteva minute, reîncepe veselia.

- Costea, taie câteva lemne!

Nu pot să-l las pe Costea. Este foarte mic pentru așa ceva:

- Lasă ca am să tai eu.

- Vin și eu cu tine.

Costea nu este decât un băiețuș. Abia a trecut în clasa a IV-a. Viorica este într-a doua, iar Mitică n-a devenit încă elev.

Afară, aproape s-a întunecat. În micul nostru șopron, n-a mai rămas nici un lemn.

Intru în casă, îmi umplu buzunarul de le trening cu floricele, îi spun mamei că nu mai sunt lemne, că mă duc la pădure să tai o tufă.

- Nu te duce, mamă, ești obosit și se înnoptează!

- Nu-i nimic, mămico, o să mă descurc. Nu mă tem de noapte.

- Mă duc și eu cu el!

- Nu vă duceți nici unul nicăieri. O să rup câteva uluci din gard...

- Nu mămico, n-o să rupi nici o ulucă. Mă duc după lemne. Și te rog să-l lași și pe Costea să vină cu mine. Este băiat mare și o să-mi prindă bine. Și mie, și lui. Hai, mămico, te rog!...

În cele din urmă, mama cedează. Pădurea nu este prea departe. Noi, amândoi, mama și cu mine, am fost de multe ori împreună, iarna, la furat lemne. E drept, le furam din acea porțiune de pădure care, înainte de colectivizare, a fost a noastră. Mergeam cu atenția încordată și, cu un târș, ne ștergeam urmele pe zăpadă. Era atâta concentrare în ceea ce făceam... Dar nu mai aveam lemne de foc, și frații mei erau mici, iar tata murise...

Îmi amintesc, într-o dimineață, cu mult înainte de apariția primelor semne dinspre zori, am luat-o, eu și mama, pe linia pădurii, cu securea ascunsă la subsuoară și cu pasul ușor, ca al unor căprioare. Eu eram mic, prin clasa a VI-a. Luna dispăruse după deal și pădurea era iluminată numai de albul zăpezii.

Crengile se acoperiseră de chiciură, treceam printr-un fel de tunel de argint, înalt, într-o liniște desăvârșită. Nu se auzea decât scârțâitul opincilor și, din când în când, câte un pocnet al lemnelor. Am întreat-o în șoaptă pe mama de ce pocnesc copacii. Mi-a spus, tot în șoaptă, că de ger. Dar mie mi s-a părut că ne însoțeau pașii, că ne urmăreau și ne avertizau, ne protejau. Și am simțit că iubesc copacii ăștia cu ramurile argintii, că mă simt bine între ei, că nu-mi mai e frică de nimic...

Casa noastră este printre ultimele din sat. De aici până la marginea pădurii dacă sunt doi kilometri. O luăm pe drumeagul de sub vie, trecem prin fața casei Paraschivii lui Iedu, urcăm la Balta Mare, trecem pe la Ulm, prin mica noastră livadă de pruni, și intrăm în pădure. Deja s-a înnoptat. Stelele sclipesc foarte tare. S-a lăsat gerul. Zăpada scârțâie sub pași. Mereu scârțâie zăpada sub pașii când mergi prin pădurea ninsă. O luăm pe pârtia pădurarului, pe Pârtia Mare, cum i se spune (vara, i se zice Poteca Mare sau Linia Pădurii) și ne afundăm în miezul pădurii. A treia sau a patra vale marchează locul unde se află pădurea noastră. Vorbim în șoaptă. Știm că nu ne aude nimeni. Dar, noaptea, în pădure, nu poți vorbi decât în șoaptă. Nimeni nu poate fi, la această oră, în pădure. Ne e frică de lupi, mai mult de poveștile despre lupi, dar poate că o să avem norocul să nu ne întâlnim cu vreunul. Precis. Oboseala mi-a dispărut, sunt numai ochi și urechi. Încerc să-i nu-i transmit încordarea mea și lui Costea. Reușesc. El trebuie să se simtă protejat, în prezența mea. Totdeauna îl apăr. Deși, în certurile cu copiii din sat, nu are nevoie de protecția mea. Se descurcă singur... Este inteligent, perspicace, prevenitor. Toți copiii îl respectă, iar cei mai răi se tem de el.

Nu aud nici un scârțâit de copac. Ei gem abia spre dimineață, când îi rebegește frigul, când chiciura le inundă ramurile desfrunzite cu argintul din poveste.

Aleg o tufă uriașă și o dobor în câteva minute. O tai de jos, de sub zăpadă, și ascund cu grijă locul. Aleg o tufă potrivită și

pentru Costea. E tare mândru. Îi fac o proptea, îi fixează tufa pe umăr, o ridic și eu pe a mea – am cam exagerat, e foarte grea, mă cocoșează – și o pornim spre casă. Zăpada scârțâie și mai tare sub pași, dar sunt fericit că vom avea lemne pentru trei-patru zile.

Ajungem acasă în plin întuneric. Satul doarme, luceafărul e sus pe cer. Mama, bunica și frații mei ne așteaptă cu îngrijorare. Cum ajungem, la lumina stelelor și a reflexelor zăpezii tăiem tufele în bucăți mici și le ducem cu brațul în casa cu focul. Toată vatra se umple de lemne. Focul se întetește, toți stăm pe vatră și îi admirăm flăcările care slobod scânteie spre coș. Mama scoate de undeva o bucată de carne de porc în untură, o mărunțește și o frige în tigaie. În casă se răspândește un miros care-mi amintește de puținele zile îndestulătoare ale copilăriei mele.

- Anul ăsta, n-am avut porc, mamă. Mi-au dat ai lui Alexe o bucățică de carne și am păstrat-o.

Explicația mamei nu ne atinge. Mirosul de carne friptă în untură este mult prea puternic pentru a mai lăsa loc și la altceva. Păstrăm o liniște completă. Mămăliga fierbe ca o lună nouă în ceaun, iar nouă ne lasă gura apă. După câteva minute, mi se face rușine. Cuvintele mamei ajung, în sfârșit, la mine. Mă răscolesc. Dar nu simt nici teamă, nici revoltă. Așa a fost să fie. Sunt lihnit de foame, dar cred că și fraților mei le este foame. Senzația dispare imediat. Casa, revederea, apropierea sunt mult mai importante decât foamea. Dar mama știe adevărul.

- Duceți-vă la sobă și puneți masa acolo!

Ne conformăm celor spuse de mama și, în mai puțin de un sfert de oră, toți șase, ne aflăm pe scăunele, în jurul mesei joase, rotunde.

S-a întunecat demult. Mama aprinde lampa. În camera strâmtă se răspândește o lumină gălbuie, familiară. Așteptăm cu nerăbdare, dar ne prefacem că nu așteptăm. Mama răstoarnă

mămăliga în mijlocul mesei și o taie în bucăți, cu un fir de ață. Cu lingura de lemn – noi nu avem decât linguri de lemn –, adună ce a mai rămas în ceaun și pune pe masă. Altădată, în vremea când aveam vacă cu lapte, în ceaunul din care se răsturna mămăliga se fierbea laptele...

Mama spune rugăciunea, se închină, apoi ne împarte, în bucăți egale, carnea. Întingem cu câte un dumaticat de mămăligă în tigaie. Cu grăsimea care a mai rămas, mama ne pregătește un zăbic. Mărunțește adică o bucată de turtă, pune bucățile și fărâmiturile în tigaie și, la căldura cuptorului, le amestecă până când se rumenesc. Este foarte gustos acest zăbic.

După masă, frații se strâng în jurul meu. Cântăm. Toate cântecele pe care le știm. Mi-a trecut oboseala. Este atât de minunat să fii cu ai tăi!

Într-un târziu, intervine autoritar mama:

- Gata, la culcare! Fratele vostru este ostenit, a făcut atâta drum.

Bunica, Costea și eu ne culcăm într-un pat, mama, Viorica și Mitică, în celălalt, lângă sobă. Locul meu este la perete, lângă geam, Costea la mijloc și bunica la margine.

Patul e tare, dar mie mi se pare a fi unul de rege. Încerc să nu mă gândesc la Frezia, la bal, la alergarea mea. Nu știu dacă reușesc sau nu. Adorm imediat.

...Mă trezesc în plină lumină. Nu realizez dintr-o dată unde sunt, dar nici n-am nevoie de mult timp pentru a mă dezmetici, pentru mă orienta. Cred că îmi sunt de-ajuns câteva zecimi de secundă. În cameră, căldura de peste noapte s-a mai diminuat. Mă strâng puțin sub cergă. Constat că sunt singur. Ceilalți s-au sculat mai de dimineață. Nu mă dor oasele. Mă simt ca într-un palat. Sau, mai exact, mă simt acasă la mine.

- Costea, unde ești?

- Te-ai sculat, mamă? Costea umblă prin curte. Caută lemn pentru tragă. E ca un apucat.

- Bine, mămico, o să mă duc și eu. I-am promis că vom face împreună o sanie.

- Mai lasă-l cu sania lui, că toată ziua e pe deal.

- Și eu eram la fel.

Îl găsesc în grădină. Caută niște lemne potrivite prin gardul de nuiete. Este foarte preocupat. Nici nu-mi simte prezența.

- Costea, las-o baltă! N-o să găsești tu aici lemn pentru sanie cât îi Căpățâna Ursului! Mai bine caută barda și hai să mergem în pădure. Acolo vom găsi tot ce ne trebuie.

- Bravo! Bravo!

O ia la fugă prin zăpada care-i ajunge până la genunchi și, în cinci minute, se înfățișează cu barda și securea înaintea mea.

- Mămico, noi plecăm la pădure să căutăm lemn pentru sanie.

- Fiți cuminți, mamăle, o să dea pădurarul peste voi.

- N-o să dea. Oricum, nu tăiem lemne verzi, ci doar uscate.

O tragă bună nu se poate face din lemn verde. Și poate mai aducem și ceva lemne uscate pentru foc.

- Bine, duceți-vă. Dar aveți grijă.

Cutreierăm până la prânz prin toată pădurea. În cele din urmă, găsim ce ne trebuie. Dar dă și pădurarul peste noi:

- Ce faceți, mă, aici?

- Am găsit doi frăsinei uscați. Trebuie să-i fac lui Costea o sanie. Și să ne mai rămână și ceva lemne de foc. Aș vrea, nea Ionele, să te rog să ne dai voie să mai adunăm mâine și ceva uscături de prin pădure. Nu prea avem cu ce să facem focul.

- Bine, mă, Gheorghică, duceți-vă cu Domnul, n-o să vă fac eu rău pentru atât. Și puteți aduna câte lemne uscate vreți voi, dar să nu tăiați tufe verzi.

- Nu. Nea Ionele, promit.

- Și să nu abuzați.

- Bineînțeles că n-o vom face.

- Știu că n-o vei face, ești băiat bun. Am un mare respect față de tine. Tatăl tău mi-a fost prieten, Dumnezeu să-l odihnească

acolo unde este! Și el era tot așa, ca tine. Un om bun, cinstit, nu făcea niciodată rău nimănui.

Ne strânge mâna și o pornește spre pădure să-și facă rondul. Frasinul, deși uscat, e greu, abia de-l pot duce. Al lui Costea, la fel. Ne oprim des, îl fixăm cu partea din față în proptele, apoi ne reluăm drumul. Ajungem acasă la prânz. Costea nici nu are răbdare să mănânce. Își ia o bucată de turtă și o zbughește în pod să caute, în cuțar, sculele de tâmplărie ale tatii. Din păcate, nu mai avem tejgheaua.

Până seara, reușim să facem tălpicii, transversalele și să dăm găurile cu dalta. Toate cele patru componente sunt geluite și au culoarea albă-transparentă, cu fibre lungi, a frasinului. Costea este încântat, iar eu îmi amintesc de tata. Avea tejgheaua în tindă, lucra mobilă, viori și binale. Mirosul de lemn proaspăt geluit se răspândea prin toată curtea. Ușile, încleiate, rămâneau așa, o zi întreagă, chiar două, strânse în niște prese din lemn, rezemate de peretele tindei. Deși eram foarte mic, nu împlinisem încă zece ani, lucram și eu cu el. Îl ajutam. Și el vorbea cu mine, îmi povestea cum a fost în război, cum stătea în tranșee și gloanțele treceau pe deasupra, cum mureau oameni în timpul atacului.

- Nene, când îi facem picioarele?

- Mâine.

- Te rog, hai să le facem acum...

Soarele se apropie de asfințit. Satul este aproape încremenit îl lumina roșiatică, transparentă, care vine dinspre dealuri.

- Trebuie să mă duc undeva, am o treabă, hai s-o lăsăm pe mâine. Știi că te grăbești, dar mâine seară săniuța va fi gata.

- Îmi promiți?

- Sigur.

- Bine.

Strânge cu grijă cele patru piese al săniuței și le duce în casă. Totuși, iau fierăstrăul și tai cele patru picioare ale săniuței din porțiunea cea mai dreaptă a lemnului de frasin. Mâine le voi

ciopli, le voi trage la rindea și le voi pregăti pentru a fi montate. Trebuie să gădesc și ceva clei de oase prin pod, din ce o mai fi rămas de la tata, pentru a o încheia. Sunt aproape mândru de opera mea. Iar Costea este de-a dreptul fericit.

- Mămico, dau o fugă prin sat și mă întorc. Nu lipsesc mai mult de o oră.

- Bine, mamă, ești băiat mare. Du-te, dar ai grijă.

O iau pe linie la vale, ajung la biserică și, de acolo, îmi continui drumul pe șosea, spre nord. Ajung la Drumul Morii. Trec mai departe, spre Mușetoi. Pe dreapta se află casa ei. Mă uit o singură clipă într-acolo. Mi se pare că o zăresc în tindă. O fi ea, n-o fi ea...

După vreo două sute de metri, mă întorc. Nu, nu m-am înșelat. O aud fredonând o melodie la modă pe atunci, venită de undeva din Ardeal...

„Bădiță, sărutul tău,

Să mi-l dai bade mereu,

La, la, la, la, la, la, laaaaa... “

Îmi e de-ajuns. Ea este, deci, aici. A venit. Mă întorc aproape alergând acasă, iau săniuța și, în două ore, este gata pentru a fi montată. A ieșit o bijuterie. Urc în pod și caut, prin cufărul cu scule al tatii, glaspapir și ceva clei de oase. Iau o foaie de glaspapir și o bucățică de clei. Cleiul trebuie fiert. Îl pun într-o cană de fier pe care tata o folosea pentru așa ceva și, în așteptare, iau piesele săniuței la lustruit. De data aceasta sunt opt. Două tălpici, două transversale și patru picioare. Toate au aceeași grosime și strălucesc. Îmbinările sunt perfecte. Montez săniuța și continui s-o lustruiesc așa, montată. Tălpile sunt de lățimea unui schi. Le-am făcut, cu ajutorul unui instrument al lui tata, și canale pe mijloc. Chiar că seamănă acum cu talpa unui schi. Canalele săpate în tălpile săniuței sunt destul de adânci. Tălpicile sunt îndoite natural la vârf și încerc să sculpez la extremitatea lor anterioară un fel de cap de lup. Am

la dispoziție dălțițele de sculptură ale tatii și îmi amintesc de îndemânarea și de pasiunea lui pentru sculptura în lemn.

Ea este deci, acasă, probabil că, în această vacanță de iarnă, am s-o întâlnesc. Măcar o singură dată.

Geluiesc scândura de brad pe care o voi monta pe săniuță. La transversale, am săpat cu dalta locașuri pentru a pune patru proptele, atunci când trebuie să folosim săniuța pentru cărat lemne sau vadra cu apă. De fapt, săniuța noastră este o sanie din cele care se folosesc în sat, dar ceva mai mică. Tata a făcut cândva și astfel de sănii și eu îmi amintesc perfect meșteșugul lui. Eram lângă el, cu el, l-am deprins. Și n-am să-l uit nicio dată.

Cei mici sunt toți pe lângă mine. Eu fac pe șeful, le dau sarcini, adu-mi aia, adu-mi aia, iar ei se conformează, așa cum și eu mă conformam cu câțiva ani în urmă când trăia tata și eram mereu lângă el, la tejghea.

Desfac săniuța din încheieturi, verific încă o dată locașurile săpate cu dalta, iau cleiul de pe foc și ung cu o pensulă îmbinările. Strâng încheieturile cu presele pregătite din timp. Este aproape miezul nopții. Toți cei ai casei se uită la mine. Mă ajută. A ieșit o bijuterie. Nici nu-mi vine să mă culc. Aș admira-o în continuare. Costea vrea chiar să se culce lângă ea. Desigur, nu se poate. Singurul lucru care se poate este s-o luăm cu noi la sobă (adică în camera în care dormim) pentru ca, până mâine, cleiul să se întărească.

Mama se uită cu dragoste la noi. Restul lemnelor le-am tăiat mărunț și le-am pus în casa cu focul. Deși este miezul nopții, Costea face floricele. Prin pod, mai sunt câțiva știuleți de cicantină.

Eu, în calitate de bărbat al casei, stabilesc programul:

- Mâine, mămico, până la prânz, eu și Costea mergem cu săniuța la pădure după lemne. Am vorbit cu nea Ionel, pădurarul. Ne lasă să adunăm lemne uscate. Și sunt destule. După amiază, vom repara gardul. De acord?

- Ura! Strigă Costea cât îl ține gura.

Mama oftează, își șterge o lacrimă și ne mângâie pe amândoi pe cap. Știe că așa vom face. Când ne pornim, nu ne mai poate opri nimeni. Știe că, până la sfârșitul vacanței, îi vom face un adevărat depozit de lemne.

... Este a cincina zi de când tot bat drumul până aici, doar, doar o voi întâlni. Astăzi este ultima zi. Mâine, deja, trebuie să plec. Vacanța s-a terminat. O iau pe drumul morii, spre Olteț. Nu știu de ce, dar așa simt. Sunt cu schiurile. Cu schiurile mele de lemn de frasin, făcute de mine însumi. Împing ușor cu bețele. Lunec pe deasupra zăpezii care foșnește sub tălpile schiurilor. Parcă plutesc. Dacă ar fi în tindă și s-ar uita spre Olteț, precis m-ar vedea. M-ar vedea și dacă ar fi în camera dinspre șosea și s-ar uita pe geam. De aceea, iuțesc pasul, ca și cum ea ar face asta.

Ajung în câteva minute pe malul Oltețului. De sus, de pe mal, apa lucește ca o oglindă. Este înghețată. Cobor de câteva ori panta. Mă simt singur. Privirile ei, oricum nu pot să ajungă până aici, iar ale mele n-au cum să ajungă până la ea.

Zăvoiul este desfrunzit, ramurile arinilor sunt încărcate de chiciură. Este o iarnă bogată în zăpadă. Pe unde o fi șarpele meu acum? Oare, o mai trăi? O iau prin zăvoi și mă duc până acolo. Un plop înalt, rămuros, îmi blochează drumul.

Deodată ridic ochii și simt parfumul Freziei. Doamne! O văd în rochia ei înflorată, cu talia strânsă, cu umerii parcă sculptați în marmură de Carrara, cu ochii plini de luminițele de smarald ale verii. Cealaltă dispăre, și eu mă simt lovit puternic de un viscol care-mi smulge pantalonii și mă lasă gol, aici, în miezul zăvoiului. Mă zgribulesc, simt trupul de prințesă al Freziei în timpul primului meu dans, la un bal, cu o femeie și, dintr-o dată încep să mă îndoiesc și nu mai înțeleg nimic. Care a fost primul meu dans? Cel cu Frezia, acolo, în holul liceului, sau cel cu Torica, în echipa de dansuri a școlii?

Nu-mi pot răspunde. Sunt prea sărac pentru a-mi permite asemenea bogății, și prea bogat pentru a nu înțelege cât sunt de sărac în amintiri frumoase, și cât de mult valorează acestea pentru mine.

...Nu-mi fac prea multe probleme cu plecatul. M-am învățat deja cu el, face parte din viața mea. Chiar dacă de fiecare dată mă apasă cumplit. Ceasul nostru deșteptător – cocoșul cel roșcat, unicul din ogradă – funcționează perfect.

A nins și n-a prea nins, drumurile sunt și nu prea sunt bune, dar nu se știe precis. Presupun doar. Cele două autobuze Lădești - Bălcești - Craiova și Grădiștea - Bălcești - Craiova circulă și ele cum pot. După cum sunt vremurile. Adică, uneori, da, alteori, nu. Acum sperăm să fie da. Mama mi-a făcut rost de 10 lei – costul biletului până la Craiova – și este bucuroasă, dar și îngrijorată. Nimeni nu știe exact ce este cu autobuzele astea. Pe aici li se zice RATA. Probabil, o prescurtare de la vreo denumire kilometrică legată de vreo întreprindere regională de transporturi auto. Să zicem, Regionala Autonomă de Transporturi Auto, deși nu sunt foarte singur că este așa. Dar asta nu are nici o importanță.

Dorm cu jumătate de măsură. Am totuși destule griji. Dar și câteva speranțe. Măcar una dintre ele mă face să uit toate grijile și necazurile. Grijiile nu țin de circulația autobuzelor, ci de condiția mea, acolo, la Craiova, de starea precară a familiei mele, de greutățile prin care trecem de când a murit tata. Iar speranțele țin de clipa în care am să o revăd. Ar fi posibil să am noroc, să vină și ea la Bălcești, să ia autobuzul până la Craiova sau până la Balș. Da, așa trebuise să fie. Este singurul motiv pentru care mă bucur că mama mi-a dat bani de drum. Probabil, s-a împrumutat de la cineva 10 lei pentru a-mi asigura bani de drum. Asta înseamnă, la vară, o zi întreagă de muncă, de dimineața până seara. Dacă așa stau lucrurile, am să muncesc eu pentru banii ăștia, n-am s-o las pe ea. Măcar atât. Mi se rupe

sufletul de ea. A slăbit. Este numai piele și os. Și, când e singură, nu-și mai ascunde disperarea, își dă drumul la lacrimi. Ieri, am surprins-o din nou într-o stare jalnică. Era în spatele casei. Se uita la grădina înstăpânită de albul zăpezii și plângea în hohote. M-am apropiat de ea și am luat-o în brațe.

„- Te rog, mămico, nu mai plânge! S-a întâmplat ceva rău?”

„- Nu s-a întâmplat nimic, dar taică-tu a plecat și mi-e tare greu fără el.”

„- Știu... Poate că nu trebuia să merg la școală, poate că trebuia să rămân în sat să te ajut mai mult...”

„- Cum poți vorbi așa! Grija ta e să înveți, să-ți termini liceul, să mergi la facultate, să ajungi om mare. Așa ar fi vrut și taică-tu.”

„- Așa ar fi vrut, dar dacă el nu mai e...”

„- Dar eu sunt și n-o să vă las de râsul lumii.”

„- Bine, mămico, nici noi n-o să te facem de rușine...”

„- Ar fi păcat de Dumnezeu...”

„- Spune-mi, te rog, de unde ai luat banii?”

„- Ce bani?!“

„- Banii pe care mi i-ai dat adineauri pentru drum.”

„- Nu-ți face griji, îi aveam puși de o parte.”

„- N-ar fi fost mai bine să le cumperi ălor mici câte ceva?”

„- Ei sunt aici, cu mine, tu ești departe, printre străini...”

„- Nu sunt departe. Cincizeci de kilometri nu înseamnă *departe*. Îți parcurg în câteva ore, pe jos. Și nu sunt printre străini. Sunt cu cei trei consăteni, mai este și Sandu de la Tetoiu, am prieteni, avem, acolo, rude.”

„- Fiecare cu ale lui, mamă...”

„- Așa e. Dar vreau să-ți spun că nu mă simt printre străini, deși îmi e tare dor de acasă...”

„- Să ai grijă de bani, mamă, să mergi cu RATA, să nu-i cheltui aiurea.”

„- Nu, mamă. N-ar fi mai bine să-i ții acolo, pentru zile mai grele. Eu mă descurc...”

„- Să nici nu te gândești!“

Are ochii aprinși. Se citește în ei, deopotrivă, teama, nesiguranța, chiar și neîncrederea. Unii dintre cei care au plecat din sat de la noi sau de prin alte sate din jur s-au apucat de prostii, au lăsat școala și s-au dus pe șantiere sau, și mai rău, s-au vagabonzit.

„- Bine, mamă, iartă-mă! O să fiu cuminte, îți promit. Hai în casă. Ne-om descurca noi. Ne-o ajuta Dumnezeu să trecem peste toate.“

„- Ne-o ajuta, mamă, că n-am făcut niciodată rău nimănui...“

Își șterge lacrimile cu colțul basmalei. Mergem amândoi, unul lângă altul, prin grădina albă. Uriașul nuc din mijlocul grădinii, din apropierea mejdinei cu Pârțache, nu mai există. Îmi lipsește. Era acolo, parcă un străjer. Îl știam acolo, înalt, puternic, stăpân pe toată valea, protector. Mă mândream cu el. Sus, printre ramurile lui, mă simțeam stăpânul lumii. Sau, în orice caz, nu mă mai simțeam umilul lumii. O dată cu dispariția lui, a dispărut și șansa mea de a mă sui în el, de a vedea valea de acolo, de la înălțimea ramurilor lui uriașe și puternice. Nici o furtună nu reușea să i le smulgă, să le facă vreun rău. Nici un fulger nu se apropia de el, nici un nor nu-l putea atinge.

„- De ce l-ai tăiat, mămico?“

„- Ce să tai?“

„- Nucul!“

„- N-am avut lemne de foc. Și apoi mai dă-l încolo de nuc, nu-l mai plânge atâta, era doar un nuc. Și mai făcea și umbră porumbului.“

„- Dar era frumos... Grădina nu mai e aceeași fără el.“

„- Nici noi nu mai suntem aceiași fără taică-tu. Așa e viața asta păcătoasă.“

Așa o fi. Dar parcă prea multe se pierd. Prea multe se duc așa, fără nici un sens, fără nici o rațiune. Și toate lasă răni în suflet, ne lipsesc adică. Și ne dor. Așa a dispărut și nucul nostru

din japină, de la vie, cel mai mare nuc din tot satul, cel mai frumos nuc din câți am văzut eu vreodată.

... Cocoșul își cucurigește țațoș apropierea zorilor. Cobor cu prudență din pat, pentru a nu-i trezi pe ceilalți. Toți sunt însă treji de multă vreme. Mama este în casa cu focul. În casă miroase a pui în frigare. Intuiesc ce s-a întâmplat. Nu-mi place. Simt o puternică strângere de inimă. Mă duc la ea imediat.

- Mămico, ce faci!

- Îți fac puțină mâncare pentru drum.

- Dar nu am nevoie. Te rog...

- Nu-mi spune tu ce să fac, doar n-o să pleci de acasă cu mâna goală, să râdă colegii de tine! Ți-am făcut o pâine, ai un pui fript și trei ouă. Atât am avut, mamă!

- Nu e nevoie. Eu mă descurc, mă duc la internat, acolo am masa asigurată, lasă găina pentru cei mici, ei au nevoie de mâncare bună, sunt în creștere.

- Le-am oprit și lor, și ei sunt tot copiii mei, dar tu pleci la drum...

Se rupe ceva în mine. Am senzația că-mi însușesc ce nu-mi aparține, că frații mei sunt sacrificați pentru mine...

- E bine așa cum zice mămica, nene. Ia puiul cu tine, noi ne descurcăm aici. Prindem cu capcana ceva vrăbii și facem din ele o ciulama nemaipomenită...

Este Costea. În minutele următoare, toată familia se adună în casa cu focul. Găina deja s-a rumenit. Mama o învelește într-un șervet curat, pune acolo și pâinea și cele trei ouă.

- Gata! Plecăm.

- Mă duc singur, mamă. Nu e nevoie să mergi cu mine!

- Cum să nu merg?! Dar dacă nu te ia RATA?

- Găsesc o ocazie, sau mă întorc acasă.

- Nu. Vin cu tine.

- Bine, mămico.

Mama și-a încălțat de dimineață opincile și-a luat un pieptar și o broboadă. Îmi iau la revedere de la bunica și de la frații mei. Ne îmbrățișăm cu căldură, dar ei nu rămân în casă, ci vin cu noi pe linie la vale. Numai bunica, din pragul casei, pe jumătate oarbă, îmi spune să merg cu bine și să-mi dea Dumnezeu sănătate.

Acolo, în pragul acela de lemn al casei noastre bătrâne, care a început deja să se încline pe spate, bunica mi se pare a fi o sfântă. Frații mei merg unul după altul, în tăcere, pe pârtia îngustă, sub albul zimțat de stelele dinspre zori, până ce mama le spune autoritar să se întoarcă acasă. Se întorc fără să comenteze. Eu mă opresc în loc și îi privesc cum se îndepărtează. Se opresc și ei și îmi fac cu mâna. Este o imagine atât de dragă. Toată viața mă va însoți.

Drumul până la Bălcești este același pe care l-am făcut de atâtea ori. Mama merge înainte, pe pârtia îngustă. Zăpada scârțâie sub picioare. Nu s-a luminat încă de ziuă. Mai ales către sfârșitul verii, cu câțiva ani în urmă, mergeam mereu la Bălcești cu mama. Ea încărca banița cu struguri culeși din via noastră de soi bun, altoită, dimineața, pe rouă, și cu nuci pe care le usca cu câteva zile înainte la soare să sune frumos și să aibă sâmburii fără piele, buni de mâncat.

Mama este o femeie energică. Merge foarte repede, abia mă țin de ea. Este, desigur, un fel de a spune. De regulă, nu-mi place să mă însoțească. Sunt destul de mare pentru a mă descurca singur. Dar este mama mea și am făcut multe drumuri împreună. Fiecare drum din cele pe care le-am făcut, din vremea când aveam abia zece ani, când a murit tata, este unic în felul lui. Este un drum sfânt, o ascensiune în destin.

Imaginea drumurilor mele ca ascensiuni în destin dispăre însă foarte repede. Este ca o licărire. Totdeauna, drumul cel mai important este cel pe care îl faci, adică cel pe care îl ai de făcut și trebuie să-l faci. Iar aceasta are o finalitate cu totul specială. Nu se poate să mă înșel. Simt, știu că voi avea parte de acea

fericire pe care, acum, o echivalez cu o ascensiune reușită pe Everest. Tot drumul nu mă gândesc decât la ea. O fi venit, n-o fi venit...

A venit! O găesc în centrul Bălceștilor, la monument. Este cu tatăl ei și cu ceilalți trei colegi ai mei de liceu. De fapt, toți cinci am fost colegi la școala generală și toți cinci am reușit la examenul de admitere în liceu. Noi, cei patru băieți, la liceul „Frații Buzești“ din Craiova, ea, la un liceu în București. S-a dus acolo, pentru că are o mătușă... Și eu am trei surori de-ale mamei, dar asta o voi afla mult mai târziu, când viața mă va arunca și pe mine în ghearele Bucureștilor.

Părinții noștri își dau binețe și se angajează într-o discuție la subiect: vine sau nu vine RATA.

Ea, Florica, Torica, după numele ei din sat, Flori, cum i se va spune mai târziu, s-a îndepărtat câțiva pași de monumentul din centrul Bălceștilor și se uită într-o vitrină. Îmi iau inima în dinți și mă apropii de ea. Se pare că nimeni nu ne bagă în seamă. Colegii mei au plecat să se intereseze de autobuze, părinții discută, iar dimineața se anunță cu nori, dar fără zăpadă, fără viscol, chiar dacă zăpada mai scârțâie încă sub picioare.

- Bună dimineața!

- E tare bună, nu vezi!

Nu se uită la mine. Știu însă că mă vede. Și se bucură.

- Pentru mine este! îi spun. Cea mai bună, cea mai frumoasă...

- De ce? Ți este așa dor de școală?

- Nu, nu din cauza asta...

- Atunci?

Aș vrea să-i spun adevărul. Că este prima dimineață de pe lumea aceasta când eu și ea suntem, într-un fel, singuri, că putem vorbi, fără să ne mai spună cineva „*Gheorghiuță, tată, să ai grijă de fata asta!*“ Dar nu pot. Probabil că s-ar supăra, s-ar prefăce că nu mă aude sau, și mai rău, ar râde de mine...

- Vezi tu, eu, de regulă, fac drumul ăsta până la Craiova pe jos. Și, de fiecare dată, dimineața mă prinde aici, cam în locul în care suntem noi doi acum...

- Și?

- Mă uit înapoi, văd valea Oltețului, cula din Dealul Răii, ascult ultimul cântat al cocoșilor, fac unele asociații...

- Ești cam romantic...

- Nu știi, poate... Îți amintești când am venit aici, la Bălcești, cu echipa noastră de dansuri?

- Schimbi vorba... Sigur că îmi amintesc.

- N-o schimb. Încerc doar să-ți explic.

- Și ce legătură are dansul acela cu dimineața asta?

- Eu le asociez. Totdeauna, când trec pe aici. Dansul acela este ca un reper pentru mine...

- Iartă-mă! Știu. Și pentru mine...

- Parcă mi se împleticeau picioarele...

- Pentru că erai pereche cu mine?

- Poate.

- De ce? Dansam atât de prost?

- O, nu! Dimpotrivă, tu străluceai, erai sufletul echipei, erai cea mai bună, cea mai frumoasă. Radiai. Și aveai parcă dansul în sânge. Te-ai născut cu el. Cu el și cu cântecul... Nimeni nu cântă ca tine...

- Atunci? Atunci de ce? De ce ți se împleticeau picioarele? Eu, din câte îmi amintesc, nu ți se împleticeau deloc. Dimpotrivă. Lumea ne-a aplaudat. Am fost cei mai buni. N-am sesizat că tu te-ai fi încurcat.

- Ba ai sesizat. Mi-ai dat chiar și un ghiont.

- Am făcut eu asta? Și nu te-ai supărat?

- Eu să mă supăr pe tine?! Doamne ferește!

- De ce să am eu un asemenea privilegiu?

- Pentru că erai cea mai bună, cea mai frumoasă, iar eu cel mai norocos...

- Eram?

- Ești. Lucrurile astea nu au niciodată trecut, ci doar prezent.
- Chiar crezi toate astea?
- Fac parte din viața mea. Cum să nu le cred!?
- Și din a mea...
- Serios?
- Foarte serios.

Mă privește în ochi. O privesc și eu. Aproape că îmi pierd echilibrul. Este oare posibil așa ceva? Vitrina nu mai există. Părinții noștri nu mai există. Bălceștii nu mai există decât ca un loc pentru noi. Adică există pentru că existăm noi doi.

- Știi... Cumva, ne asemănăm... Și eu, de aici, de la monument, de sus, de pe deal, sau din Valea Otetelișului, mă uit înapoi, la Olteț, la cula din Dealul Răii și parcă se rupe ceva în mine... Mă gândesc și eu la ziua aceea când am fost aici, la Bălcești, cu echipa de dansuri și am jucat amândoi Ciuleandra... Au trecut anii.

- Nu te-am cunoscut așa până azi... Ești o sentimentală.
- Sunt. Vrei să ne plimbăm puțin? Aș vrea să dau un telefon. Știi unde e poșta?
- Sigur că știu.
- Atunci e bine. Dar nu numai pentru telefon. Mi-ar face multă plăcere să mergem amândoi, pe drumurile astea pe care le facem, de obicei, singuri...
- Și mie.

O privesc cu coada ochiului. Simt viorile unei orchestre imense și discrete cum îmi încălzesc inima. Uit pentru o clipă ce sunt, cum sunt îmbrăcat, ce e cu mine. O simt alături, mergem pas lângă pas și uit de toate. Până la clădirea poștei sunt doar vreo două sute de pași. Două sute de pași doar noi singuri! Trec însă prea repede. Mult prea repede. Dacă n-ar fi părinții noștri aici, i-aș propune să o luăm peste deal, să mergem așa, împreună, pe jos, până la Craiova. Apoi eu am s-o conduc la gară, am s-o ajut să se urce în tren, am să-i fac cu mâna și am să rămân acolo, plin de bucurie și de amintire. Iar

gara va deveni pentru mine nu doar un loc unde aș pesc pe o bancă rece de lemn, ci un templu al celei mai frumoase dintre amintiri.

- Am ajuns! Îți spun.

- Da? Așa repede? Mă aștepti puțin? Vreau s-o sun pe mătușa, la București.

- Pot să vin și eu cu tine? Îți promit că n-am să ascult ce-î spui, că n-am să te deranjez.

- Sigur, doar n-o să mă aștepti aici, în stradă. Și dacă vrei, poți să vii cu mine și în cabină, n-am secrete față de tine.

Îmi zâmbește. Ochii ei sunt plini de lumină. Parfumul ei este cel al florilor de câmp. Are un palton albastru, pe talie, cu cordon și o eșarfă albă, de mătase. N-o ating, dar îmi simt căldura și răcoarea dimineților din marginea Oltețului.

Nu m-am apropiat niciodată de ea. Dacă am schimbat din când în când câteva cuvinte. Ar fi trebuit s-o caut, să vorbesc cu ea, să o privesc în ochi, să-mi urmez îndemnul inimii, să-mi încălzesc sufletul. N-am făcut-o. Ea a rămas mereu pentru mine ca un reper. Ca o proprietate a altcuiva. Ca o moșie pe care n-ai voie nici s-o privești. Treceam prin dreptul casei ei de acolo, de lângă Drumul Morii, din satul nostru, și, dacă aveam norocul să o zăresc în tindă sau prin curte, eram cel mai fericit om. Dacă nu, nu. Amânam clipa. Așteptam să se întoarcă de unde a plecat, s-o văd de departe... Sau o căutam pe undeva, pe dealuri, pe unde știam că se duce cu oile. O dată, într-un sfârșit de vară, eram pe Boroghila, prin pădure. Nu știu ce căutam pe acolo. Cred că nu căutam nimic. Speram doar să o aud sau să o văd de departe. Deodată am auzit, dincolo, pe Dealul Buneștilor, o fată cântând:

*„Mai am azi, și mai am mâine, lele, draga mea,
Și plec satule din tine, lele draga mea...”*

I-am recunoscut vocea, nimeni nu cânta ca ea în toată zona aceea. De atunci, am ascultat sute de cântărețe de muzică populară, de muzică ușoară, de muzică clasică, dar nici una, niciodată, nu a cântat ca ea. Ea era unică. Atunci, în ziua aceea, era probabil cu oile, singură, cum umbla de obicei sau cu vreo fată de acolo, din cealaltă parte a satului. N-am îndrăznit să alerg într-acolo, să o ascult din apropiere, să o privesc, să vorbesc cu ea, să rămân cu ea până seara, să o conduc acasă. Nu știu de ce. Poate că sunt un timid. Poate că îmi era teamă să n-o supăr, să nu o opresc din cântat. Sau, și mai rău, să nu-mi spună să plec. Așa că m-am urcat într-un stejar, am găsit o ramură mai subțire, am făcut roata și, în final, m-am epuizat cu 20 de tracțiuni în brațe. Adică m-am arătat grozav în fața ei care nu mă vedea.

...Mica încăpere unde se află telefoanele nu este aglomerată. Practic, în afară de noi doi și telefonista de serviciu, nu se află nimeni. Este cald. Un miros plăcut de lemn ars se răspândește în încăpere. Peste ani și ani, când drumurile vieții mă vor purta prin Bosnia, în timpul războiului, într-o dimineață de toamnă, la Vlașenița, voi simți același parfum de lemn ars, care-mi va aminti de clipa de acum. Două ore mai târziu, nu prea departe de acel loc, la Han Pijesak, unde se afla cartierul generalului Mladic, ne aflam într-o cazarmă care aparținuse vânătorilor de munte, asupra căreia avioanele NATO declanșaseră un bombardament ultraprecis, pe fascicul laser. Zgomotele asurzitoare și mirosul de praf de pușcă și de exploziv brizant ucisese, în mine, imaginea lemnului de foc ars în sobă, într-o zi de iarnă, la Bălcești, în România, în timpul primei mele iubiri...

...Și, în timp ce ea face comanda telefonică la București, eu îmi amintesc pentru a suta mia oară cum a început totul.

...Tatăl meu se întorsese abia de doi ani de pe front. Făcuse războiul și în Est și în Vest. Venise pe jos tocmai din Cehoslovacia. Fusese rănit pe Hron. Se apucase din nou de tâmplărie, deși mâna îi era anchilozată din cauza unui glonț

care-i zdrobise cotul. Rana se vindecase, dar mâna i-a rămas așa, fixată într-un unghi de vreo 120 de grade între braț și antebraț. Înainte cu trei ani de a părăsi această lume, prin toamna anului 1947, când eu abia începusem școala, tatăl meu a venit pentru prima și pentru ultima oară în clasă. Băuse ceva. Avea chef de vorbă. Era prieten cu învățătorul. Nu spusese însă prea multe cuvinte. Își salutase doar prietenul, mă căutase cu privirea prin clasă, mă găsisese în ultima bancă, îmi spusese „Acolo ești, mă, fiule, ce te-ai ascuns așa de lume!“. Apoi se uitase prin clasă și alesese dintr-o dată o fată din banca întâi, se apropiase de ea, o arătase cu degetul și îmi spusese pe tonul cel mai firesc din lume:

„Gheo 'iță, tată, să ai grijă de fata asta!“

Apoi își fixase căciula pe cap și plecase.

Eram abia în clasa întâi. Cuvintele acestea și le însușiseră însă toți colegii mei și, de atunci și până azi, nu m-au iertat niciodată, sub nici o formă. De fiecare dată când ea, Florica (așa se numea fata), sau Torica, pe numele ei din sat, și cu mine ne aflam la o distanță mai mică de 2-3 pași unul de altul, se găsea câte unul să-mi spună: *„Gheorghită, tată, să ai grijă de fata asta!“*. Ea se roșea și alerga după pezevenchi să-l pocnească, și cred că la fel făceam și eu. Dar n-o făceam cu răutate. Mă uitam la ea ca la o floare, deși nu îndrăzneau niciodată să-i adresez mai mult de două-trei cuvinte. Dar și acelea cu voce sugrumată de emoție, de parcă atunci învățam să vorbesc și dădeam examenul primelor cuvinte în limba română, în văzul lumii și al destinului. Era un fel de sfială între noi, pe care eu o înțelegeam cum e mai rău. Pentru că nu-mi dădeam seama cum o înțelege ea.

O dată, într-o iarnă, în timp ce veneam de la școală, ne-am bătut cu zăpadă și, din întâmplare, am luat-o în brațe. Ea nu s-a sfiit, iar colegii m-au tachinat un an întreg. Eu am fost însă fericit tot anul. Nu pentru că mă tachinau ei, ci pentru că o ținusem în brațe. Cel puțin în ziua aceea, a fost una din cele mai

mari emoții ale existenței mele din acea perioadă. Am ajuns acasă, alergând ca un cal de curse, mi-am aruncat traista cu cărțile pe pat, m-am urcat în nucul din grădină, deși era plină iarnă, apoi am coborât din acel nuc și am fugit în deal, la vie, m-am urcat și în nucul de acolo, care era mult mai înalt și din care vedeam tot satul și, mai departe, peste Olteț, până la orizontul închis de dealurile Lăcustenilor, am stat vreo zece minute pe „scaunul“ meu din vârf – niște ramuri care se îmbinau sub formă de fotoliu –, n-am simțit lipsa frunzelor și nici răcoarea de iod, din timpul verii, ci doar inima ce-mi bătea atât de tare în piept, cărlionții ei și cozile ei mari, mătăsoase, împletite perfect, care-mi atinseseră fața ca un vânticel de primăvară... De acolo, am alergat pe linia mare a pădurii, m-am dus la Poiana Înaltă, un loc unde noi, copiii, jucam chirul, apoi la Scoruș, în inima pădurii și, de acolo, am coborât ca o vijelie în Valea Boroghilei. Am ajuns acasă târziu, când soarele asfințise demult și luceafărul era deja sus, pe cer... Mama nu mă certase. Mă mângâiasse doar pe frunte și îmi dăduse să mănânc. Dar mie nu-mi era foame. Eram foarte fericit, și mama simțea asta...

Ea iese din cabină și se apropie de mine bucuroasă:

- Gata, am vorbit!

- Așa repede?

- Da. Nu știu ce s-a întâmplat, dar am primit imediat legătura.

- Cum e la voi, acolo, la București?

- Cum să fie, bine. Case mari și lume multă. Dar la voi, la Craiova?

- Ne descurcăm. Noi suntem, totuși, patru consăteni, tu ești singură.

- Nu chiar. O am pe mătușa, mi-am făcut prietene, iar prin București sunt mulți oameni de pe la noi.

- Știi. Păstrezi legătura cu ei?

- N-aș putea altfel, aș înnebuni de dorul satului...

- Pe Gigi al Cioabii îl cunoști? Studiază muzica.

- Da, îl cunosc.

Cuvintele îi sunt tandre, ca o mângâiere. Ceva se rupe în mine, dar viața merge înainte și nu ține seama de toate seismele, faliile și rupturile interioare ale sufletului unuia sau altuia. În lumea aceasta schimbătoare, totul se rupe și totul se repară.

Gigi este un băiat foarte chipeș, foarte talentat, mai mare ca noi cu câțiva ani și, dacă-l cunoaște, precis se va îndrăgosti de el. Poate chiar s-a îndrăgostit...

Nu se poate ca el să n-o fi remarcat. Și apoi..., îi unește muzica. Nu am nimic cu Gigi, nu am nimic cu ea, viața este așa cum este, iar dacă nu sunt eu cel ales, nu se cutremură pământul și nu dispăre lumea.

Nu se știe însă niciodată. Oricum, această plimbare cu ea prin acest Bălcești al copilăriei noastre îmi face bine. Iar eu știu să mă mulțumesc cu foarte puțin. Și, din câte îmi dau seama, nici ei nu-i displace. Uneori, clipa este mult mai importantă decât însăși viața. Pentru că poartă în ea, ca într-o sinteză ADN, însăși viața...

- Vrei să mai facem câțiva pași? o întreb după vreo cinci minute de tăcere.

- Îmi face multă plăcere să fiu cu tine. După trei ani... Ne întâlnim atât de rar, de parcă n-am fi consăteni...

- Chiar îți face plăcere?

- Sigur, foarte mult.

- Pentru mine va fi un reper. Va fi un motiv pentru a iubi veșnic Bălceștii.

- Ești sigur?

- Da, foarte sigur. În privința reperelor, nu mă înșel niciodată.

- Nici eu. Nici eu nu mă înșel. Și eu o să îmi amintesc mereu de ziua aceasta...

Unul dintre colegii mei, Georgică Marcu aleargă cu limba scoasă după noi.

- Hai, mă, că ne ia un camion!

Alergăm. Camionul este, într-adevăr, oprit la monument. Ceilalți, mai precis, Dorică Curelaru și Ilie Pătru, deja s-au urcat în caroserie. Ne urcăm și noi imediat. Florica se așează pe o roată de rezervă, aruncată acolo, în mijlocul caroseriei. Îmi face loc și mie lângă ea. Chiar lângă ea. Gestul mă impresionează. Are fața îmbujorată de alergat. Respiră greu. Dar ea nu este o mironosiță, o fetiță crescută în puf. Este o fată puternică și în același timp o trestie mlădioasă, o strună care vibrează și cântă, o rază de soare care-ți încălzește sufletul și o adiere care-ți răcorește inima fierbinte.

Mă așez lângă ea. Ne luăm la revedere de la ai noștri, de la părinți. Le facem cu mâna. Și ei sunt fericiți. Vom parcurge vreo doi kilometri înapoi, până la Moara lui Savu, apoi o vom lua la dreapta, spre Oteteliș, vom trece podul de peste Olteț și ne vom angaja pe drumul Balșului... Vom ajunge la timp, deși este aproape miezul zilei, iar iarna zilele sunt scurte.

În dreptul bifurcației care o ia spre Oteteliș, șoferul oprește. Coboară, vine în spatele mașinii și se uită în caroserie.

- Sunteți cam mulți.

Pune apoi ochii pe mine și îmi spune să cobor. Nu am ce face. Mă conformez. Ceva se rupe iarăși în mine. Și, în timp ce eu cobor, Georgică îmi ocupă imediat locul lângă ea. Asta-i viața. Deși ea este verișoara lui...

Sufăr cumplit. Rămân în mijlocul drumului, în dreptul morii lui Savu. Singur, cu legăturica pe care mi-a dat-o mama, în care se află o găină friptă, trei ouă și o pâine. Îmi vine să plâng. Dar n-am mai plâns demult, de la moartea tatii. Mă consider bărbat, capabil să înfrunt orice greutate. Mă ascund să nu mă vadă mama, nea Gheorghită, tatăl Toricăi și părinții celor trei colegi ai mei, care se întorc pe jos spre casă, trec apoi podul peste pâraul Peșteana, ajung din nou la monument, simt tristețea și

revolta năvălindu-mi creierul, și, de acolo, grăbesc pasul spre Platoul Aninoasei. Trec prin fața poștei, mă opresc o clipă, cuvintele ei îmi bat surd în timpane, sunt atât de necăjit...

Poate că ar fi trebuit să-l pocnesc pe șofer cu un croșeu de dreapta, să-l arunc pe jos, ca să se învețe minte, apoi să-mi fi reocupat locul în caroserie și să-i fi spus individului, simplu, pe tonul cel mai firesc din lume: „Dă-i bice, amice, că ne cam grăbim!“... Da, așa trebuia să fi făcut. Asemenea oameni răi, care sfidează lumea și mânjesc puținele clipe de fericire din viața unor semeni necăjiți, nu merită să nu fie puși la punct. Dumnezeule, de ce n-am făcut-o?!

Voi merge deci din nou singur, și tot pe jos, până la Craiova. Nu mă deranjează mersul pe jos. Mă doare însă despărțirea intempestivă și brutală de ea, de Torica, după unica întâlnire pe care am avut-o vreodată cu singura fată de pe lume – și singura din viața mea – care nu mi-a părăsit niciodată gândurile. Nu știu dacă din cauza cuvintelor tatii sau datorită inimii mele. Probabil că îmi este sortit ca ea să-mi rămână numai în lumea gândului. Nici așa nu este prea rău. A gândi înseamnă a exista. A gândi la cineva care îți este drag, înseamnă mult mai mult. Înseamnă a nu fi singur. Iar gândul despre o fată este, poate, cel mai frumos gând din lume.

Șoferul m-a dat jos din mașină. Numai pe mine. Și ea s-a dus mai departe. Oare, o să te mai întâlnesc vreodată, privighetoare din Poiana Înaltă? Și, dacă, totuși, te voi întâlni, ce va mai fi rămas din tot ce ar fi putut să fie?! Am ciudatul sentiment că totul s-a sfârșit.

Sunt de-a dreptul revoltat, parcă simt o trădare. La urma urmei, sentimentul nu este firesc, n-am nici un drept să judec pe nimeni. Iar față de ea n-am simțit niciodată altceva decât nevoia de a o privi și o imensă tandrețe. N-o pot acuza niciodată de nimic, iar nevoia de a o proteja este, de fapt, o neputință. Ea este mult mai sus, mult mai puternică, se poate proteja și singură.

Imaginea ei din mine nu este chiar ea. Este doar reprezentarea mea despre ea. Este doar creația mea, adică proiecția ei în mine făcută de mine însumi. De care nu ea este responsabilă, ci eu. Cea cu care discut eu în mine însumi nu este altceva decât ce aș vrea sau n-aș vrea eu să fie. Iar ea, cea adevărată, nu va ști niciodată nimic despre toate acestea. Și chiar dacă va afla, nu va înțelege. Totul va rămâne ca un joc al meu, ca o reconstrucție a unei lumi în care ea este ea și nu este ea, iar eu sunt exact ceea ce sunt sau nu sunt nimic. În lipsa unui real posibil, îmi pot construi realul meu posibil, iar ea, cea din acest real, nu va fi decât o iluzie.

De aceea, fată frumoasă din sufletul meu, astăzi n-am să mă mai joc nici cu tine, nici cu mine. Am să rup o floare de nicăieri, o floare pentru tine, din glastrele de gheață ale lumii, am s-o topesc la dogoarea sufletului meu și n-am s-o dăruiesc nimănui. Adică nici ție, nici mie, nici altcuiva care s-ar afla prin apropiere sau n-ar avea ce face decât să ne asculte și să nu ne înțeleagă. Iar dacă flori n-or să mai existe decât la geamurile înghețate ale iernilor copilăriei noastre, mâine am să rup o crenguță de salcâm plină cu chiciură și am să mă înțep cu toți mă răcinii mei de pe coastă. Să mă înțep pe mine, ca să le simți tu. Și chiar dacă n-am s-o fac – pentru că nu mai sunt de multă vreme mă răcini pe coastă și nu doresc să-mi produc sau să-ți produc vreo durere –, tot am să cred că aș fi putut s-o fac și că aș fi fost în stare să te fac să simți măcar o dată în viață înțepăturile reci din inima mea ale mă răcinilor de pe coastă. Înțepături care să nu te doară pe tine, ci doar să te alinte. Sau să-ți amintească.

De sus, de deasupra Bălceștilor, privesc din nou, cu bucurii și tristețe, Valea Oltețului. Disting drumul Otetelișului, dominat de cula din Dealul Răii, coloniile albe ale satelor, înșiruite pe sub dealuri, ca niște ciupercuțe presărate prin albul zăpezii. Ochii ei mă ard și mă dor, mă dor și mă ard. Iar pașii mamei și tristețea fraților mei, pentru că eu am plecat iarăși departe de

casă, îmi fac și mai amară clipa. Simt lacrimi în ochi. Nu mă vede nimeni. Sunt singur. Acum aș putea să plâng. Dar n-o fac. Vântul de pe micul platou al Aninoasei mă biciuiește puternic. Luțesc pasul. Drumul până la Craiova este lung. Mai am de parcurs patruzeci de kilometri. Alerg. Este singura modalitate de a scăpa de corsetul dezamăgirilor...

3

- Geo, Geo! Doamne, Geo, ce-i cu tine!?

Aud aceste cuvinte ca într-un vis. Nu sunt în stare să le ascult, nu sunt în stare să le înțeleg, nu sunt în stare să le răspund. Mă agăț doar de ele. Nu mai sunt singur. Nu scap însă de coșmar. Norii se adună, fumul mă îneacă, flacăra mă arde...

Sunt doar un apărător de cetate, în fața unor asediatori pe care nu-i văd și nu-i aud. Totul se derulează ca într-un film fără sonor, cu imagini puternic colorate și o turnură reală. Nu-mi dau seama dacă este vis sau realitate, nu mă gândesc decât cum să mânuiesc sabia și cum să apăr cetatea. Nu prea înțeleg ce e cu mine, cum de m-am întors la vremea săbiei, dar nu-mi fac probleme. Sabia este foarte ascultătoare, despice cu tăișul ei niște coarne de cerb sau niște colți de elefant, niște valuri de fum sau niște nori, sunt tare viteaz și nu-mi pasă dacă am rămas singurul apărător sau sunt doar unul dintr-o armată...

Cetatea arde, mâinile mele ard. De-ar veni o ploaie... Mai bine, o zăpadă, poate și un viscol... Mă izbește brusc o pală de vânt. Norii se adună amenințători... Or fi nori sau doar coloane de fum?!

Totuși, nu mai sunt singur. Aud o voce.

- Ce-i cu tine? Ce ai? Ce e cu tine?

Nu sunt prea sigur de ce aud. Cineva mă smucește – cu putere sau cu blândețe, nu-mi dau seama –, norii dispar, soarele rerăsare, focul încetează, meterezele cetății devin cadrul ferestrei...

- Cami? Ce s-a întâmplat? Unde suntem?

Camelia este lângă mine, în rochia ei lungă, de nuntă. Abia acum realizez ce e cu mine și unde mă aflu. Dar nu pe deplin. Încă mai simt în palme arsura mânerului săbiei. Mâinile mă

apasă. Mă dor. Undeva, în interiorul lor, parcă arde ceva, parcă se răsucesce ceva, un cuțit sau un cui înroșit în foc. Abia de le pot mișca. Rezist totuși.

- Geo! În sfârșit...

- Ce e? Ce s-a întâmplat?

- Nimic. Vorbeai în somn. Te războiai cu niște asediatori de cetate.

Cetate. Oare ce o simboliza ea? Visurile au vreo semnificație sau sunt doar altfel de realități cărora noi le asociem conotații bizare? Îmi revin, Parcă și durerile m-au mai lăsat. Sunt curios. Vreau să știu cum a fost acolo, la cea mai importantă nuntă din viața mea.

- Cami, cum a fost? Povestește-mi!

- Bine, dragule, o să-ți spun. Acum încearcă să te liniștești, încearcă să-ți stăpânești durerea.

- Tu cum te simți? Cum te-ai descurcat?

- În sfârșit, a trecut!

- Și ei?

- A fost bine. Totul a fost bine.

- Când ai venit? Cum ai venit?

- Abia am reușit să intru în pavilion. Toate ușile erau închise. Noroc cu un bolnav care se plimba pe coridor. El mi-a dat drumul.

- Te doare?

- Rezist.

Între timp, sosește și asistenta.

- M-ați chemat? Care-i problema?

- L-am găsit delirând. Se simte foarte rău.

Asistenta – aceeași de aseară – se uită la mine, îmi ia pulsul, îmi privește rănille.

- Nu-i nimic neobișnuit, domnule. Arsurile totdeauna dor.

Vine și medicul de gardă. Îmi examinează mâinile, îmi zâmbește, îi spune ceva asistentei, apoi mă întreabă ce mi s-a întâmplat. Nu prea sunt în stare. Îi povestește Camelia. Eu sunt

epuizat. Nu mai am putere să leg două fraze. Durerile îmi sunt foarte mari.

- Vă facem la amândoi câte un calmant. O să dormiți. Nu e nimic grav. Se pare că rănilile au devenit rebele la sulfamilon. Un fel de alergii.

Se apropie zorile. Afară plouă. Picăturile de ploaie bat frumos în geam. Asistenta ne face câte o injecție le fiecare. Adormim.

Când lumina de afară pătrunde masiv prin fereastră, mă trezesc. Brusc. Tremur tot. Simt ceva pe antebrațul drept. Ce o fi?! Îmi e frică să mă uit. În cele din urmă, îndrăznesc. Este un gândac din cei care mișună prin încăperea. Cum o fi ajuns pe mâna mea? Mă descotorosesc repede de el. Dar rănilile sunt deja umflate și au o culoare trandafirie. Îmi simt brațele strânse ca într-un clește cu mărar. Nu îndrăznesc să le mișc. Mi-e teamă că se vor descompune, că voi rămâne efectiv fără ele.

Camelia doarme. Calmantul i-a făcut bine. Sau nunta o fi obosit-o peste măsură. Da, asta trebuie să fie fost, nunta. Îmi imaginez prin ce o fi trecut la nuntă, după aproape o lună de spitalizare. Rănilile ei de la picior sunt încă pansate, deși astfel de răni se vindecă numai în libertate. Medicul i-a făcut un astfel de pansament înainte de a pleca la nuntă. Altfel nici ea n-ar fi putut merge la cel mai important eveniment din viața fiului nostru și a noastră.

...Zilele se scurg greu. Rănilile se vindecă anevoios. După nuntă, lucrurile nu intră deloc în normal. Ovidiu și Gina nu mai trec pe la noi, pe la spital. Și-au văzut de-acum sacii în căruță. Cel puțin așa credem noi. Când te afli în spital, ai vrea ca toată lumea să nu aibă altă preocupare decât să te viziteze pe tine. Or realitatea este cu totul alta. Ești și tu un om ca toți ceilalți și nu trebuie să ți se acorde o atenție cu totul specială. La drept vorbind, tu, bolnav, ar trebui să refuzi o astfel de atenție, să nu devii adică o povară pentru ceilalți. Aflu surprins că Ovidiu circulă cu mașina mea prin oraș. Dar el nu are carnet de

conducere! Nu înțeleg, cum poate face așa ceva, cum de își asumă o astfel de responsabilitate?! Nu poate fi o mâhnire mai mare decât aceea produsă de comportamentul incorect al fiului tău!

...Deși am progresat mult, rănilile noastre sunt departe de a fi vindecate. Mai ales acum, când a apărut această reacție la sulfamilon. Medicul ne anunță că șeful secției intenționează totuși să ne externeze. Care i-or fi motivele? Ne sfătuiește să nu acceptăm așa ceva, pentru că rănilile nu sunt încă vindecate și putem avea surprize. Camelia se alarmează. Telefonăm la Direcția Medicală, cerem sprijinul celor pe care îi cunoaștem și sunt sus-puși. În cele din urmă, șeful secției renunță la intenția sa. Nu știu dacă o face din proprie inițiativă sau la sugestia șefului Direcției Medicale. Nu-mi place această situație. Ceva nu este în regulă.

Discuția cu medicul de salon este interesantă.

- E mai bine așa. Decizia șefului de secție nu era corectă. Trebuie să rămâneți în spital până ce arsurile sunt vindecate sau, în orice caz, până suntem singuri că nu se vor agrava. Aveți nevoie încă de supraveghere. Domnule colonel, ce naiba! De ce acceptați să fiți tratat astfel? Aveți o funcție importantă în armată, sunteți cunoscut de toată lumea, ar trebui să bateți cu pumnul în masă!

- Deocamdată, domnule doctor, nu prea sunt în măsură s-o fac. Rănilile încă nu s-au vindecat. Dar, oricum, tot nu aș face-o.

- De ce?

- Pentru că dumneavoastră, medicii, aveți un legământ profesional pe care eu îl respect. Mă îndoiesc că vreunul ar fi în stare să slujească alte interese sau alte idealuri decât cele care țin de sănătatea oamenilor, de înlăturarea bolii și a suferinței.

Medicul izbucnește în râs.

- Sunteți, într-adevăr, naiv, domnule colonel. Aceste lucruri sunt valabile într-o lume normală, cu oameni normali, nu la noi. În sfârșit, bine că s-a rezolvat așa... O să am grijă să încheiați

fără urmări această aventură. Mai rămâneți în spital cel puțin o săptămână.

- De ce sunteți atât de amabil cu noi?

- Pentru că sunteți în grija mea, pentru că doresc să vă vindecați, să vă reluați cât se poate de repede viața normală.

- Mulțumesc, domnule doctor!

Medicul pleacă, iar Dana își reia munca ei de Sisif. Pigulește cu mîgală rănilor noastre încă dureroase. Constată totuși cu bucurie că, pe sub crusta de sulfamidon muiată și zdrențuită de soluția de sulfatazol, cresc deja celulele viitoarei noastre configurații în zona arsurilor. Evenimentul este important. Îl sărbătorim. Parcă și durerile s-au mai domolit.

Ieșim din spital aproape vindecați. Concediu medical - 30 de zile. Totuși, nu pot să-mi țin mâinile decât într-o anumită poziție. Știu că toate vor trece și eu mă voi întoarce cu bine la locul meu de muncă, dar nu pot depăși o anumită stare. Acasă, Camelia este luată drept bună. Ea își intră imediat în rol și totul pare a fi la fel ca înainte. Este doar o iluzie. Nimic nu mai este ca înainte. De-acum viața noastră se va derula pe alte coordonate, într-un alt sistem de repere, în care, deocamdată, noi suntem ca niște rătăciți.

Hotărâm ca o parte din acest concediu medical să îl petrecem la Turnu Severin, la părinții soției. Există o relație specială cu acești oameni. Cred că am să pot conduce. Mâinile mele sunt mult mai bine. Rudele noastre de acolo – de fapt, rudele soției – se vor bucura. Va fi din nou ca în tinerețe. Sau, în orice caz, va fi așa cum este totdeauna la Severin. Familia știe să se bucure, cel puțin în fața lumii, atunci când este reunită. Iar eu n-am nici un motiv să nu mă simt un fel de răsfățat.

Rulez cu prudență pe autostradă. Mâinile îmi sunt parcă scoase dintr-o cutie cu clei și cu ghimpi. Le simt tremurul, durerea continuă (dar suportabilă) și slăbiciunea. Dar, dincolo de asta, se află plăcerea de a conduce, experiența îndelungată, siguranța mea totdeauna la cote acceptabile, spiritul de aventură

și bucuria de a fi din nou la drum. Simt inima cum îmi bate puternic. Mă bucur de această evadare, de această ieșire în spațiul tinereții. Este ca și cum aș lua-o pe firul apei în sus, ca și cum m-aș întoarce la izvoare. La care dintre ele? Pentru că, undeva, acolo, departe, dincolo de acest spațiu și de acest timp, dincolo de ceea ce am fost și am devenit, se află încă un munte și o stâncă – Piatra Căpitanului – un spațiu în care am murit, o dată cu căpitanul, cu capul de coardă, și am renăscut, o dată cu revenirea mea, după douăzeci de ani, într-un traseu de gradul șase, reluând, fragment cu fragment, clipă cu clipă, aventura, bucuria și durerea remanentă a acelei tragedii.

Timpul estompase realitatea, tocise zgrunțurii acelei dramatice escaladări, iar viața își reluase cursul ei obișnuit. Urcasem acel traseu dificil împreună cu un cercetaș de la mine din divizie, fiul căpitanului Pârlog (el căzuse atunci, în coardă), locotenentul Emil Pârlog. Și totul revenise în limitele normale ale vieții. Cei morți sunt cei muriți. Iar cei vii sunt cei care duc viața mai departe. Ei nu au nici a se plânge, nici a ceda, nici a renunța. Cât de departe am mers! Dar unde am ajuns!

Ajungem la Severin în miezul zilei. Familia ne primește cu bucurie și ne înconjoară cu dragoste. Este un sentiment ceva mai aparte, pe care-l dorim și îl simțim totdeauna contradictoriu, și, în fața căruia, suntem, deopotrivă, neputincioși și puternici. Imaginea care mi-a rămas pe retină este cea a Severinului văzut din panta Balotei, de la prima serpentină. Noaptea – o mare de lumini. Ziua – o herghelie de clădiri, gata să ia startul între dunga plumburie a fluviului și verdele cenușiu al dealurilor...

...Seara se lasă la fel ca altădată. Spațiul se umple de vocea timpului condensat, esențializat. Este un spațiu compactat la maximum și, de aceea, confuz. Concret și abstract, prezent și absent. Și, asociat lui, un timp fără timp. Ca și cum ar exista și n-ar exista, n-ar exista și n-ar fi existat. Mi se pare că n-am

plecat nici o clipă de aici, că n-am fost nicăieri, deși am fost mereu peste tot, ca și cum drumurile mele cele lungi, cele de o viață n-ar fi fost reale, ci doar mi le-aș fi imaginat. Ca și cum aș fi ieșit dintr-un stop-cadru sau aș fi încă într-un stop-cadru. Același aer, aceleași zgomote, aceleași gânduri. Aceleași, și totuși altele. Mai mult decât o suprapunere de planuri. Identitate perfectă. Sau lipsa oricărei identități...

...Pe atunci, nu prea ieșeam în oraș. Îmi ocupam timpul cu cititul sau cu gimnastica. Sau cu te miri ce. Câteodată, visam. Cu ochii deschiși. Cu gândurile slobode. Mai precis, încorsetate în mirajul lecturilor. Construiam dialoguri, mă năpusteam cu forță, dar și cu prudență, asupra *Dialogurilor*, asupra *Organonului* sau asupra *Politicii*. Platon și Aristotel. Deși nu iubeam politica. Eram înăcrit de cursul de muncă politică de partid în armată care-mi chinuse frumoșii ani din școala militară. Și nu pentru că, vezi Doamne, un astfel de curs n-ar fi fost interesant. Sau n-ar fi fost util. Dimpotrivă. Politica totdeauna este incitantă, este abstractă și concretă, parșivă și lunecoasă ca o sirenă sau ca un șarpe fantastic. Iar asemenea lucruri te captivează, așa cum te captivează totdeauna neprevăzutul și imposibilitatea de a-l cuprinde.

De fapt, eu nu aveam pe atunci treabă cu politica. Descopeream doar un fel de filosofie a politicii sau un fel de a gândi ceea ce pe atunci nu se numea foarte exact politică. Mă fascinau Aristotel, Confucius, Platon, Machiaveli, dar și Kant sau Russel și nu știam foarte precis la ce să mă raportez. Începusem studiile temeinice de filosofie, citeam bibliotecă întregi cu viteza tinereții și nerăbdarea celui însetat de mirajul cunoașterii unei cunoașteri întârziate. De fapt, nu era un început, ci doar o redescoperire a vechilor mele pasiuni din liceu.

Nu numai atât, desigur. Orașul se desfășura în jurul meu ca un imens clocot de viață și eu eram tânăr, ardeam ca un rug și fierbeam ca un cazan sub presiune. În același timp, însă, orașul mi se părea a fi și un fel de robot sau un monstru. Și, din acest

motiv, mă intimidam la fiecare al o sutălea pas, călcam cu un soi de sfială sau de sfințenie. Totdeauna marile aglomerații au fost ca un fel de boltă deasupra mea. Nu una protectoare, ci una strivitoare, sufocantă. Cunoșteam fiecare străduță a orașului, îi știam fiecare cotlon, dar nu ajungeam niciodată până la capătul cunoașterii, nu știam niciodată ce se petrece dincolo de cortina de iluzii sau de adevăruri fragmentare și banale. Misterul era și atunci, așa cum este și acum, așa cum va fi mereu, profund și nemărginit. Iar viața, cea simplă și, în același timp, cea foarte complicată, totdeauna îți întinde fel de fel de capcane. Pe mine mă luase cam tare de la început, iar eu nu reușisem să-i fac față și, de aceea, mă retrăsesem în labirintul cărților...

...O iau încet pe străzile orașului. Luminile sunt difuze, parcă și acum s-ar face economie, străzile sunt același mereu. Camelia a rămas la vorbă cu rudele ei. Cu mătușile ei. Cu mama ei. Abia s-au văzut. Vor discuta ore în șir, ca toate femeile din lume. Au de pus țara la cale. Contrar obiceiului meu de a nu colinda străzile, de data aceasta ies cu oarecare plăcere în oraș. Simt puternic nevoia să străbat pe jos străzile. Nu pe cele de acum, ci pe cele de altădată.

Mi se pare că nu este o simplă plimbare. Nu este o simplă ieșire în oraș. Nu este doar o reîntâlnire. Este cu totul altceva. Cu atât mai mult, cu cât eu nu prea ies în oraș, nu prea dau atenție peisajului citadin, străzilor. Acest decembrie nu are nici zăpadă, nici geruri, nici ploi. Nu are nimic, în afară de un cenușiu bizar care nu stârnește în nici un fel amintirile. Cel puțin, în aceste momente. Străzile pe care le caut eu nu mai sunt. Sau nu reușesc încă să le regăsesc. Acum, în pragul înnoptării, ar trebui ca un astfel de cenușiu bizar să se estompeze și el, să nu mai reprezinte adică nimic. Nici indiferență, nici banalitate.

Trec prin oraș aproape fără să-l simt, fără să-mi amintesc de el, fără să o iau pe firul apei în sus, așa cum credeam că am s-o fac. Iau totuși străzile așa cum sunt, mă simt bine și, în același

timp, nu simt nimic, nici un fel de impuls, nici un fel de trebuință. Nu mi s-a mai întâmplat așa ceva până acum. Serile acestui oraș erau totdeauna suculente, cu lume multă adunată în centru, cu restaurantele pline, cu orizonturile micșorate. Și chiar dacă eu nu le frecventam decât rareori, nu înseamnă că nu le știam, că nu le cunoșteam și nu le respectam. Aceste seri, se vede, au dispărut. Acum și aici nu mai sunt deloc, n-a mai rămas nimic din ele, dincolo de aureola becurilor din iluminatul străzilor nu mai există nimic.

Străzile sunt pustii, orașul este și el tot așa, pustiu. Oamenii au plecat pe lună sau, și mai rău, s-au condamnat la închisoare pe viață în fața televizoarelor, uitând pur și simplu de izvoare. Trec prin Parcul Rozelor, mă opresc câteva minute în fața teatrului, îmi aduc aminte, în sfârșit, de zilele numeroase petrecute aici, în această clădire, la etajul întâi, în bibliotecă, fondul special Bibicescu... O amintire ciudată, ca o iubire interzisă... Aici, în acest fond, Bibicescu a adunat, o viață întreagă, toți clasicii...

O iau încet pe Strada Mare, ieșit și neieșit din amintiri, răscolit și nerăscolit de prezent. Mă opresc în fața vitrinei librăriei de pe colț, citesc, din obișnuință, titlurile cărților de altădată. Găsesc altele, unele mai noi, altele mai vechi, din aceeași lume filosofică... Aș cumpăra una dintre cărțile de aici, dar e prea târziu, toate librăriile sunt închise...

Cobor pe Strada Mare spre amintiri...

Mă opresc automat în stația de autobuz din apropierea străzii Smârdan. Dar nu intenționez să iau autobuzul. Mă opresc aici dintr-o trebuință ciudată, care se ivește brusc, aceea de a privi o femeie, de a o examina mai îndeaproape. Singura care se află în stație. Singura care se află în acest oraș. În general, când am astfel de tendințe, le reprim. De data aceasta, nu pot s-o fac. Eu nu mai sunt chiar eu, ci un altul din mine însumi sau din altă parte care face ce vrea el cu mine. Când am văzut silueta acestei femei, cu paltonul-raglan strânsă cu un cordon în talie, am

tresărit. Și m-am oprit din mersul meu spre nicăieri. Automat. Așa cred. Deci nu este vina mea. Nici meritul meu.

Privesc încă o dată strada. Pe furiș. Ca un răufăcător. Ca un hoț care-și ia măsuri de precauție. Nu mă înșel. Este singură în stație. Nu știu cum să fac să o privesc. Lumina nu este prea puternică, și nu cred că am să reușesc să-i disting trăsăturile feței. Stau așa, ca un stâlp de beton sau ca un idiot, lângă ea, la un pas înapoia ei și lateral, cu respirația aproape oprită, cu inima bătându-mi ca a unui porumbel aflat lângă o pisică, în așa fel încât ea să nu mă vadă decât dacă întoarce capul.

Nu, așa nu mai merge! Devin ridicol sau o sperii. Mă apropiu de ea și involuntar pronunț un nume:

- Elis!

Nu știu de ce o fac. N-are nici un sens. Numele acesta face parte dintr-o vreme care a trecut demult. Credeam că l-am și uitat. Mai ales că am cunoscut mai multe Elise în viața mea. Nu-mi dau seama dacă vremurile acelea s-au derulat aici, în acest loc, și numai aici, sau și în multe alte spații din numeroasele ținuturi prin care m-a purtat viața. Nu mai sunt în măsură se deosebesc o realitate de alta.

Se întoarce spre mine, mă privește exact în ochi, mă sfredelește pur și simplu cu un fel de luminițe agresive, pătrunzătoare, ca razele laser:

- Îmi pare rău, nu mă cheamă Elisa. Îmi place în schimb numele ăsta, deși nu e al meu, îmi aduce aminte de o anume muzică a lui Bethoven.

- Și mie îmi pare rău. Îmi pare însă bine că vă place „Doamna Elisa“. S-ar putea ca Bethoven să se fi gândit la dumneavoastră când a scris-o. Eu așa aș fi făcut. Chiar nu sunteți Elisa?

- Nu. Nu sunt. M-ați confundat cu cineva care, probabil, îmi seamănă. Se mai întâmplă.

- Așa e. Sunteți identică cu o persoană care purta acest nume...

- Normal. Așa se spune totdeauna.
- Ar fi trebuit să-mi dau seama... Nu puteați fi aceeași. Persoana de care vă vorbesc...
- ...pe care o cheamă desigur Elisa...
- Da, persoana aceea ar avea, cred, o vârstă apropiată de a mea, pe când dumneavoastră...
- Îmi place jocul... Zău că-mi place. La miezul nopții, noi singuri în tot orașul, vorbind de ceva care ar trebui să ne fie comun. Eu sunt cum era ea atunci?
- Exact.
- Nu e un truc?
- Nu, nu! Nu mă ocup cu lucruri de-astea!
- Probabil că nu. Deși nu văd de ce nu v-ați ocupa...
- Chiar dacă am uitat, mai am încă memorie...
- Și vă gândiți să-i dați o anumită întrebuințare...
- Memoria este doar un depozit...
- Dar ce aveți la mână? De ce o țineți așa? Vă doare?
- O arsură...
- Mă lăsați să mă uit, sunt de specialitate...
- Desigur...
- Nu aici. Veniți cu mine. E un spital în apropiere, acolo lucrez...
- Vă deranjați, domnișoară...
- Nu mă deranjez. Tocmai am ieșit din tură. Sunt, deci, încă în priză. Și, în plus, am aflat că am mai trăit cândva. Că mă cheamă Elisa și că este posibil să am o dublă identitate. Una, într-o ființă care-mi seamănă întocmai și care, din câte știu, nu este mama mea, și, a doua, în ceea ce cred că sunt eu acum și aici, după 12 ore de muncă. Între timp o să-mi povestiți despre cealaltă... Curiozitate feminină. Cred că o să vă facă bine, mai ales, dacă a fost o persoană importantă pentru dumneavoastră...
- A fost...
- Și nu mai este? Adică n-a mai rămas?
- Nu știu, cred că da.

- Niciodată nu știm dacă nu încercăm să aflăm...

Ajungem la dispensar. Același în care lucrase pe vremuri Elisa. Dar care dintre ele? Cea de aici sau cealaltă, tutunge-reasa, din nord? Nu, aceea nu! Dumnezeule, câte Elise au trăit în viața mea? A fost oare vreuna cu adevărat? Și câte au mai rămas? Puștoaica de lângă mine nu este cumva și ea tot o iluzie? La ce am nevoie de toate astea? De ce-mi complic viața? Îmi amintesc însă ce îmi spunea, în tinerețe, un prieten de-al meu, coleg din școala militară de la Oradea, pompier: „Focul nestins bine se re-aprinde.“ În meseria lor, acesta este un principiu foarte important. Dar în viață? Doamne! Chiar așa o fi și în viață!? Va trebui oare să ard mereu în acele ruguri ale tinereții care nu s-au stins îndeajuns atunci, demult sau în răstimp?

Intrăm în sala de pansamente. Aceași sală ca atunci.

...Aprinsesem, în joacă, pulberea din două petarde... Stârni-sem o sferă incandescentă. Îmi luase foc mâna cu care aprin-sesem chibritul. Mâna dreaptă... Ea, Elisa, era în tură. Ea mă pansase...

- Vreți să-mi arătați mâna?

- Sigur, domnișoară.

- Tot mâna dreaptă...

- Poftim?!

Sunt uluit. De unde știe ea? Probabil, atunci, în acele zile ale tinereții mele, când Elisa, asistenta din tură, îmi pansa mâna rănită, ea, fata care-i seamănă, nici nu se născuse.

- Nu cred în coincidențe. Nici chiar atunci când sunt eviden-te. Și mie mi se pare că am mai văzut cândva mâna asta, rănile astea, mai exact, cicatricile astea... Dar tot nu cred... Tot nu cred în aiurelile astea...

- Dar în ce credeți?

- În urgența vieții. Numai ea are dreptul la toate. Chiar și la lucrurile imposibile. Să vă ajut...

- Mă descurc.

- Nu. Nu vă descurcați. Altfel nu m-ați fi chemat acolo, în stație... Pe numele ei. A rămas, probabil, ceva neterminat. Care-și cere dreptul la final. Sau la retrăire.

- Focul care nu e bine stins se reaprinde...

- Poftim?

- Un pompier mi-a spus asta.

- Ce v-a spus?

- Că focul care nu este bine stins se reaprinde.

- Nu focul. Viața noastră. Ea se reaprinde mereu și ne arde pe rug.

- Tot ea, nu?

- Nu, nu ea. Nu viața, în ansamblul ei. Viața, ca idee și ca existență, este universală, este infinită. Ea nu are început și sfârșit. Ea nu are final. Ea nu poate fi stinsă. Pentru că nu arde. Este ignifugă. Doar noi avem. Noi, numai noi. Noi, cei vii. Noi, victimele ei. Ea, viața, nu.

Tace. Ce o fi apucat-o?! Așa de puțin i se potrivesc cuvintele astea! Îmi desface complet pansamentul și îmi examinează cu multă atenție brațul. Măinile ei sunt calde, ca niște mângâieri, ca niște fuioare într-o baie de aburi, ca un vânticel de plină vară. Parcă am mai simțit cândva aceste atingeri. Parcă le-am simțit mereu. Îmi sunt familiare. Simt, la rându-mi, nevoia să-i ating palma delicată, să i-o sărut. O fac fără nici o reținere, cu o imensă tandrețe... Nu se împotrivește. Îmi zâmbește doar.

Asemenea clipe sunt rare. Nu știu exact ce exprimă și de ce există, dar fără ele viața ar fi doar un câmp cu ciulini sau o grădină cu bolovani.

- Mâna dumneavoastră este aproape vindecată. Ați fost foarte bine îngrijit. Și atunci, ca și acum. Aveți mare noroc, domnule colonel. Totdeauna aveți. Sunteți, adică, un norocos. Sunteți sau nu sunteți?

- Sunt!

Are aceiași ochi. Aceeași aluniță discretă, undeva, lângă rădăcina nasului. Același zâmbet ironic și tandru, sincer și

mincinos, comun și misterios. Este ea. Sigur. Ea trebuie să fie. Numai ea poate fi astfel. Dar cum de s-a păstrat? Ar trebui să aibă aproape cincizeci de ani! Or, femeia din fața mea nu poate avea mai mult de 20! Este o copilă. Cum de poate fi aceeași?!

Îi sărut din nou mâna.

Se îmbujorează. De unde știe ea cine sunt? De unde știe ea că sunt colonel? Doar sunt în civil!

Mister. Ea își îmbracă paltonul, și-l strânge cu cordonul în talie. Decretează tandru:

- Gata! Putem merge.

Parcă am mai văzut undeva paltonul acesta albastru închis, ca al școlărițelor, cordonul acesta, gesturile acestea. Am simțul asocierilor bizare. Îmi imaginez că fata de lângă mine este Florica, sau Torica, undeva, departe, în Bălcești, într-o iarnă care n-a viscolit niciodată în inima mea. Nu este însă Torica, nu poate fi ea, de îndată ce i-am spus Elisa. Este doar o foarte frumoasă fată, cu un nume care nu este al ei, asociată bizar cu un bărbat nebun care bate în miez de noapte străzile orașului și crede că timpul există doar pentru a nu fi respectat.

Ieșim din clădirea spitalului. Este un spital de copii. Aerul rece nu mă trezește la realitate. Sau poate că realitatea nu ține seama de aerul tare al lui decembrie. Încă nu fac distincție între adevărul de acum și cel de atunci. Sau nu vreau să o fac.

- Nu cred că mai vine autobuzul! îi spun.

- Sigur nu mai vine.

- Luăm un taxi.

- Aș prefera să mergem pe jos. Orașul nu este prea mare și eu nu stau prea departe. Bănuiesc că n-o să mă lăsați singură în miezul nopții și al orașului...

- Va fi o plăcere să vă conduc. Dacă acceptați...

- Cui nu i-ar plăcea să fie împlinirea unui timp bizar!...

Străzile orașului nu mai sunt atât de cenușii. Nu mai sunt deloc, au dispărut. Sunt doar pașii ei și ai mei. Și un miraj care, probabil, se va spulbera în curând. Deocamdată nu vreau să mă

trezesc.

Ajungem.

- Aici stau.

- Chiar aici? Tot aici?

- Tot.

- Ce mică e lumea!

Același colț de stradă, același felinar, aceeași clădire, aceeași cameră, aceeași mobilă. Sunt năucit.

- Nu se poate! Exclam, în timp ce mă ciupesc puternic pentru a mă trezi. Mă doare. Nu visez, este realitatea. Care dintre ele?!

- Ba se poate! Îmi răspunde ea sfredelindu-mi din nou ochii cu laserele reci ale privirilor ei fierbinți.

Își aruncă paltonul pe un fotoliu, se apropie de mine, îmi ia mâna încă bolnavă și mi-o sărută. Îi mângâi ușor obrazul. Este cald, este real. Ea se lipește tandru, familiar, de mine. O strâng ușor în brațe. Are un trup mlădios, cu sâni mici și talie delicată. Nu merit asta. De obicei, drumurile mele se înfundă pe undeva prin vreun nor de fum, rămân neterminate... Sau se strâng în tandre și cumplite dureri. Iar durerile din toate timpurile se adună ca radiațiile. Și dor mereu...

... Orașul nu-și merită nici el nopțile acestea atât de cenușii. Ar trebui să fie albe sau colorate. Realitatea nu este însă așa cum am vrea noi să fie sau cum am crede noi că trebuie să fie, că merită să fie, ci așa cum este ea. Pașii mei răsună ca niște ecouri prelungi pe trotuarul înnoptat, iar luminile își adună în jur nimburi de ceață aspră. Nu este pentru prima oară când trăiesc singur astfel de clipe într-un oraș cu stele arzând pe străzi și cu amintiri care dor...

Arsurile au trecut, mâinile sunt aproape vindecate, n-ar trebui să-mi mai fac griji. Nici nu îmi fac. Nu mi-am făcut niciodată, nici chiar atunci când durerile erau cumplite. Știam că, undeva, într-un loc pe care numai eu bănuiesc că există, se

află o stea care strălucește și mă apără. Steaua mea. Steaua Norocului, pe care o am din copilărie.

Nici nu știu cum o cheamă. Dacă nu este Elisa, atunci cine este? Ies tulburat din încăperea familiară, o iau pe străzi, regăsesc orașul. Trec prin centru. Calc pe un ziar. Ziarul local. Îl ridic. Nu l-am mai citit demult. Pe pagina întâi, aceleași imagini, aceleași figuri, aceleași portrete ale unui rege neîncoronat și ale soției sale devenită, Dumnezeu știe cum, savant de renume mondial. Mi se par imposturi ale timpului prefabricat de azi sau imagini ale prostiei noastre tradiționale. Niciodată această națiune nu a avut o conducere care s-o ducă unde, poate, ar fi meritat. Pentru că, dincolo de o slugărnicie oarbă față de putere, de orice putere, de această realitate convențională și perversă, care nu poate să însemne altceva decât distrugerea efectivă a țării, există oameni, gânduri și sentimente frumoase. Ca peste tot. Numai că aici, la noi, au înflorit parcă toate ierburile răului de pe pământ.

4

Malul Oltețului, apa înghețată din pragul dimineții de dinaintea luminii zorilor, monumentul din centrul Bălceștilor, mica clădire în care se aflau, cu 40 de ani în urmă, Telefoanele... Suprapunere de planuri. Planul real și planul amintirilor... Acum totul e altfel. Parcă și apa Oltețului e altfel. Mai puțină și mai chinuită, mai tulbure. Nici gheața nu reușește s-o limpezească. Acum, Telefoanele de la Bălcești și din toată țara se numesc ROMTELECOM, iar clădirile care aparțin acestor comercianți de... adiționale sunt somptuoase și cochete. Unul din marile paradoxuri ale acestor timpuri, de după decembrie 1989, este sărăcirea celor cinstiți și îmbogățirea ticăloșilor. Când țara se scufundă, când economia națională este, practic, distrusă, Poșta, ROMTELECOM și băncile sfidează realitatea prin construcții zvelte de beton și sticlă, dotate cu aer condiționat și alte utilități care costă sute de mii și chiar milioane de dolari. Mă gândesc la toate acestea și mă revolt, dar asta echivalează cu furia lui Xerxes care s-a apucat să biciuiască marea pentru că i-a înecat corăbiile. Eu n-am corăbii, am doar iluzii.

Acest sentiment nu dispare, dar se îngheșuie undeva într-un colț al tuturor nemulțumirilor mele și lasă loc unuia mai tandru, care vine din timp ca un parfum de busuioc din grădina copilăriei mele. Revăd acea zi de iarnă, de acum 40 de ani, plimbarea pe care am făcut-o pe aceste ulițe albe cu Torica, zâmbetul ei, paltonul-raglan albastru încis cu cordon, eșarfa ei albă, alb peste albul zăpezii... Zâmbesc acestor amintiri, le mângâi ușor, ca pe un abur, ca pe un fum frumos, cum ar spune Răducu, nepotul meu, și urc cu pas domol dealul spre platoul Aninoasa. Zorile abia s-au luminat, am toată ziua înainte.

Bocancii mei de vânător de munte au aderență, chiar dacă uniforma mea mozaicată, jumătate de vânător de munte, jumătate de infanterist, nu prea face casă bună cu aceste locuri.

Dar mie nu-mi pasă. Mă simt bine în ea. Nu știu de ce și nici pentru cât timp, dar aerul rece dintre două păduri și singurătatea îmi fac foarte bine. Viața m-a purtat prin multe locuri, pe unde am vrut și pe unde n-am vrut. Dar drumul acesta de la mine din sat până la Craiova și de la Craiova până la mine în sat este și va fi totdeauna drumul meu. Nu un drum între alte drumuri, între atâtea alte drumuri pe care le-am parcurs, pe care mi le-a oferit sau mi le-a impus viața, ci unul singur, unic, dus-întors, repetat la infinit, început cândva, în adolescență, și neterminat, neparcurs niciodată până la capăt. De aceea, de fiecare dată când îl parcurg, chem în ajutor toate amintirile. Și chiar dacă nu le chem eu, vin ele. Vin stol și eu nu știu în ce ordine să le pun, cum să le înșirui de-a lungul celor 50 de kilometri cât durează acest drum, iar ele singure nu reușesc să se descurce și nu ajung la nici o finalitate, rămân mereu așa cum au fost. Pe măsură ce străbat kilometri, ei se adună în mine, se lătesc și se lungesc, precum necunoscutele în procesul cunoașterii.

Drumul este asfaltat, circulat. Nu a mai rămas nimic din colbul de odinioară. Nici din troienele de odinioară care-l făceau, adesea, impracticabil. Zăpada a fost înlăturată, trec mașini de toate felurile, de toate tipurile. Distanța dintre Bălcești și Bulzești o străbat, totuși, de unul singur. Trec mașini, dar nici o persoană nu se încumetă să mai străbată pe jos aceste distanțe. În curând, nimeni nu va mai ieși din sate altfel decât la volanul unor mașini puternice sau pe motocicletele fulgerătoare. La intrarea în Bulzești, în zona primei fântâni, au fost amenajate niște buticuri, au apărut câteva vile ale protipendadei sau ale noilor stăpâni, deja se vorbește de „boier cutare“, de „boier cutare“, țărani și-au reluat condiția lor umilă, de truditari ai pământului, de slugi... Nu numai în Bulzești, ci în

mai toate satele României. Cei care au mai rămas. În schimb, cula din pădure a dispărut, livada de meri și cea de pruni arată, acum, iarna, ca vai de lume...

Cobor pe scurtătură la Picături, trec prin Pădurea Gruîța, îmi amintesc de maratonul meu, dar nu știu de care dintre ele, pentru că de multe ori am străbătut aceste distanțe în pas alergător... Cred că de maratonul din acea noapte de iarnă, după dansul cu profesoara de chimie. El îmi stăruie în minte, dar nu ca un reper, ci ca o amintire difuză și elegantă. Da, simt fierbințeala de atunci, respirația îmi este la fel, deși nu alerg și nu e miez de noapte. Platoul Motocilor nu mai este măturat de vânt. Este cuprins de o liniște deplină, de miez de iarnă. Doar mașinile care trec pe acest drum, pe „Drumul Vâlcii“, cum i se spune, o tulbură din când în când cu zgomotul motoarelor care trag în plin...

...De sus, de la Dud, Craiova îmi apare ca o uriașă tabără albă. Alb peste albul zăpezii. Dudul nu mai există demult, dar eu știu precis locul unde se afla el odinioară, în anii mei de liceu, și, de fiecare dată când trec pe aici, mă opresc în dreptul lui și privesc în tăcere orașul. Nu-i știu detaliile, nu mă interesează clădirile, parcurile, cartierele. Niciodată nu m-am străduit să le identific de aici, de sus, din Dealul Șimnicului, de la Dud. Mă interesează doar imaginea, puterea ei de sugestie, continuitatea peste timp, reverberația. Privesc îndelung. Simt fiorul iernilor și căldura verilor, toate rămase senine și nealterate în inima mea.

Am făcut drumul din satul meu și până aici, la Dud, pe jos. Dud cu D mare pentru că este un reper. Reperul numărul unu al părăsirii satului și apropierii de oraș. Mai exact, reperul numărul unu al unei identități construită încă de atunci în sufletul meu. Am reparcurs acest drum pe jos. Din nou, pe jos. Dar nu din lipsa banilor, ca altădată (deși nici acum nu-mi prisosesc, de fapt, nici nu-mi ajung), ci din chemarea timpu-

rilor. Suntem datori să re-parcurgem din când în când drumurile pe care am umblat, să refacem astfel câte un fragment din efortul fără de margini al devenirii noastre. Altfel, am rămâne fără rădăcini, am rămâne fără aceste drumuri, fără o identitate spațială precisă. Sunt obișnuit cu drumurile și am o condiție fizică bună. Nu mă afectează mersul pe jos, nu mă simt obosit. Este o calitate a mea, și nu doar un rezultat al antrenamentelor îndelungate. O am din copilărie, ca o zestre a acelor timpuri, și am ținut să-o păstrez totdeauna la cota maximă. Simt doar o puternică apăsare a timpului, o nevoie acută de a reconstrui punți, de a mă întoarce la izvoare...

De multe ori, am străbătut zeci și chiar sute de kilometri pe jos, de regulă, de unul singur sau în compania unui prieten, vara și prin iernile aspre, pe crestele munților și, adesea, prin Câmpia Română. M-am antrenat mulți ani pentru a escalada Everestul. De fiecare dată, am re-parcurs însă acest drum al meu, m-am raportat la el, l-am simțit în picăturile de sudoare sau în oboseala aspră a ascensiunilor.

Din pragul casei părintești – acum o completă ruină – și până în acest loc n-am făcut nici un popas. Am mers șnur. Aici, la Dud, mă opresc nu pentru a mă odihni, ci pentru a respira orașul din vale. Nu știu de ce i-au zis Craiova, dacă numele acesta vine de la Crai sau de la un cuvânt slav (krai) care înseamnă „margine“. Nici nu cred că este important. Pe români (cu excepția lingviștilor) nu i-a preocupat niciodată originea cuvintelor pe care le vorbesc. Ei iau totul ca un dat, ca o realitate pe care și-o însușesc și căreia i se supun. Uneori, desigur, greșesc, se înșeală, atunci când acceptă să fie conduși de niște ticăloși, luând lucrurile așa cum vor totdeauna alții să fie luate. Dar asta-i românul! Psihologie de slugă! Cum ar spune Caraiman, înjurând deopotrivă ticăloșia și supușenia. Omul trebuie să fugă de amândouă, dacă este om.

Ajung într-o oră la hotelul militar unde sunt cazat. Mâine va sosi ministrul apărării pentru bilanțul Armatei 3. Ultimul ei bilanț. Fata de la recepție mă privește cu o oarecare curiozitate:

- Azi noapte nu ați fost aici.

- Nu, domnișoară. Am umblat hai-hui.

- În hainele astea mozaicate?

- Este cel mai bun camuflaj, nu?

- Pe timp de iarnă!? În verdele ăsta amestecat?!

- Și pe timp de iarnă. Tocmai de aceea.

- O fi. Dumneavoastră știți mai bine cum e cu camuflajul ăsta. Aveți un plic. De la comandamentul armatei.

- Mulțumesc, domnișoară!

Deschid plicul. Programul bilanțului și al zilei de mâine.

- Totul este în ordine?

- Da, domnișoară. Într-o ordine absolută.

Camera de hotel este, de fapt, un apartament. Nu am nevoie de așa ceva, dar, de astă vară, de când am zburat cu un IAR-93, de câte ori vin în Craiova, mi se repartizează, la acest hotel al armatei, automat, un apartament. Fac un duș, îmi îmbrac uniforma de oraș și îmi văd de treburi. Fac cumpărăturile de rigoare, trec prin locurile pe unde este nevoie să trec, apoi, spre seară, revin. Pe Strada Unirii. Strada este, ca și altădată, plină de lume. Craiovenii nu au renunțat la obiceiul lor de a se plimba seara pe Strada Unirii. Numai că strada arată, acum, altfel. Este bătută în mozaic și bornată de clădiri moderne, una și una, locuite de protipendada de ieri și de cea de azi a orașului. Doar Filarmonica este, parcă, aceeași. Au mai rămas doar clădirea istorică a primăriei, cea a restaurantului „Minerva“ și... cam atât. Trec pe Unirii în ritmul de altădată, ajung la clădirea poștei, o iau la dreapta și, înainte de a mă apropia de poarta cea mare a Liceului „Frații Buzești“, arunc o privire spre „Sfântul Mitică“, un alt reper al timpurilor de altădată. Același parfum, aceleași limpezimi, aceleași lumini care, în prag de seară, se aprind una câte una.

Deschid poarta. Inima îmi zvâcnește cu putere. Mă uit după Gardanus. Nu mai este. Fosta lui locuință din incinta liceului are acum altă destinație. O iau încet pe coridor. Este liniște. Seralul s-a restrâns, sunt mai puține clase care funcționează după-amiază. La ce bun să-ți mai bați capul azi cu școala? Bani se pot câștiga nu din cărți, ci din afaceri, iar afacerile de azi nu au nici un fel de legătură cu învățătura! Învățătura aparține clasei lui Esop, adică sclavilor! Urc scările, ajung pe coridorul clasei noastre, mă opresc în dreptul unei ferestre, privesc curtea interioară. Nu s-a schimbat aproape nimic. Același bec chior încearcă să pătrundă întunericul care se înstăpânește între zidurile faimoase, pline de amintiri...

Cum au mai trecut anii!...

Intru în clasă. Aceleași bănci ponosite, lustruite de coatele generațiilor care au trecut pe aici, însemnate cu cerneluri, cu tușuri, cu fel de fel de culori, zgâriate cu pixuri, râcâite cu cioburi de geam, marcate de timp și de oameni... Recunosc banca în care mi-am petrecut aproape toți anii de liceu, mă așez cu emoție în ea, îmi scot din pupitru amintirile... Nimic nu s-a schimbat. Sunt, toate, nici una nu s-a rătăcit, n-a murit, nu a trecut în registrul dispăruților. Retrăiesc nopțile chinuite sau furate, simt căldura caloriferelor după periplul ceasurilor tremurate din gară, respir aerul acelor timpuri cu seninul zilei de acum...

Nu mai sunt totuși același. Au trecut de atunci 40 de ani!

Acolo, în banca aceea, stătea Mülbhaum, în cealaltă, pe rândul din mijloc, stătea Văru...

...Văru. Îl văd venind spre mine, în culmea fericirii. Are în mână un pachet înfășurat stângaci într-o hârtie de ziar.

„- Vere, am dat lovitura!“

„- Ce ai dat?“

„- Lovitura, mă, lovitura! Am aici de glojdeală pentru noi, cei înfometăți. Mâncăm ce-i aici și acumulăm calorii cel puțin pentru toată săptămâna!“

„- Cum ai făcut?”

„- M-am dus le nea Ilie, bucătarul, și l-am impresionat. Tocmai punea în cazan cârnați. Unul mi l-a dat mie. Adică nouă, la amândoi, mie și ție. Îți transmite poftă bună. Hai, treci la masă. Fără mofturi. Am aici o pâine și un metru de cârnați!“...

...Astă vară am fost cu Camelia și nepotul meu la o cabană, pe Valea Vaserului. În concediu. Unul dintre cele mai frumoase concedii pe care le-am petrecut vreodată. La înapoiere, am făcut un ocol prin Negrești Oaș, să aprindem o lumânare și să punem o floare la mormântul lui Văru. L-am căutat la Negrești, la Vama, în toate cimitirele. Nu l-am găsit. Soția lui plecase din Negrești, împreună cu cele două fiice. Undeva, la Satu Mare, cine să mai dea de ea! Și la ce bun! Văru se sfârșise acolo, nu mai rămăsese nimic din căsnicia lor chinuită. Îl omorâse poate pălınca, băutura aceasta regească și în același timp ticăloasă care-l dusese la ciroză, poate altceva, chinul neîmplinirilor, rătăcirile, nemulțumirile, viața. Îl căutasem în cimitirul din Vama, în cimitirul din Vale. El fusese înmormântat însă în cel din deal, iar acolo nu ajunsesem.

Mă voi duce cu prima ocazie. Știu că-mi va fi greu să-l gădesc. Probabil nu i-a rămas nici crucea de la înmormântare...

Ultima oară, l-am văzut acum câțiva ani. Venise de acolo, din Negreștii tinereții lui, și mă așteptase în fața ușii apartamentului meu din București. Căzuse și adormise acolo. De oboseală și de băutură. Camelia îl găsisese așa, îl luase în casă, încercase să-i dea ceva să mănânce. Eu îl găsisem în această stare între oboseală și mahmureală, își revenise, mâncase ceva, apoi continuaserăm dialogul nostru de ani și ani. Fratele său mai mare, părintele Serafim, se află undeva pe muntele Athos, iar satul lui, Puțuri, viețuiește și el cum poate acolo, departe, în Câmpia Olteniei. A treia zi, l-am condus la gară. Luase drumul Craiovei, pentru a ajunge încă o dată, înainte de sfârșit, în satul

lui din miezul câmpiei... Pe atunci nu știam că drumul acesta, atât de drag lui, drumul lui, era și ultimul lui drum.

Clasa noastră este mai săracă. Unul dintre noi nu va răspunde prezent la cea de a patruzecia aniversare, nu-și va mai ocupa locul în bancă. Acolo, în locul acela voi pune o floare și voi aprinde o lumânare. Pun două frezii pe banca aceasta tristă, împuținată, și aprind o lumânare. Florile le-am cumpărat de la cea mai importantă florărie a orașului, iar lumânarea am adus-o special pentru acest moment. El o fi uitat să-și ia adio de la banca lui, iar eu nu am fost lângă el să-i sugerez să o facă. Lumânarea arde cu flacără dreaptă, fără fum, mie mi se face frig și mă cuibăresc, ca altădată, lângă calorifer. Caloriferul nu mai este cald, ca atunci. El va rămâne totuși totdeauna cald pentru mine, în toate iernile și în toate amintirile.

În clasă se răspândește un miros plăcut de ceară arsă. Cel de la care am cumpărat lumânările – am luat un pachet întreg dintr-o biserică – m-a asigurat că sunt făcute din ceară, din ceara cea mai bună, că el le-a făcut și nu-și bate joc de lumina Domnului, nu vine cu improvizații și sofisticării, la el lumânarea este lumânare. Mi-am spus că o fi reclamă comercială, dar nu era să mă tocmesc pentru niște lumânări! Am cumpărat un pachet întreg și i le-am plătit dublu. Am aprins câteva lumânări la cimitirul din Craiovița, la mormântul cumnatului meu, iar pe celelalte le voi aprinde aici, în clasă, în clasa noastră, pentru că a noastră vas rămâne pentru totdeauna, pe banca unde a învățat, s-a chinuit, a sperat, a visat cel mai bun prieten al meu din toate timpurile, Văru.

...Mă năpădesc și mă lovesc puternic, fără milă, amintirile. Nu le mai pot stăpâni. Nu le mai pot cuprinde. Vin din toate părțile, ca apele răvășite și involburate. Sunt, deja agresive, îmi cer socoteală, mă atacă și mă condamnă. Nu numai pentru moartea lui Văru, ci și pentru toți anii aceștia în care am lăsat viața să-și facă de cap.

Nu s-a schimbat nimic în clasa noastră. Nici măcar catedra. Deși au trecut patruzeci de ani! Și cine știe câți ani o mai fi trăit această catedră din lemn de stejar înainte de a veni noi în această clasă! Obiectele, adesea, trăiesc mai mult și mai bine, mult mai bine ca oamenii. Catedra a rămas, practic, aceeași. Dar cei care au stat, de-a lungul generațiilor, înapoia ei? Pe unde or mai fi acum?

- Domnule colonel, ce s-a întâmplat?

Un bărbat a deschis ușa fără să-mi dau seama, eram concentrat asupra amintirilor. Stă în fața mea, sfios, gata să mă ajute.

- Nu s-a întâmplat nimic.

- Sunt paznicul. Am văzut lumină și am intrat. Îmi cer scuze. Pot să vă ajut cu ceva.

- Da. Să aveți grijă ca lumânările acestea să ardă, în această bancă, până mâine când se vor ivi zorii. Sunt pentru cel mai bun prieten al meu. A stat, cu 40 de ani în urmă, în această bancă. Acum nu mai este printre noi.

- Am înțeles, domnule colonel! Să nu aveți nici o grijă.

Îi dau o sumă destul de mare de bani. Se uită la ei, încearcă să refuze, dar nu-i las replică:

- Spuneți *bogdaproste*, sunt pentru el, să aibă ce cheltui pe acolo, pe unde l-or duce pașii veșniciei.

- Bogdaproste!

- Sper că sarcina asta nu vă face probleme, să nu vă împiedice să vă faceți datoria și să nu dați foc la școală.

- Nici o grijă, domnule colonel, lucrez aici de 20 de ani.

- De douăzeci de ani?

- Da.

- L-ați cunoscut deci pe Gardanus?

- Pe nea Moise? Sigur că l-am cunoscut.

- Pe unde mai e?

- A murit. A murit acum câțiva ani. Destul de bătrân.

- Dumnezeu să-l ierte! A fost tare bun cu mine!

- A fost. Și cu mine. El m-a angajat.
- Și Sică?
- Profesorul de matematică?
- Da.
- Nici el nu mai este.
- Doamne!
- Dar Uda?
- Profesorul de istorie s-a transferat la Universitate. Nu mai știu nimic de el.
- Dar Magister?
- Cel mai bun arbitru de fotbal din sud-vestul Europei?
- Și cel mai interesant director al acestei școli. El, desigur.
- Are cel mai frumos cavou din tot cimitirul Romanescu.
Soția lui îi duce în fiecare zi flori.

- Dar... Frezia?
- Nu știu... Cine e Frezia?
- O floare a acelor timpuri...
- Florile se ofilesc, domnule colonel.
- Da, desigur. Vă rog, domnule, să aveți grijă de lumina pentru veșnicie a prietenului meu...
- Voi avea, domnule colonel. Sunt vechi aici, știu ce înseamnă amintirile. Și, în limita posibilităților mele, voi aduce și câte o floare...

- Mulțumesc. La revedere!
- La revedere!

Coridorul este pustiu. Orele de la seară nu s-au încheiat, dar clasele respective sunt în cealaltă aripă. Trec prin dreptul laboratorului de chimie... Nu și-a schimbat locul. Nici inscripția. Doamne! De patruzeci de ani!

Am păstrat o floare pentru acest laborator...

Mă retrag în hol, aud cântecul de atunci, trăiesc pașii de dans, simt căldura trupului Freziei în răcoarea treningului meu. De atunci, din anul acela al bacalaureatului meu, n-am mai văzut-o. Pe unde o fi Frezia acum?

Viorile răsună la fel ca atunci, în seara balului nostru, al celor din ultimul an. Le aud, le simt, sunt aici, trec prin mine ca un fior.

- Ce face elevul Gheorghe Vâlceanu, singur după atâția ani?

Nu se poate! După atâția ani, aceeași voce, aceeași limpezime. Nu îndrăznesc să-mi ridic privirile. Mi-e teamă să nu spulber amintirea, imaginația, iluzia, să nu aduc în acest loc special realitatea atât de comună a unei seri de iarnă.

- Bună seara, domnule colonel!

- Sărut mâna, doamnă! Ce surpriză!

- Orice e posibil pe lumea aceasta.

Îi sărut mâna. O privesc. Este aproape aceeași. Timpul a trecut și n-a trecut peste ea. Are aceeași siluetă, același aer proaspăt. Doar părul i-a albit și, la colțurile ochilor, i-au apărut câteva încrețituri. Nu-i pasă, nu și le ascunde. Frumusețea unei femei adevărate nu este machiajul ci sufletul. El poate îmbătrâni repede, se poate acri sau poate rămâne mereu același, tânăr, puternic, bun.

- La ora aceasta, doamnă profesoară?!

- Da. A fost ultima oră din carieră și am prelungit-o cât am putut. Astăzi am ieșit la pensie. Mâine va fi ceremonialul de despărțire. Am mai rămas. O să-mi fie dor.

- Astăzi?

- Da, astăzi. Chiar astăzi. Au trecut anii. Și-mi e atât de greu să-mi pun în ordine amintirile... Toate trec...

- Să fiți iubită și să aveți parte de o pensie lungă!

În pachetul cu trei frezii pe care l-am cumpărat de la florărie mi-a rămas o singură floare. Două le-am lăsat pe banca prietenului meu. O scot din ascunzătoare pe cea care mi-a rămas și i-o dau. Cu bucurie. O primește cu emoție. Își șterge o lacrimă.

- N-ai uitat. Și acum mi se spune tot așa, Frazia. De ce? De ce mi se spune așa? Cine mi-a pus numele ăsta?

- Viața, doamnă.
- Viața?
- Cred că da. Cine altcineva?
- Eu credeam că tu ai făcut-o.

Se oprește, parcă s-ar fi poticnit de ceva, apoi continuă:

- Doamne, ce e cu mine! Vă rog să mă iertați, domnule colonel, am uitat că nu mai sunteți de multă vreme elevul meu, că au trecut anii, că sunteți, azi, cineva...

- Aș prefera să fiu elevul Gheorghe Vâlceanu, elevul dumneavoastră... De fapt, așa și sunt. Și de aceea mă aflu aici. Pentru dumneavoastră nu vreau să fiu altcineva, nu pot să fiu altcineva, nu trebuie să fiu altcineva, mi-aș pierde toate amintirile, toate visurile, toate reperatele mele frumoase...

- Chiar așa? Au fost atât de importante acele zile pentru tine? Vreau să spun, pentru elevul meu preferat, Gheorghe Vâlceanu?

- Și au rămas foarte importante.

- Suntem deja niște bătrânei. Copii noștri au dublul vârstei tale de atunci...

- Da. Dar nu și amintirile mele de atunci...

- Mă bucur să aud asta.

- Sunteți aceeași, doamnă profesoară.

- După ce au trecut 40 de promoții peste mine! Te cred! Ești drăguț!

- Voi doi n-ați mai terminat dansul ăla?

Întorc capul. Lângă noi se află un bărbat înalt, chipeș, zâmbitor. Are și el părul alb, dar anii nu l-au schimbat. Îl recunosc cu ușurință pe tânărul din acea seară.

- Soțul meu! spune Frezia într-un mod foarte elegant.

- Ne cunoaștem, dragă, de atunci, nu e nevoie să mă recomand. Domnule colonel, soția mea, Frezia voastră, acidul picric al acelor ani, a ieșit la pensie. Sunteți invitatul meu la un pahar de șampanie. Vreau să sărbătorim în trei, pardon, în patru la Minerva acest eveniment. Am rezervat deja o masă. Sper să nu

mă refuzați. Ne așteaptă acolo o persoană foarte importantă pentru mine. Am lăsat-o să păzească masa. Nu prea este un paznic bun, dar cred că s-a descurcat, trebuie să ajungem repede, altfel nu mai găsim nici un loc.

Nici el nu s-a schimbat...

- Nici nu-mi poate trece prin cap să refuz! Numai că intenționam să fac eu această invitație.

- Intuiesc. Tocmai de aceea am venit repede, repede. Să nu te las singur cu Frezia. Vreau să fiu și eu prezent la această întâlnire a voastră după 40 de ani.

- A noastră?

- Da, de bună seamă!

- Cum așa?! Eu am venit doar...

- Să-ți vezi amintirile... Dar te-ai întâlnit cu profesoara ta preferată și ea s-a întâlnit cu elevul ei preferat. Cine ar putea opri o astfel de întâlnire, de îndată ce s-a produs? Cine ar fi atât de crud să oprească ceva atât de frumos?

Restaurantul este puternic luminat. N-am intrat de multă vreme în această sală. Masa rezervată nu este departe de orchestră. Imediat ce ajungem se ridică o fată... Dumnezeule, e copia fidelă a Freziei de acum 40 de ani! Aceeași rochie, aceeași talie, aceiași ochi, aceleași gesturi, același glas...

- În sfârșit, bine că ați venit, abia de mai rezistam asalturilor!

- Tu ești un soldat bun, Cami, rezști oricărui atac și poți cuceri orice cetate. Uite, m-am gândit la tine, și ți-am adus și un comandant, un colonel, nu mai ești singur, soldatul apărător de cetate. Acum alcătuim cu toții, la această masă, o mică legiune. O sărbătorim pe mama ta, dar și întâlnirea ei, după 40 de ani, cu elevul ei preferat...

- Chiar că devine interesant...

Cami (Doamne, altă Camelia!) mă privește cu ochiul de atunci al Freziei și eu intru o jumătate de metru în covorul

persan care acoperă mozaicul sălii. Ies de acolo nebuimăcit și îmi ocup locul la masă. Atâtea lucruri se pot spune la o masă!

Orchestra își face datoria. A rămas, cred, singurul loc din oraș unde muzica nu-ți sparge urechile, ci îți mângâie sufletul... Cei doi soți dansează de o vreme. Camelia se uită la mine cu reproș, apoi mi se adresează pe ton familiar:

- Domnul colonel nu îndrăznește să mă invite la dans? Îl inhib chiar atât de tare?

- Ar îndrăzni, domnișoară, dacă nu s-ar teme de un refuz.

- Cum o să refuze un biet soldat apărător de cetate invitația unui colonel care, pentru el, este un ordin?

- Atunci e în regulă. Dansați?

- Abia aștept.

Se lipește de mine. Îi simt trupul fierbinte, și nu mai fac distincție între amintirea mea de acum patruzeci de ani și realitatea de acum.

- Am 34 de ani, am fost căsătorită de două ori, nu mai sunt o fetiță. Semăn cu mama, dar nu sunt ca ea. Știu că eu, cea de acum, cu înfățișarea mea, vă trezesc amintirile de atunci, dar, într-un fel, vă și eliberez de ele. Gata cu poezia, domnule colonel, domnule Geo Vâlceanu! Adică nu cu poezia, ci cu nostalgia. După ce vom sfârși masa aceasta sărbătorească, sunteți invitatul meu. La filarmonică. Sunt pianistă. Am concert. Începe peste o oră. Mama și tata nu vor veni. Ei au alte planuri. Cred că am să vă sparg toate amintirile, am să vă răscolesc și am să vă cuceresc. Nu vă iau de bărbat, că am mai avut doi, dar vreau să aflu ce a găsit mama la elevul Gheorghe Vâlceanu, cu patruzeci de ani în urmă. N-a fost vorba nici de sex, nici de vreo dragoste înfocată, sunt absolut sigură. Dumneavoastră erați pe atunci doar un puștan inteligent și necăjit, iar ea era îndrăgostită de tata. Veți veni la concertul meu?

- Cum aș putea pierde o astfel de ocazie, domnișoară?

- Vreau să-mi spuneți Cami, iar eu am să vă spun Geo, chiar dacă nu vă convine. Eu sunt o fire foarte voluntară și fac cum doresc.

- Este perfect. Și eu la fel.

Concertul Cameliei este o revelație...

...Mă întorc la hotel târziu, după concert. Pun ceasul să sune la 06.00, încerc să adorm. Nu reușesc. La ora 05.00 punct cobor din pat și îmi îmbrac treningul. Intenționez să-mi fac obișnuita alergare de o oră. Bilanțul începe la ora 09.00. Am timp destul. Cobor. Aerul tare al dimineții mă înviorează. Alerg. Alerg și pun cap la cap amintirile și realitățile. S-au adunat parcă prea multe. Ar fi cazul să le mai răresc, altfel mă vor sufoca în curând.

Trec pe Strada Unirii. La această oră este aproape pustie. Cei câțiva trecători se uită curioși la mine. Eu îmi văd de alergare. Probabil că nu sunt obișnuiți cu așa ceva. Trec prin fața liceului, îl salut din mișcare și îmi continuu drumul spre Lunca Mofleni. Voi alerga până la Jiu. Undeva, pe stânga, se află casa unui coleg de facultate. Încerc s-o identific. Nu reușesc. Chiar dacă nu s-au schimbat prea multe în acești ultimi ani. Ajung la Jiu, îmi revăd amintirile și le las acolo unde sunt. Jiul nu mai este ce a fost. Acum e un canal ceva mai mare pe care curge o apă neagră, îmbâcsită de cărbunele Văii Jiului și de indiferența oamenilor. Miroase îngrozitor. Simt un nod în gât. Îmi pare rău că am venit. De atunci, din anii liceului, am fost de multe ori la Jiu. Dar nu în locul acesta în care am unele din cele mai frumoase amintiri. Amintirile acelea frumoase nu vor mai fi așa cum au fost. Această apă murdară le va macula și le va urâți. Revin până în dreptul liceului, o iau prin fața sălii de sport, ajung în Parcul Romanescu, fac o tură în forță prin aerul tare al uneia dintre cele mai frumoase zone verzi ale țării și revin la hotel. Ministrul tocmai a ieșit pe terasa hotelului să ia o gură de aer tare de Craiova. Mă vede, îmi face cu mâna, apoi continuă să privească orașul.

Delegația ministerului care participă la bilanțul Armatei 3 este gata de acțiune. Mai întâi, în sala specială a restaurantului hotelului unde ni se servește micul dejun. Participă și comandantul armatei, generalul Ilie Marin, un Napoleon neîncoronat al unei armate intrată triumfal în cea mai teribilă glorie a distrugerii. Politicienii îi păcălesc samavolnic pe militari cu zâmbetul lor deschis la toate. Și, ca păcăleala să fie cât mai substanțială, conducerea politică a țării face generali. Ritmul avansărilor la gradul de general este mai mare decât acela al avansării la gradul de caporal. Oricum, în logica deontică a capetelor nepătrate dar încolțurate profund ale României de azi, o armată formată din generali este sau ar trebui să fie mult mai interesantă decât una formată din soldați și din caporali.

- Domnule ministru, aveți onoarea să interpretați cântecul de lebedă al Armatei 3. Cel puțin cu asta rămâneți sigur în istorie.

Comandantul armatei glumește. Ministrul știe de glumă. Este un om trecut prin multe. Acolo, la Externe, unde a lucrat n-a fost nici port-mapă, nici uns. E drept, a lucrat multă vreme în afară. Dar nu ca șef mare, ci ca muritor de rând. Fuma două pachete de țigări pe zi și scria până i se tocea penița la stilou și i se afumau ochelarii. Are și acum bătăturei la degete. Bătăturei de stat-majorist. Din acest motiv – și din multe altele –, cei de la armată îl agreează și îl respectă.

- Ce spuneți, domnule general? De unde povestea asta cu cântecul de lebedă?

- Cum? Dumneavoastră, domnule ministru, nu știți că Armata 3 se desființează?

- Eu știu că se reorganizează.

- Tot una e. Și țara se reorganizează. Probabil pentru a se ajunge... la organizarea din 1940!

- Ferească sfântul!

- Depinde care și al cui sfânt.

- Șiăștia sunt împărțiți pe căprării?

- Sunt rezultați din căprării. Din căprăriile Europei. Că ea le face și le desface pe toate.

- Deci eu voi cânta acest cântec de lebedă?

- Da. Dar tonul la cântec îl voi da însă eu, pentru că eu sunt comandantul Armatei 3. Iar eu am primit partitura de la generalul Cioflină care mi-a fost șef aici, pe când comanda Armata 3, am studiat-o, mi-am făcut rost de diapazon și de atunci tot fac vocalize. Dar cum armata se supune autorității civile, controlului democratic al Puterii Politice care are ochelarii cei mai potriviți pentru a vedea viitorul...

- Puterea asta politică nu mi-a spus nimic despre desființarea Armatei 3. Sau n-am fost eu atent la nuanțe.

- V-au spus-o codificat, domnule ministru, ca să nu priceapă soldatul din dumneavoastră. Pentru că generalii n-au nici un cuvânt de spus. În schimbul distrugerii armatei, ei au primit grade.

- Ce părere aveți, domnule colonel Vâlceanu referitor la acest subiect. Când vă vine rândul?

- Rândul la ce, domnule ministru?

- Cum la ce? La avansare!

- Așa se face acum avansarea? Cu rândul?

- Dumneavoastră, militarii, ați creat sistemul. Se fac liste cu cei care vor da examenul de general, le aprobă Consiliul Suprem de Apărare a Țării, nu merge așa. Iar listele încep cu funcțiile mari, general de corp de armată, general de divizie, iar cei de brigadă rămân mai la coadă.

- Da, filosofia aceasta se potrivește de minune momentului.

- Ce vreți să spuneți?

- După ce s-au făcut avansări absolut nejustificate, chiar ridicole, gata, s-a pus embargo pe grade.

- Trebuia o dată instituit un sistem, nu?

- Prea târziu. Gradul de general a fost umilit. S-a făcut din el un mod de a cumpăra, de a răsplăti, de a câștiga simpatii. Nu există nici un fel de justificare pentru aceste avansări la gradul

de general. Acestea au făcut armata de răsul lumii. Probabil că asta s-a și urmărit. Gradul de general se acordă atunci când e nevoie să fie acordat, el nu este o răsplată, ci un element de ierarhie, de autoritate.

- E grav ce spuneți.

- Sunt revoltat, domnule ministru. Avansarea de-a valma a unui mare număr de ofițeri la gradul de general este cea mai mare umilire care s-a adus vreodată armatei. Este cea mai mare înfrângere pe care a suportat-o Armata Română. Armata nu avea nevoie de generali, ci de respect, de stabilitate pe funcții, de un sistem riguros de instruire, de o dotare pe măsură.

- Bănuiesc că a fost cu bună intenție...

- Da de unde?! Este, dacă vreți, cea mai mare diversiune care s-a făcut în rândurile armatei. Este continuarea diversiunii din decembrie 1989. În câțiva ani, domnule ministru, Armata Română va fi adusă în sapă de lemn, va fi practic exclusă din rândul armatelor care contează în această zonă. Deja a fost trecută în rândul instituțiilor care nu contează.

- De ce spuneți asta? Și așa există impresia că în România democrația se construiește cu tunul.

- Există impresia care se dorește a fi creată!

- Dumneavoastră știți care este impresia Occidentului despre țările unde, în sondajele de opinie, armata este apreciată ca instituția cea mai importantă a statului?

- Da, desigur. Se crede că, în acele țări, oamenii abia au coborât din copac, uniforma îi impresionează și au nevoie de această forță care, adesea, dă lovituri de stat sau participă la acestea. Le e frică de ea și de aceea o respectă, se pun bine cu ea.

- Exact!

- Probabil, tot așa crede și clasa politică românească în sinea ei despre Armata Română. Și, de aceea, pentru a-i închide gura și a o face inofensivă, îi dă grade. Bravos, națiune! Numai că Armata Română nu a trecut niciodată la conducerea țării, ci a

asigurat condiții clasei politice să-și facă meseria, nu a participat la lovituri de stat, ci s-a supus ca o mare mută deciziei politice, plătind totdeauna, după aceea, oalele sparte de alții. Românii își respectă armata, domnule ministru, nu pentru că se tem de ea, ci pentru că știu că, în situații limită, armata este singura care rămâne pe baricade, numai ea mai contează atunci. Iar ticăloșii care ajung din când în când la putere au grijă să-i arate pisica. Pentru că, vorba ceea, pe cine nu lași să moară nu te lasă să trăiești.

- Aceasta-i părerea dumneavoastră?

- Acesta-i adevărul.

- Nu sunt prea mulți cei din armată care-l exprimă.

- Dacă vă referiți la generali, nu. Nu sunt. Generalii ajunși cum nici nu visau ei la acest grad, grație mărinimiei, mai exact, unei anumite obtuzități a puterii politice, cel puțin în această etapă de început, nu vor avea niciodată un cuvânt de spus. Cum să spui ceva împotriva celui care ți-a dat gradul? Dar restul armatei, domnule ministru, o știe și o spune. Numai că nu ascultă nimeni mojișica. Acum, la vremea, bogaților, ce contează ce spune plebea? Să fim serioși! Dacă se va continua așa, tare mă tem că ne vom îndrepta spre un dezastru... Deja unii vorbesc de independența Ardealului, sau cel puțin a Ținutului Secuiesc, de independența Banatului, de „Miticii“ de pe malul Dâmboviței care nu știu și nu înțeleg nimic. În aceste condiții, dacă nu urmează un duș rece, european sau euro-atlantic, dar mai ales românesc, instituțiile puse în slujba omului de rând se vor prăbuși sau, și mai rău, se vor perverti!

- Ce gândire sumbră poate să aibă un colonel inteligent, doctor în științe, într-o epocă de reformă, de reconstrucție a României! De unde acest pesimism?

- E un pesimism general, domnule ministru! Intervine generalul Ilie Marin. Un pesimism direct proporțional cu optimismul puterii politice care va duce din ce în ce mai mult

țara de răpă. Aceasta este și convingerea Armatei a 3-a, în curs de desființare, pe care cu onoare o reprezintă.

Ministrul este un pic supărat pe mine, deși știe și el foarte bine care-i adevărul. Dar, când ești ministru, te interesează mai puțin imaginea adevărului. Te preocupă mai mult adevărul imaginii. Politica ticăloșiei românești (căreia îi cad victimă și unii miniștri cinstiți și bine intenționați, cum este acest om, acest fost trucidător de rând) se bazează pe un astfel de adevăr al imaginii dorite, îl cultivă, se îmbată cu el și creează o mie de instituții care să-l justifice și să-l înfrumusețeze.

- Țara arde în foc și Cotrocenii se ocupă de desființarea armatelor, concomitent cu avansarea căpitanilor la gradul de general și cu distrugerea industriei de apărare a românilor.

- Cotrocenii cunosc această opinie a dumneavoastră domnilor ofițeri?

- Probabil că o cunosc, domnule ministru, în măsura în care cunosc adevărurile acestei armate și ale acestei țări. S-a scris în ziar, s-au înaintat rapoarte, sigur că se cunosc adevărurile armatei. Probabil că le spuneți și dumneavoastră acolo, la guvern...

- Și... credeți că după viitoarele alegeri va fi mai bine?

- Nu, va fi mai rău. Va fi din ce în ce mai rău.

- De ce?

- Pentru că încă n-a venit vremea răzbunărilor, a plătirii polițelor, a jecmăniri totale a acestei nații.

- Domnule colonel, mă surprindeți.

- Luați pentru prima oară cunoștință de aceste lucruri, domnule ministru?

- Nu, desigur. Dar nu mă așteptam la un asemenea pesimism de la un optimist ca dumneavoastră.

- Optimismul nu poate înlocui realitatea. El poate fi doar încredere, speranță. Dar ce speranțe să-ți mai faci, când totul se năruie?!

Bilanțul Armatei 3 se desfășoară în această profundă notă de revoltă, de neîncredere în puterea politică, de reproș, de teamă față de ziua de mâine. Ofițerii care iau cuvântul nu menajează pe nimeni. Cuvintele lor mă îngrozesc. Oamenii nu se plâng, ci acuză. N-au motorină pentru tancuri, n-au piese de schimb, n-au oameni cu care să facă instrucție, cazarmile încep să se deterioreze, bazele de instrucție sunt deja învechite... Și nimeni din conducerea ministerului nu se mai interesează de aceste lucruri. Toată lumea vorbește de reformă, de reorganizare, de modernizare, ca și cum aceste lucruri s-ar putea face fără oameni, fără bani, fără adevăr. Hârtia suportă orice, dar oamenii și numai oamenii sunt cei care plătesc totdeauna ineptiile hârtiilor. De obicei, alții decât cei care fac aceste hârtii.

După bilanț, în programul ministrului, este prevăzută o vizită la Uzina de automobile și una la Uzina avioane de luptă. La prima, speranța este în firma *Daewoo*, care se pare a preluat pachetul de acțiuni. Câteva sute de mașini moderne – Cielo – împânzesc curtea fabricii.

La fabrica de avioane, în schimb, este dezastru. Toate programele au înghețat, iar hala de finisaj arată mai rău ca o secție de reparat tehnică militară în tranziție.

În final, ministrul îl întreabă pe director:

- Ce planuri de modernizare aveți, ce firmă de prestigiu ați contactat, pe ce vă bazați, pe ce contați?

- Contăm pe o eventuală comandă de la Bolivia.

Enervat, ministrul îi întinde agresiv mâna și îi urează succes în contractul său cu... Bolivia.

...A nins în timpul bilanțului, zăpada acoperă acum aproape toate aleile. Cineva, un ofițer de la ziar, se apropie de el, îl oprește și i se adresează oarecum apropiat:

- Domnule ministru, dumneavoastră vă luați după ăsta?

- Dar după cine vrei să ă iau? El este directorul.

- Da, dar fabrica de avioane nu este buticul lui, ci o întreprindere de valoare strategică. De ea trebuie să se ocupe

Guvernul, Parlamentul, Președintele țării! Nu sunt zece Uzine de avioane de luptă în România, ci una singură! Aceasta de aici. Care a intrat în funcțiune abia de câțiva ani. Sau se consideră că nu mai avem nevoie de așa ceva?

- Nu se consideră nimic, dar nu-i vezi ce atitudine au.

- Și ce ați vrea să facă ei? Ei sunt proprietarii acestei întreprinderi sau proprietar este statul?

- Și ce ai vrea, domnule?

- Aș vrea ca statul să nu se spele pe mâini, să nu arunce la gunoi întreprinderi de valoare strategică, ci să se zbată pentru ele, să le aducă acolo unde trebuie să le fie locul! Sau să le privatizeze! Dar nu pentru a mai băga cineva o sută de mii sau un milion de dolari în buzunar, ci pentru a le face să devină competitive și să producă la nivel european.

- Și cum ar putea face statul asta?

- Angajând un dialog cu „d'Asault“, spre exemplu.

Ministrul tace. Ziua de azi i-a ajuns. Nu se arată obosit, este un om energic, învățat cu greul. Dar nici nu radiază de fericire. Mai are de vizitat cazărmi, de discutat cu comandanții unităților din garnizoană, de ținut audiențe... Numai ministru să nu fii! Îl las cu treburile lui ministeriale și eu încerc să-mi caut de ale mele. Care nu sunt cu nimic mai pământene.

Mă aflu aici, în această comisie, în această delegație, pentru a evalua situația sau ce o fi, dar eu nu pot trăi niciodată pe un singur plan, trebuie să caut dincolo de ceea ce se vede, să înțeleg de ce lumea de azi este mai oropsită, mai rea sau mai speriată decât cea de ieri, de ce dreptul devine nedrept și nedreptatea se transformă în lege. În lege nescrisă a celor tari. Îmi dau seama că ne afundăm din ce în ce mai mult într-un labirint insuportabil și absurd și că nu putem face nimic, întrucât ne sleim de puteri și de speranțe, că devenim niște simple slugi ale destinului sau ale altora care se erijează în acest destin al nostru. Sau, și mai rău, ne plecăm capul și uităm complet de cel de lângă noi. În acest cazan cu miniștri, cu

generali, cu colonei, cu amintiri și cu multă smoală, încerc să-mi dau seama ce a mai rămas din mine, cel de odinioară, din liceanul jerpelit care dormea într-o gară ponosită și tristă, dar a dansat primul dans din viața lui, printr-o ciudată potrivire a împrejurărilor, cu cea mai frumoasă femeie a acelor timpuri... N-a mai rămas nimic, mai ales după ultimul lui dans din seara trecută, cu o femeie la fel cu cea de atunci, replică a acelor timpuri din care mai viețuiesc doar corespondențele.

5

Telefonul. Ridic receptorul cu automatismul celui care primește zilnic sute de apeluri de toate felurile. Presimt că este ceva rău. De bine n-am avut parte de multă vreme. Un fulger îmi spintecă toate celulele. Îmi revin cu greu. Parcă mi-e frică. O nădușeală abundentă îmi inundă fruntea. Doamne, ce o mai fi?!

Răspund monosilabic:

- Da.

- Vezi că o să vină fiu-tău la tine.

- Foarte bine. Să vină.

- Nu este chiar foarte bine. Știi tu de ce vine.

- Nu știu. Dar, dacă vine, o să aflu.

- Bine. Ai grijă.

- Am.

În aceeași clipă, Ovidiu, fiul meu, intră în birou. Este un pic abătut. Probabil că nu este prea mulțumit de sine. Nici eu n-ar trebui să fiu prea mândru de el – la anii lui, eu eram deja căpitan, iar fiul trebuia să-și depășească tatăl –, dar asta e. Viața și-o face fiecare după cum dorește. Sau după cum poate. Sau după cum îi este scris. Nici el, nici soția lui, tot fostă colegă de facultate, n-au avut nici tăria, nici răbdarea, nici disponibilitatea unui mic efort pentru a-și termina cei doi-trei ani cât mai aveau până la absolvire...

La vremea respectivă, am fost tare mâhnit. După ce s-au mutat de la noi în apartamentul lor, vreo trei luni nu le-am călcat casa. Se ducea numai soția. Eu așteptam afară, în mașină. Până într-o zi, când a trebuit să accept că viața nu este așa cum vreau eu, nici cum ar fi bine să fie, ci așa cum și-o face omul. O vreme, au fost amândoi șomeri. Apoi, un bun prieten de-al meu,

ajuns cu puteri mari, i-a angajat pe amândoi acolo unde lucra el. Ca subofițeri. Era, totuși, ceva. Erau încadrați și ei într-un serviciu, într-un mediu respectuos și serios, câștigau ceva bani, aveau din ce să trăiască și să-și crească copilul. Dar, după o vreme, colegii – mai exact, unii din foștii colegi – se adună. Au reînceput reîntâlnirile cu Sarin. De data aceasta, între familiile celor doi. Fiu-meu chiar a devenit naș la nunta lui Sarin. Am fost și noi – soția și cu mine – acolo, la acea nuntă. Totul părea normal, într-un anume fel.

După drama și coșmarul prin care am trecut la căsătoria lui Ovidiu, vremurile păreau să se mai limpezească. Nu ne este însă dat nouă să trăim limpezimi. Acestea sunt pentru alții. Mereu trebuie să avem probleme pe care nu ni le facem noi și de care nu suntem responsabili, ci doar victime.

Mie nu-mi place în nici un fel ce face Ovidiu acum. Prietenia cu Sarin Domanescu, fostul lui coleg de facultate, nu i-a adus niciodată nimic bun. Nici lui, nici celui alt. De fapt, nimănui. După 1990, Sarin și-a descoperit însă brusc „vocația“ de om de afaceri. A început-o de la tonetă, cum spune Ovidiu. Apoi, cu vreo doi ani în urmă, Ovidiu și Sarin au convins-o pe nevastă-mea să-i girăm lui Sarin, cu apartamentul în care locuim – unicul nostru bun sub soare, pentru că mașina a intrat deja în folosința zilnică și necondiționată a lui fiu-meu –, un împrumut la bancă. Nu m-am opus. Pe vremea aceea – ca și acum, de altfel –, eram mult prea ocupat cu treburile profesiei mele de militar și ale luptei împotriva ticăloșilor și ticăloșiilor care se săvârșeau la adresa Armatei Române, pentru a-mi mai rămâne timp și pentru altceva. Dar, venind dintr-o vreme în care girarea era un fel de chestiune simbolică, nu-mi dădeam seama de riscul imens al unui asemenea act. Înainte de a întocmi documentele respective, a venit cineva de la bancă, a măsurat și a evaluat apartamentul. Eu nu eram acasă. Dar nici nu m-am alarmat.

În câteva ore, în una din zile, am mers la un tribunal de sector și am întocmit documentele. Cei de acolo ne-au privit cu reproș: „Cum de aveți un astfel de curaj?!”. Nu era curaj. Era inconștiență. Era prostie. Era iubire prostească față de un fiu căruia trebuie să-i satisfaci toate cererile, care este tot timpul arțăgos și nemulțumit. Era, poate, și buna noastră credință, dorința de a-l ajuta pe Sarin. În vremea puținei lor studenții, Sarin și Ovidiu erau mereu împreună. Locuiau, de fapt, la noi.

Îl privesc din nou pe fiu-meu și mă întreb cu ce am greșit eu în devenirea acestui om. Am muncit zi și noapte, am terminat, în acest timp, o facultate la fără frecvență, am absolvit Academia Militară ca șef de promoție, l-am ajutat, i-am pus o grămadă de meditari, m-am bucurat pentru fiecare zi din viața lui de copil și adolescent. Nevastă-mea trăia aproape numai pentru el și pentru mine, îi dădea absolut totul, de la o dragoste fără măsură la o grijă fără măsură. Să nu-i lipsească niciodată nimic, să aibă totul. Cât a fost militar cu termen redus la Mihai Bravu, în acea faimoasă garnizoană zisă nemuritoare, preocuparea ei de luni până sâmbătă era să-i caute prin tot orașul preferatele lui în materie culinară, pe care să i le ducem duminică dimineața, la prima oră, la poarta unității. Așa era bine, așa trebuia să fie, el este unicul nostru copil și trebuia să aibă tot ce e mai bun. Era inteligent, descurcăreț, mă mândream cu el și credeam că va deveni cel puțin un inginer extraordinar. Principiile mele nu se potrivesc însă cu ale lui. Eu prețuiesc munca până la epuizare, sunt într-o competiție cu mine însumi, îmi impun un mod de viață aproape auster și nu-mi plac sub nici o formă afacerile pe muche de cuțit. Nu-mi plac, de fapt, afacerile de nici un fel. Nici cele bune, nici cele rele, riscante. El a crezut că principalul este să te descurci, să obții în viață totul cu eforturi minime. Principiul economiei de efort nu se potrivește cu firea mea. El însă preferă economia de efort. Care, recunosc, ar putea fi foarte bună, în anumite condiții. Oricum, pentru el n-a fost.

Mă uit la el cu durere. Nu cu milă. Nu pot să-l privesc astfel pe fiul meu. Dar mă doare cumplit viața lui. Nu numai pentru că nu este așa cum i-aș fi dorit-o eu să-i fie, ci și pentru că nu se liniștește o dată, pentru că nu s-au epuizat încă străchinile în care calcă mereu.

- Ia loc, îi spun. Îți fac imediat o cafea.

Îi pregătesc un ness. Totdeauna fac treaba asta singur. Într-o vreme, una sau alta dintre femeile încadrate în comandament aveau grijă să mă ajute pentru a servi confortabil pe toți cei care îmi vizitau biroul – și erau câteva zeci în fiecare zi – cu o cafea și un pahar de apă minerală sau de răcoritoare. A intervenit însă autoritar nevastă-mea, informată că relațiile mele cu aceste femei ar fi fost și de altă natură. Într-o luni seara, după ce echipa care lucra după-amiaza și-a încheiat activitatea, una dintre aceste femei a mers cu mine, în drumul meu, până la o stație de unde ea lua în fiecare zi autobuzul spre casă. Uneori, când încheiam activitatea foarte târziu, unul dintre noi, care era cu mașina, o conducea pe această femeie, dar și pe alții care făceau parte din echipa de serviciu, până aproape de casă. De vreo două ori, am făcut și eu treaba aceasta. Informată incorect, soția mea a crezut altceva. Tămbălăul pe care mi l-a făcut acasă și la locul meu de muncă mi-a distrus mulți ani din viață. Și, mai ales, m-a umilit, mi-a zdruncinat acel echilibru interior pe care mi-l construise în zeci de ani. În urma acestui incident neplăcut, soția mea a început să-mi facă vizite inopinate, intempestive și chiar agresive la unitate. S-au spus atunci, prin unghere întunecate, vorbe grele. Eu am încercat să-mi văd de treabă. Am zburat pe avioane de luptă, am continuat să fac alpinism, să merg în unități, să cunosc din aproape viața și să consemnez cu durere și încrâncenare despre durerile și tragediile instituției noastre și ale țării, ambele aduse în sapă de lemn de o protipendadă iresponsabilă și ticăloasă. O făceam fără nici un fel de precauție vizavi de persoana mea, convins că așa e bine, că așa e corect. Spuneam adevărul, pentru că adevărul este

sfânt pentru mine. În general, colegii mei înțelegeau bine adevărul – inclusiv adevărul tragediei mele personale și al umilinței prin care treceam –, și cei mai mulți dintre ei erau, în felul lor, alături de mine. Făceam adică o echipă bună. Aceasta îmi mai alina un pic suferința și durerea.

Cea mai mare durere pentru mine este să nu aibă cineva încredere în mine, adică să-mi pună la îndoială sufletul, credința, fapta. Iar omul care se îndoia de mine era tocmai cel cu care îmi împărțeam dragostea și viața, adică soția mea.

Insomniile mi s-au accentuat, dezamăgirea aceasta s-a adăugat altora, care țineau de morala îndoielnică a celor ce se aflau la conducerea țării și a instituției militare, de tragedia națională.

Nu eram eu buricul pământului, dar eram și eu unul dintre cei mulți sau dintre cei puțini care spuneau și apărau dezinteresată adevărul țării și al instituției militare.

Fiul meu se foiește vădit incomodat în fotoliu.

- Care-i problema? Îl întreb.

- Girează-mă și pe mine.

- Pe tine? Cu ce?

- Cu apartamentul.

- Ai vreo afacere?

- Ei, nu eu... Sarin.

- Asta-mi ceri? Să girez un om de care nu mă leagă absolut nimic, pentru care nu am nici o obligație și în care nu am nici un fel de încredere, cu singurul meu bun, cu acoperișul sub care stau?

- L-ai mai girat o dată și a fost corect.

- Uți că mi-a venit somație de la bancă?

- S-au lămurit lucrurile. Era vorba de o diferență de câteva sute de lei.

- Tu ești fiul meu. Cum poți să-mi ceri mie, fără rușine, așa ceva? Cum să girez eu o afacere a unui oarecare?

- Nu este un oarecare. Este prietenul meu.

- Și asta este de-ajuns pentru a-ți lăsa părinții pe drumuri?
- Vezi-ți, dom'e de treabă! Cum să se întâmple așa ceva?
- Imaginează-ți că afacerea nu-i merge, pentru că nimic nu merge azi în țara asta, că îi ia instalația foc, că i se întâmplă un accident...

- Nu ești serios...

- Tu nu ești și n-ai fost niciodată serios. Tu și cu nevastă-ta ați împrumutat de la bancă 25 de milioane de lei pe care trebuie să-i restituiți cu dobândă cu tot în 15 ani. Te-ai gândit că în momentul când veți termina cu datoriile, Andrei, fiul tău, o să aibă 24 de ani? Și, dacă i-ați împrumutat, ce ați făcut cu ei? Deja i-ați și risipit.

- Cum i-am risipit?

- Așa. I-ați cheltuit pur și simplu pe nimicuri.

- Mai avem 10 milioane în bancă!

Minte. În bancă nu mai au nimic. A scos întreaga sumă de acolo și a pus-o la dispoziția lui Sarin. FIUL meu visa, la vremea aceea, să-i devină asociat.

- Deci îmi ceri să garantez cu casa mea un nou împrumut pe care îl face Sarin.

- Te rog! Trebuie!

- De ce trebuie?

- Pentru că afacerea îi merge, pentru că este timpul, pentru că se câștigă. Și, lucrând cu el, în timpul liber, îmi revine și mie câte ceva. O duc și eu mai bine.

Discutam vreo două ore. Două ore îl refuz, hotărât să nu cedez, întrucât prevăd dezastrul.

- Omule, de ce nu mă lași în pace? Ce ai făcut tu cu viața ta până acum? Ce ai făcut cu facultatea? Ce mai vrei de la mine? Mașina mi-ai făcut-o zob, folosindu-te de ea în modul cel mai barbar, cărând sticle pentru firma lui Sarin, făcând pe taximetristul, serviciul pe care-l ai – și care știi foarte bine cum a fost obținut – îl tratezi ca pe o glumă sau ca pe un provizorat, mereu vrei altceva decât îți oferă în mod normal viața. Acum vrei și

casa mea. Dacă o vrei, îți fac acte pe ea, ești copilul meu, dar nu-mi cere s-o dau gratis cine știe cărei bănci pentru că un oarecare coleg de al tău, un nimeni, de fapt, n-o să-și poată achita datoriile!

- Ți-am spus că afacerea îi merge bine, îți garantez.

- Omule, asta vrei de la mine?

- Da, asta vreau!

- Ei, bine, atunci nu sunt de acord, dar sunt nevoit să nu te refuz, pentru că, în viața mea, n-am refuzat niciodată pe nimeni. Și n-am s-o fac acum chiar cu fiul meu.

Pleacă bucuros. Eu rămân în birou răscolită, bulversată, dezamăgită. Două nopți n-am să pot dormi, gândindu-mă la ce speram eu de la fiul meu și ce-mi cere el mie...

...Au trecut câteva zile. Credeam că am scăpat, că dezastuoșii mei oameni – fiul meu și prietenul lui Sarin – s-au răzgândit.. M-am înșelat. Tocmai când mă bucuram de o astfel de eventualitate, vin unii de pe la o bancă, în lipsa mea, să-mi evalueze apartamentul. Credeam că totul se va sfârși, că nu va mai trebui să garantez cu casa mea un împrumut făcut de un străin. Trecuse deja luna lui mai și eram la jumătatea lui iunie.

Într-o zi, fiul meu ne cheamă la un notariat. Pe mine și pe soția mea.

Așteptăm pe o străduță laterală ceva mai mult de o oră, apoi suntem chemați acolo. Ne aflăm față în față cu fiul meu, un tânăr, asociat al lui Sarin și unul din unitatea la care lucra fiul meu, maior, pe numele lui Coramn. Acesta are obiceiul să împrumute bani (dolari) cui îi cere. Desigur, cu dobândă. Această prezență mă întristează și, în același timp, mă mai liniștește. Coramn nu e, totuși, o bancă.

Cei trei au creat o astfel de atmosferă încât ni se pare cu totul nepotrivit să citim documentul pe care îl semnăm cu o oarecare precipitare. Însuși notarul, cumva grăbit și, în același timp,

stânjenit ca nu cumva să citim conținutul acelu act de girare, ne spune: „Este totul așa cum ați discutat, vă rog să semnați!“

Ieșim din clădire. Camelia este foarte speriată:

- Sarine, mamă, să nu mă lași fără casă! se roagă ea cu o voce care mă neliniștește și mai mult.

- Se poate, doamna Vâlceanu? La o adică, vând utilajul, am proprietăți...

- Să sperăm că nu se ajunge acolo! încercă să pună punct discuției maiorul Coramn.

Am o ciudată senzație de greață, de lehamite. Ne despărțim imediat fără nici un fel de respect sau de bucurie. Atitudinea celor trei față de noi este una de tipul „ne-am văzut sacii în căruță, gata, valea!“

Doamne, ce lume! Cât aș vrea să o ocolesc! Dar, ca un făcut, de la o vreme, mă trezesc tot timpul sufocat sau agresat de acest spirit murdar, jenant, mercantil.

...În curând aveam să simțim noi înșine, mai rău decât orice rău, această mizerie cruntă, această degradare ireversibilă a condiției umane...

6

...Un rău nu vine niciodată singur. Uneori durerea celorlalți, celor apropiați îți este mai mare ca propria-ți durere. Este ca și cum ai fi pe front și ar începe să-ți cadă camarazii. Unul câte unul. Secerați de gloanțe. În acele condiții, nu-ți mai vine să te bucuri pentru viața ta. Ți se pare că nu-ți mai aparține, că nu poți să faci ce vrei cu ea. Câte ceva din viețile celor care cad în jurul tău se transferă în tine. Și devii responsabil. Așa e și în familie. Cei care mor îți lasă ceva din viața lor. Și abia atunci înțelegi, poate, cât de greu le-o fi fost, cât a fost și cum a fost viața lor. Pentru că o parte din această viață se află acum în tine. Nu ca un adaos, ca un bonus, ci ca o povară...

...Viața n-a prea răsfățat-o. N-a răsfățat-o deloc. Țara aceasta a trăit mereu vremuri grele, iar femeia al cărei destin va avea un final dramatic este, într-un fel, unul dintre exemplele cele mai convingătoare ale condiției omului obișnuit, în vremuri neobișnuite, în vremuri murdare. Abia acum înțeleg... Abia acum văd dincolo de ceea ce se vede. Condiția precară, cenușie și, pentru alții, insignifiantă a unuia dintre cei mulți, dintre cei care au dus și duc pe umerii lor vremurile și poverile.

Ea s-a născut în comuna Bistrița, din județul Mehedinți, în familia Moraru. A treia din cele cinci fete ale familiei. Erau cinci flori, cinci îngeri. Cele mai frumoase fete din sat. Poate cele mai frumoase cinci ființe la un loc pe care le-a văzut cineva vreodată. Când ieșeau pe uliță, copile fiind, toți ochii se îndreptau spre ele. Toate dealurile, de la malul Dunării și până sus, în Balota și în Erghevița erau ale lor. Se duceau cu oile, se duceau la muncă, se duceau și la școală. Rița, Petria, Ana, Goguța și Nica erau fala familiei și a satului. Când apăreau ele, soarele era parcă mai strălucitor, iar jos, în vale, Dunărea râdea.

Moraru, tatăl, era un pic cam morocănos și foarte exigent cu ele. Le mai și atingea din când în când, iar dacă îndrăzneau să vină cu oile de pe deal înainte de apusul soarelui, trăsnea și fulgera mai rău ca o furtună cu descărcări electrice de pe apa bătrânului fluviu.

Mama lor, Aristița, era altfel. Femeie de viță aleasă, ea se gândea totdeauna la fetele ei, la casa ei, la viitorul lor. Era distinsă, înaltă, echilibrată în gesturi și tenace în convingeri. De aceea, în una din zile, pe la începutul anului 1932, și-a vândut salba cu galbeni de aur pe care o avea de la mama ei, moștenire de familie, și, cu banii obținuți, la care s-a adăugat un împrumut făcut la bancă, a cumpărat, pentru fetele ei, pentru familia ei, trei bucăți de pământ. Una, în vatra satului, alta, vreun pogon, în deal, într-un spațiu în pantă numit Curtea Grecului, între păduri, și o a treia, cea mai importantă, două hectare, într-un loc numit Ursoaica, pe malul Dunării. Acesta din urmă era un pământ să-l pui pe pâine, pământ de grădină.

Din acest moment, condiția familiei s-a ameliorat substanțial. Și așa, familia Moraru trecea una dintre familiile respectabile ale satului, atât pentru averea pe care o avea, cât și pentru o anume tradiție. De-acum, fetele munceau aici, apa urca din râu printr-un canal special, apoi ele o îndreptau cu sapele printre rândurile de roșii, de ardei, de varză, de ceapă, de lubenițe. Și toate aceste verdețuri creșteau frumos și curat, așa cum creșteau, sub soarele vieții, și cele cinci diamante, cele cinci zâne ale familiei Moraru. Din acest loc – un fel de pajiște înainte de a se ajunge pe malul Dunării, care era dincolo de șosea – orizonturile păreau aproape, le atingeai parcă cu mâna, iar limpezimile semănau cumva cu ochii lor frumoși și buni.

Toate mergeau așa cum era firesc, dar fetele au crescut și, rând pe rând, și-au luat zborul. Nu prea departe, desigur, ci, cele mai multe dintre ele, în casa pe care o cumpărase tatăl lor la oraș, la marginea Severinului, pe strada Topolniței. Rița s-a măritat cu un contabil, și-a făcut repede o căsuță a ei, în aceeași

curte cu casa părintească de la oraș, Goguța s-a măritat cu Cică, un cizmar vestit pe vremea aceea, și s-a stabilit undeva, în centrul orașului, Petria a devenit soția lui Gheorghe Boiașu, un om plin de calitate, și ambii și-au făcut o casă pe o stradă apropiată, Păltiniș, iar Nica, mezina, cea mai răsfățată dintre ele, și-a unit viața cu un marinar, Gilică, un bărbat cu totul deosebit, și și-a făcut și ea casa ei, o adevărată vilă, cu marchiză și câteva camere, tot acolo, în aceeași curte părintească. Ana a devenit soția Lui Nanciu Ion, tâmplar, și au rămas, împreună cu cei bătrâni, în casa părintească de la oraș, de pe strada Topolniței. Viața lor s-a derulat, tot așa, împreună, în aceeași margine de oraș. În același miez de lume. Pentru că ele, soțiile, au făcut ca soții lor să se împrietenească, să se respecte, să formeze împreună o mare familie. În fiecare duminică, se strângeau cu toții, când la unul, când la altul, și petreceau. Și cântau, și povesteau, și își aduceau aminte, și jucau, și spuneau glume...

Dintre toate surorile, numai Ana, mijlocia, a avut copii. Celelalte, nu. Așa a vrut Dumnezeu. Primul ei fiu, Gicu, s-a născut în toamna anului 1939, înainte de război. Apoi, în 1941, ei, toți soții lor, au plecat pe front. Surorile au rămas împreună, deși fiecare se afla la casa ei. Pământul de la Bistrița îl lucrau tot așa, cu dragoste și bucurie. Pentru că era pământul lor cel mai bun, cel mai frumos. Soții lor nu câștigau atât de mult, erau vremuri grele, iar pământul, mai ales cel de grădină, le prindea bine. Aristița, mama lor, investise în acest pământ tot ce avușese ea mai scump, iar fetele îi erau recunoscătoare.

În anul 1943, s-a născut al doilea copil al familiei Nanciu, Gelu. Tatăl era pe front, iar mama celor doi copii, Ana, se lupta din răputeri să-și apere și să-și crească copiii. În timpul celor nouă bombardamente ale Aliaților și ale nemților asupra orașului, își lua cei doi fii în brațe și fugea cu ei la adăpost, în hogașul Crihala, tremurând la fiecare explozie și rugându-se la Dumnezeu să-i apere.

Dumnezeu a ascultat-o. Războiul s-a terminat, soțul și cumnații ei s-au întors cu bine acasă, fără răni și gata să continue viața. Și viața s-a continuat. În anul 1947, s-a născut al treilea copil al familiei Nanciu, o fată, singura fată a familiei – să-i spunem Camelia –, bucuria tuturor, podoaba cea mai de preț a acestei familii mari și puternice. În 1950, s-a născut Guțu, doi ani mai târziu, doi gemeni (unul n-a trăit), iar în 1955, a venit pe lume Titi, mezinul familiei.

După război, toate s-au schimbat. Pământul a trebuit să fie cedat la stat cu vestitul articol 308, iar ei, bărbații, și-au găsit fiecare câte un loc de muncă pe unde s-a putut. Într-o zi, tatăl celor cinci fete, vestitul Moraru, bătrânul cel alb și cel neîmblânzit, a închis ochii. Aristiția a rămas cu Ana, fiica ei cu mulți copii și cu un suflet de mare doamnă, unde a trăit liniștită și fericită ani mulți. Greutățile nu au ocolit această familie numeroasă. În fiecare zi, erau nouă guri la masă. Dar Ana, femeia echilibrată, puternică, modestă și blândă, se descurca. Muncea ca un rob, din zori și până la miezul nopții. Iar soțul ei, Ion Nanciu, muncea și el, la fabrică și, apoi, acasă, la tejghea, de la patru dimineața până către miezul nopții.

Când copiii s-au mai mărit și primii doi au terminat școala profesională și s-au încadrat în muncă la Uzina de vagoane din oraș, în același loc cu tatăl lor, parcă s-a mai ameliorat puțin și viața familiei. Dar nu prea mult. Pentru că și copiii își aveau nevoile lor și nu prea puteau să aducă bani mulți în casă. Cu toate acestea, aproape în fiecare duminică și la toate sărbătorile, cele cinci surori se strâneau laolaltă împreună cu soții și cu toți nepoții lor și se bucurau de viață.

Primul care a părăsit această corabie a fost cel mai tânăr dintre soții lor, Gilică. Nu avea decât 44 de ani. Un cancer necrușător l-a lovit crunt și l-a răpit dintre cei vii. Nica a trecut printr-o perioadă cumplită, dar sora ei, cea cu mulți copii, a continuat s-o trateze și s-o iubească nu ca pe o soră, ci ca pe un copil al ei. Următorul care a plecat acolo, departe, în lumea fără

întoarcere, a fost soțul Riței, al doilea soț al Riței, Cazacu, un pictor licențiat și foarte talentat, apoi cel al Petriei, Gheorghe Boiașu. Câțiva ani mai târziu, s-a stins din viață, într-o zi de vară, și mama ei, Aristița.

Vremurile deveneau din ce în ce mai grele. Copiii, la rândul lor, au început să-și întemeieze propriile lor familii. Mai întâi, fata, apoi Gicu, apoi Gelu, apoi Guțu și ultimul Titi. Politica de sistematizare a orașului, exagerată și, pe alocuri aberantă, a dus la demolarea casei părintești – evenimentul fusese o adevărată tragedie –, și toți s-au trezit aruncați într-un bloc confort redus, tot la marginea orașului, lângă hogaș.

Această femeie puternică, Ana Nanciu, a luat lucrurile așa cum au fost, bucuroasă că, pe același palier, își avea doi dintre copiii săi, cu familiile lor, Guțu și Titi, iar la scara cealaltă era Rița, sora ei cea mare.

Dar s-a îmbolnăvit și ea destul de grav. Fiica ei, adică soția mea, a dus-o pe la doctori, la București, și, într-un fel, a repus-o pe picioare. Ea a fost însă nevoită, pentru a-și ameliora cardiopatia și fibrilația, să se înhame la un tratament precis și îndelungat, toată viața.

A luat din nou lucrurile așa cum i-a fost dat să le trăiască și a mers înainte. Ana Nanciu era o luptătoare. Un om perfect organizat, lucid, realist, cu o putere de adaptare la orice condiții cu totul și cu totul ieșită din comun. Douăzeci de ani a urmat cu rigoare de ceasornic tratamentul stabilit de medic. În tot acest timp, familia ei s-a mărit mereu, au apărut nepoți și strănepoți, greutatea s-au înmulțit și diversificat, pentru că erau nu numai ale ei, ci și ale copiilor ei.

După decembrie 1989, a crezut că a sosit momentul pentru a-și reintra în drepturile care-i fuseseră luate. Primul ei gând a fost să recupereze hectarul de pământ de grădină de la Ursoaica. În toți acești ani, a păstrat actul de cumpărare original. Pentru că a sperat că va veni cândva și vremea adevărului. A făcut o

cerere către primăria din comuna Hinova, de care aparține acum satul Bistrița, s-a urcat cum a putut în autobuz și s-a dus acolo:

„- Domnule primar, este pământul meu, al mamei mele, am mulți copii și mulți nepoți și strănepoți, unii sunt șomeri, avem nevoie de acest pământ, vă rog să dispuneți să-l primim înapoi.“

Primarul a rămas surd și mut. Iar ea a continuat să bată drumurile Hinovei și ale Bistriței, să se zbată pentru a primi pământul înapoi, un pământ pe care statul îl luase în mod abuziv familiei ei și pe care mama ei îl cumpăraseră cu banii de pe salbă, la care s-a adăugat și un împrumut făcut în bancă. A scris ministrului agriculturii, s-a dus la prefectură, dar mai ales s-a dus mereu acolo, unde se născuse, unde muncise din copilărie și până în anul 1956, când îi fusese luat pământul...

N-am putut s-o ajut prea mult. Nu-mi plac acești oficiali setoși de putere și iresponsabili, nici acest mod parșiv și subersiv de a-i repune în drepturi pe cei care nu au, de fapt, nici un drept, ci doar interese mărunte și meschine. O lume îngustă și murdară, care s-au ticăloșit peste măsură... Nu am nici un fel de acces într-o astfel de junglă a luptei pentru bani și pentru averi și nici nu vreau să am. Ea știa însă că are dreptate, că este o chestiune de timp, că pământul acesta de pe malul Dunării, pământ de grădină, să-l pui pe pâine, va reveni, așa cum este firesc și cum există înțelegerea în familie, ei și copiilor ei.

Pământul avea, pentru ea, nu numai o valoare materială indiscutabilă, ci și una sentimentală. A continuat, deci, luni de zile, să se ducă acolo, la primăria din Hinova, la Bistrița, și mai ales în capul locului (pământul fusese dat unor oameni din sat, în conjuncturile de atunci, dar care nu aveau nici în clin nici în mână cu ogorul ei), să sufere și să plângă. Îi era greu, năduful, inima, anii, munca și revolta își spuneau din plin cuvântul. Dar mult mai puternic era impulsul care o împingea acolo, în acel loc, unde se afla o parte din viața, din speranța și din sufletul ei.

În una din acele dimineți, a lunecat pe iarbă, în capul locului, și și-a fracturat glezna. O durere năprasnică a țintuit-o la pământ. A rămas acolo o vreme, până ce a văzut-o un om din sat și a du so acasă, la Turnu Severin. Cei de la spital n-au operat-o, așa cum ar fi trebuit, ci au lăsat-o așa, în plata Domnului. De ce să se lege ei, acei medici, la cap, dacă nu-i dorea nimic?!

Viața devenea din ce în ce mai grea, iar chinurile se înmulțeau. Soțul ei ieșise la pensie de mulți ani, fiul cel mare devenise șomer, următorul ieșise și el la pensie înainte de termen, penultimul dintre copii o luase razna, i se rătăciseră mințile, iar mezinul se îmbolnăvisese de plămâni, sora cea mare, Rița, se dusese în lumea cea veșnică, la fel și Petria. De amândouă avusese grijă ea, mijlocia, Ana, până în ultima clipă a vieții lor.

Era prea mult. Prea multe lovituri dintr-odată, prea multă nedreptate pe pământul acesta! Și, la anii când ar fi avut dreptul să stea liniștită în apartamentul ei, să se bucure de zâmbetul nepoților și al strănepoților, ea a fost nevoită să treacă din nou în linia întâi și să se lupte pentru a-i fi restituit un drept al ei, pentru a i se da pământul care îi fusese luat. Țăranul din ea se trezise, ogorul o chema, nedreptatea o strangula. Avea neapărată nevoie de acest pământ. Pentru ea și nu numai pentru ea, ci mai ales pentru copiii, nepoții și strănepoții ei, chiar dacă ei nu aveau neapărată nevoie de așa ceva. Dar ea știa foarte bine că ticăloșia oamenilor nu a cunoscut, nu cunoaște și nu va cunoaște niciodată margini. Primarul i-a băgat pe gât niște acțiuni la IAS Dealul Viilor, iar ea a fost nevoită să le accepte, întrucât ajunsese în situația în care pensia soțului ei nu ajungea nici măcar pentru mâncarea zilnică. A continuat cu petițiile pe la toată lumea. Dar lumea era, ca întotdeauna, surdă și mută.

Într-o zi, la capătul puterilor, a căzut. Accident cardiovascular. Era singură în apartament. Soțul ei se târâse să cumperi o pâine. Când s-a întors, a sunat și a bătut zadarnic în ușă

să i se deschidă. Nu mai avea cine. De aceea, a spart ușa și a intrat în casă ca o furtună, înspăimântat de ceea ce bănuia că s-a întâmplat. A găsit-o pe jos, în nemișcare, cu ochii ficși și cu graiul aproape luat...

A țipat ca un nebun, a speriat tot blocul. I-au sărit imediat în ajutor fiii lui. În câteva minute, a fost anunțată și Camelia, fiica ei, care se află în București – acolo unde a împins-o viața – și vremurile.

Cami mi-a telefonat. Eram la serviciu. Vocea i se gătuia, abia putea să lege două cuvinte. I-am spus să ia primul tren și să se ducă acolo. I-am trimis mașina. A telefonat repede unui prieten al familiei noastre care a vorbit imediat cu doctorul de la unitatea de grăniceri din Drobeta Turnu Severin, rugându-l să intervină.

Doctorul i-a spus șoferului – un militar în termen din oraș – să ia autosanitară, pentru că trebuie să meargă imediat în cartierul CET Nord, pe strada Cloșani, la numărul 5, unde o femeie bătrână a făcut un accident vascular.

Șoferul era unul dintre nepoții ei, băiatul cel mare al lui Titi care, iată, se afla acum în armată. Ea, Ana, îl crescuse, îl iubise, îl divinizase. Mihăiță – acesta este numele lui – era feblețea ei, era sufletul ei. Și iată, acum, la greu, tocmai el a venit s-o ia cu mașina și s-o ducă la spital. Viața uneori le potrivește într-o uimitor de amară frumusețe.

Camelia sosise cu primul tren. O găsisse acolo, pe un pat de la Spitalul de urgență, și nu se mai mișcase de lângă ea. Gâtuită de durere și de emoție, își înăbușise lacrimile, luase însă lucrurile așa cum erau și trecuse la treabă. Imediat venise lângă Ana și sora ei cea mică, Nica, pe care o considera „copila cea mare“ a familiei Nanciu. Cami și Nica au rămas luni de zile la căpătâiul bolnavei, pe câte un scaunel de spital.

La miezul nopții, al acelei prime nopți dintr-un lung coșmar, am ajuns și eu acolo.

„- Piciorul! Piciorul!“ îngăima bolnava din când în când.

În acele circumstanțe, trebuia să-i faci masaj, ore în șir, la piciorul paralizat și la celălalt, cel cu fractura neoperată și nevindecată.

„- Pământul, ăsta a distrus-o! Pământul, nedreptățile, boala, dezamăgirile, suferințele copiilor ei, viața asta ticăloasă care nu i-a adus vreodată o bucurie!“ îmi spunea Camelia, și ea chinuită de spectrul atâtor nedreptăți care afectaseră, în ultimul timp, viața acestei femei și acestei familii și, implicit, și viața noastră.

După două luni de chin, într-un spital supraaglomerat, cu o infrastructură degradată cumplit din cauza vremurilor și a lipsei de buget, cu condiții insuportabile chiar și pentru un om sănătos, bolnava a fost dusă la București, la Spitalul Militar Central. S-a schimbat numai locul.

Cu jumătate din creier necrozat, la 74 de ani, era puțin probabil să-și mai revină. Dar toată lumea a sperat. Din nou, Camelia, timp de o lună întreagă, zi și nopțe, a rămas acolo, lângă ea, în spital, pe un scăunel pe care-l sustrăgea seara din sala cu mese.

Ana își mai ducea zilele cu perfuzii și, poate, cu o urmă de speranță. Își chema în neștire copiii, nepoții și strănepoții. Le pronunța numele cu multă greutate, întrucât toată jumătatea stângă a corpului, inclusiv buzele, îi era paralizată.

Într-un târziu, când nu se mai putea face nimic și nu mai avea nici un rost să rămână în spital, am luat-o acasă la noi. Am transportat-o cu mașina noastră și, apoi, cu un scaun, în lift, până la etajul șapte. Casa noastră trebuia să-i fie cunoscută. Își petrecuse aici multe săptămâni și luni din viață, pe vremea când o duceam pe la doctori pentru a-și căuta sănătatea. De data aceasta, nu mai recunoștea locul.

Camelia, după ce a culcat-o pe noul ei pat de suferință, a ieșit pe hol și a izbucnit în plâns. M-am apropiat de ea. Avea atâta nevoie de mine în această încheștare cumplită. S-a liniștit repede, pentru că nimeni n-o putea înlocui în dramatica experiență pe care avea s-o continue.

Bătrâna a început să-și plimbe neliniștită ochii pe tavan, spre ușă și spre fereastră. Apoi a început să-și cheme iarăși, pe numele mic, surorile (pe cele două, care mai erau în viață, și pe cele moarte), copiii, nepoții și strănepoții. Nu realiza unde se află.

„- De ce nu vine Mihăiță să mă vadă?”

„- Mamă, Mihăiță este în armată, la Turnu Severin. Matale ești noi, la București, și n-are cum să vină până aici.”

„- Nu sunt la București...”

„- Ba aici ești... O să te faci bine...”

„- Da, da, la București sunt, la fata mea...”

După o jumătate de oră, începea iarăși:

„- Nica, Nica, Nica, Nica, Nica, Vali, Vali, Vali, Andreea, Andreea, Andreea...”

Și o ținea așa o oră în șir. Soțul ei, și el om bătrân, la capătul puterilor, venise cu ea și îi freca neînterupt și delicat degetele de la picioare, cât îl țineau puterile, până ce cădea adormit, acolo, lângă ea.

„- Mamă, ce-mi făcuși mamă...” , îngăima el, cu un apelativ tandru, familiar.

Așa o alintase toată viața.

Era atâta suferință și atâta dragoste în acest om lovit și el din toate puterile de ani și de nevoi. Tinerețea și-o petrecuse ucenicind la un frate de-al lui mai mare, suferise fel de fel de necazuri și de umilințe, venise războiul, apoi copiii, alte și alte necazuri...

Ana ațipea o oră, două, iar în restul timpului, cineva – adică soțul ei, Camelia sau eu însumi – trebuia să stea tot timpul lângă ea, să-i maseze piciorul paralizat și pe cel fracturat și neoperat. Camelia îi vorbea cu blândețe și îi ungea, tot timpul, cu tot felul de alifii, spatele, încheieturile. M-au impresionat puterea, voința, rezistența devotamentul și tandrețea soției mele în această dramatică încercare de salvare a mamei ei. Uneori, oamenii sunt atât de puternici...

Vara s-a terminat și a venit toamna, apoi iarna, apoi primăvară, vara și iarăși toamna...

După câteva luni, Ana, soacra mea, și-a pierdut complet graiul. Bătea ușor cu degetele de la mâna dreaptă în perete, dacă se întâmpla să rămână vreun minut singură...

În cele din urmă, îi vorbeau numai ochii și micile mișcări imprecise și tremurătoare pe care mai reușea să le schițeze cu mâna dreaptă. De regulă, arăta spre piciorul care trebuia tot timpul fricționat. Ea, care, în viața ei, nu ceruse la nimeni nimic, nici măcar un pahar cu apă, devenise acum atât de dependentă...

Al bătrân, soțul ei, cu greu își putea stăpâni lacrimile. Se iubiseră mult, toată viața, trecuseră împreună prin greul războiului, prin vremuri de foamete, prin toate câte fuseseră ale vieții. Soția lui nu ridicase vocea nici măcar la copiii ei. Fusesse o femeie extraordinară, îi umpluse viața, iar acum devenise o grămăjoară de oase gârbovite de suferință, strânse într-o piele care se zbârcea pe zi ce trece, dar continua să rămână albă, albă. Numai ochii îi erau vii. Vii și expresivi. Și căutau, și căutau...

Între timp, cariera mea militară se încheiase. Cu onorurile de rigoare – inclusiv acordarea gradului de general –, ieșisem la pensie. Nu mă așteptasem la așa ceva, eram în depline puteri, alergam 42,195 km în două ore și patruzeci de minute, escaladam trasee de alpinism de gradul șase, îmi luasem doctoratul în științe militare și eram mai în vervă ca niciodată. Dar viața nu este așa cum ai vrea tu sau cum ar trebui să fie, ci așa cum o vor împrejurările. M-am consolată cu gândul că nimeni nu este de neînlocuit. Și nimeni nu trăiește veșnic...

În una din zilele lui noiembrie, după doi ani de suferință, Ana, soacra mea, un om la care țineam ca la propria-mi mamă, făcuse o criză foarte puternică. Eram acasă. Cami se dusesse la piață, după cumpărături. Am crezut că se apropie momentul. Am hotărât s-o ducem la Severin, să moară acasă la ea, în patul ei. Am improvizat în mașină un pat (prin plierea scaunului din

față, din dreapta șoferului), am amenajat un culcuș confortabil și am urcat-o acolo. În cinci ore, era la Severin, în patul ei.

Veniseră, pe rând, s-o vadă, surorile ei, Goguța și Nica, fiii, nurorile, nepoții, strănepoții... Îi urmărea cu ochii mari, inexpresivi...

Pe la începutul iernii, pe 12 ianuarie, fiul ei cel mare, prietenul meu cel mai sensibil, Gicu, căzuse ca fulgerat. Un infarct îl trecuse, la vârsta de 58 de ani, în lumea fără întoarcere.

Când s-a petrecut evenimentul, pe 12 ianuarie, eram la București să luăm pensia. A zbârnâit telefonul. L-am ridicat cu inima strânsă, dar și cu o oarecare speranță. Mereu sper să primesc un telefon de undeva prin care să mi se comunice o veste bună. N-a fost însă așa. Vocea de la capătul celălalt al firului – vocea unui nepot – m-a anunțat simplu, dar cu impactul unui dangăt de clopot: „A murit Gicu! A făcut infarct!“

Am întrebat de două sau de trei ori, stupefiat, înmărmurit. Nu înțelegeam cum putea să moară un om care n-a fost niciodată bolnav, care n-a fost niciodată la doctor, care era frumos ca un prinț, distins ca un profesor universitar și cochet ca un adolescent. Mi-au fulgerat prin minte incursiunile tinereții noastre pe la restaurantele din Severin, plimbările, serile, ceaiurile...

Ne-am urcat imediat în mașină – Camelia și cu mine – și, în mai puțin de cinci ore, eram la Severin. La priveghi, mi-am lăsat gândurile să cutreiere pe unde am fost amândoi de-a lungul anilor. Plimbările la Herculanе, în Pădurea Crihala, pe Balota... Apoi, după ce eu mi-am urmat drumul și am plecat din oraș, de fiecare dată când veneam la Severin, ne primea cu o bucurie caldă, unică pe lumea aceasta. Așteptam această întâlnire tot anul.

Deseori, m-am întrebat care era secretul acestei călduri, de ce numai în casa lui mă simțeam așa, de ce căutam, așteptam și simțeam mereu ca pe o binecuvântare această căldură. Abia

atunci, la căpătâiul lui, când Gicu trecuse în neființă, am găsit răspunsul. Gicu era un om bun. Făcea totul cu căldură, din inimă.

Pe drumul spre cimitir, m-am gândit mereu la viața lui, la ultimii ani din viața lui. Viața îl aruncase într-un con de umbră, îl lipsise de bucuria de a fi bun, de a fi mulțumit, de a fi el însuși. Drama pe care o trăise în urma pierderii serviciului, schimbările, prietenii care muriseră... Toate s-au strâns acolo, în inima lui.

Mamei sale, aflată și ea pe ultimele pasaje ale vieții, i s-a ascuns această tragedie. Gicu nu fusese bolnav niciodată în viața lui. Era un bărbat suplu, elegant, prieten cu jumătate din oraș și în relații excelente cu cealaltă jumătate. Dar rămăsese și el fără serviciu, trecuse, ca mai toată lumea, în aceste vremuri, prin greutăți și dezamăgiri. Stresul, nesiguranța, nemulțumirea, presiunea psihologică insuportabilă, teama pentru ziua de mâine îl răpuseseră. Pe cel mai zdravăn și pe cel mai frumos dintre fiii ei...

La înmormântarea lui Gicu a venit jumătate din oraș. Convoiul mortuar era ca un miting. Un miting împotriva acestei nedreptăți. Cripta i-a fost înconjurată cu peste 60 de coroane de flori. Gicu a murit ca o floare și a fost înmormântat ca un prinț.

Într-o dimineață, cel bătrân, soțul Anei, a căzut și el în neștire, în bucătăria strâmtă și săracăcioasă. S-a auzi un geamăt scurt, apoi un zgomot înfundat, Cami a scos un țipăt de s-a cutremurat blocul și toți ne-am repezit spre bucătărie. Crezuserăm că nu-și va mai reveni.

Am deschis fereastra, i-am făcut masaj, l-am frecat cu oțet. Între timp a venit și ambulanța...

Nu se știe ce a avut... Dar și-a revenit.

În una din zile, am anunțat-o pe Ana că ne-am dus din nou la primăria din Hinova pentru a urni din loc rezolvarea problemei pământului. I-am spus că se va soluționa. Și încă foarte repede. Pentru că așa era normal. Atunci, pentru o clipă, parcă ochii ei

au căpătat o expresie. A licărit ceva, acolo, în adâncul lor limpede și sticlos.

N-am rezolvat însă nimic. Toată toamna și toată iarna am bătut drumurile Hinovei. Primarul, un veterinar, pe numele lui Brăilă, ne-a tot promis. Din două în două săptămâni, mai făceam câte o cerere... Și cereri au rămas...

De fiecare dată, răspundea încurcat, își asuma responsabilitatea, își cerea scuze... Așa cum fac mai toți politicienii noștri fără morală și fără bunul simț al pământului și al adevărului. Iar acolo unde astea nu există, n-are cum să mai fie altceva folositor celor mulți...

Până când, într-o zi, ne-a spus să-l dăm în judecată și gata...

În judecată...

Adică să ne preumblăm pe drumurile neokafkiene ale tribunalelor neoromânești, să plătim avocați, să așteptăm, ani și ani, hotărâri și parahotărâri... Cu actul de cumpărare în mână... Cu dreptul sacru de proprietate înscris în Constituție și în oricare lege democratică de pe lumea asta...

7

E plină iarnă. Februarie. Suntem la Severin. Starea sănătății soacrei mele nu s-a ameliorat. Nici eu nu m-am obișnuit pe deplin cu noua mea condiție. Gândurile mă poartă pe drumurile mele de ieri, pe toate coclaurile, prin toate garnizoanele, prin toate poligoanele... Mă gândesc la iernile mele trecute. Pe un astfel de timp, ar trebui să fiu la vreo aplicație sau, duminica, undeva pe vreo pârtie. S-au dus însă acele vremuri...

Citesc o carte excepțională despre tragedia din Balcani. Tocmai am primit-o de la Toulouse. Se cheamă „*Le sang du petrole. Bosnie*“. Este scrisă de un general francez: Pierre Marie Galois. Este altceva decât se spune pe mai toate posturile de televiziune și în mai toate publicațiile despre ce se întâmplă acolo. Este adevărul. Așa cum l-am perceput și eu acum doi ani când am fost acolo, la Han Pijesak, în Bosnia și am discutat, sub bombe, câteva ore, cu generalul Radko Mladic. Prin unel dintre mediile franceze această carte trece drept dosarul de acuzare a Germaniei. Nu știu dacă neapărat Germania este vinovată de această tragedie. În fond, Germania și Franța constituie motorul Uniunii Europene, speranța europenilor, viitorul, exemplul cel mai bun că, prin conciliere și realism, se poate ieși din fantezmele istoriei. Admir cele două țări. Ele au fost tot timpul în miezul cel mai fierbinte al Europei.

Cu Iugoslavia, lucrurile stau altfel. Poate așa a fost să fie. Poate că nu a convenit nimănui o reunire, într-o entitate de tip iugoslav, a slavilor din sudul Dunării... Poate a fost altceva, mult mai grav. În curând, va dispărea și numele de Iugoslavia... Timpul le va rezolva pe toate...Cum vrea el. Cum face el mereu, de la Adam și Eva încoace...

Zilele trec cum trec. Nici nu știu dacă mai există timp. Tot ceasornicul meu s-a dat peste cap. Acest veșnic concediu nu-mi priește, dar nici nu mă îngrijorează prea mult. În noiembrie și în decembrie, anul trecut, am fost, vreo două săptămâni, în Ardeal. M-am documentat pentru un eseu de geostrategie. Acum lucrez la el. Va fi un eseu de vreo... 450 de pagini. Ardealul ne cheamă iarăși să-i înțelegem zbaterile, durerile, problemele. Deasupra lui se adună nori grei. Nori pentru mileniul trei. Nori grei s-au adunat și deasupra Balcanilor. Războiul care a izbucnit în Iugoslavia – un război al secesiunilor sângeroase – nu va fi, probabil, ultimul. Pentru că Iugoslavia nu este decât un pretext. Un joc la ruletă. S-a făcut să fie ca tocmai această țară, considerată de multă lume ca fiind cea mai demnă, cea mai nealiniată, cea mai puternică, să fie pur și simplu spulberată.

...Mă duc, adesea, în port, pe malul Dunării. Dincolo, pe malul sârbesc, se află orașelul Kladovo. Cunosc atât de bine aceste locuri! O parte din tinerețea mea s-a derulat aici, în acest spațiu al Severinului. Am fost martor la efortul construirii primului sistem hidroenergetic și de navigație de pe Dunăre, din această zonă, „Porțile de Fier“. La ieșirea din cataracte. Era un spațiu în care Dunărea, după strânsura Cazanelor, fierbea, gemea, cânta. Vasele nu se încumetau să străbată acest uriaș prag de piatră, nici chiar atunci când apele erau crescute. Există un canal, dincolo, la iugoslavi, canalul Sip. O locomotivă prindea vapoarele și șlepurile de urechi și le trăgea la edec prin canal, până dincolo de zona cataractelor. Până la acest canal și dincolo de ele, până la ieșirea din Cazane, vapoarele erau conduse de piloți speciali, încadrați în Agenția Fluvială a Porților de Fier (AFPF), care cunoșteau perfect zona și șenalul navigabil.

În 1964, într-o zi de toamnă, Gheorghiu Dej s-a întâlnit cu Tito în insula Golu. Pontonierii români au făcut un pod până acolo. Era prima întâlnire între șefii celor două state, după o lungă perioadă tulbură, după ce o generație viețuise, de o parte

și de alta a frontierei, cu cartușul pe țevă, fără să înțeleagă prea bine de ce și pentru ce. Nu se pune mare preț atunci pe înțelegere. Nici pe viață. Nici acum nu se pune. Acum nu se pune pe nimic. Pe nimic, în afară de o fugă nebună, nebună numai și numai după bani. Banul, înainte de toate. Pe atunci, nu era banul. Banul nu valora nimic. Pe atunci, era devotamentul față de cauză. Iar cauza aceasta închisese frontierele cu Iugoslavia și ridicase, de la Beba Veche și până la gura Timocului, cazemate. Subunități ale armatei făceau cu rândul de serviciu la cazemate. Intrau adică acolo, în locașurile acelea reci de beton, tremurau de frig sau se sufocau de căldurile verii, cu ochii prin ambrazuri spre locurile în care există, poate, singurii prieteni adevărați ai nației române. Numai Albania își mai construise așa, într-o neînțeleasă stupizenie, peste 950.000 de cazemate. Cazemate pentru soldați, cazemate pentru grupe, pentru piese de artilerie. Plus adăposturi în munți, tuneluri subterane, o nebunie! Cu tot betonul ăsta s-ar fi construit, poate, zece orașe de tipul capitalei Tirana, dar când intră nebunia (sau frica, sau ce o fi!) în oameni, nimic nu-i mai oprește. O iau așa, precum cail în care dă strechea.

Tito se întâlnește cu Dej în insula Golu, iar noi, militarii, vegheasem pe dealuri, de la Severin și până la Gura Văii, precum și prin toate coclaurile, ca totul să fie în ordine. Cu mai puțin de zece ani în urmă, la Turnu Severin, se ridicau panouri uriașe pe malul românesc al Dunării cu o caricatură care-l reprezenta pe Tito cu o bardă plină de sânge în mână și un chipiu cât toate zilele. Se scria pe acel panou, cu litere uriașe:

*„Iată-l, Tito, trădătorul,
Care și-a vândut poporul!“*

Mari meșteri mai suntem noi la de-al de-astea! Facem rime din orice și pentru orice, ne lăsăm duși de nas ca niște copii, deși știm foarte bine că suntem păcăliți, ne facem că nu vedem, așteptăm să decidă alții pentru noi, apoi..., Dumnezeu cu

mila... Nu spunea bătrânul Mircea fiorosului Baiazid: „Bucuroși le-om duce toate“...?

Barda lui Tito a dispărut, barajele de mine de pe frontieră au început să se ridice și ele, nu se mai face de mult serviciul la cazemate... Acele ciudate construcții de beton au devenit un fel de curiozități în biata câmpie care, ca și hârtia, suportă orice...

Tito și Dej s-au întâlnit și, de atunci, toate s-au schimbat. Tito a început să vină mei des pe la Severin. Era primit cu gărzi de onoare, iar lumea se aduna cât ținea orașul și îl aplauda pe legendarul și ex-fiorosul Tito... „O v ă z u ă m și p-asta!“ zicea câte un oltean, și își făcea cruce când părșea incredibila piață unde Tito era aclamat. Aclamat în locul în care-i fusese caricatura cu o bardă însângerată...

Lumea trecuse repede peste toate, fără să uite însă nimic. Amintirea nu mai folosea la nimic și, ca atare, ea trebuia lăsată acolo unde-i era locul.

Începuse imediat construcția primelor batardouri pe Dunăre, nu departe de locul în care Apolodor din Damasc durase acel falnic pod. Fuseseră aruncate primele cuburi mari de beton în Dunăre, apoi se inventaseră stabilopozii. Apăruseră peste noapte barăci, organizare de șantier și sute de basculante începuseră să străbată toate drumurile din jur și să arunce în Dunăre stabilopozii, cuburi imense se beton și piatră. Roiu muncitori, sunau sirene, toată clisura Dunării intrase într-o agitație cum nu mai cunoscuse, probabil, din vremea invaziei romane. Numai ei, romanii, îndrăzniseră să tulbure liniștea canionului, să taie piatra, să construiască drumuri pe malul înspăimântător de frumos al fluviului, să dureze un pod, să lovească aici cu forța unuia dintre cele mai mari imperii ale lumii. Și toate acestea împotriva strămoșilor noștri care nu știau să piardă, care nu se lăsau duși cu preșul, ca urmașii urmașilor lor de azi...

Mă duceam acolo ori de câte ori eram de serviciu și, mai mult, ori de câte ori puteam. Îmi făceam timp și, după amiaza

sau noaptea, urcam sus, pe un munte – muntele Moșu se chema (pentru că mai era unul care se numea muntele Baba – și, de acolo de sus, priveam uimit și fascinat acea desfășurare de forțe cum nu mai existase până atunci. Hidroenergeticienii atacaseră cu toate forțele un proiect formidabil, un vis de demult al unor ingineri români de talia lui Saligny. Însuși celebru constructor al celui mai mare pod al secolului al XIX-lea peste Dunăre din Europa visase la acest proiect...

Batardoul se închidea văzând cu ochii. Dunărea se strângea din ce în ce mai mult într-un șuvoi amețitor care nu depășea 400 de metri. Șuvoiul acela avea o viteză fantastică. Toată Dunărea izbea furibund în pereții batardourilor, apoi se năpus-tea înspumată prin acel pasaj. Era un spectacol uluitor.

Se muncea năprasnic. Era, deopotrivă, în fiecare muncitor, în fiecare șofer, în fiecare inginer, în fiecare om de pe șantier, de la încărcător la directorul general, încrâncenare, mândrie, entuziasm, poftă de câștig, întrucât se plătea bine și se dura o operă unică... Toate fronturile erau atacate dintr-o dată. Orșova veche se strămuta, dinamita mușca aspru din geana muntelui pe deasupra Vârciorovei, Elișovei, Eșelniței...

Turnul cel mare de la fabrica de pâine din Orșova se pulverizase ca într-un film de groază sub o încărcătură ceva mai mare de dinamită (pentru că se filmase). Se amenaja locul viitorului lac de acumulare, iar Insula Ada-Kaleh își trăia ultimele clipe. Cineva încercase s-o strămute în aval de Drobeta Turnu Severin, în insula Șimian, dar era mai mare daraua... O cărămidă din catacombele vestitei vămi turcești de pe Dunăre costa cam de douăzeci de ori mai mult decât una nouă... Așa că s-a renunțat la proiectul ăsta și s-au făcut acolo niște catacombe simbolice care să amintească trecătorilor că undeva, la 20 de kilometri în amonte, a existat o insulă care se numea Ada-Kaleh... Se mai fredona încă, în vremea aceea, o frumoasă melodie pe care cineva a pus, la început aceste cuvinte:

„De veacuri, Dunărea de-argint

*Se despletește povestind
Și în fermecatul zilei ceas
El îngâna cu dulce glas:
Ada-Kaleh, Ada-Kaleh,
Ce minunat a înflorit
Iubirea, floare de cais,
Ada-Kaleh, Ada-Kaleh,
Tu ești iubirea mea din vis... “
Era un cântec despre o fată și un luntraș vestit...*

...Într-o zi, era gata-gata să mă prindă de deget o afurisită de viperă cu corn care se cuibărise tocmai sus, acolo unde-mi făceam eu veacul, pe stânca Moșului... De unde era să știu eu că sunt vipere cu corn la Gura Văii!? Eu scăpasem cu o mișcare rapidă care o păcălise pe viperă, dar un muncitor, care degaja piatra de acolo, jos, la baza muntelui, unde căzuse veninoasa reptilă, nu mai reușise. Îl surprinsese. N-o văzuse, era ocupat cu munca. O atinsese probabil cu lopata, și ea se simțise amenințată. Altfel vipera nu atacă. Îl prinsese ticăloasa de degetul mare. În câteva minute palma i se făcuse cât capul. Noroc cu un ser antiviperin care se găsea în vremea aceea pe acolo pe la punct de prim-ajutor și cu medicii din oraș... El, acel muncitor norocos-nenorocos scăpase totuși cu bine. Au murit însă destui. Nu neapărat mușcați de vipere, ci mai ales ca meșteri Manole, ca tribut cerut de marele șantier, cel mai mare existent vreodată în România...

Când batardourile s-au închis, a fost mare sărbătoare pe cele două maluri. Era o primă victorie. Poate cea mai importantă. Și era un prim succes al celor două țări care reînvățaseră să fie prietene. Ce păcat că mai marii sau mai micii noștri politicieni uită atât de repede lecțiile vieții! Cele ale istoriei sunt totdeauna prea departe, mult prea departe...

Începuseră săpăturile în piatră, pe fundul cenușiu al fluviului, pentru turnarea fundației ecluzelor și centralelor electrice.

Aveam impresia că mă aflu în craterul unui fost munte vulcanic, că cenușa se făcuse piatră. Din moment în moment, așteptam să descopăr ființe fosilizate, sau trupuri prinse de lava incandescentă și transformate în statui. Nu era posibil așa ceva, lava incandescentă preface totul în scrum, dar eu, de acolo, de sus, de pe Stânca Moșului, de pe marginea batardoului sau din adâncul lui aglomerat de utilaje și de oameni, asta așteptam. Doream să văd ce a fost sub adâncul fluviului, dincolo de prezent și de trecut, adică în timpul fără timp, la începuturile lumii. Examinam câteodată pietre curioase, cenușii, impregnate cu firicele aurii sau roșii ca rubinul, gresii impregnate de argint strălucitor sau de capilare albe ca marmura. Nu înțelegeam mare lucru din aceste asociații care mi se păreau bizare, dar mă fascinau. Le interpretam cum doream eu, cum mă conducea o logică particulară, asociată ea însăși momentelor și stărilor prin care treceam ca martor ocular la cea mai mare realizare a românilor și sârbilor. Aș fi vrut, în acele momente, să fiu geolog, să am cunoștințele și experiențele necesare pentru a putea descifra tainele acestui adânc. Nu eram însă decât ofițer, simplu ofițer de grăniceri, iar misiunea mea aici suna cu totul altfel. Mi-o îndeplineam, bineînțeles, pentru că nu este prea greu să supraveghezi, dar setea de cunoaștere era mult mai mare, mult mai profundă și, la urma-urmei, mult mai importantă. Pe lucrători nu-i interesa însă decât ritmul infernal al lucrării, banii pe care-i câștigau, muncind din greu, și opera pe care o durau.

Uneori, discutam cu ei îndelung. Îmi povesteau cu un soi de entuziasm copilăresc despre ce voi vedea peste o săptămână sau peste un an, ce au făcut ei pe Argeș, la Vidraru, sau prin alte părți, cum va arăta acest loc, în final, cum va arăta centrala electrică de la malul românesc, cum va funcționa ecluza. Știam și eu toate astea, doar studiasem proiectul, una e însă ce știi tu și cu totul altceva ce afli de la alții. După ce se închiseseră batardourile, începuseră deci construcțiile propriu-zise. Întâi

ecluzele, apoi centralele, mai exact, toate deodată, dar cu faze de finalizare defalcate. Ecluzele se cereau terminate primele. Câte una, lângă fiecare mal. Întâi ecluzele, apoi centralele electrice. Sute de escavatoare, foreze, artificieri, șoferi, picameriști. Zeci și zeci de explozii trezeau ecouri și bulversau încremenirea de odinioară, de după Apolodor, sute de basculante vuiiau peste vuietul fluviului strâns în chingile batardourilor. Se muncea zi și noapte, în flux continuu. Se construise, în special pentru această lucrare, o uriașă fabrică de betoane, chiar la Gura Văii. Un funicular aducea continuu piatră și nisip din Insula Golu. Un adevărat pod pe cablu aerian peste o jumătate de Dunăre. Funicularul se sprijinea pe două turnuri de beton, unul în Insula Golu, celălalt pe malul românesc. Pe sub linia funicularului, pentru a proteja navigația, fusese montată o plasă de protecție țesută din fier beton. De multe ori, mă opream sub ea și priveam spre cerul pătrățit de ochiurile de fier ale plasei de protecție. Pe vremea aceea, eram comandant de pluton și făceam naveta de la Turnu Severin la Orșova. Vechea cazarmă a Regimentului 95 Infanterie din Turnu Severin, în care funcționase Brigada 2 Grăniceri, fusese demolată. În locul ei se ridicase deja un combinat de industrializarea lemnului. Mă revoltasem atunci (desigur, în mine însumi și în cercul nostru de tineri ofițeri) pentru ofensiva nedreaptă și extrem de ticăloasă care se declanșase împotriva pădurilor României, adică împotriva vieții. Eu iubeam pădurile, chiar dacă, în copilărie, pentru a supraviețui iernilor aspre, mai furasem din când în când lemne de foc din cele verzi din codrii Boroghilei. Ucisesem pentru a trăi, pentru a supraviețui frigului iernii, nu pentru a vinde altora pe nimic lemnul pădurilor, adică rezervoarele de oxigen ale țării. Știam că un copac produce oxigen pentru 40 de oameni și, de aceea, mă impresionam totdeauna în fața unui stejar secular, gândindu-mă câți oameni îi datorează acestuia viața și sănătatea. Fabricanții de mobilă de toate tipurile, de placaje și de tot felul de obiecte din lemn (unele de

duzină, altele, e drept, de o mare finețe și de o frumusețe cu totul aparte, în tradiția lemnarilor și artizanilor din toate timpurile) nu aflaseră probabil că o dată cu ultimul copac va dispărea și ultimul om... Nici eu nu puteam anticipa, în acel timp că, mult mai târziu, în ultimul deceniu al acestui mileniu, ofensiva aceasta va fi totuși oprită. Nu de înțelepciunea românească, desigur, care n-a fost pusă niciodată în slujba țării, ci de prostia românească, prin care totdeauna s-a lovit în interesul țării. Falimentarea precipitată sau vinderea la talcioc, ca vechituri inutile, a acestor foarte mari combinate a fost primul pas. Nu și ultimul. Pentru că jaful neîndurător împotriva pădurilor românești se va continua cu o înverșunare și mai mare. Cu o ură cât roata carului, cât soarele asfințitului de lume, cât globul pământesc al prostiei umane. Fabricile de mobilă luxoasă de prin alte țări vor avea nevoie atât de distrugerea completă a fostei concurențe românești în domeniu, cât și de lemnul pădurilor noastre. Iar când poți împușca doi iepuri dintr-un singur foc, lași de o parte morala proverbului și nu eziți să treci la acțiune și să aduni roadele. Mai ales că nu ți se cere nimic. Ți se dă totul aproape pe gratis. Și nici măcar nu ești nevoit tu, venetic, să tragi acel foc ucigător de iepuri. Îl trag iepurii înșiși. Atât mai marii iepurimii românești, lupii iepurilor, cât și prostimea iepurească, în ansamblul ei...

...Plecam din Severin la ora 04.00, traversam tot șantierul și, de la 07.00 la 15.00 (uneori și după-amiaza și, mai ales, noaptea), făceam instrucție cu soldații pe Valea Cernei și pe malul Dunării, la Jupalnic și la Gară, adică pe fundul viitorului lac de acumulare. Într-o zi, de sus, de pe deal, de lângă mănăstirea Sfânta Ana, ridicată de Pamfil Șeicaru aici, în acest loc în care el intrase cu compania în luptă în anii primului război mondial, am făcut o fotografie – ultima fotografie – a acelui loc ce avea să devină adânc de lac. Îmi dădeam seama că mă aflam într-un moment foarte important, că asistam la ultimele momente ale unui ciclu lung. O lume urma să fie

omorâtă și trecută în altceva, într-o nouă configurație, într-un alt timp. Momentul nu era nici istoric, nici banal. Ceva urma să se schimbe ireversibil Și acest ceva era tocmai plaiul, spațiul, spațiul plin, spațiul nostru nemetamorfozat de timp și de oameni, neschimbat de mii de ani. Simțeam din nou un fel de revoltă, întrucât consideram că natura este făcută pentru a i se respecta legile, nu pentru a o supune voinței omenești. Natura nu poate fi supusă, ci, cel mult, rănită. Iar rănille totdeauna se răzbună. O rană este un echilibru deteriorat este o durere pe care totdeauna o suportă cineva. Nu există durere fără purtător de durere. Eram student la facultatea de filosofie din București, la fără frecvență și filtram totul nu prin operele citite, ci printr-un fel de sinteză a lumii pe care o înțelegeam ca pe o rațiune suficientă, mai exact, niciodată suficientă pentru a justifica schimbarea intempestivă. Sunt împotriva entuziasmelor gratuite, dar nu pot să nu mă las impresionat de realitatea și amploarea entuziasmului care cuprinde câteodată atâta lume. La urma urmei, lumea se caracterizează tocmai prin non-conformism, prin capacitatea de a construi, de a dura după un proiect, de a idealiza și de a se entuziasma în fața idealului. Că toate acestea sunt iluzii sau meandre ale civilizației de eprubetă, și asta-i adevărat. Dar tocmai detașarea de concret și revenirea la concret printr-o uriașă metamorfoză a realității lumii gândului este ceea ce-l caracterizează pe om. Poate că detașarea de concret și reconstruirea lui pe temeiurile rațiunii îl va duce pe om la pierzanie. Dar n-avem ce face, și pierzania trebuie să fie înscrisă în imperfectele legi omenești.

Eram în ultimii ani de studii, învățam mai tot timpul, fascinat și cumva înspăimântat de lumea pe care o descopeream între copertele cărților pe care le găseam din abundență la biblioteca orașului și le căram mereu cu mine peste tot. Diminețile și, adesea, înserările ne prindeau acolo, în mica depresiune a Orșovei. Erau impresionante. Aerul tare cobora de pe înălțimi în fuioare subțiri și se colora în portocaliu, dealurile

și munții deveneau parcă transparente, totul era istorie și mister, o lume care există și una care trebuie să fi existat sau care mai exista încă dincolo de ceea ce se vedea. Istoria războiului nostru de întregire era prezentă la fiecare pas, în fiecare loc. Pe Bahna, pe Valea Cernei, pe Dealul Alion... Le descriam soldaților cu convingere scene din luptele care s-au desfășurat pe aceste locuri – unele pe care le știam, le citisem pe undeva, altele pe care le imaginam pentru ei –, și ei mă priveau adesea cu nedumerire. Nu înțelegeau de unde știu eu aceste lucruri. Într-o zi, unul dintre ei m-a întrebat câți ani am. I-am răspuns.

„- Sunteți doar cu câțiva ani mai mare ca noi. N-ați fost deci pe front în acel război.“

„- N-am fost, bineînțeles. Bunicul a fost.“

Am simțit că plutonul meu era dezamăgit. Chiar am auzit un fel de murmur de regret, care nu era circumstanțial. Soldații aceia – în fine, unii dintre ei – chiar crezuseră că eu am fost în primul război mondial, că luptasem ca simplu soldat în compania căpitanului Șeicaru, acolo, sus, la mănăstire...

„- Atunci de unde știți toate aceste lucruri, cu toate detaliile, cu toate amănuntele?“

„- Din cărți, dragule, din cărți. Din cărți și din arhive. Toate sunt scrise acolo, nimic n-a scăpat neconsemnat.“

În una din zile, pe la sfârșitul iernii, am avut o aplicație. Regruparea pichetului de grăniceri în adâncime și trecerea în apărare într-un punct de sprijin, împreună cu compania, în cadrul unității de acoperire care închidea Valea Cernei. Așa era pe atunci, acum nu se mai fac lucruri de-astea. Posturile și patrulele grănicerești (cum se numeau atunci, acum denumirea s-a schimbat, cum se schimbă toate sub vânturile care tot bat) se adunaseră la pichetul Vârciorova (acolo se afla atât pichetul de grăniceri cât și pichetul nostru școală). Mai exact, la vreun kilometru înapoia lui, pe Valea Bahnei. O luasem pe Valea Bahnei, în pas viu, traversaserăm porțiunea de teren muntos-deluros, extrem de frământată dintre Bahna și Cerna și

ieșiserăm undeva în adâncime, într-un fel de amfiteatru, chiar pe valea vestitului râu. Toată compania noastră (în rolul unei companii de grăniceri de frontieră, adică aflată în dispozitivul de pază) se adunase acolo și trecuse în apărare realizând o pungă de foc.

„- Cine ar putea să treacă pe aici?“ întrebam un soldat, după ce dispozitivul era realizat.

„- Nimeni!“

Apoi le spuseseam pe tonul cel mai firesc din lume:

„- Copii, aici începe Poarta de Fier a Transilvaniei. Pe aici a trecut totuși cineva, împăratul Traian, în 105-106, cu legiunile lui nemaipomenite spre Sarmisegetuza. Vă închipuiți însă cu ce preț. Pentru că dacii s-au apărat, iar conducătorul lor nu le-a ordonat să părăsească pozițiile așa cum au făcut-o conducătorii României în 1940 cu armata română, care a fost nevoită să cedeze fără luptă Moldova dintre Prut și Nistru și o parte din Ardeal... De aceea, săpați cu multă grijă, inimile celor care au murit aici sunt încă vii, în pământ. La noapte, dacă veți fi atenți, le veți auzi bătând...“

A doua zi, în zori, un soldat a venit la mine. Eram pe malul Cernei și priveam cu oarecare regret torentul limpede. Peste puțin timp, când se va termina barajul, apele Dunării vor ajunge până aici și vor ucide această limpezime...

„- Ce e, omule, n-ai somn?“ îl întrebam.

„- Le-am auzit!“

„- Ce ai auzit?“

„- Inimile. Am pus urechea pe pământ și am ascultat. După miezul nopții. Tot plutonul le-a auzit!“

...Erau oameni simpli soldații mei. Credeau în cuvinte. Credeau în ce le spuneam eu. Poate chiar le-or fi și auzit, cine știe! Cum și eu, când scriu aceste rânduri, aud respirațiile fierbinți și inimile tinere ale soldaților mei, așa cum băteau ele atunci, când urcam cu toții alergând Dealul Alion...

...Apoi, am fost promovat la operații la Brigada 2 Grăniceri, dar îmi făceam veacul tot pe acolo, pe la batardou, și pe drumurile Orșovei, ale Clisurii, ale unui timp cum nu va mai fi altul, pentru că era un timp al construcției, dar și al tinereții mele, al curiozității, al cunoașterii. Au început, simultan, ridicarea ecluzelor, centralelor electrice, fiecare cuprinzând câte șase grupuri de generatoare cu turbine caplan, și săparea în piatră a drumurilor pe malurile viitorului lac de acumulare. Numai între Gura Văii și Orșova s-au ridicat vreo patruzeci de viaducte. Când construcția centralelor electrice se apropia de sfârșit, a început închiderea Dunării și realizarea batardoului central. Cea mai importantă și cea mai dificilă operațiune a întregii construcții. O premieră. Niciodată Dunărea, de la Apolodor încoace, nu mai suferise o asemenea intervenție pe trupul ei. De data aceasta, era o intervenție chirurgicală de o mare finețe. Dar și de o mare forță. Și încă în zona ei cea mai periculoasă, cea mai temută, la ieșirea din cataracte, la Porțile de Fier.

Operațiunea închiderii Dunării fusese abordată cu toată seriozitatea și cu toată îngrijorarea. Nu te joci cu așa ceva. Pe malul românesc, fusese durat un pod suspendat peste ecluză și prin fața centralei electrice. Era un „S“ uriaș. Șiruri de basculante se avântau deopotrivă pe acest drum și pe sub el încărcate cu stabilopozi și cuburi mari de beton. Se desena un arc de cerc în amonte de linia viitorului baraj, astfel încât apa să ricoșeze și să-și schimbe direcțiile de ofensivă spre cele două ecluze care deveneau ele însele fluvii din marele fluviu pe toată perioada cât dura construcția barajului. Când primii stabilopozi au ieșit din apă, acolo, în centrul Dunării, a fost iarăși sărbătoare. Dunărea fusese din nou învinsă și obligată s-o ia prin ecluze, sub controlul strict al hidroenergeticienilor. În acea etapă, doar câteva din cele mai puternice vase de pe Dunăre îndrăzneau să treacă totuși prin șuvoiul din ecluza românească. Și erau singurele. Pentru că, pe atunci, România încă mai avea

o flotilă comercială dunăreană remarcabilă. Erau remorhere puternice care duceau la ureche barje încărcate cu piatră și stabilopozii pentru a pune cât mai repede sub control batardoul central. Unul din aceste remorhere, cel mai puternic de pe Dunăre, care-l avea la bord pe cel mai experimentat căpitan, căpitanul Damian, a fost dezechilibrat de un torent, lovit puternic în coastă de curentul amețitor, izbit de un pilon de beton și scufundat în câteva secunde. Căpitanul și-a pierdut viața încercând cu disperare să salveze nava. L-au scos după câteva zile și l-au înmormântat cu toate onorurile. Sirenele din Turnu Severin și din orașul sârbesc Kladovo au sunat într-una, zeci de minute în șir, cât a durat ultimul drum al unuia dintre cei mai buni piloți ai AFPF. Dar moartea căpitanului n-a descurajat pe nimeni. Oamenii s-au îndârjit și mai tare și au continuat lucrul. Nici nu se putea altfel. Era pus în mișcare un mecanism uriaș care nu putea fi oprit de nimeni și de nimic. Un balaur uriaș scotea flăcări pe toate nările, Dunărea clocotea, basculantele uruiau, picamerele sfredeleau piatra, exploziile umpleau de ecou zarea...

Barajul se ridica văzând cu ochii, aparent independent de cele două centrale care-l flancau, dând deja contur marelui sistem hidroenergetic și de navigație. Acest colos de beton special era străbătut de galerii de control în care specialiștii amplasau aparatură de mare precizie. Astfel, cât va dura această lucrare impresionantă, cea mai mare de pe Dunăre și din Europa, în fiecare moment, pe display-urile personalului de serviciu, vor apărea date despre starea barajului, va fi semnalată orice fisură, orice cedare a betonului, cât de mică, insesizabilă de ochiul omului.

...Trecuseră șase ani de la întâlnirea dintre cei doi președinți, cel al României și cel al Iugoslaviei. Hidrocentrala prinsese deja contur, trecuse cu mult de faza oricărei incertitudini, nimeni nu se mai îndoia de reușită. Totuși, la vreo trei zile după 14 mai 1970, în timpul inundațiilor care s-au abătut asupra

României, apele Dunării au crescut mult și batardoul central a cedat. Fluviul s-a năpustit cu o forță uriașă, având o cădere de peste 60 de metri (pentru fundația barajului se săpase adânc în stânca de pe fundul fluviului). În câteva minute, utilajele aflate în interiorul batardoului au fost pur și simplu contorsionate, izbite de baraj, sfărâmate, distruse. Oamenii din batardou au scăpat, grație unui caporal grănicer aflat pe baraj. Când a sesizat că batardoul cedează, a țipat cât l-a ținut gura, acoperind vuietul utilajelor:

„- Se rupeee! Fugiți!”

Oamenii s-au refugiat sus, pe baraj. În acele zile, lucrau cu teamă, uitându-se mereu sus, la batardou. Cu toate acestea, nu sesizaseră momentul când a început ruptura. Dacă nu era caporalul, apele i-ar fi surprins. Important este că au scăpat cu viață. Numai doi dintre ei n-au avut această șansă. Se aflau în galeriile din interiorul barajului și n-au auzit avertismentul caporalului...

A început din nou lupta cu apele. Șiruri lungi de basculante au reînceput căratul. Stabilopozii, cuburi uriașe de beton, pietre mari, saci din plasă de sârmă umpluți cu balast. Au fost 24 de ore de efort imens. Se lucra în flux continuu. Pe fiecare direcție de transport și la fiecare linie de deversare, câțiva ingineri reglau fluxul. Nu existau aglomerări, nimeni nu se precipita. Era o ordine desăvârșită. Apa, după ce inundase batardoul se stabilizase. În acel moment, a fost atacată. Ruptura se produsese în apropierea centralei electrice de pe malul românesc. După 24 de ore de atac, a apărut din apă primul colț de stabilopod. Oamenii au răsuflat ușurați. Unii dintre ei crezuseră că tot ce aruncă în apă este pur și simplu înghițit. Era ca și cum în mijlocul Dunării s-ar fi redislocat enigmele din Triunghiul Bermudelor. Și eu crezusem la fel. Mă aflam acolo, chiar în apropierea spărturii. Am urmărit tot spectacolul. Din acel moment, într-o singură oră, deja spărtura era închisă. În următoarele zile, apa din batardou a fost evacuată. Au fost aduse noi utilaje și lucrul a fost reluat.

M-am urcat în autobuzul 3 barat și am revenit în oraș. Am raportat de îndeplinirea misiunii și m-am dus apoi în Parcul Rozelor. Era o zi splendidă de primăvară spre vară. Înfloriseră trandafirii și parfumul lor inundase toate aleile vestitului parc. Multe clipe din viața mea se derulaseră aici, în singurătate și meditație. Nu numai pentru că Parcul Rozelor se află pe una dintre cele mai frumoase terase ale Dunării, ci și pentru un motiv mult mai simplu: aici, pe aceste alei, fiecare poate fi exact ce dorește să fie. Este un parc al visului.

„- Cum se ajunge pe insula aceea unde se construiește un baraj?”

M-am oprit, am întors capul spre locul din care venea acea voce perfectă. Vocea aparținea unei femei ceva mai înaltă ca mine, foarte simplă și, în același timp, foarte distinsă.

„- Foarte simplu, domnișoară.”

„- Doamnă.”

„- Foarte simplu, doamnă. Iertați-mă.”

„- N-am de ce. În fond, fiecare doamnă vine dintr-o domnișoară.”

„- Desigur. Dar nu toate domnișoarele sunt doamne. Iar întoarcerea la izvoare este esența vieții, nu?”

„- Perfect.”

„- Deși nimic nu este perfect pe lumea asta.”

„- Dacă nu vrem noi să fie. Dar cum se ajunge la acea insulă? Că tot nu mi-ați spus. Este cumva aceea care se vede acolo?”

Îmi arătase Insula Șimian care se vedea foarte bine de acolo, din Parcul Rozelor.

„- Nu, doamnă. Acea este Insula Șimian. Travers, pe malul românesc, relevment zero, se află satul cu același nume: Șimian. Nu știu de ce-i spune așa. Frontiera trece pe dincolo de ea. Insula ne aparține nouă. Este a românilor. Acolo vor fi transportate în parte catacombele din Ada-Kaleh. Dar, după

ultimele date, se pare că se dorește ca Insula Șimian să nu fie Ada-Kaleh, ci un fel de Veneție.“

„- Cum? Și ce se va întâmpla cu Insula Ada-Kaleh?“

„- Va fi la vreo patruzeci de metri sub apă.“

„- De ce?“

„- Pentru că se află în incinta viitorului lac de acumulare. Este în dreptul Vârciorovei, deci la câțiva kilometri de Gura Vădii, iar la Gura Văii se face barajul.“

„- Și insula aceasta, Șimian. Ce e cu ea? Cum va deveni ea Veneție?“

„- Vor fi tăiate în ea niște canale, se vor construi hoteluri, locuri de agrement, terase suspendate și tot felul de lucruri de astea. Există bineînțeles un proiect în acest sens. L-am văzut. Este foarte frumos.“

„- Interesant.“

„- Toată zona este foarte interesantă.“

„- Și insula aceea pe care se construiește acum barajul unde se află?“

„- Există într-adevăr o insulă în apropierea locului unde se construiește barajul. Se numește Golu. Dar barajul nu se face pe insulă. N-ar avea nici o rațiune“.

„- Dar unde se face?“

„- În mijlocul fluviului. Într-un loc special al Dunării care se numește Porțile de Fier. Mai exact, la ieșirea din Porțile de Fier. Este o soluție ingenioasă. Și din punctul de vedere al proiectantului, și din cel al constructorului. Barajul nu se ancorează de maluri. El se află în mijlocul fluviului și se sprijină pe cele două centrale electrice. De fapt, nu se sprijină pe ele, ci pe uriașa fundație de beton care a fost înfipt peste 30 de metri pe fundul fluviului.“

„- Și cum se ajunge acolo?“

„- Simplu. Cu autobuzul 3 barat , sau pe jos.“

„- Și de unde se ia acest autobuz.“

„- Nu sunteți de pe-aici.“

„- Nu sunt. Fac parte dintr-un teatru din București. Ne aflăm în turneu. În seara acesta, avem spectacol la teatrul dumneavoastră. Aici, în oraș.“

Era altceva. Mi se părea unoscută doamna din fața mea. Simplitate și distincție... Calități rare la o femeie. Mai ales la o femeie a cărei profesie este să treacă din rol în rol. Oare, mă gândeam eu, cu mine, acum, ce rol o interpreta?

„- Da?“

„- Da! De unde spuneai că se ia acest autobuz?“

„- Vă conduc până acolo. Este foarte aproape.“

„- Sunteți amabil.“

Mergeam alături. Avea pasul mare și rar. Era suplă, înaltă, cu picioare puternice, îmbrăcată simplu. Pantofi cu toc jos, rochie alburie, până la genunchi, nici un lănișor, nici un cercel, nici un inel, doar verigheta...

„- Lucrați aici. Sunteți ofițer.“

„- Da. Păzesc granițele scumpei noastre patrii, să nu le fure cineva.“

Bravam. Doream să-i intru în voie. Era o vreme când cuvintele acestea mari le pronunțam la modul peiorativ. Nu pentru conținutul lor, ci pentru că le auzeam toată ziua, ni se împuiase capul cu ele.

„- Cine ar putea s-o facă? Mă întrebese ea pe același ton, intrând discret în joc.“

„- Nu știu, nu e treaba mea. Treaba mea e doar să le păzesc.“

„- Aveți probleme?“

Nu i-am răspuns imediat. Nu pentru că n-aș fi avut ce, dar mi se părea nu știu cum să discut cu o actriță, probabil renumită, niște banale probleme grănicerești care ar fi trebuit să fie lipsite practic de orice interes pentru ea. Ea a interpretat tăcerea mea probabil drept expresie a secretomaniei instituțiilor statului român din acea vreme și, cum nu avea nici un rost să se pună rău cu statul, a încercat să se scuze:

„- Nu vreau să vă trag de limbă, Doamne ferește! Nu mă interesează lucrurile astea. Nu vreau să plec din țară, nici să mă fac grănicereasă. Nici limba română n-o știu prea bine, n-am chef să învăț alta la modul intempestiv și nici nu cred că în altă parte viața ar putea fi cu mai multe moțuri ca la noi sau ca la alții ca noi...”

„- Unii pleacă totuși dincolo. Sunt câteva mii sau câteva zeci de mii pe an. Înseamnă că se simt bine acolo.”

„- E treaba lor.”

„- Așa e. E treaba lor. A noastră este doar să le permitem să treacă dincolo dacă au documente legale. Dacă n-au și îi prindem, este iarăși treaba lor. Și, într-un fel și a noastră. Când îi prindem, îi ducem la Justiție și Justiția le dă drumul ca să o ia de la început. Ca în mitul lui Sisif. Dar, cum să vă spun, deși aceasta-i una din misiunile noastre, ale grănicerilor, nu asta-i important.”

„- Cum așa!? Atunci ce e important?”

„- Nouă ne place să credem că nu suntem simpli pândari, ci un fel de santinele, un fel de reprezentanți, un fel de oameni aflați în post ca totul să fie bine...”

„- Și nu este așa?”

„- Este, dar nu prea se potrivește! Iertați-mă! Vreau să spun că unii ne cred doar pândari. Pândari și atât. Și așa ne percepem uneori și noi, pentru că așa sunt vremurile. Pândărirea pare să fie prioritară pentru toată lumea.”

„- Fiecare își are rostul lui. Toate țările își au oameni care-i păzesc frontierele! Nu? Nu este așa?”

„- Așa este. Nimic nu poate fi unic pe lumea asta. Totul s-a mai făcut cândva sau se mai face pe undeva. Numai noi credem câteodată că suntem unici.”

„- Și nu suntem ?”

„- Nu.”

„- Dar cum suntem?”

„- Doar separați.”

„- Interesant. Separați de cine?“

„- De ceilalți.“

Între timp am ajuns în stație.

„- De aici se ia autobuzul.“

„- Și unde trebuie să cobor?“

„- Dacă nu aveți nimic împotriva, pot veni cu dumneavoastră. Cunosc bine locurile. Aici îmi fac veacul.“

„- Nu vă deranjează?“

„- Dimpotrivă, aș fi onorat dacă ați accepta să vă însoțesc.“

„- Eu sunt onorată, domnule ofițer.“

Timpe de trei ore am devenit cel mai bun ghid pe care l-ar fi putut găsi cineva prin aceste locuri. Nu numai pentru că le cunoșteam atât de bine, ci și pentru că fiecare dintre ele avea deja o poveste extrem de frumoasă și un loc foarte sensibil în inima mea. Iar când toate acestea trebuie să le arăți și să le povestești unei femei, lucrurile devin foarte plăcute.

Ea a uitat pur și simplu de ce se venise la Turnu Severin, iar eu eram superîncântat de postura în care mă aflam. N-am întrebat-o cum o cheamă și nici ea nu mi-a spus. Mi se părea că nu este foarte important. Oricum, chiar dacă ar fi fost foarte important pentru mine, tot n-aș fi întrebat-o. Dacă era o actriță mare, ar fi trebuit s-o cunosc. Într-un târziu, am întrebat-o totuși la ce oră are spectacol. A tresărit, s-a schimbat la față și m-a întrebat, la rândul ei, cât e ceasul. Mai erau doar 30 de minute până ce trebuia să intre în scenă.

„- Vai!“

„- Vom ajunge la timp, doamnă. Într-un sfert de oră vom fi acolo. Este suficient? Dacă nu este, vom scurta timpul. Vom ajunge în zece minute.“

„- Ar fi de-ajuns și 25 de minute. Chiar 29. Dar cum vom face asta? Cum vom ajunge așa repede? Când am venit, a durat mai mult!“

„- Simplu. Acum ne grăbim.“

Eram deja în stație, iar autobuzul tocmai întorcea. Am urcat. I-am spus în mod discret șoferului că ne grăbim și el a avut toată grija să ajungem în zece minute la stația de la Parcul Rozelor. Ea nu s-a mai agitat. De fapt, nu se agitase deloc. După acel „Vai!“ aproape disperat, își recăpătase culoarea în obraji și echilibrul cuvintelor. Era doar actriță. Privea tăcută Dunărea care strălucea feeric în lumina roșiatică din sfârșitul zilei. Înseamnă că avea cumva încredere în mine. După demonstrația pe care i-o făcusem, purtând-o pe toate coclaurile marelui șantier...

„- Aici, în Clisură, serile și diminețile sunt portocalii.“

Remarca mea a făcut-o să tresară din nou.

„- Adevărat?“

Zâmbea. Trecuse de spaima întârzierii de la spectacol.

„- În parte.“

„- Adică?“

„- Adică nu sunt toate așa. Dar unele sunt. Și, după cum știți, doar cele care sunt ne rămân. Celelalte trec și noi le uităm.“

„- Mulțumesc mult, domnule, pentru această după-amaiză. N-am s-o uit.“

„- Nici eu n-am s-o uit. Dar nu pentru că în monotonia provincială a strălucit, pentru o clipă, o actriță, ci pentru că în tumultul infernal al unui șantier am auzit o voce care-mi amintește de limpezimea izvoarelor din pădurea mea de acasă.“

„- Aveți o pădure acolo, acasă?“

„- N-am, n-o mai am, nu mai este adică a mea, a mea, dar pădurea există! Este a statului. Dar mie îmi pace să spun că este puțin și *a mea*.“

„- Avem cu toții dreptul la ceva care să fie puțin și «al nostru»...“

Între timp, autobuzul a oprit în stația de lângă Parcul Rozelor. Ea nici n-a sesizat. Am coborât. I-am arătat ceasul – drumul durase exact zece minute – și am încercat să-i explic cum să ajungă la teatru. M-a întrerupt:

„- Sunteți invitatul meu la spectacol.“

„- Mulțumesc, doamnă. Am deja bilet, nu puteam scăpa un astfel de eveniment.“

Grăbim puțin pasul, deși nu sunt decât câteva sute de metri.

„- Veniți cu mine, pe la intrarea actorilor.“

„- Nu, doamnă. Acea este intrarea actorilor. Și ea trebuie respectată. Eu am să pătrund pe unde pătrunde toată lumea, pe la intrarea spectatorilor, am să-mi ocup locul în sală și am să urmăresc cu mult interes acest spectacol. Sărut mâna, doamnă, vă urez mult succes! Pentru mine va fi un spectacol cu totul special.“

Mi-am adus aminte de prima piesă de teatru pe care am văzut-o în viața mea. Eram elev la Frații Buzești și, într-o seară am mers la teatru. Sala se afla în incinta Liceului Nicolae Băcescu, rivalul nostru. Se juca „...escu“, a lui Tudor Mușatescu. Din acea seară nu am mai pierdut nici un spectacol de teatru, cât am stat în Craiova. M-am îndepărtat de ea, am trecut pe la intrarea principală și mi-am ocupat locul în sală. La 20.00 punct bătea gongul. Cortina s-a ridicat și sala s-a umplut de aplauze. Am căutat-o cu privirea în fasciculul reflectoarelor. Era acolo, la locul ei. Avusese oare timp să-și dea cu apă pe față, să-și spele picioarele ei puternice de praful pe care-l acumulase pe baraj, prin batardou, pe drumurile aspre ale șantierului? Cu siguranță că nu. Asta nu o împiedica să strălucească. Strălucea nu numai pentru că așa îi era rolul, ci și pentru că așa era ea. Avea o strălucire care venea de undeva din adânc, așa cum îi venea vocea. Cu ea se deschidea piesa. Actul întâi, scena întâi. Era și nu mai era aceeași. Dispăruse simplitatea, rămăsese numai distincția. Doar vocea aceea clară, venită parcă din înalțuri și din adâncuri și limpezită de izvoarele de munte nu putea fi nici confundată, nici egalată, nici imitată. Era a ei și numai a ei. Neegalată. Era unică. Este unică. Și n-am s-o uit niciodată, deși am auzit-o de multe ori de atunci, pe marile scene bucureștene. Pentru că am auzit-o nu numai pe scenă, ci

și în acele locuri ale tinereții mele unde mi s-a durat destinul, unde Dunărea este argint viu și suflet cald. Amintirea a ceea ce a fost și imaginea a ceea ce este.

...Iarna se strecoară indiferentă printre aceste amintiri. Închid calculatorul, îmi frec ochii și îmi propun să mai ies o oră sau două din casă. Am muncit mult în aceste zile, am scris câteva sute de pagini, aproape am finisat manuscrisul. Îi spun Cameliei că vreau să ies.

- Du-te, dragule, dar ai grijă să nu răcești, ne ajunge un bolnav în casă.

Grija Cameliei mă copleșește. Dar eu nu sunt un copil, un neajutorat. Eu m-am pregătit toată viața să urc Everestul. Aceste pregătiri m-au călit, boala nu se lipește de mine, frigul și căldura nu mă afectează, efortul mă face să mă simt bine. Fără efort, mă simt ca un naufragiat.

O iau pe jos pe bulevardul Vladimirescu, cobor în centrul orașului pe la Castelul de Apă, trec prin fața teatrului, prin Parcul Rozelor, mă duc în stația de autobuz, urc în același trei barat și cobor la Gura Văii. Hidrocentrala este tot acolo, dar nu în vuietul șantierului de odinioară, ci în liniștea de catedrală a apelor fluviului strânse în chingile barajului și ale puținelor zăpezi care ne-au mai rămas .

Mă întorc la lăsatul serii. Camelia îmi spune îngrijorată că trebuie să mergem urgent la București, întrucât suntem în pericol să ne pierdem apartamentul. A primit un telefon.

- De ce?

- Pentru că Sarin nu și-a achitat datoria pe care o are la Coramn, iar noi am garantat, la îndemnul tău, acest împrumut cu apartamentul. Ai uitat cumva?

- Nu, Cami, n-am uitat... Așa ceva nu se uită...

...Ajungem la București într-un suflet. La locul unde se află linia de îmbuteliere care aparține firmei lui Sarin îl găsim doar pe tatăl acestuia. Pare foarte revoltat de prezența noastră. Ne

fulgeră cu niște ochi răi, de parcă noi am fi vinovați de toate aiurelile fiului său. Discuțiile sunt foarte aprinse. Tatăl încearcă să-și apere fiul și să arunce vina pe alții, respectiv pe Ovidiu. Ni se adresează agresiv, ca și cum noi am fi responsabili pentru mârșăvia fiului său.

- Domnule, fiți mai atent la cuvintele pe care le pronunțați și nu emiteți sentințe, pentru că efectiv nu aveți dreptul și nici măcar nu știți despre ce e vorba!

- Ei amândoi sunt vinovați – continuă el la fel de agresiv, ca și cum nu m-ar fi auzit –, dar mai vinovat este Ovidiu, au cheltuit banii cu femeile, sunt iresponsabili, asta e.

Camelia își iese și ea din sărite, dar omul acesta o ține pe a lui. Ovidiu este pe undeva, prin apropiere. Îl caută pe Sarin.

În cele din urmă, apare și bossul. Patronul. Sarin. Are un aer revoltător de liniștit, afișează un fel de superioritate idioată sau, mă rog, încolțită, nu-mi dau seama. Se comportă într-un fel ciudat. Arogant, impertinent, îți vine să-i dai una peste bot și să termini cu el.

Intrăm într-un subsol mizerabil, ne așezăm pe unde putem și începem discuția. Ovidiu îi arată ce a făcut el, Sarin, cu cei 12.000 de dolari. Nu neagă nimic. Aproape toți banii au fost folosiți pentru a-și achita datoriile anterioare. Mă îngrozesc. Deci noi am girat cu propriul nostru apartament, cu acoperișul sub care viețuim, un ticălos. Iar el a acceptat așa ceva. Mai grav este că a acceptat și fiul meu, ba, mai mult, aproape m-a obligat să-l girez, că a acceptat și maiorul Coramn, cel care l-a împrumutat, ofițer care lucrează în comandamentul în care am lucrat și eu, cândva, într-o perioadă fericită a vieții mele. Toți acești indivizi – începând cu neobrăzatul de Sarin și cu Coramn și terminând cu fiul meu – au profitat de naivitatea noastră, a mea și a Cameliei, de bunul nostru obicei de a-i ajuta pe toți cei care au apelat la noi. Doamne, ce vremuri!

- Ai vreo soluție? îl întreb.

Sarin își pleacă privirile. La discuții participă tatăl lui Sarin, Sarin însuși, soția lui, Ovidiu, Camelia și subsemnatul.

Întrucât nu-mi răspunde, trebuie să spun ceva:

- Măi, băiete, tu nu ești întreg la minte? Te joci cu așa ceva? Cu ce sunt eu vinovat că tu nu ți-ai achitat datoria față de acel om? Cine vrei să ți-o plătească? Eu? Cu ce? Și de ce?

Nu-mi răspunde. Privește în pământ, tăcut, vinovat. Omul acesta s-a schimbat complet. N-a mai rămas nimic din studentul de odinioară căruia îi vorbeam cu plăcere despre Kant și Comte. Mă asculta atent și eu credeam că îi plăcea să poarte un dialog pe teme filosofice. Poate era doar o impresie. Unii oameni au darul de a simula, de a părea altceva decât sunt. Iar el avea tot interesul s-o facă.

Rușine? Rușine nu mai există în lumea aceasta. Omul din fața mea, pe care-l respectasem și îl omenisem de atâtea ori, care trăise sub acoperișul meu, care fusese prietenul fiului meu, pe care-l girasem și mai înainte, atunci când își cumpăraseră utilajul, cu propriul meu apartament, este, de fapt, un ticălos. Nu un disperat. Nu un încolțit de vremuri și de oameni răi. El însuși este un om rău, un om de nimic, un parazit, o năpârcă.

Mi se face dintr-o dată atâta silă de el, încât îmi vine să-l strivesc. Pentru prima oară în viața mea, disprețuiesc un om, mă simt foarte rău în preajma lui, îi suport cu greu imaginea, figura, josnicia și netrebnicia. Abia acum îi înțeleg comportamentul de cameleon din anii anteriori. Abia acum îmi dau seama de calitatea absolut execrabilă a acestui individ. Mulți ca el s-au năpustit ca fiarele asupra avuției naționale, au sfărțecat economia țării, au secătuit băncile, și-au umplut buzunarele, au distrus oameni, au călcat peste cadavre. Acesta nu este decât un prăpădit de cameleon, un trepăduș de mâna a șaptea. A găsit niște fraieri și i-a lingușit să-i gireze cu apartamentul un împrumut. Alții au jefuit bănci și întreprinderi, au scos din țară valori, au devenit peste noapte miliardari. Și au rămas miliar-

dari, oameni respectați, când ei nu sunt, în fond, decât niște infractori, niște ticăloși, niște criminali.

- N-ai de spus nimic, omule!?

Își dă ochii peste cap, ca un boier ofensat de un țăran, se uită apoi în pământ, pare spășit, încolțit, victima unor împrejurări nenorocite, a unor împrejurări nefericite de care, în nici un caz, nu poate fi făcut vinovat el. Deci eu ar trebui să caut vinovatul în altă parte, să fiu chiar fericit că am avut șansa să-l girez pe el, infailibilul, supraomul, patronul...

Intervine, în cele din urmă, soția lui:

- Nu există decât o soluție: vindem utilajul.

Și mie mi se pare că numai aceasta poate fi rezolvarea. Suntem cu toții de acord. Urmează ca, în luna februarie, cel târziu în martie, Sarin să vândă utilajul și să-și achite datoria pe care o are la Coramn.

În aceeași zi ne întoarcem la Turnu Severin. Ne așteaptă acolo un om neputincios, paralizat: mama Cameliei.

Dar, la începutul lunii mai, utilajul nu este încă vândut, iar scadența se apropie. Ne ducem din nou la București. Direct acasă la el. Îl găsim. Discutăm din nou. Aceeași atmosferă de vinovăție-nevinovăție, de aroganță a unui patron frustrat de dreptul său legitim de a jecmăni...

- De ce n-ai vândut utilajul? De ce nu ți-ai achitat datoria?

- N-am găsit client... N-am avut bani să dau anunț la ziar...

- Și ce e de făcut?

- Știu eu... Dați și dumneavoastră anunț. Poate găsim împreună un client pentru utilaj.

- Care-i conținutul anunțului?

- „Vând linie de îmbuteliere automată orice lichide sub presiune și prin cădere.“

- Bine, o să dăm noi anunțul. Unde se dau astfel de anunțuri?

- Undeva pe Lipscani este un fel de agenție...

Ne oprim direct la acea agenție. Completăm formularul, plătim și ne ducem acasă cu o singură mare grijă: paza telefonului.

De-acum va trebui să așteptăm cu înfrigurare și neliniște să sune telefonul...

Stăm amândoi cu ochii pe miraculosul aparat. Deși nu credem în minuni, așteptăm totuși o minune. Totul capătă o altă dimensiune. Am intrat, fără voia noastră, într-un joc stupid, idiot, cu desfășurări imprevizibile și ieșiri greu de găsit. După patruzeci de ani de muncă într-o instituție care ridică la rang de lege onoarea și demnitatea, sunt nevoit să suport ticăloșia și umilința unor noi vremuri ale ticăloșiei românești. Desigur, ar fi trebuit să deschid bine ochii, să fiu atent la ce semnez, să nu accept sub nici o formă să girez cu propria-mi casă un împrumut făcut de un străin, de un om cu care nu am nici în clin nici în mână. Dar eu nu am învățat toate acestea, iar filosofia mea se baza pe încrederea în oameni, pe respectul lor, nu pe suspectarea lor, pe trecerea fiecăruia dintre ei, indiferent cine este și ce este, de cealaltă parte a baricadei... Eu fac parte din lume și nu mi propun să mă lupt cu lumea, iar omul de alături nu-mi este dușman, ci semen. Cel puțin, așa am crezut. Nici acum nu mă îndoiesc prea mult de acest adevăr, dar nici nu-l mai iau ca adevăr absolut...

Noaptea dormim iepurește. Dar noaptea n-are cine să sune. Eventualii cumpărători nu pot fi atât de grăbiți sau atât de stupizi încât să sune în plină noapte.

A doua zi, spre prânz sună telefonul. O voce serioasă, plăcută, a unui om care știe ce vrea, se află la celălalt capăt al firului. Se interesează de utilaj. Îi spun, în linii mari, după un prospect pe care mi l-a dat Sarin, în ce constă și ce face acest utilaj. Îi cer numărul de telefon și permisiunea de a reveni, întrucât utilajul nu este al meu, ci al altcuiva pe care, între timp, am să-l aduc aici să-i prezinte toate detaliile și informațiile de care are nevoie.

Alerg cu mașina în partea cealaltă a orașului, unde se află locuința lui Sarin – de fapt, a soției sale –, și îl invit să vină să discute cu un potențial client.

Discuția între cei doi nu-mi este accesibilă. Răspunsurile monosilabice ale lui Sarin, detaliile și informațiile pe care le comunică celuilalt nu-mi spun mare lucru. De altfel, în virtutea unui vechi obicei, nu urmăresc convorbirea lor telefonică.

În cele din urmă, Sarin închide telefonul și îmi spune că respectivul este interesat și că va reveni cu un telefon. O speranță începe să se ivească la acel orizont întunecat. Mă și vedeam scos afară din casă, aruncat cu lucrurile în stradă, pentru că, vezi Doamne, aceasta-i noua societate, cei fraieri, cei păcăliți plătesc. Totdeauna plătesc. Pe această bază s-a dezvoltat ticăloșia acestei lumi. Adică pe jecmânirea altora. Voi afla destul de repede că România plătește unor cercuri de interes din afara frontierelor aproape un miliard de dolari pe an. Deci „ajutorul“ pe care îl dau cei din exterior României este, de fapt, un mod de a jefui România. Bravos, și n-am cuvinte! Cum ar fi spun nenea Iancu, dacă ar fi trăit și el o astfel de vreme. Adică o revenire la vremea lui, la vremea prostiei românești. Pentru că „afacerea“ lui Sarin girată de mine nu este altceva decât angajamentul meu necondiționat de a plăti oalele sparte din casa lui Sarin. Adică el și-a achitat datoriile – mă rog, o parte dintre ele – cu prețul apartamentului meu. Nu contează că eu pot fi scos în stradă! Aceasta-i „domnia“ legii! Acesta-i „dreptul“ care se instituie în această țară! Dacă ești orb, oricine te poate fura. Dacă ești credul, oricine te poate jecmâni. Dacă ești sentimental, oricine poate profita de tine.

Cel care a dat telefon se numește Mitron. Este din Onești. Are o firmă de comercializare a vinurilor și dorește să se extindă, să-și mărească adică, atât cât își poate permite în acest moment, capacitatea de îmbuteliere. Mașina aceasta i-ar fi tocmai potrivită.

A doua zi, familia Mitron este la București. Fac din nou turul Bucureștilor cu mașina pentru a-l aduce la masa negocierilor pe Sarin. Îl găsesc și, împreună, mergem la Clinceni. Mitron vede utilajul, îi place și spune că îl va cumpăra. Pe terasa unui bufet din apropiere, se discută prețul. Cei care discută sunt bineînțeles Sarin și soții Mitron. Noi asistăm. În cele din urmă se hotărăște. Mitron va cumpăra utilajul la prețul de 17.000 dolari, adică 150 milioane lei (care nu fac tocmai 17.000 de dolari, dar asta-i altceva), pe care-i va plăti în trei rate de câte 50 de milioane fiecare. Prima, în momentul când utilajul este încărcat pe mașini. A doua, când utilajul este montat la Onești. Și a treia, timp de o lună, cu penalizări începând cu cea de a doua lună. Este luni, 18 mai. O zi, credem, norocoasă pentru noi.

...Marți, 19 mai. Este ora 11.00. Sună soția domnului Mitron. Vom merge la Sarin Domanescu să continuăm discuția de ieri, să stabilim toate detaliile. Nevastă-mea se agită. Probabil că îi ajunge și ei. De trei săptămâni suntem plecați din Severin, iar maică-sa, paralizată, Dumnezeu știe ce o mai face. Toate au venit peste noi ca un blestem. Ne luăm la harță. Eu susțin ca noi să mergem cu mașina noastră, ea a discutat deja cu Mitron să mergem cu mașina lor. Rămâne ca ea. Oamenii vin cu mașina la intrarea în spitalul din strada Panduri. Ajungem acolo. Pe drum, nevastă-mea le spune că 100 de milioane nu înseamnă 12.000 de dolari și îi roagă să-i dea lui Sarin, în prima rată, 102 milioane. Ei nu răspund. Eu mă simt jenat. Ei știu deja toată povestea noastră. Mă simt ca un rănit care nu se mai poate mișca. Sau ca un alpinist, în abrupt, complet epuizat.

Sarin și soția lui, Serena, sunt acasă. Serena nici măcar nu ne bagă în seamă. Nu-mi răspunde la salut. Ne privește cu dușmănie. După obiceiul cerșetorilor sau al oamenilor de bun-simț, mă descalț la ușă, să nu-i murdăresc covorul. Intrăm în

sufragerie. Ne așezăm pe canapeaua-colțar. Sarin aduce cafea ness și suc. Serena vine la urmă și se așează într-un fotoliu.

- Vă dau 50 de milioane, joi, când vin să iau utilajul, și 50 de milioane după ce îl transportăm și îl instalăm la Onești - spune Mitron. Restul, așa cum am stabilit, în două luni. De fapt, într-o lună, cu penalizări după a doua lună.

Sarin este de acord. Și Serena este. De ce n-ar fi? Probabil, au întors pe toate părțile afacerea. Deși, pentru Sarin, nu este profitabil așa. Profitabil ar fi ca el să-și vândă utilajul și să-și încaseze banii, iar Coramn, cel care i-a împrumutat în iunie 1997 suma de 12.000 de dolari, să primească în schimb apartamentul nostru, al girantului. Pentru că, nu-i așa, noi am girat împrumutul pe care el nu este în măsură, la această oră, să-l restituie, decât dacă își vinde utilajul. Mă revoltă această atitudine a oamenilo-neoameni, pe care ai vrut să-i ajuți, această ticăloșie a unui comportament execrabil, dar trebuie să accept și această postură. Noi, soția și cu mine, tăcem. Am tăcut mereu.

Îmi vibrează inima. O simt cum îmi bate în tâmples. Probabil că presiunea interioară este atât de mare încât ceva se sparge iremediabil în sufletul meu. Din februarie, de când am aflat că afacerea lui Sarin nu-i merge și nu are posibilitatea să-și achite împrumutul, ceva se rupe mereu în mine. Eu sunt un fost militar, căliț, rezistent. Am umblat, o vreme, pe frontul din Bosnia, sub bombardamentele NATO, pe cel din Somalia și pe cel din Angola, m-am aflat de sute de ori în fața primejdiei. Totdeauna mi-am asumat cu luciditate riscul, m-am stăpânit și am acționat în liniște, cu siguranță și, de fiecare dată, cu eficiență. Acum, în această lume nenorocită, nu mai sunt eu însumi, nu mă mai recunosc. Probabil că pe acest Sarin Domanescu, care nu are nici măcar puținul bun simț să-i spună soției mele că-i pare rău pentru situația creată, ar trebui să-l zdrobesc. În două minute l-aș spulbera, l-aș distruge. Mânia îmi este imensă. Eu nu sunt însă un ucigaș. Ba, mai mult, fac efortul

că să înțeleg și prin ce trece el. Nu-i găsesc nici o justificare. Nu-i găsesc nici o scuză.

Mă rog doar lui Dumnezeu ca Mitron să nu se răzgândească. Se pare că Dumnezeu mă ascultă. Acest tânăr Mitron mi se înfățișează ca un om de onoare. Ce spune și face. Până la proba contrarie, n-am nici un motiv să cred altfel. Inima mi se mai descătușează puțin. Dar ce știu eu despre această lume!

Simt nevoia să spun și eu ceva. Vorbesc de situația în care se află această țară, de timbrele care trebuie să însoțească țigările, alcoolul etc., de tragedia agriculturii și a fabricilor românești care produc unelte agricole... Vorbe... Vorbește și el despre aceleași lucruri. Sunt chestiuni de complezență. În realitate, cu toții abia așteptăm să plecăm.

Plecăm. Ne duc și pe noi cu mașina până în Piața Muncii. Este ora 13.45. La 14.05 iese Răducu de la școală. Mergem să-i dăm mâncare și să stăm și noi o oră, două cu el. Gina este la serviciu, iar Ovidiu a plecat cu cisterna la Ploiești, după carburantul de care au nevoie grănicerii. Nu el conduce. El doar însoțește transportul, răspunde adică de el. Asta a vrut, asta are. Îl așteptăm pe Răducu în spatele școlii, acolo unde se află o curte și un teren de sport.

Copiii se joacă. Îi privesc cu dragoste, cu duioșie. Îmi aduc aminte de vremea când și Ovidiu al nostru era ca ei...

Camelia s-a dus chiar lângă poartă. Eu am rămas ceva mai încolo, lângă gardul de plasă de sârmă, stingher și parcă venit dintr-o altă lume. O lume care nu mai există.

Răducu iese voios. Prima care îl vede este Camelia. Eu nu-l văd. Eu nu mai văd nimic. El se repede la ea. Se îmbrățișează. Doamne, cât a crescut! Vine apoi la mine. Îl îmbrățișez și eu, îl sărut și inima mi se umple de căldură. O pornim spre apartamentul lui. Se află în apropiere. Ne întâlnim cu învățătoarea. O femeie cumsecade, simplă și, din câte îmi dau seama, necăjită. Ne povestește despre tatăl ei care a fost operat la o glandă salivară. Avea o pietricică. Operația nu se mai vindecă, iar

bietul om crede că are cancer și dorește să moară. O întreabă apoi de soția mea despre mama ei. Soția mea și învățătoarea se cunosc. Ea a tot venit pe la școală. Eu o văd pentru prima oară. Ne spune câte ceva, dar cu măsură, și despre năzbâtiile lui Răducu.

Ajungem acasă la Răducu. Nevastă-mea îi pune pe masă, la alegere, varză și chiftele. Răducu se răsfață puțin, dar, în cele din urmă, mănâncă tot. Eu sunt ca pe ghimpi. Aștept un telefon de la editură. Starea mea sufletească, în pofida acestei oaze de iubire și sinceritate – care este nepotul meu, prietenul meu cel mai bun – nu este foarte bună. O rog pe soție să mai rămână cu el. Eu plec acasă. Îmi dă 2.600 lei să-mi iau două bilete de autobuz. Îmi spune și de unde să iau autobuzul. Până acasă la noi sunt șase kilometri.

Cobor. Nu, nu mă duc în stație. Vreau să merg pe jos.

Merg în pas normal. Văd totul și nu văd nimic. Redescopăr orașul și îl uit imediat. Mă impresionează construcțiile imense și arogante ale băncilor de pe noul bulevard, dar îmi și produc o stare de amărăciune. Un copilaș întinde o mână uscățivă către mine și îmi cere câțiva bănuți. Îi dau cinci sute de lei.

Îmi continui drumul. Trec pe lângă mine zeci și zeci de oameni. De toate vârstele, dar mai ales tineri. Fete de o frumusețe sclipitoare. Altădată le-aș fi privit cu admirație și m-aș fi bucurat că există. Îmi plac fetele frumoase. Nu este un sentiment pervers, ci unul normal, atent, al unui om care respectă lumea și iubește frumosul. Acum le văd și nu le văd, trec pe lângă mine ca niște adieri. Am scris o carte de note de călătorie, „America, simplitate în măreție”. Au ajuns vreo câteva sute de exemplare și pe acolo. Îmi imaginez că cineva o fi tradus-o în engleză, că le-o fi plăcut americanilor ce am scris eu despre ei. Poate s-o fi și vândut și atunci... Gândul mi se pare urât, urât de tot, nu vreau bani pe o muncă pe care eu am făcut-o cu plăcere, pe o trăire frumoasă pe care am exprimat-o așa cum m-am priceput prin cuvinte. Dar am atâta nevoie de bani!...

Totuși, Coramn trebuie să-și primească, până pe 20 iunie, cei 12.000 de dolari, altfel există pericolul să-mi pierd locuința, să fim scoși în stradă. Îmi imaginez că, poate, unul din sutele de oameni cărora le-am făcut bine în viața mea ar putea să mă ajute în vreun fel. În ce fel? Să-mi dea de pomană niște bani? Să îmi cumpere vreun manuscris? Dumnezeuule! Cum să accept eu pomană!

Orașul nu arată așa cum ar trebui să arate un oraș într-o superbă zi de primăvară. Este încă trist și plin de moloz. Mie mi se pare totuși că începe să se prezinte ceva mai bine. Mă opresc o clipă în dreptul ziariștilor care așteaptă, cu reportofoanele și camerele de luat vederi pregătite, în fața Parchetului militar, pentru a afla noi date despre desfășurarea procesului de uriașă contrabandă, evenimentul anului, denumit „Țigareta 2“. Aceasta este doar fața văzută a aisbergului. Plătesc niște țapi ispășitori...

Am fost și eu o vreme ziarist. Am stat și eu așa, pe la colțuri, pe la ușile șefilor, în așteptarea vreunei știri sau în vederea acordării unui interviu. Am fost și eu comandant și m-au așteptat ziariștii... Acum, că sunt la pensie, totul mi se pare istorie.

Urc în pas rapid delușorul care duce, pe lângă Palatul Parlamentului, în strada 13 Septembrie. Urc repede, parcă fugind de lume. Vreau să nu mă ajungă nimeni, să fiu singur. Ajung imediat acasă. A trecut, din momentul când mi-am luat la revedere de la Răducu, o oră.

Miercuri, 20 mai. Azi noapte nu am dormit nici un minut. Ieri, după ce s-a ajuns la acea înțelegere cu Mitron, cumpărătorul, am simțit un fel de descătușare. Și din nou s-a revărsat din mine omul bun. Aș fi vrut să ajut, să mă duc imediat acolo unde se află utilajul, să-l lustruiesc, să sparg betonul, să fac în așa fel încât joi dimineața, când va veni omul din Onești, totul să fie pregătit sau aproape pregătit. Oricum, mă gândeam ca

astăzi, miercuri, să-l duc cu mașina pe Sarin să caute oameni, să organizeze bine acțiunea de joi. Soția a fost însă cuprinsă de o criză de ființă păcălită și umilită, a țipat la mine, m-a făcut vinovat de toată nenorocirea asta, mi-a spus că n-avem bani și n-avem benzină, că n-am ce să caut acolo, să-l las pe Sarin să se descurce, să-l las și pe cel din Onești, cumpărătorul, să-și rezolve problemele, să mă ia dracu', o sută de milioane nu înseamnă 12.000 de dolari, cât îi datorează Sarin lui Coramn, amândoi niște ticăloși, iar restul nu are de unde să-i ia și așa mai departe.

M-a cuprins iarăși starea aceea, pe care o trăiesc de câțiva ani, de chinuire psihică, de umilire, de înjosire, de nimicnicie. Am început să visez la cai verzi pe pereți, nu reușeam să văd ecranul televizorului, nici să-mi controlez gândurile. M-am dus la calculator, am încercat să scriu ceva, să repaginez cartea pe care am predat-o cu câteva zile în urmă la editura „Național“. Nimic. Am adormit abia la ora 06.00. Un somn scurt, de vreo două-trei ore, agitat, cu vise despre o carte, despre cartea mea, despre cărțile mele, despre viața mea, despre cei din jur, despre utilajul pe care trebuie să-l demontăm, să-l încărcăm în mașini și să-l transportăm la Onești...

Este ora 10.00. Încerc să iau legătura cu Sarin. Nu-mi răspunde la telefon. Probabil o fi plecat să caute oameni. O fi acolo, la Clinceni, unde se află utilajul. În cele din urmă, îl găsesc pe Ovidiu. S-a întors de la Ploiești azi noapte. Îi spun despre ce-i vorba. Știe ceva de la nevastă-sa. Nu realizez ce știe el, după manifestarea ei de ieri, în prezența soției mele, dar îmi dau încă o dată seama că mă aflu într-o dilemă ciudată. Ori lumea în care trăiesc eu este extrem de ticăloasă, de egoistă, de parșivă și de rea, ori eu sunt un dobitoc. Lumea este așa cum este. Eu sunt un dobitoc din toate punctele de vedere. Sau un neadaptat. Sau un depășit. Concluzia mă umilește și mai tare.

Îi spun lui Ovidiu că am să vorbesc cu șeful lui să-l învoiască joi. Pentru că așa i-am zis eu lui nevastă-mea și, acum

două minute, tot așa mi-a zis și nevastă-mea mie. Îmi răspunde în doi peri și mă avertizează să nu fac nici o mișcare până după masă, când mă va suna el și vom stabili detaliile la telefon.

...Demontarea și îmbarcarea utilajului într-un camion cu remorcă reprezintă un calvar. Două zile bat cu ciocanul, demontez, car. Sunt un fel de suflet al acestei acțiuni. Sarin Domanescu pare un prinț, un prinț-idiot, care nu înțelege ce se întâmplă, nu se apleacă asupra acestor lucruri mărunte, iar ceilalți sunt, într-un fel, ajutoarele mele. Fac toate acestea, pentru că viața m-a învățat să muncesc, să nu preget, să nu aștept să facă alții totul. Dar o fac și pentru că sunt disperat. Demontarea începe joi. Ar trebui să se termine vineri. Oricât mă străduiesc, nu reușim. În cele din urmă, cu eforturi supraomenești, se termină sâmbătă. Este o linie de îmbuteliere sub presiune a diferitelor lichide. Bere, vin, oțet... O linie italiană. Dozatorul are vreo patru tone. Patru tone de oțel inox! Nu prea îmi dau seama la ce folosește și cum funcționează, dar acesta este ultima mea preocupare.

Este sâmbătă, 23 mai. Mitron se află pe undeva pe la Slobozia. A promis că va fi aici la ora 09.00. Nu este. Ajunge abia pe la ora 13.00. Dar se descurcă. Sosește rapid și camionul cu remorcă de la Onești, care va încărca utilajul. Apare și o macara. În cele din urmă, utilajul este îmbarcat. Dar nu poate părăsi incinta până ce nu plătește proprietarului clădirii vreo trei milioane.

Deci, trei milioane s-au dus! Au mai rămas 47 din prima rată. Suntem, alarmați. Ne dăm seama că Sarin nu-și va putea plăti datoria față de Coramn. De altfel, nici nu-l interesează. El, după actul de girare, nu are nici o obligație față de noi. Actul de girare a fost în așa fel întocmit încât cel girat să nu aibă nici o responsabilitate. Noi – eu și soția – suntem cei responsabili de împrumutul pe care l-a făcut el. Noi l-am girat, deci noi avem obligația de a-l plăti, în situația în care nu și-l plătește el. Este o chestiune cu sus-ul în jos, o hoție oribilă, prin care ți se poate

lua pur și simplu casa și ești scos în stradă, dar asta nu interesează pe nimeni!

În sfârșit, camionul și remorca ies din această incintă și iau drumul Oneștilor. Noi ne ducem cu toții la Sarin Domanescu acasă să reglăm afacerea, adică să luăm aceri bani pe care trebuie să-i dăm imediat lui Coramn. Pentru că așa a fost ultima înțelegere din februarie, atunci când Camelia i-a telefonat lui Coramn și a aflat adevărul. Coramn nu mai era colegul blânduț și înțelegător, așa cum se comportase la acel notariat, ci cu totul altul: „Cum, doamnă, dumneavoastră nu știți ce ați semnat? Nu este vorba de 6.000 de dolari, ci de 12.000 de dolari cu dobândă sută la sută, deci de 24.000 de dolari. Aceștia, cu penalizările de rigoare, se ridică la vreo 60.000! Mi s-a dat ceva până acum, dar cu totul nesemnificativ. Dar eu sunt om și nu vă cer 60.000. Mie să mi se dea cei 12.000 de dolari, adică banii pe care i-am împrumutat, și nu mai am nici o altă pretenție. Dar măcar să mi se dea imediat banii pe care i-am împrumutat.“

Vorbele acestea ne-au îngrozit. Justiția de azi nu este interesată de adevărul adevărat, ci de adevărul actelor. Pentru că, în această nouă concepție, act înseamnă legalitate, adevăr. Poate că așa trebuie să fie. Dar, în această nouă lume care se construiește în România pe ticăloșie și minciună, pe spolierea nației și a bieților oameni, act înseamnă, de multe ori, furt oribil, înșelăciune, parșivenie de ultimă speță.

Acasă la Domanescu, Mitron numără banii. Patruzeci și șapte de milioane. Din aceștia, noi primim 43, adică 5000 de dolari, urmând ca restul până la 12.000 să-i primim la Onești.

Sarin îmi spune că a făcut asta pentru mine, că este generos! Dumnezeu! Până unde poate să ajungă impertinența și obrăznicia unei ființe umane! Individul ăsta este prietenul fiului meu, este cel căruia îi vorbeam de Kant, de Comte și de James, pe care-l duceam cu mașina unde voia el, care stătea cu noi la masă și pe care-l consideram, în vremea studenției lui târzii și neterminate, ca pe un fiu. Nu era decât un vierme, un nemernic.

Dar viermele și nemernicul nu au o etichetă pe frunte, nu-i poți deosebi dintre animalele pământului.

- Geo, sus, în mașină și hai să ajungem din urmă utilajul!

- Cami, nu se poate!

- Te rog mult! Aștia, toți, sunt niște hoți de drumul mare, niște șarlatani! Precis s-au vorbit să ne păcălească.

Soarele se apropie de chindie. Este o zi frumoasă. Ne oprim la o intersecție, numărăm banii, îi încredințăm lui Ovidiu să-i schimbe în dolari, și noi o pornim cu toată viteza pe drumul Oneștilor. Frânele îmi fac probleme. Trebuie să rulez cu cât prinde mașina – 120 de kilometri pe oră –, dar, în același timp, cu foarte multă grijă. Frâna nu-mi ține decât la a treia sau la a patra pedală, dar și atunci cu probleme.

Drumul este splendid. Culorile cerului coboară de la cerulium către albastru de Prusia, drenat de roșul-portocaliu al asfințitului, în timp ce verdele crud la vegetației încremenește în așteptarea umbrei înserării.

Se lasă seara. Ne apropiem de Adjud și n-am ajuns încă mașina cu utilajul. Unde s-o căutăm noi, noaptea, în Onești? Trecem podul de peste Trotuș pe întuneric. Ajungem la Onești când toate luminile sunt aprinse. Este sâmbătă seara. Ne oprim undeva într-o parcare, pliem scaunele și încercăm să ațipim. E o frumoasă seară de vară. Și, oricum, suntem în mașina noastră. Am dormit de sute de ori sub cerul liber, la aplicații, în tabere, în poligoane... Pentru mine nu este nimic nou. Pentru Camelia însă e prima experiență de acest gen. Dar ea nu se gândește la asta, ci la utilajul pe care nu l-am ajuns din urmă, la ce vom face mâine. Nu se tânguiește. Dar îmi dau seama că este cu nervii încordați la maximum.

Câțiva locuitori din zonă trec pe lângă mașină și se uită lung. O vacă se oprește se bea apă. Un tren trece pe dincolo de șirul de case fluierând prelung. Îmi aduc aminte de anii mei de liceu, de nopțile de iarnă petrecute în gara de la Craiova...

De dimineață, ne facem „paturile“, ridicăm scaunele în poziția de marș, bem apă rece de la izvorul continuu de peste drum și ne ducem spre centrul orașului. Deși nu ne arde de contemplare, descoperim un oraș minunat. Străzi curate, case ordonate, parcuri cochete. Tot răul este și spre bine. Piața orașului este bine aprovizionată, curată, cocheta. Cumpărăm, cu zgârcenie (banii nu ne prea ajung) o pâine, niște cârnați doi castraveciori și o roșie. Mașina am lăsat-o undeva pe o stradă cu tei. O regăsim, intrăm, luăm micul dejun – care va fi și prânzul –, căutăm apoi în zadar un telefon. Nu găsim nici unul pe care să-l putem folosi. Toate sunt cu cartele. Iar noi nu avem așa ceva și nici nu putem cumpăra vreuna, pentru că totul este închis. În cele din urmă, mergem la un hotel și-l căutăm de la un telefon de acolo pe Mitron, pe mobil. Ne răspunde imediat, amabil, ne spune unde se află utilajul, unde îl putem găsi. Orașul e mic, așa că îl găsim în zece minute. Ne bucurăm, de parcă am fi ajuns la coliseu. Este amabil, nu spune ce are de gând să facă – ne dăm seama că nu se prea grăbește –, apoi ne sfătuiește să vizităm stațiunea Slănic Moldova care se află prin apropiere, la 25 de kilometri și, dacă ținem neapărat să-i dăm ajutor, să ne reîntâlnim luni sau marți la el la firmă.

Hotărâm ca, până luni sau până marți dimineața, să mergem acasă, la București, să ne pregătim mai bine pentru orele sau zilele pe care le vom petrece aici, până ce Sarin va preda utilajul la cheie și noi vom primi banii pe care trebuie să-i dăm, în numele prințisorului Sarin, lui Coramn.

Drumul până la București este și mai frumos. În plin miez de zi, traversăm firicelul acela de apă care se numește Milcov. Mașina rulează frumos. Am câteva probleme cu frâna, dar și suficientă experiență pentru a circula în siguranță. Sunt aproape convins că, în cele din urmă, lucrurile vor ieși bine, dar plutesc totuși în acest coșmar. Lumea mi se pare cu sus-ul în jos sau cu jos-ul în sus, nu seamănă nici cu cea din Statele Unite, pe care am cunoscut-o cu bucurie și uimire, nici cu cea din viața mea

de până acum, nu seamănă cu nimic și cu nimeni. Este ieșită parcă dintr-o catastrofă genetică, este o lume de mutanți. Aproape îmi este silă să privesc oamenii. Din clipă în clipă mă aștept ca din unul sau din altul să iasă un șarpe verde, o broască râioasă, un crocodil sau un jet de fecale. Un miros pestilential vine de undeva dintr-un adânc nedefinit, ca un fel de amenințare vagă dar sigură, ca un fel de roi de musculițe invizibile, dar otrăvitoare, ca un fel de pirana ai aerului și ai simțului, ai cerului și ai pământului.

Trecem pe acasă pe la Ovidiu. El nu pare defel îngrijorat. Crede că totul se va rezolva rapid și fără probleme. Ce s-a întâmplat oare cu fiul meu? Unde este elevul de ieri pe care îl priveam ca pe o minune a lumii, de la care speram glorie și bucurie? Unde este băiatul inteligent și foarte moral, încrezător și corect? Unde este copilul meu, băiatul meu? Unde este studentul care se anunța strălucitor? N-a mai rămas nimic din el. Cel din fața mea mi se pare a fi cu totul alt om, unul venit dintr-o altă lume și infiltrat în cel pe care l-am crescut cu dragoste, mândrie și responsabilitate, cu convingerea că viața îl va duce mai departe de locul unde am ajuns eu, mai sus, acolo unde nu ajung decât elitele, adică cei foarte dotați și care au pornit drumul spre culmi foarte devreme, adică din copilărie...

...Duminică și luni, ne pregătim pentru ultimul asalt. Sperăm să iasă bine. Reușim chiar să aranjăm să dormim câteva nopți undeva, la un cămin sportiv sau în vreun alt loc, fără să plătim. Nu avem bani, suntem într-o situație foarte grea.

Mărți, la ora 08.00, suntem la Onești. Ni se aranjează să dormim câteva zile la un cămin sportiv. Transportăm bagajul, îmi instalez calculatorul, fac corectura cărții care va apărea în curând. Peste tristețea și durerea lumii în care tocmai intrăm, iată, mai am și eu o mică bucurie.

Căminul sportiv se află chiar pe malul Cașinului. Căldură, apă limpede. Este mărți, 26 mai. Iarbă verde, lume multă, flori. O pornim imediat spre acel loc în care se află firma lui Mitron.

M-am hotărât să-l ajut să pună rapid utilajul în funcțiune pentru a se încheia în câteva zile afacerea și a ieși cât mai repede posibil din această încurcătură. În curând trebuie să sosească și Sarin. Sunt chiar mulțumit. Respir puternic aerul tare de Cașin. La sala de gimnastică din apropiere, s-a antrenat, ani de zile, prima stea adevărată și unică în felul ei a gimnasticii mondiale, Nadia Comăneci...

Mitron ne primește cu bucurie. Este de acord să-l ajutăm. Doar și el vrea să pună cât mai repede utilajul în funcțiune pentru a-și recupera banii investiți. Mi se pare interesant Mitron ăsta. Un tânăr chipeș, inginer, intrat în lumea afacerilor, cu speranța că va da lovitura sau că își va construi încet, încet un imperiu al banilor, adică bogăție și respect. Într-o vreme, a făcut China (adică a adus, împreună cu soția, mărfuri din China și le-a vândut prin țară), apoi s-a apucat, între altele, și de îmbuteliat vinuri. El și soția sunt din zona Panciu și se pricep la așa ceva. Mai ales că ea este absolventă a facultății de agronomie, specialitatea oenologie, știința vinului.

Încep imediat lucrul. Curăț de rugină mașina de capsat și o vopsesc. Fac același lucru și cu bazinul de apă de la mașina automată de spălat sticle. Iau apoi la curățat dozatorul, cea mai importantă piesă a utilajului. Mi se pare că sunt foarte util și foarte eficient. Muncesc în ritm foarte alert, ca pe vremuri. Nimeni n-ar ține pasul cu mine. Când există convingerea că fac o treabă bună, necesară, am o energie inepuizabilă. Practic, nu obosesc.

La ora 16.00, se închide mustăria. Ne întoarcem la cămin, luăm ceva în gură și facem o plimbare prin oraș. Mai sunt încă multe de făcut, acolo, la firmă, dar sperăm ca, în două-trei zile, să ne întoarcem cu banii, să-i prefacem în dolari și să-i dăm lui Coramn. Scadența este pe 20 iunie și noi nu avem nici un fel de liniște până atunci.

Joi apare și Sarin. Este însoțit de așa-zisul mecanic de utilaj. Se cazează imediat la cel mai scump hotel din Onești, la

„Trotuș”, și se comportă ca doi savanți de renume mondial. Nu cu modestia acestora, bineînțeles, ci cu aura acestora folosită de doi impostori.

Instalăm totuși utilajul, dar dozatorul funcționează aiurea. Normal. Utilajul are nevoie de reglaje, de un compresor puternic, precum și de un operator priceput. Cum toate acestea lipsesc, proba este o catastrofă. Cei doi – Sarin și Mitron – se iau la ceartă și Sarin pleacă la București să trateze problema compresorului și, eventual, să aducă un specialist care să pună linia la punct și să i-o dea în primire lui Mitron la cheie. Noi rămânem în continuare la Onești să-l așteptăm pe Sarin și pe nelipsitul lui *mecanic*. Rămânem îngrijorați, pentru că, între timp, ne dăm seama de tragicul situației. Și nu știm încă totul. Ne așteptăm totuși ca lucrurile să se degradeze din ce în ce mai mult, iar situația să devină din ce în ce mai grea.

Șederea noastră la acel cămin se prelungește mai mult decât am prevăzut. Nimeni nu ne spune nimic și, în lipsa unei alte soluții, rămânem aici. Într-o seară, șeful căminului clubului sportiv din Onești bate la ușă. Deschidem. Înainte de a veni aici, a trecut pe la bufet și s-a cinstit zdravăn. Se simte de la zece poște. Nu judec însă oamenii. E dreptul lor să se cinstească unde vor, cu cine vor și cât vor. Ne întreabă ce e cu noi aici, ne tratează ca pe niște nimeni, dar are și el dreptatea lui, nu putem rămâne aici o veșnicie. Ne cerem scuze și îi promitem că a doua zi vom pleca.

În zori, înainte de a se trezi orașul, ne strângem calabalâcul, îl urcăm în mașină, dăm camera în primire uneia dintre femeile de serviciu și plecăm. Noroc că am luat cu noi păături, cearceafuri și perne...

Îi cerem voie lui Mitron să rămânem peste noapte în curtea firmei. Vom dormi în mașină Noaptea, aici, nu rămâne nimeni. Nimeni, în afara unui bec care iluminează difuz curtea interioară și a câtorva câini. Pe Mitron nu-l deranjează, iar noi nu avem o altă soluție...

...Luni, 16 iunie. Este ziua când pot să-mi instalez calculatorul aici, la firma „Elgamo”, care aparține lui Mitron, și să-mi continuu însemnările despre acest coșmar. Denumirea firmei vine de la prescurtările numelor fiicei și fiului patronului – Elena și Gabriel Mitron –, pentru că patronii sunt și ei părinți și fac totul pentru fericirea copiilor lor. De trei săptămâni, ne aflăm la Onești. Am muncit ca un rob, din zori și până în seară pentru a pregăti respectiva linie de îmbuteliere ca să poată fi dată de Sarin la cheie, noi să primim o parte din banii pe care Silviu îi datorează lui Coramn și astfel să facem o ultimă încercare de a ne salva apartamentul. Primele zece zile, am locuit împreună cu soția la acel cămin de sportivi. De o săptămână, locuim în mașină, în curtea firmei domnului Mitron. Clădirea nu aparține chiar lui Mitron. Este închiriată. Situația devine din ce în ce mai umilitoare. De trei săptămâni, mâncăm, o dată pe zi, o bucățică de pâine, o bucățică de cârnăcior, trei patru hamzii și, eventual, un ou fiert. În curte, se află un cireș. Mâncăm și din acestea. Cu pâine, ca să ne țină de foame. Sarin a venit, după aproape o săptămână, împreună cu Cristi, așa-zisul mecanic al liniei de îmbuteliere (dar care, efectiv, n-o cunoaște decât în linii foarte generale), a făcut gălăgie că nu are tot ce-i trebuie pentru a pune utilajul la punct, și-a pierdut aproape o săptămână cu reglarea capsatorului și a mașinii de timbrat, a cheltuit deja 6 milioane pentru cazare, masă și alte trebuințe personale, încalcând în mod grosolan convenția noastră de a nu se atinge în nici un fel de cei 12.000 de dolari pe care-i datorează lui Coramn și pe care eu i-am girat cu propria-mi locuință. Deja din 100.000.000 lei (care nu mai reprezentau 12.000 de dolari, ci doar 10.000, de care nu trebuia să se atingă sub nici o formă) a cheltuit 13 milioane. Pe deasupra, Mitron și el au convenit ca, în cei 50.000.000 lei pe care trebuie să-i dea atunci când utilajul este instalat și funcționează, să includă și o mașină Dacia 1300, încalcând de fapt și dumnealui

convenția survenită între noi trei de a nu-i da lui Sarin nici un ban decât în prezența noastră. Efortul nostru disperat de a ne salva casa, ajutându-l pe Mitron să folosească utilajul și, într-un fel, obligându-l pe Domanescu Sarin să-și plătească la termen datoria pe care o are față de Coramn întâlnește în fiecare zi noi piedici din partea tuturor. Mai mult, vinerea trecută, după ce a primit mașina de la Mitron, au încercat amândoi să ne ofere suma de 4000 de dolari și să ne trimită la București. Bineînțeles, am refuzat, întrucât această sumă, plus cei 5000 de dolari nu acoperea datoria lui Sarin față de Coramn, iar Coramn putea declanșa procedura de a ne lua apartamentul... Sarin a plecat atunci val-vârtej la București să aducă un specialist care să pună utilajul la punct.

Noi am rămas ca niște dobitoci în curtea firmei lui Mitron, am mâncat ce am putut, am muncit oră de oră la această firmă și am dormit în continuare în mașină. Sarin s-a întors abia joi cu o falcă în cer și cu una în pământ, fără nici un specialist și, bineînțeles, nu a reușit să regleze umplerea sticlelor potrivit pretențiilor lui Mitron. De data acesta, sub presiunea noastră, Mitron i-a luat mașina și i-a interzis s-o mai scoată din curte. În aceeași zi, Sarin s-a urcat în tren și a plecat iarăși la București să aducă un specialist. Noi am rămas în curte, Mitron ne-a împrumutat de 200.000 lei pentru a pleca la București sau a ne cumpăra mâncare. Bineînțeles, am rămas pe loc să așteptăm acest ticălos de Domanescu Sarin care-și bate joc de noi.

Vineri, sâmbătă, duminică și luni sunt zile care trec groaznic pentru noi. Nu numai pentru că dormim în mașină și mâncăm ce putem, o singură dată în douăzeci și patru de ore, ci și pentru că încrederea noastră în oameni se deteriorează pe zi ce trece. Ajutorul pe care l-am solicitat telefonic din partea foștilor colegi a rămas și el un simplu sfat: adresați-vă următorilor avocați care vă pot sfătui. Și ne-au dat o listă. Desigur, avocații aceia sunt acolo, la București, la 287 de kilometri de noi, și nu aici, unde un ticălos își bate joc de noi, în modul cel mai barbar

cu puțință, și nimeni nu poate să-i facă nimic. Dacă îți ieși cumva din sărite și îl pocnești, este și mai rău. Suporți tot tu consecințele...

...Descartes avea dreptate. Mă îndoiesc. Îndoiala pare a fi rămas, în aceste vremuri, aproape singurul principiu în care mai merită să crezi. În care ești obligat să crezi. Deși, pentru lumea de zi cu zi, dreptatea lui Descartes pare a fi una cu totul și cu totul indiferentă, atunci când ajungi la esențe, vrei sau nu vrei, începi să faci apeluri disperate și la câte ceva din filosofia de odinioară a celui care a vrut să învețe doar din „marea carte a lumii“. N-am înțeles niciodată care este și cum poate fi identificată această „mare carte a lumii“, dar aceasta-i o altă problemă. Pentru că o „mare carte a lumii“ nu este și nu poate fi numai viață, ci și umbră, multă umbră, și, în cele din urmă, foarte puțină esență. Iar pe acestea nu le poți cunoaște niciodată. Le suporți doar efectul și misterul.

Mă îndoiesc deci de tot și de toate, de lumea întreagă și de mine însumi. Iar acest mod de a mă îndoii și de a-mi exprima aici și acum, în această curte betonată, sub soarele arzător, sub indiferența revoltătoare a oamenilor, îndoiala nu este și nu poate fi o rescriere în alți termeni a moralei anticilor sau a ideii carteziene, a ceea ce-i situa pe unii în calești de aur, pe alții în cotloanele murdare și periculoase ale cartierelor rău famate, iar pe câțiva în chinul înțelepciunii cuvintelor, ci doar o reflecție. Nu înțelepciunea mă interesează pe mine acum, ci găsirea unei soluții de a ieși din dezamăgire și dispersare, din această nefirească stare de revoltă și amărăciune. Îndoiala ar fi trebuit să-mi dea înțelepciunea actului bine cugetat și nu remușcarea actului prostesc, necugetat și credul. Iar dacă toate acestea n-au fost posibile – încrederea, adesea, te fură și îți dă în cap la drumul mare –, măcar să-mi fi stârnit acel sentiment al minimei protecții pe care și animalele îl au. Faptul că, în urma unor simple semnături furate, lingușite, măsluite, imitate, falsificate

etc. etc., s-au mistuit imperii, vieți și averi, s-au declanșat tensiuni ireconciliabile sau chiar războaie, s-au ras de pe fața pământului orașe, idei și urme ale unor civilizații întregi nu mă liniștește. Drama mea este, poate, mai mică decât catastrofele care au zguduit și zguduie lumea, dar ea este imensă pentru viața mea, în sensul că mi-a zdruncinat teribil, ca un cutremur de cel mai înalt grad pe scara sufletului, singurele principii de viață în care am fost format în familia mea săracă și necăjită dintr-un sat din zona de deal a Olteniei, principii în care am crezut, pe care nu le-am trădat niciodată și pe care le-am slujit toată viața: încrederea în cel de alături, cinstea, respectul și bunătatea. Fără ele eu nu exist sau, în orice caz, nu mai sunt, nu mai pot fi cel care am fost, adică nu mai sunt nimic...

...Se lasă înserarea peste Onești. Orașul este undeva spre sud-vest de locul în care ne aflăm și, probabil, își aprinde, una câte una, luminile. Acolo, prin miezul lui fierbinte, râul Cașin își murmură povestea lui uitată sau neluată în seamă, în timp ce o infuzie de fete încântătoare, cu fustițe încrețite, în cloche sau lipite de trup și ochi nu prea îngrijorați de povara bacalauratului – e tocmai vremea lui, pentru cele mai frumoase dintre ele –, înmiresmează străzile și parcul de pe Trotuș. Am fost și eu acolo, în acel parc, împreună cu Camelia, cu câteva săptămâni în urmă, într-o după-amiază de început de iunie. I-am străbătut aleile, i-am admirat desfășurarea magnifică și arborii seculari, ne-am așezat apoi pe o bancă, lângă lacul nufurilor. Mi-am amintit de „lacul cu nuferi“ de lângă Ipotești, din „pădurea de aramă“ a lui Eminescu. Cel de aici, din Onești, spre deosebire de cel de acolo, din „pădurea de aramă“, scoboară în strânsura unor dale de beton și are reflexe parcă violete. La acea dată nuferii începuseră să îmbobocească...

Dincoace, în miezul a ceea ce a fost cândva o platformă industrială, o fală a Oneștilor, înserarea pare un țipăt dureros de fier ruginit, de fier muribund. Reflexele apusului de soare, aici,

n-au nici un fel de strălucire. Chiar și lumina de sus, de deasupra noastră, de unde câțiva norișori ne aduc aminte că ne aflăm totuși sub un cer, nu este cea pe care o știm, ci una care arde sufletul, care ucide.

Cândva a fost aici, în locul în care s-a cuibărit firma lui Mitron, o fabrică de pâine. Curtea este betonată, cu porți metalice și gard elegant, din prefabricate de beton. În jur, se află, desigur, alte foste sau actuale întreprinderi. O fabrică de pompe, o sticlărie, o fabrică de bere, o imensă hală care, azi, nu mai folosește la nimic, două uriașe poduri rulante din economia socialistă încremenite în așteptarea cenușie a mormântului, a demolatorilor și vânzătorilor de fier vechi, deveniți mari miliardari, sau a cine știe căror noi zori, un castel de apă care începe să se descojească de stratul său exterior de beton armat, o termocentrală cu focurile stinse și coșurile în nori...

Din această curte, privirea nu are decât o singură direcție de evadare: spre nord, unde orizontul se închide, în primul plan, de un deal golaș, cu iarbă de un verde-gălbui, singuratic și râpos, și, în ultimul plan, de o formă de teren ceva mai înaltă, împădurită, care aduce a munte. În fiecare seară și în fiecare dimineață sufletul meu aleargă într-acolo, pe potecile din păduri și pe crestele frumos conturate...

...Las sufletul în pace și aduc mașina spre latura de nord a curții, în unghiul pe care îl face clădirea. Aici, este, de două luni, locul nostru de înnoptare. Din încăperea în care se află mașina de spălat sticle, se prelinge o șuviță de apă. Pare un izvorăș de munte, numai că, aici, el nu răcorește aerul tare al înălțimilor, ci sporește băltoaca prelungă, formată din cauza unor defecte ale canalizării (din afara acestui spațiu), pe latura de vest a curții, unde se mai află o cisternă și o șa, ambele în faza de trecere de la fiare vechi la o configurație de posibilă întrebuințare. Patronul acestei firme pare un om de treabă și foarte întreprinzător. Pare. Realitatea acestei lumi din care face și el parte este însă cu totul alta. Tot pe această latură a curții se

mai află doi cireși și doi caiși. Cireșele au început să se coacă. Unele sunt deja roșii.

Programul de lucru s-a terminat. Patronii – soții Mitron – și cei câțiva angajați – doi bărbați tineri și cinci femei – au închis mustăria și au plecat acasă. În această curte, încinsă de soarele dogoritor de peste zi, ne aflăm, după-amiaza, numai noi doi și cei patru câini pripășiți pe aici și rămași în plata Domnului și a cui are milă de ei și le aruncă din când în când câte o coajă de pâine.

Nu respir ușurat. Fiecare zi petrecută aici, în această curte a speranței și a dezamăgirii, este ca o imensă lovitură de clopot uriaș în care cineva ți-a vârat, fără voia ta, capul. Cu fiecare dangăt nu răsună vocea lui Dumnezeu, ci necruțătoarea durere a loviturilor destinului. În cele din urmă, trebuie să le suporti. Pentru că există. Este, poate, singurul lucru de care nu mai poți să te îndoiești, deși știi foarte bine că, uneori, și simțurile te înșeală.

Urc în micuțul vișin. Înghit cu sâmburi cu tot, ca un apucat, fructele abia pârguite, de parcă ar fi prima oară când trăiesc o astfel de experiență. Am sentimentul că îmi însușesc ceva ce nu este al meu, că fur. N-ar trebui să-l am, vișinii aceștia pitici îmi aparțin într-un fel și mie, așa cum aparțin și celor patru câini din această curte. Pentru că, dacă le culeg și le dau eu, și ei mănâncă vișine. Mi-am câștigat dreptul de a dormi aici, în propria-mi mașină, așa cum ei dorm într-o cușcă sau direct pe betonul dogoritor ziua și răcoros dimineța. Îi latră pe toți cei străini de curte, iar pe noi ne adoră. Pentru că le dăm și lor câte ceva de mâncare din foarte-puținul nostru. Eu și soția muncim ca niște robi, în speranța că familia Mitron va înțelege efortul nostru și va rezolva mai repede problema pentru care suntem aici.

Gândul mă duce însă în satul meu din zona Oltețului, în anii copilăriei, sub vegetația acestei luni, când noi, copiii, dădeam iama prin toți vișinii și prin toți caișii de pe Dealul Viilor...

- Geo, te rog vino la masă!

Vocea autoritară a Cameliei mă trezește la realitate. Mă întorc brusc în prezent. Este un șoc pe care abia îl suport. Eu, care sunt călit în aplicații și în hărțuirile vieții de militar, rezist cu greu acestor umilințe. Dar ea? Oare ce o fi în sufletul ei? Cum suportă ea, soția mea, comoara mea, lumina mea, această umilință de nedescris!? Toate cele întâmplate în acești ultimi ani mi-au deteriorat grav echilibrul personalității, mi-au zdruncinat convingerile și încrederea în oameni. Ea trebuie să simtă și mai apăsate dezamăgirea și chinul. Pentru că soția mea este un om bun, cu suflet larg și o mare capacitate de devoțiune.

Cobor imediat din vișin și îmi ocup locul pe bancheta din spate a mașinii, alături de Camelia, pentru singura noastră masă pe zi. Mâncare rece, sumară, ieftină, în limita puținelor bani care ne-au mai rămas până la pensia următoare. Câte un cartof fiert de fiecare, câte un ou, câteva felii de pâine și cam atât.

- Ai și un compot de vișine! îmi spune Camelia și mi-l întinde.

- Nu este drept, îi răspund, trebuie să îl împărțim și pe acesta.

- Lasă discuțiile și mănâncă, altfel murim. Din cauza ta, am ajuns în această situație! N-ai înțeles niciodată că omul bun pică totdeauna de prost!

Urmează un torent de vorbe grele pe care ar trebui să-l percep ca o refulare a sufletului ei acrit și revoltat peste măsură de nemernicia sau indiferența celor care se află în aceste zile de chin în jurul nostru. Dar și eu sunt la capătul răbdării, simt cum mi se pune un nod în gât și mi se urcă sângele în tâmples. Arunc borcanul de compot de gardul de beton, las bucăți de pâine jos, pe banchetă, ochii mi se întunecă, neputința și revolta îmi paralizează complet sufletul.

Mă ridic de pe bancheta înghesuită, ies din mașină și încep să mă plimb prin curte. Inima îmi bate puternic în tâmples, ca la ascensiunile alpine. Mă refugiez în cele din urmă într-un colț al

curții, inundat de fiare ruginite. Îmi sprijin coatele de ele și îmi prind tâmplele în palmele fierbinți, transpirate. Dar nu-mi găsesc nici gândurile și nici simțirile cele adevărate, cele frumoase.

Uit că și Camelia trebuie să fie la fel de răvășită ca și mine, că nici ea nu va putea mesteca, în seara aceasta, cartoful, oul și bucățița ei de pâine. Cu ce drept îi fac eu asta? Nu mai este nimic la locul lui, uraganul stârnit în mine a distrus aproape totul. Gândurile frumoase, bunele simțiri, controlul reacțiilor, manifestarea unui sentiment de adânc respect pe care mi l-am format față de valoarea ființei umane în cei patruzeci de ani de trudă sub arme s-au risipit, au dispărut. Nu mai există nimic, nici dealuri, nici câmpii, nici iubiiții mei munți, nici propriul meu corp și nici măcar puterea de a mă umi din loc și de a-i cere iertare Cameliei.

Rămân așa, în aceeași poziție, ore în șir, răvășit de uraganul din mine, stors de orice vlagă, insensibil la farmecul uneia dintre cele mai frumoase nopți de vară. Nu mai este nimic în mine, cu mine, pentru mine, nu mai exist. N-am mai trăit niciodată o astfel de stare, poate nici nu este adevărată, poate este doar o imagine. Nici chiar atunci când, rănit grav fiind (ambele brațe îmi erau carne vie, arsuri cumplite), iar durerile ajunseseră la acel nivel în care nu le mai simți, nu dispărașem cu desăvârșire, aveam conștiința și convingerea că exist și că, oricât de curioase și de neașteptate ar fi meandrele durerii, chiar dacă la capătul lor se află moartea și nu vindecarea sau ameliorarea, există totuși o posibilitate de a ieși din labirint. Îmi este apoi rușine că mă gândesc numai la mine, că de cele mai multe ori trec lumea doar prin filtrele mele, prin culorile mele, prin percepția mea, că o judec și o condamn sau o laud după criteriile mele, după principiile mele...

- Geo, este ora patru dimineața, hai să te culci. Iartă-mă!

Îi simt palmele muncite și delicate atingându-mi cu tandrețe umerii. Un fior cald îmi inundă trupul și ochii mi se umplu de lacrimi.

- N-am de ce să te iert, Cami. Tu să mă ierți pe mine, deși nu merit asta. Tu ești un înger. Lasă-mă, te rog, încă o clipă singur și am să vin.

- Bine, te las. Uite, ți-am adus diazepamul și o înghițitură de apă. Ia-l, trebuie să dormim câteva ore, să uităm, altfel nu vom rezista, vom cădea. Liniștește-te!

Rămân iarăși singur. Camelia se duce în mașină și își ocupă locul ei din dreapta. Îmi scot capul din indiferența palmelor, îmi iau coatele de pe fierul ruginit din marginea unei ferestre și îmi ridic ochii spre cer. Încet, încet, redescopăr cu uimire ceea ce știam din copilărie. O stea căzătoare, Carul Mare, Steaua Polară, Săgetătorul, Calea Lactee...

Dincolo de gard, la câteva sute de metri, în jurul unui mic felinar electric, uitat de lume, mișună haotic câteva stoluri de gâze. S-au mai împuținat, spre ziuă, dar tot multe sunt. Cei patru câini din curte se apropie de mine, dând bucuroși din coadă. Sunt dintr-o rasă mărunță, maidanezi. Cățelușa, care mai are doi pui (ceilalți doi au fost înstrăinați) mușcă pe furiș. „Compostează”, cum spune Florin, unul dintre angajați. Nimeni din cei care intră pentru prima dată în curte nu scapă nemişcat de tendonul lui Ahile. Noroc că dințișorii ei mărunți nu fac răni prea serioase, ci doar niște zgârieturi acolo. Mai mare este sperietura, pentru că, după ce s-a repezit la picior, „Fetița”, așa i se spune, latră câteva secunde ca o mitralieră.

La lumina difuză a lunii, a unui felinar de noapte și a stelilor, în miezul betonat și ruginit al unei foste platforme industriale – azi, o ruină –, redescopăr că, peste ruina din sufletul meu, mai pulsează totuși tandru viața. Un vânticel foșnește frunzele de cireș, un tren își zângănește roțile pe drumurile lui de fier și de gânduri, mereu aceleași și mereu altele, lucefărul

de dimineață strălucește și el acolo, foarte sus, în lumea lui, „nemuritor și rece“...

S-a lăsat răcoarea. Abia acum simt efectul înțepăturilor țânțarilor din această noapte. Nu mă scarpin, nu mă apăr, nu mi-e nici foame, nici frică, nu simt nici revoltă, nici resemnare. Rabatez scaunul șoferului (cel din dreapta este deja rabatat), și mă culc în mașină, alături de soția mea. Ea îmi potrivește mica pernă sub cap, mă mângâie ușor pe frunte și, într-un minut, adoarme. Îi ascult respirația rară, apoi sforăitul greu, ca un scrâșnet de ferestruu în lemnul dur, și abia acum mă întreb cât de greu vor fi trecut și pentru ea orele acestea, zilele acestea, anii aceștia...

Omul trebuie să lase de o parte atât neîmplinirile sale, cât și ticăloșiile altora și să ia pentru sine doar partea bună a vieții. Dar, Doamne, cine le poate separa pe unele de altele? Unde se sfârșește răul și unde începe binele?

Nu reușesc să lipesc pleoapă de pleoapă. Sunt atât de răscolit și de dezamăgit, încât somniferul, oricât de puternic, nu are efect asupra mea. Gândurile, trezite iarăși din amortire, încep să-și recaute drumuri – unele, noi, altele de-o viață –, să se îndemne unele pe altele, să baleieze între realități și închipuiri. Nu mai fac distincție între iluzie și imaginație, construiesc soluții miraculoase, mă liniștesc și mă îngrozesc de aceleași idei care, altădată, îmi erau indiferente, mă revolt, mă înfierbânt – îmi vine să-l strâng de gât pe ticălos și să-l strivesc pur și simplu ca pe un țânțar care îți sugă sângele și îți lasă în loc otravă –, dar îmi dau seama că toate acestea nu înseamnă de fapt nimic. Realitatea este cea pe care o simți, și eu sunt nevoit să o accept aproape ca un tâmpit, adică fără să-mi dau seama dacă este bine sau rău, dacă drama în care am intrat așa cum am intrat poate sau nu poate să fie rezolvată în vreun fel și cu atât mai puțin astfel.

Deși se spune că noaptea este un sfetnic bun, pentru mine ea nu e decât un timp care mă cufundă și mai rău în confuzie, care

nu-mi aduce nici somnul cel dintâi, nici mintea cea de pe urmă. În acest timp, poate, Coramn, dacă poate fi și el tot un fel de ticălos, așteaptă liniștit clipa când ne poate chema în justiție pentru a ne lua apartamentul și a ne lăsa sub cerul liber, iar celălalt, Domanescu Sarin, își doarme nestingherit somnul încurcăturilor pe care le-a făcut sau cărora trebuie să le facă față, dând totdeauna vina pe alții.

Nu-mi dau seama foarte exact dacă acest Domanescu este un ticălos, un parșiv, o victimă a propriei sale infatuări, un păcălit de iluzie sau un profitor care și-a închipuit că poate să ia luna de pe cer cu mâinile altora. S-ar putea să nu fie nimic din toate astea sau, dimpotrivă, să fie toate la un loc. Da, așa trebuie să fie: toate la un loc. În aceste momente grele din viața mea, eu nu mă pot afla în sufletul celor pe care îi judec așa cum îi judec. Dar nici un om cu un pic de suflet n-ar face ce fac ei. Deși indiferența lui față de tragedia noastră (pe care, de fapt, el ne-a provocat-o) trezește o reacție de revoltă și îndeamnă la răzbu-nare, cărările vieții sunt mult prea pline de morți fără cruci și de strălucite cruci puse la căpătâiul celor fără de credință.

Fac un „inventar“ al cunoștințelor care m-ar putea ajuta sau măcar sfătui. Mi se pare că astfel de fapte pot fi făcute – eu însumi i-am ajutat pe mulți la nevoie –, și chiar ar trebui făcute. Cunosc foști și actuali miniștri, parlamentari, generali, juriști. Mi se pare simplu și firesc să-i contactez într-un fel sau altul, la un telefon sau să le solicit o audiență și să le relatez mârșăvia. Mi-i și imaginez indignați, gata să pună mâna pe telefon să ceară anchetarea și pedepsirea vinovaților. Vin însă imediat cu picioarele pe pământ. În țara aceasta, nu mai contează adevărul, nu mai contează nici un fel de adevăr, iar de minuni n-am mai auzit demult. „Iluzii, bătrâne – aud undeva, în mine, un glas al meu care nu-mi este străin, numai că nu-l prea ascult –, așa ceva nu este posibil în lumea noastră. Această lume se conduce după alte legi, chiar dacă nu pare așa.“ N-am ce să răspund. De data aceasta, sunt de acord cu tot ce-mi spune. Dar am dreptul

să sper. Cei câțiva avocați cunoscuți pe care i-am consultat până acum m-au privit cu îngăduință și cam atât:

„- Cum, domnule, dumneata n-ai aflat încă până acum că nu există adevăr mai sigur în justiție ca propria-ți semnătură?”

Ce să mai zic!

Revăd o scenă din filmul „Procesul de la Nürnberg“. O replică teribilă din acel film îmi zguduie orice temelie, orice construcție logică, mă izbește totdeauna de un zid pe care abia de-l simt. Președintele tribunalului – un magistrat american – și principalul condamnat – un magistrat neamț – erau personalități ilustre în lumea dreptului, mari slujitori ai legii și ai dreptății. Singura deosebire între ei era aceea că juristul neamț se afla pe banca acuzaților. Întregul proces a fost o demonstrație, cu probe indiscutabile, a vinovăției juristului neamț, care instrumentase fel de fel de procese intentate de al III Reich și care, în ultimă instanță, însemnau, potrivit aceluia scenariu, exterminarea evreilor. Aceste probe l-au cutremurat pe fostul magistrat neamț și l-au convins de propria-i vinovăție. În urma pronunțării sentinței, președintele tribunalului l-a vizitat pe condamnat în celula sa. Pentru că, nu-i așa, chiar și în cea mai dramatică opoziție, doi profesioniști adevărați continuă să se respecte. Într-un târziu, ca o descătușare din propria-i dramă, fostul jurist al celui de al III-lea Reich îi spune vizitatorului său: „*Domnule președinte, nu credeam că va fi chiar așa.*“ Se referea, desigur, la exterminările din lagărele naziste, la tragediile evreilor și altor milioane de oameni condamnați la moarte și la suferință. Replica președintelui tribunalului este istorică și exprimă întreaga rezonanță a filosofiei dreptului care-și construie uriașul ei edificiu între drept și adevăr, în toate epocile, de la cea antică, la cea romană, de la cea medievală la cea modernă, trecută prin dreptul roman și codul napoleonian și ajunsă în sinteza de cristal a ideilor hegeliene: „*Trebuie să vă dați seama de acest lucru în momentul când ați condamnat întâia oară, cu bună știință, un om nevinovat.*“

De multe ori însă claritatea de strop de rouă a filosofiei dreptului nu are nici o legătură cu practica din lumea justiției, cu unii din cei care slujesc această instituție. Judecata, în justiție, este un act logic, este o demonstrație, este un raționament care depinde, cum bine se știe, de premise, adică de probe și de modul în care ele sunt interpretate. De unde rezultă că, de multe ori, ceea ce este logic nu este neapărat și adevărat. În numele justiției, a fost ars pe rug Giordano Bruno, a fost condamnat la moarte mareșalul Antonescu, au fost și sunt scoși mereu scoși din casele lor oameni care nu aveau decât simpla vină că au semnat, fără să înțeleagă sau chiar fără să citească, documente prin care li se lua, pe nimic, de către ticăloșii sau descumărații acestei lumi, dreptul de a locui în propriile lor case. Ce vremuri, Dumnezeu!

Noaptea s-a cam sfârșit. Undeva, în dreapta, între castelul de apă și turnurile nefumegânde ale termocentralei, printre ramurile înfrunzite ale unui copac uriaș, cerul se luminează puternic. În câteva minute, va răsări iarăși soarele. Camelia doarme dusă. Aerul tare al dimineții îi ușurează respirația. Fața ar trebui să-i fie destinsă, ca a unui copil, cum i-o știu de trei decenii și jumătate. Nu este însă așa. O umbră de îngrijorare îi întunecă frumosu-i chip. Mi se rupe sufletul. Îmi vine să dărâm toată clădirea, toată fosta platformă industrială, să spulber dealurile care închid și deschid orizonturile, să dărâm tot ce întâlnesc în cale. Nu fac însă nimic din toate acestea, ci pur și simplu îi mângâi, fără să o ating, fruntea ei frumoasă sub care se concentrează toată bunătatea din lume.

...Este ora șase și jumătate. Ridic puțin spătarul scaunului, îmi fac un pic de loc și trec la volan. Parbrizul este puternic aburit. Îl șterg cu un burete, atât cât este necesar pentru a avea un minim de vizibilitate. Motorul pornește la prima cheie. Trebuie să mut mașina din locul acesta undeva mai în față, înapoia cisternei, aproape de poartă, la viitoarea umbră a cașiilor. Platoul acesta, unde ne adăpostim pe timp de noapte,

rămâne liber ziua. Aici vin clienții să descarce navetele cu sticle goale și să le încarce cu altele pline.

Deschid poarta firmei și pun lacătul pe pervazul unei ferestre. Rămân la volan, cu ochii pironiți dincolo de parbriz și dincolo de ceea ce văd, în lumea cea adevărată pe care am cunoscut-o și eu în lungile mele drumuri prin țară și pe planetă. Cei patru câini zgârie cu lăbuțele mașina. Scâncesc. Le e foame. Mie nu-mi este. Aș bea doar o cafea, dar n-am posibilitatea s-o pregătesc, iar la patroni nu apelez să-mi dea voie să folosesc vreo priză de-a lor. Mi se pare că aș cere ceva, iar mie nu-mi place să cer nimic pentru mine, în folosul meu. Este un fel de protest al meu la comportamentul lor indiferent și rece față de noi. Cobor. Deschid portbagajul, iau câteva felioare de pâine, le fac bucățele, și le împart celor patru câini. Aceștia le înghit pe nemestecate. Îi mângâi apoi pe fiecare în parte, îi las să se joace și îmi ocup locul la volan.

- Știu că trebuie să le dai și lor, dar nici noi nu avem, fii mai atent, mai restrictiv. Ei mai găsesc câte ceva de mâncare prin buruieni, le mai dau și stăpânii sau angajații. Noi n-avem de unde. Nouă nu ne dă nimeni niciodată nimic, iar banii ne sunt pe terminate.

- Ai dreptate, Cami, dar nu mă lasă sufletul.

- Bine, dragule, nu-i nimic. Te-am făcut numai atent. Nu te supăra.

- Nu mă supăr, fii liniștită.

Rămâne în continuare sub cearceaf. Căldura excesivă, poziția incomodă, spațiul strâmt din mașină, hrana puțină și inconsistentă, indiferența celor din jur au extenuat-o. Îmi pare rău de ea, n-ar trebui să fie aici. Dar știu bine că n-ar suporta să fie în altă parte. Nici chiar lângă mama ei, paralizată de doi ani, pe care o îngrijește ca pe un prunc. Situația este atât de gravă încât am lăsat-o, pentru o vreme (iată, s-au făcut deja trei luni), în grija soțului ei, om la 84 de ani, și el complet neputincios, și

a celor câtorva nurori care s-or descurca ele cum s-or descurca. Mama soției mele are nevoie de o îngrijire cu totul specială...

...Sarin a venit din nou. Îngâmfat, pus pe hartă. Țip la el, îl pun la punct. Toată ziua lucrăm la utilaj. Reglajul dozatorului. Lucrează el, eu mă uit. Pentru că nu este de acord să mai lucreze și altcineva, iar el pur și simplu face niște operațiuni care nu au nici o valoare. Între timp, muncind în fiecare zi în curtea lui Mitron, pe degeaba, ca simpli muncitori necalificați, doar pentru a grăbi încheierea afacerii dintre cei doi și a ne salva astfel casa, am învățat utilajul. Cunosc aproape totul despre el. De la principiul de funcționare la fiecare șurub în parte.

Cei doi se ceartă, iar soția lui Mitron, care, se pare, ia deciziile în această firmă, îi spune clar să vină cu specialiști. Sarin pleacă la București. După el, plecăm și noi pentru a aduce specialiștii. Îi găsim cu greu la Fabrica de bere „Grivița“. Sarin se fofilează. Nu merge cu noi. Îi ducem noi, de cu seară, la Onești.

Între timp, apare și Coramn pentru a-l prinde pe Sarin și a rezolva nu această problemă, ci pe cea a unei alte datorii de 1500 de dolari. I-a dat acești bani lui Sarin fără chitanță, fără vreo garanție. Coramn se cazează la hotel, pe banii lui Ovidiu. După ce rezolvă o parte din probleme, mecanicii doresc să se întoarcă la București. După două nopți nedormite, îi urc în mașină și îi duc la București. Rulez cu viteza maximă a mașinii, întrucât ei trebuie să ajungă la timp pentru a intra în schimbul de dimineață. Îi las la poarta uzinei și eu mă întorc. Ajung la Onești pe la 10.00. Mitron tot nu este mulțumit. Ar dori să discute și să pună lucrurile la punct cu proprietarul utilajului. Dar acesta face ce face și lasă totdeauna lucrurile baltă.

După o săptămână, Camelia merge la Severin și eu mă reîntorc la Onești cu alți doi specialiști și, de data aceasta, cu Sarin. Nu realizăm mai nimic. Ajungem la miezul nopții, nu-l

găsim pe Mitron, specialiștii trebuie să plece la primele ore la București. Îi duc, iar când mă întorc, Sarin este deja dispărut.

Am străbătut drumul de la Buzău la Onești pe o ploaie îngrozitoare, am mers cu toată viteza de care era capabilă mașina – eram singurul care circula pe o astfel de vreme, toate celelalte mașini erau trase pe dreapta și pe stânga șoselei –, iar la Onești...

Mă apuc serios de utilaj, verific și reglez fiecare cheie, reușesc să îmbuteliez toate sticlele așa cum cer standardele. Mitron se declară mulțumit 90 la sută, dar vrea să mai vină o dată cu specialiștii și să reglăm toată linia, inclusiv capsatorul.

Fac și acest gest. Aduc din nou specialiștii, pe cheltuiala mea. De data aceasta vine și Camelia. Duc apoi specialiștii la București, iau legătura cu Sarin și îl chem la Onești. Promite că a doua zi dimineața va fi acolo. Bineînțeles că nu vine.

În zilele următoare, Mitron și soția lui se comportă cu ostilitate față de noi. Un incident neplăcut – pretenția lor să mutăm mașina pentru sâmbătă și duminică în plin soare –, pune capăt răbdării Cameliei. Plânge, dispare în oraș, se duce în fața trenului... Eu nu știu despre ce-i vorba. O aștept îngrijorat, ca de obicei, la un pasaj, aproape de gară. Vine către seară, la capătul puterilor, abia stăpânindu-și hohotele de plâns. Omul suportă orice, dar cu greu poate accepta umilința.

Este sâmbătă. Plecăm imediat la București. Ajungem către dimineață. Duminică, la primele ore, mergem la piață și cumpărăm câte ceva de-ale gurii. Când ajungem acasă, Camelia cade în mijlocul holului. Nu-și simte picioarele. Sunt îngrozit. Refuză să meargă la medic. Pentru un motiv minor. Îi lipsesc cele trebuincioase. Viața noastră grea nu i-a oferit mai nimic. Îi masez picioarele. Nu și le simte. Doamne! Mai întâi, mama, apoi fiica! Ce se întâmplă?! Ce fel de coșmar o mai fi și ăsta? Îmi mușc puternic degetele, pentru a mă convinge că nu visez. Nu, nu visez. Este pura realitate.

O anunț pe Gina. Sunt disperat. Gina îmi face câteva injecții. Nu-și revine.

Joi se întoarce de la mare un nepot de-al nostru de la Severin. Hotărâsc s-o trimit acolo, întrucât eu trebuie să mă duc din nou la Onești. Camelia acceptă cu greu. Dezamăgirea, revolta, umilința au lovit-o crunt. Cred că, la Severin, rudele apropiate vor avea grijă de ea. Până mă voi întoarce.

Nu va fi însă așa. Iarăși viața nu-mi va da dreptate. Pentru că lumea s-a schimbat...

Iau specialiștii și plec din nou la drum. Îmi readuc dimineața la București și eu revin la Onești. Rămân încă două zile după program, pun la punct dozatorul și îi demonstrez încă o dată lui Mitron că merge. Îmi cere să mai vin o dată cu specialiștii, să punem la punct toată linia și să încheiem afacerea. Mă întorc la București, chem specialiștii, o iau și pe Camelia, care, între timp, își mai revenise, și sosim la Onești. Dar Mitron s-a hotărât să nu mai cumpere utilajul! Totul este un fiasco. Trei luni de efort zadarnic! Dar cine-i vinovat? Cine răspunde pentru toate acestea? Noi, desigur, Camelia și cu mine.

Revenim la București. Îmi caut de lucru. Găsesc. Trebuie să achit urgent diferența de 7.000 de dolari. Vom transforma bruma de bani pe care îi câștig – pensia și micul salariu de colaborator – în dolari și îi vom da, cu țârâita, lui Coramn. Noroc că omul, înțelegând situația, a acceptat. Nu contează că nu eu am primit acești bani de la Coramn! Eu trebuie să-i plătesc. Pentru că Sarin, chipurile, nu are de unde. Dar pensia mea este de 150 de dolari, iar colaborarea nu depășește 50-60! Asta-i viața! După 40 de ani de muncă, trebuie să plătești la altul niște bani pe care nu i-ai văzut niciodată. Dar, oare, țara aceasta nu plătește băncilor lumii niște bani și niște dobânzi care o aduc în săpă de lemn?...

...În septembrie, într-o dimineață senină, călduroasă, sătulă parcă de luptă și de căinoșenia celor pe care toată viața ea i-a tratat cu omenie și iubire (era una din înfocatele susținătoare ale

democrației), Ana, mama Cameliei, închide ochii. Are 77 de ani. Părăsește lumea fără să i se împlinească micul ei vis de a intra în posesia unui colț de pământ care-i aparținuse și pe care nu-l dăduse de bună voie la nimeni, ci voise doar să reintre în posesia lui și să îl lase copiilor ei.

Dar aste vremuri ticăloase nu sunt făcute pentru bieții oameni, în respect pentru oamenii obișnuiți, ci pentru alții...

8

Bucureștiul nu mai este ce a fost. Mai exact, a redevenit ce n-a fost. O îngrămădire de oameni de toate felurile, aproape fiecare împotriva fiecăruia. Cel puțin, așa pare acum. S-ar putea ca, mâine, orașul să fie altfel, așa cum îl știam...

...Toate gândurile bune ne spun ce știm și nu ne spun ce nu știm. Țara nu arde chiar în foc și baba nu se piaptână în fiecare zi. Se piaptână și ea din când în când, mai exact, când și când. Mă uit la ce a mai rămas din orașul acesta frumos, altădată un centru de civilizație. Încerc să deslușesc esențialul în ceea ce nu se vede, în ceea ce nu se aude. Îmi dau seama însă imediat că ar fi aproape o nebunie să cauți valori sau să cauți să respecti valorile într-o vreme când cei mai mulți dintre oameni se bat pentru a supraviețui, iar unii pentru a parveni, când nici măcar gândurile și sentimentele nu le mai pot fi în siguranță. Desigur, nu din cauza poliției politice (care tot mai există, dar sub forme ceva mai năstrușnice), ci mai ales din cauza agresiunii imaginii. A celei de la televizor, a celei din cuvinte, dar și a celei din noi înșine. Aceasta din urmă este cea mai periculoasă și cea mai veche. Suntem într-o vreme a imaginii agresive. Suntem într-o vreme când imaginea atrage și distruge. Arta imaginii a devenit o teribilă armă. Forma sub care se prezintă sau se impune imaginea – programele de televiziune sau cuvântul care descrie și incită – se pare că a luat locul profunzimii. Se pare că nimeni nu mai are azi nevoie de trecut, nici de perspectivă, de proiecție în viitorul îndepărtat. Este, desigur, o iluzie, o păcăleală, o capcană. O capcană în care cei mai mulți dintre noi intră cu plăcere sau pur și simplu pentru a vedea ce se poate întâmpla. Nu se întâmplă însă nimic bun. Spectaculosul nu există în realitate, ci doar în imaginea sub care se prezintă această

realitate. O astfel de experiență te scoate din real și te aruncă într-o realitate perversă și înșelătoare, care te distruge sau – și mai rău – te ametește și te dezamăgește.

Din păcate, filosofia imaginii a devenit și ea, ca multe altele, un obiect de câștig, un *outil*, o armă. O armă foarte periculoasă, întrucât nu ucide doar sentimente, ci și gânduri, adică logica gândului. Tot mai multă lume cade sub loviturile necruțătoare ale acestei „arme atomice“, mai exact, a aceste „arme monadice sau malefice“ a sfârșitului de secol și începutului de mileniu. Poate că tocmai aici, în această filosofie teribilă a imaginii care impresionează, sugerează, explică și ucide s-au aflat și sensul prezicerilor apocaliptice legate de anul 2000. Anul 2000 a trecut. Și prezicerile nu s-au adeverit. Sau, cine știe...

Lumea noastră este o lume a gândului. Și, vorba lui Marin Preda, dacă iubire nu este nimic nu este. Dacă gând nu mai este nimic nu mai este și nu mai poate fi...

Am citit, cu vreo douăzeci de ani în urmă, o teribilă carte „Flori albastre“. Un căpitan de șlep și un duce își imaginau fiecare că este celălalt. După un nou potop al lui Noe, se întâlnesc amândoi undeva pe un vârf de munte. Totul este cenușiu. Vegetația și viața dispăruseră. Dar, în ziua următoare, după retragerea apelor, au început deja să apară, printre crăpăturile unui mâl ce devenea din ce în ce mai uscat, primele flori albastre...

Cred, totuși, că lumea gândului nu poate fi ucisă cu ușurință. Poate că, în urma acestui nou potop al lui Noe, care este imaginea, vor muri mulți – deja au murit foarte mulți, un sfert, poate jumătate, poate 99 la sută sau cine mai știe cât, din populația gânditoare a României și a planetei –, dar tot mai sunt și vor mai rămâne câțiva supraviețuitori care vor duce gândul înainte și vor redescoperi simplitatea vieții și a valorii (ca suport al vieții umane). Sau vor reînflori florile albastre.

Chirurgul nu-și permite să-i tremure mâna sau să ignore filosofia delicată a inciziei. Această filosofie nu este aceeași cu a

celui care, prin incizie, ucide. Valoarea, pentru chirurg, constă în respectul inciziei, nu al inciziei în sine, al inciziei care ucide sau rănește, ci al inciziei-poartă, care deschide acel spațiu unde poate fi salvată o viață. Profesorul nu-și permite să se abată de la rigoarea și frumusețea discursului prin care el transmite, de generații, cunoștințe și formează caractere. Pentru el, valoare înseamnă unicitatea acestui discurs de care numai el este capabil și care se exprimă în formarea elevului său, în pregătirea lui pentru viață. Ofițerul adevărat nu se abate niciodată de la acel cod militar al tuturor armelor și armatelor din lume care se cheamă *onoare*. Dacă o face, nu mai este ofițer, ci altceva. „Zău, bătrâne! Chiar așa a fost viața asta a voastră, a ofițerilor? Plină de onoare? Ia mai gândește-te!“ „La ce să mă mai gândesc?“ „La viața ta, la viața voastră, la această morală de care vorbești ca un popă bețiv și curvar!“ „Ce vrei să spui?!“ „Cu câtă ușurință ați trecut voi, generația de după generația de război, de la ruși la autonomia gândirii și de la aceasta la filosofia americană! Ce a mai rămas din voi? Despre ce fel de onoare vorbești, omule?! Despre onoarea de slugi?“ „Da, cred că da.“ „Așa mai merge. Așa parcă n-ai ieșit complet din real“ „Totuși... Suntem aliați... Există și în asta o onoare, nu?“ „Da, sigur, există. Dacă o ai...“

Totuși...

Aș vrea să spun și să-mi spun că mai sunt pe ici pe acolo și niște prăpădiți care, cred ei, se mai bat pentru ceva. Dezamăgirea noastră cea mai mare este că, în România de azi și nu numai de azi (ca și prin alte părți, de altfel), nu se bat cei care au primit mandatul națiunii să se bată pentru binele ei, pentru valorile ei, nu se bat cei care, cel puțin formal, au calitatea, mijloacele și puterea să se bată, ci se bat oameni care par a fi, în ochii celorlalți, neimportanți, chiar umili, rămași suspendați undeva într-o zonă nefolositoare a științei și a moralei pe care ofensiva imaginii a cam ocolit-o sau, în orice caz, chiar dacă a trecut peste ea, n-a reușit să o distrugă. Pentru că imaginea nu

distruge profunzimile, ci este incompatibilă cu ele. Imaginea nu poate avea profunzimi, nu se compune din profunzimi. Ea este doar ceea ce se vede.

- Tragic este că, totuși, în fruntea țării se află... profesori, intelectuali, oameni de la care am așteptat cu toții foarte mult...

Caraiman, colegul etern, jurnalistul împătimit, răzvrătitul de totdeauna, consăteanul meu, omul care și-a adus războiul de țesut în apartamentul său din centrul Bucureștilor, revine iar la ce a fost cândva. Un nemulțumit, un rebel, un critic al oricărui regim.

- Las-o mai moale, toate timpurile românești au fost așa.

- Bă, cap sec, degeaba te-au făcut ăștia general, tot un ageamiu ai rămas în politică. ăștia trebuie loviți cu leuca, mă, stârpiți ca niște gândaci de Colorado, ca ploșnițele! Ei nu știu altceva decât să sugă. Și sug. Sug sânge. Sug viață. Sug și ucid. De aceea, bine ar fi fost dacă s-ar fi găsit doi-trei generali bătoși, să pună armata pe roate și să ia conducerea țării. Măcar pentru doi trei ani, așa cum fac turcii când politicienii o iau razna.

- La conducerea țării sunt totuși profesori!

- Profesori? Ce vorbești, mă!? Profesorii adevărați au rămas la catedre să-și facă meseria, să-și bată capul cu generațiile care vin. ăștia de la conducere nu sunt alții decât oportuniștii, pândarii din vremurile tulburi, vânătorii de funcții, de bani, de orgolii, de averi. ăștia sunt potențații din toate timpurile. Adevărurile n-au reușit să-i stârpească, iar nația română este indiferentă față de ei, adică îi adăpostește precum pământul șerpilor veninoși și cerul lui Dumnezeu norii de furtună.

- Și în vremea lui Antonescu, la putere au fost militari și profesori. Știi foarte bine că, spre exemplu, profesorul Alexianu a fost guvernatorul Transnistriei. A luat-o în 1941 la pământ și a predat-o sovieticilor, în 1944, cu proces verbal, înfloritoare, sau, în orice caz, mai bună decât a găsit-o. Între timp, deși era război, nu numai că nu s-a distrus nimic din ce fusese, dar se și

construiseră aici întreprinderi, drumuri, școli... La noi, azi, în numele unei reforme care bate câmpii, totul se duce dracului... Nici nu-ți vine să crezi. Parcă a dat strechea în noi...

- Este prea multă amărăciune azi în țară, pentru a o mai simți, dragă Geo. Asta este.

- Apele totdeauna trec, pietrele rămân. Iar prin crăpăturile mълului care se va usca vor apărea, sunt sigur, și primele noastre flori albastre... Care vin din alte flori, tot albastre...

- Ești cam poet...

- Sunt.

Caraiman are dreptate. Vremurile pe care le trăim sunt extrem de ticăloase. Dar ele nu sunt singure, exclusive, chiar dacă dor atât de tare bietul om. Există multă dezamăgire pe lumea aceasta, dar și multă frumusețe. Omul obișnuit, azi, în România, nu poate să nu fie dezamăgit. Dacă nu este dezamăgit înseamnă că face parte din potențaii nației (sau ai populației, ca să fiu în ton cu efectul ofensivei revizioniste sau reformiste asupra Europei națiunilor), nu este normal sau nu înțelege vremurile. Ele, aceste vremuri, sau ce or fi, în România, nu sunt noi, nu sunt un produs al pseudo-revoluției (sau ce o fi fost) din decembrie 1989 – totdeauna lumea își construiește fel de fel de revoluții, așa cum își construiește fel de fel de mituri, de legende, de iluzii –, nu sunt făcătoare de minuni și nici aducătoare de lapte și de miere. Ele au mai fost cândva, tot așa, ca acum, au fost și vor fi mereu, pentru că mereu ne-am dezamăgit sau ne-am amăgit că ziua de azi este doar o speranță pentru cea de mâine (bineînțeles, dacă facem... reforma!), iar cea de mâine va fi o zi mai bună. Mai bună nu ne-a fost ea niciodată și se pare că suntem blestemați să nu ne fie vreodată. Și chiar dacă sunt și zile unde valoarea își mai spune din când în când cuvântul – cum a fost ziua de 1 Decembrie 1918 –, uinii dintre potențaii nației au toată grija să le transforme într-o „proprietate” a lor, să le coloreze strident, să le devieze în mascarade, în spectacole electorale, în imagini alcătuite după gusturile,

interesele și asemănarea lor, sau în orice altceva, dar nu în zile ale națiunii, ale țării, ale valorilor naționale. Nimeni nu știe cum trebuie să arate astfel de zile, cine să le facă, de ce să le facă și cum să le facă.

- Ce-ți mai face ziarul? îl întreb eu, pentru a schimba vorba.

- Moare. Sunt lovit din toate părțile. Dar nici eu nu mă las. Moare ăsta, se naște altul, nu voi înceta să scriu despre vremurile acestea urâte, schimonosite, murdare.

- Mai poți?

- Pot. Al dracului de bine! Cu cât sunt lovit mai tare, cu atât sunt mai puternic, mai rău, mai inspirat. Dar tu? De ce te-au scos ăștia la pensie?

- Cum de ce?! Pentru că mi-a venit timpul!

- Hai, mă, lasă poveștile astea! Nu-mi vinde mie gogoși. Tu ești un luptător, mă, un comandant dat dracului, cu forță, cu aplomb, cu demnitate. Probabil că le-ai dat peste bot cu reforma asta a lor stupidă și devastatoare pentru armată, pentru economie, pentru țară. Și nu le-a convenit. Pentru că ei reformează tot, după bunul lor plac, sau după cum le sunt interesele. Te-au făcut general și te-au scos la pensie. Aici poți să urlî cât vrei. Nu ești decât un biet pensionar. Măine-poimăine, pensia ta de general va fi mai mică decât leafa măturătoarelor de la nu știu care instituție nou-înființată sau de la RENEL.

- Este deja.

- Cu atât mai bine.

- Așa zic și eu. Nu suntem noi țara tuturor posibilităților?

- Păi aici am vrut să ajung, stimabile. Nu mai avem nici un Dumnezeu, nu mai avem nici un reper. Toată lumea fuge după bani, după adăpost, după stăpâni. Stăpânii sunt cei care ne lipsesc, în rest avem de toate.

- Sau nu mai avem nimic... Nimic în afară de veșnica iluzie și de veșnica așteptare să ne cadă o pară mălăiață...

De la un moment, Caraiman mă ascultă liniștit. Împotriva obiceiului său de a întrerupe, de a completa, de a înjura, de a izbucni. Ce i-o fi venit?!

- Vreau să spun că, în toți acești ani, am trăit toate sentimentele posibile, de la sublim la ridicol, de la măreție la umilință. Chiar și cele mai sfinte repere devin, pentru unii, doar prilejuri de a profita, de a fura ca în codru, de a-și spori bogăția, de a se detașa de restul lumii, în numele omenirii și al drepturilor omului. La 1 Decembrie 1990 – prima oară când s-a sărbătorit, la această dată, Ziua Națională a României –, am fost și eu acolo, la Alba Iulia. E o poveste la care țin foarte mult, poți să mă ascuți?

- Sunt numai urechi.

Caraiman își schimbă poziția, soarbe o gură de cafea și își sticlește ochii. Mă ascultă. Cred că-i face bine această dezlănțuire a mea.

- În seara zilei de 30 noiembrie, pe la ora șase după amiază, m-am dus în Gara de Nord, mi-am cumpărat bilet și m-am urcat în trenul de Alba Iulia. M-am dus incognito, fără să-mi cer adică voie de la șefi. Am încălcat deci regulamentul. Și nu fără bună știință. Iar asta, pentru un ofițer ca mine, este foarte grav. Nu știu de ce n-am cerut voie. În fond, nu m-ar fi oprit nimeni, ci dimpotrivă, m-ar fi felicitat pentru patriotismul meu. Dar uite n-am simțit nevoia să cer o astfel de aprobare. M-am îmbrăcat în haine civile, mi-am cumpărat bilet, apoi mi-am ocupat locul în tren. Am vrut să nu mă vadă nimeni, să nu mă recunoască nimeni. Mai era cam o jumătate de oră până la plecarea trenului. De la fereastra vagonului, am privit cu mirare peronul, gara. Grupuri-grupuri, bucureșteni, oameni din toată țara, cu drapele tricolore, se îndreptau, într-o liniște care impunea respect, spre acest tren. De fapt, spre toate trenurile care treceau prin Alba Iulia. Bătea un vânt rece. Era frig. Dar toate ferestrele, la toate vagoanele, erau deschise. La fiecare fereastră, flutura un drapel al României. Nu se cânta, nu se discuta. Pur și

simplic, se tăcea. Nu era tristețe, ci doar tăcere. Tăcere solemnă. Mie mi s-a părut tragică. Fiecare trăia cu maximum de intensitate aceste clipe. Nu mai era loc pentru cuvintele de fiecare zi. Iar cele mari nu se spun, se simt, se trăiesc. La ora fixată, trenul a plecat spre Alba Iulia. La fiecare fereastră flutura, cum îți spuneam, un Tricolor. Nici o fereastră nu s-a închis până la Alba Iulia. În fiecare stație, urcau, în acest tren (probabil și în altele, în toate care treceau prin Alba Iulia), grupuri de oameni – mai ales tineri –, cu steaguri fluturând. Ceea ce se întâmpla părea măreț. Era măreț. Nimeni nu-i chemase pe acești oameni. Nu exista nici un fel de comunicat prin care România să fi fost convocată, invitată sau chemată la Alba Iulia. Adică la adevărata ei capitală, pe care politicienii noștri și unii dintre românii noștri o ignoră. Dar România era acolo și se ducea acolo, așa cum a fost, cum se va duce și cum va fi mereu acolo. Pentru că România este altceva decât lamentabilul spectacol care să dea în fiecare zi, de ani și ani, dintotdeauna, în Parlament, la Televiziune, la Guvern, în aproape toate instituțiile publice. România este această demnitate din tăcerea oamenilor care se duceau, atunci, acolo, la Alba Iulia, înțelegi tu? Probabil că nici ei nu știau prea bine de ce. Îi mâna acolo un fel de instinct, un fel de *ultima ratio*. Între ei, mă aflu și eu. Nu știu dacă în viața mea am trăit sau voi trăi vreodată clipe mai frumoase decât cele pe care le-am trăit atunci, în acel tren cu ferestrele deschise și steaguri fluturând, în tăcerea de catedrală a oamenilor. Nu se auzeau decât roțile de tren și vântul. Am ajuns la Alba Iulia în plină noapte, probabil în jurul orelor 22.00 - 22.30. Nu îmi amintesc ora exactă la care am ajuns, nu m-am uitat la ceas și nici în *Mersul trenurilor*. Nu era important. Important era că am ajuns acolo, că mă aflu acolo. Am coborât din tren și am luat-o pe jos spre centrul orașului. Toate grupurile se îndreptau într-acolo. Se mergea în tăcere, cu steagurile desfășurate. Toate ferestrele orașului erau luminate. Și luminate au rămas până în zori. Nu m-am dus încă pe Platoul

Romanilor, locul unde avea să se țină Adunarea de la Alba Iulia. Am colindat pe străzi. Nu numai eu. Noi, toți. Toți cei care eram acolo. Toți cei care veniserăm din toată țara. Noi, toți, cu un singur nume și o singură identitate. În miez de noapte, orașul era plin de oameni. Oameni veniți din toată țara, inclusiv din Basarabia. Luminile orașului străluceau puternic în inima mea. Vântul spulbera în fuioare subțiri firicelele de zăpadă care căzuseră de cu seară. Era, probabil, frig. Sigur, era, trebuia să fi fost frig, foarte frig. Dar nimeni nu simțea frigul. Acolo, în miez de noapte, la 1 Decembrie 1990, la 72 de ani de la adunarea României în granițele ei aproape firești, istoria era vie, măreață, fierbinte. La ora 05.00, m-am dus, pentru câteva clipe, la liceul militar. Îl cunoșteam pe comandant, lucrase la Editura Militară, îmi fusese, o dată sau de două ori, redactor de carte. L-am găsit acolo. Era și el emoționat. Am schimbat câteva cuvinte cu el – singurele vorbe pe care aveam să le pronunț în acea zi –, apoi am plecat singur, pe străzile care pulsau ca niște veacuri în inima mea, spre Platoul Romanilor. Era lume multă acolo. Dar nu se auzea decât vântul. Pentru a vedea și a înțelege mai bine, m-am urcat într-un copac din cei care înconjoară platoul. Nu eram singurul. Toți arborii din jur erau plini de oameni și de steaguri. Nu se glumea, nu se vorbea, nu se cânta. Se asculta doar vântul. Vântul care trecea printre ramuri ca o mângâiere. Și se aștepta. El, vântul, ne transmitea, deopotrivă, viața, demnitatea, onoarea și suferința. Țara aceasta nu s-a făcut prin glorie efemere, orgolii și crime de culise, prin șușoteli și intrigi, prin sesiuni parlamentare lamentabile sau solemne, ci prin suferință. Prin suferința oamenilor de aici și a celor din veacuri. Aceasta era semnificația tăcerii noastre de catedrală. Aceasta semnifica, pentru noi, trecerea rece a vântului. Nu era sărăcie și umilință în oamenii care se adunaseră acolo, ci bogăție a sufletului, forță, demnitate, valoare. Acestea nu se spun, nu se clamează, nu sunt elemente de decor sau de spectacol. Iar eu, încercând să le formulez aici, fac,

poate, rău. Asemenea trăiri, asemenea stări nu pot fi exprimate la valoarea lor. Pentru că valoarea lor este intrinsecă. Ele nu sunt bunuri universale, ele nu sunt cuvinte călătore, nici flori care să ne înfrumusețeze viața. Sau, cel mult, sunt flori de colț, flori de piatră, care au valoare acolo și numai acolo, în lumea lor, în spațiul lor înalt, unde omul cu greu poate ajunge. Sau, oricum, ajung numai cei care pot să ajungă. Puțini. Iar aceia înțeleg. Doar aceia înțeleg. Doamne, și ce puțini sunt azi, în lumea celor ajunși mari în România, cei care mai pot totuși să și înțeleagă! A venit apoi protipendada. S-a cățărat pe scena cea în albastru bornată de alb și înnobilită de luminile ochilor celor adunați acolo, jos, la picioarele lor, pe Platoul Romanilor, mângâiată de vântul aspru de decembrie și de bătăile inimilor noastre. Desigur, noi nu veniserăm acolo să-i ascultăm pe potentăți, ci să ne ascultăm propriile inimi, veniserăm la izvor, așa cum revine mereu apa, așa cum revine mereu, pentru a se perpetua, viața. Nația a respirat, cuvintele au început să răsune acolo, dar nu precum clopotele de la catedrală, ci precum claxoanele mașinilor luxoase, iar mirajul s-a spulberat. Cei din Ardeal și, mai ales, cei din Târgu Mureș, prezenți și ei acolo, au început să strige: „Iliescu, nu uita / Și Ardealu-i țara ta!", „Murim, luptăm / Ardealul nu-l cedăm!" Mi-am adus imediat aminte de evenimentele de la Târgu Mureș din 19-22 martie 1990 (derulate doar cu opt luni în urmă) și m-am reîngrozit de tragedia de acolo și de cea de dincolo de ceea ce s-a văzut, de ceea ce de obicei se vede. Atunci, acolo, la Târgu Mureș, tinerii arborau Tricolorul României pe stâlpii din preajmă, cântau imnul țării și spuneau aceste cuvinte... Dar Iliescu nu era acolo, ci la Palatul prezidențial de la Cotroceni. Nici Petre Roman nu era acolo. Nici Stolojan, primul ministru. Nu puteau, nu aveau cum să fie acolo. Bucureștiul n-a fost niciodată cu adevărat nici la Târgu Mureș, nici la Cluj, nici la Alba Iulia. Și nici alții. Era doar Armata Română, care s-a interpus imediat între tabere și a liniștit oamenii. Atât cât s-a putut. Pentru că Adevărul cel crunt,

cel dureros, cel pe care îl tot ocolim, de parcă am vrea să cruțăm mereu șarpele cel veninos, a rămas. El nu se schimbă niciodată. Pentru că adevărul nu oscilează, nu se adaptează la împrejurări, nu se lasă oblojit sau îmbrobodit... La Alba Iulia a fost spus din nou. Dar nu l-a ascultat nimeni din cei cărora li se adresa, din cei pe care îi izbea cum izbesc maiurile pânza de lână s-o facă dimie. Potentații s-au făcut iarăși un soi de dimie sărăcăcioasă, adică și-au îngroșat obrazul și pielea, și au transformat din nou simțirea și fiorul în discurs, în vorbe, în campanie electorală, iar vorbele au zburat. Președintele de atunci al țării a spus și el, ca toți cei de pe scenă, vorbe care se doreau a fi frumoase. Care erau frumoase. Vorbe care se închipuiau a fi solemne. Și care erau solemne. Nu foloseau însă la nimic. Alba Iulia nu era o tribună. Alba Iulia nu mai fusese niciodată ce fusese atunci, la Marea Adunare de la 1 Decembrie 1918. Pentru că potentaiții nației au uitat repede marile repere. Micile lor probleme sunt totdeauna mult mai importante. Sever Stoica își încheie cartea sa despre Iuliu Maniu cu aceste cuvinte: „*Din 1918, România nu a mai avut oameni politici de talia lui Iuliu Maniu*“. De talia lui Iuliu Maniu, în perioada lui ardeleană, de talia celui Iuliu Maniu care s-a luptat nu pentru România, ci pentru Statele Unite ale... Austriei, pentru autonomia Ardealului, pentru transformarea acestui spațiu binecuvântat într-o Elveție a Estului. Iuliu Maniu, venit pe malurile Dâmboviței, în spațiul de căpătâi al potentaiților nației, n-a mai fost același. Și nici altceva n-a mai fost... A fost ceea ce au fost toți. Sau aproape toți...

- Alba Iulia nu este a lui Iuliu Maniu și nici a altcuiva, stimabile. Alba Iulia este un spațiu de sfințenie al nației române.

- Așa e. La 1 Decembrie 1990, am resimțit și eu, ca pe o Dumnezeire, acest Adevăr. Alba Iulia era ea însăși o reînțoar-cere la acel spațiu românesc totdeauna plin cu iubire și cu respect. Pe care nu l-au făcut politicienii, ci înțelepciunea nației

și sângele soldatului român... De atunci, din 1990, în fiecare an am fost acolo, la Alba Iulia. Dar și când n-am fost (în anii 1995 și 1996 am petrecut ziua de 1 decembrie departe de țară, în Angola), m-am gândit tot acolo, la Alba Iulia, la cetatea supliciului lui Horea, la fuioarele albe, mângâiate în noapte, de vântul de decembrie. Era cald, eu eram departe de țară, înotam în Atlantic, la miezul nopții, și, în loc să mă tem de rechini, simțeam în toată ființa mea fiorul de la Alba Iulia...

- Ce naiv ești! Cum te copleșesc marile repere! Dar cui îi pasă de ele? Americii? Europei? Potentaților națiunii române? Să fim serioși!

- Nu spun că fără Alba Iulia noi n-am exista. Pentru că, înainte de Alba Iulia, a existat Sarmizegetusa. Au fost Posada, Rovine, Podul Înalt, Codrii Cosminului, Guruslău... Au existat munții, dealurile, câmpiile, satele și pădurile. Au existat și mai există încă oamenii. Școala Ardeleană ne-a învățat că suntem latini. Ungurii și alții de-ai lor mai spun din când în când că suntem țigani de la Râm sau, în Ardeal, ciobanii care au trecut cu oile munții, venind de undeva din zona Skopije, și s-au supraînmulțit pentru că mâncau lapte de oaie... Alții spun că suntem daci și daci am rămas. Se poate spune orice sub acest soare blând și îngăduitor. De aceea omul are cuvinte, să le spună, nu?. Eu însă nu le cred. Nu mai cred de multă vreme în ceea ce se spune. Pentru că există pe lumea asta și ceea ce... nu se spune. Deși sunt și eu, ca tine și ca mulții alții, un împătimit slujbaș al cuvântului scris și știu, sunt convins că valoarea supremă a omului este și va rămâne totdeauna cuvântul. În măsura în care omul va re-învăța să-l respecte și să-l apere. Cuvântul! El este cărămida lumii omului. El este monada, el este celula, el este izvorul, el este universul. El face viața. Chiar și atunci când îl spui tăcând. Și mai ales atunci. Pentru că tăcerea este de aur. Și tot el, cuvântul, face istoria. Eu nu cred însă în istoria făcută. Pentru că istoria făcută este, de fapt, contrafăcută. Și cu atât mai puțin în istoria scrisă, în istoria

pătimașă, în istoria-istanță, în istoria-oarbă, în istoria-sentință, în istoria-propagandă-electorală, în istoria-interes, în istoria-neistorie. Eu cred în gândire, adică în puterea gândului. Eu cred în supliciul istoriei. Eu cred în truda celor care o iau pe firul apei în sus, pentru a ajunge la izvoare. Nu cred în campusurile de pe malurile apelor liniștite. Nu cred în femeile cu suflet de statuie. Nu cred în frumusețea contrafăcută, nu cred în farduri și în machiaje. Nu cred prea mult nici în patimă. Dar îi respect spiritul, întrucât patima este iubire ieșită din margini. Este iubirea infestată în fiecare celulă, este iubirea exclusivă, este teroare. De aceea nu cred în istoria-pătimașă, în istoria-teroare. Dar nici fără istorie nu se poate. Istoria înseamnă conștiință a nației...

- Așa este. Aici îți dau dreptate. Dar conștiința nu este doar un fel de a ști, nu este doar imagine. Ea înseamnă reconstrucție spre trecut, adică istorie a esenței, nu a faptului. Deci istoria ar trebui să fie mereu rădăcină, sevă, viață. Ea este întoarcere la izvoare, este respirație a mileniilor care au trecut, este vântul care, la noi, bate la Alba Iulia, este, în esența ei, valoare. Este, deci, respectul sinelui față de sine, este diamantul ascuns în milioanele de tone de steril pe care îl malaxează viața planetei în gloriile destul de trecătoare ale lui „*labor improbus omnia vincit*”, în amăgiri și dezamăgiri, în efect de seră, este Fata Morgana a zilelor de speranță... Uneori, este și imagine. Alteori, nu este nici atât. Și, pentru că este atât de mult și atât de multe, pentru cei mai mulți dintre aleșii națiilor, nu mai este nimic. Sau aproape nimic. Aceasta înseamnă că, în reprezentarea lor trunchiată de interes și de patimă, nu este decât balast. Asta l-a făcut pe un șef al statului român să spună că istoria nu ne ține de foame.

Caraiman are dreptate. Există, într-adevăr, un mod destul de la îndemână de a face din lucruri importante un balast. Picaso nu are nici o valoare în lumea idolilor peșterii. Trăim o vreme a impactului, a gloriilor de o clipă, a fugirii clipelor, mai exact a

dilatării clipelor, a morții frunzelor moarte. Oricum, clipele nu pot fi dilatate, ele sunt monade ale vieții, ele nu au dimensiuni, ele sunt doar ceea ce sunt și nu pot fi trecute în altceva..., adică în ceea ce nu sunt. Pentru că ele nu sunt Eu, pentru a opune, în Eu, Eului divizibil, un non-Eu divizibil, cum ar fi spus Fichte... Înțelegeți, stimabile, înțelegeți? La ce bun toată fanfaronada asta, sau toată tragedia asta a adunărilor de țară, dacă nu știm pe ce lume ne aflăm, cine ne sunt prietenii, dacă a mai rămas vreunul, și care anume, dacă nu știm cum anume va fi următorul dictat care va rupe România din trupul României?

- Etichetele sau insignele pe care ni le punem pot fi simboluri sau podoabe. Dar noi nu suntem nici insigne, nici simboluri, nici podoabe. Istoriile pe care ni le spunem, miturile pe care ni le făurim, legendele în care credem, narcoticele pe care ni le inoculăm sunt doar modalități de a ne alina durerile, de a nu vedea realitatea, de a accede acolo unde, adesea, ne este interzis sau ne interzicem noi înșine să ajungem. Acesta-i adevărul. Dar nu tot adevărul, ci numai acea fațetă a Adevărului care înseamnă tragedie umană sau mizerie umană...

Discuția cu Caraiman devine fulminantă. Este un rechizitoriu al dezastrului în care am intrat iarăși fără voia noastră, dar, ca întotdeauna, cu prostia noastră cât roata carului.

- Esența Adevărului nu este nici ea o simplă relație logică – îi spun –, o funcție matematică sau o judecată apodictică. Esența Adevărului este Respectul. Am citit și am scris sute, poate mii de pagini despre Respect. Dar n-am putut niciodată să-l cuprind, să-l dezleg. Târziu, foarte târziu, mi-am dat seama că efortul meu era inutil. Respectul nu este un lucru complicat, nu necesită nici investigații, nici travaliu, nici abordare științifică. El nu este nici ceva în sensul lui *a la recherche du temps perdu*, nici filosofie a mondenelor saloane, nici elitism. El este cel mai simplu mod de a ajunge la adevăr, de a-l vedea, de a-l înțelege. De aceea, el se află la dispoziția oricui, pentru că este în fiecare, pentru că face parte din structura umană. Și

tocmai pentru că se află la dispoziția oricui, nu îl văd decât foarte puțini oameni, pentru că numai aceștia au capacitatea de a vedea dincolo de ceea ce se vede. Respectul istoriei este istoria însăși în măsura în care ea este adevărată și nu doar imagine sau dezarmantă concluzie „așa se scrie istoria”. Și, dacă așa se scrie, așa rezultă că este...

- Voila!

- Personal, Caraimane, cred în vocație. Cred în vocația poporului român, chiar dacă nația română pare, azi, bolnavă. Ea nu este și nu poate fi bolnavă. Poate, cel mult, scârbită și dezamăgită. Bolnavi sunt doar o parte dintre potențaii ei. Dintre aleșii ei. Adică pungașii ei. Bolnavi de putere, de înavuțire, de orgoliu și de ceva care unora le lipsește cu desăvârșire: bun simț. Bolnavi sau, mai exact, nebuni. Această națiune puternică și înțeleaptă, formată în spiritul pământului și al respectului, nu poate fi bolnavă. Ea are atâta vigoare încât este capabilă nu numai să renască din propria-i cenușă, ca nemții după cele două războaie mondiale în care au fost spulberați, ci chiar să transforme în iubire propria-i ură și în bucurie propria-i tristețe. Vigoarea aceasta îi vine din modestia, perseverența, statornicia și înțelepciunea țaranului, din prudență și bun simț. Nu sunt vorbe mari. Le-am constatat pe toate drumurile mele, în toate satele și în toate casele românilor... Nu vreau să spun că noi suntem buricul pământului, că nimeni nu-i ca noi, pentru că n-ar fi nici frumos și nici adevărat. Vreau doar să spun că nația română este ceea ce se regăsește frumos și curat în fiecare român, este ceea ce îți rămâne după ce ai lăsat lenevia sau cerșetoria deoparte și te-ai apucat de muncă, după ce ai aruncat și ai alungat haina de împrumut, este adică portul tău, haina ta curată, spălată la izvoarele apelor limpezi ale țării – atâtea câte mai sunt, câte au mai rămas –, și nu în cuvele mașinilor de spălat ultramoderne care nu dau decât spumă și senzație de alb... Dar, astăzi, nici fără aceste mașinu nu se poate... Totul are un timp al său. Nu poți să fii și să rămâi tu

însuși în haine de împrumut, în hainele altora. Suedezii, norvegienii, danezii au început să-și redescoperă valorile lor. Fiecare dintre ei are, acasă, un costum popular pe care îl îmbracă duminica și îl poartă ca pe haina cea mai de preț, pentru că nu este o simplă haină, ci este o haină care le încălzește sufletul. Ceva în genul a ce ai încercat tu cu câțiva ani în urmă, când ți-ai adus războiul de țesut al mamei tale în apartamentul de la București. La noi, cosmopoliții (nu găsesc alt cuvânt, iar asta nu-mi place pentru că nu exprimă ceea ce simt) și călătorii superficiali prin lumea mare au introdus în comportamentul „emancipaților” rușinea sau jena de a fi român, de a purta o ie, o cămașă cusută cu arnici – care reprezintă o valoare vestimentară inegalabilă –, precum și disprețul față de cântecul popular – muzica geniului poporului român. Cu ani în urmă, „Doina Oltului”, interpretată de Maria Lătărețu, a fost considerată, la Stockholm, cea mai frumoasă melodie din lume a anului. Totdeauna alții trebuie să ne descoperă și să ne confirme valorile. Traian Vuia, Brâncuși, Coandă, Mircea Eliade, Cioran n-au însemnat nimic în România... Chiar dacă toți, dar absolut toți românii i-au iubit. Cunosc scriitori în România ale căror cărți se epuizează imediat din librării, dar pe care critica literară nu-i vede și nu-i aude, în timp ce câțiva, mereu aceiași, umplu paginile revistelor literare și cafenelele... Înjurăturile absolut viperine ale unui unora sunt aduse la rang de dezbatere națională, în timp ce sonetele lui Vasile Preda, care sunt unice în literatura românească și se compară chiar cu formidabila, unica, uimitoarea poezie a lui Nichita Stănescu, nu sunt cunoscute de nimeni din avocații și judecătorii literaturii române. Nici măcar nu au fost publicate în volum decât după tragica sa dispariție... E drept, valorile nu mor. Dar, în țara aceasta, ele trăiesc într-o cumplită sărăcie, doar în bunul simț al oamenilor, în sufletul lor, peste tot, într-un anonim sublim care îl face pe român să spună, în fața unui pahar cu vin bun sau

în fața unei poezii desăvârșite: „când mi-o fi mai rău, să-mi fie ca acum!“

- Aceste lucruri înseamnă mult. Înseamnă enorm. Înseamnă un mod de a fi, de a trăi, de a înțelege. Dar care nu folosește la nimic. Oamenii aceștia vor fi săracii instruiți ai zilei de azi și de mâine, vor fi sclavii esopieni al României. Nimeni nu are nevoie de astfel de oameni decât ca decor, ca *bufoni ai regelui* sau ca făcători de texte amuzante. Astea sunt vremurile, dragă Geo. Iar tu ieși la pensie.

- Nici istoria nu este, în ochii ăstora, altceva. Ea este un fel de poveste de adormit copii, de cuvânt care nu mai interesează pe nimeni chiar dacă el conține o esență (esența se păstrează în sticlute, nu în butoaie și nici în statui), este tăcerea drumului meu spre Alba Iulia și pe „Platoul Romanilor“ din acel oraș al Unirii, al Unității națiunii, este înțelepciunea satului nostru bătrân și uitat. Iar acest sat, sub presiunea cosmopolitismului și a „minților cu fumuri“, cum le-ar fi zis Iorga, adesea este înțeles ca un loc arhaic, de care unii încep să fugă ca de dracu’, atrași, ca niște insecte, de lumina unui banal bec din iluminatul stradal, de imaginile care se transmit la televizor, de filosofia siropoasă a minciunii și a iluziei, de speranța unui confort facil, fără să-și dea seama că fug spre înstrăinare și lipsă de respect, spre anonim și, de cele mai multe ori, spre pierzanie. Pentru că, pierderea identității și a respectului de sine și de alții, asta înseamnă: PIERZANIE. Satul nu este o unitate arhaică, nu este peștera lui Platon, și nu trebuie coborât în urât, în simplism desuet, în necivilizație. Satul este totdeauna așa cum este el, entitate morală și culturală, instanță morală și culturală, loc în care oamenii se cunosc și sunt totdeauna împreună, spațiu cu case primitive și primenitoare, cu porți deschise spre soare și oameni buni. Dacă spui azi aceste cuvinte, patronii națiunii române râd pur și simplu de tine, te fac nostalgic sau nebun. Potentații nației române nu sunt Dimitrie Gusti să se bată pentru ceva, să respecte adică satul românesc, să-l aducă în

centrul Capitalei, dar nu ca simplu spectacol, ca simplu muzeu, ci ca un spațiu al respectului de sine, adică al reînțoarcerii veșnice la izvoare, la ceea ce am fost și am devenit nu printr-un amestec nefericit cu romanii, ci printr-un sistem de perfecțiune umană, de devenire culturală și morală, de construcție a valorilor. A zis Școala Ardeleană: noi suntem latini. Și aproape toată românimea intelectualizată la școlile Vestului a zis ca ei, pentru că părea logic și coerent. Dar unde este respectul față de cei care erau aici și n-au venit de nicăieri, pentru cei care au durat filosofia spațiului plin cu iubire, pentru cei care au construit statornicia umană pe pământul acesta, întrucât credeau în nemurire? Ei, acești oameni statornici, strânși în comunități de muncă și de viață, au durat valorile pe pământul acesta. Pentru că ei și numai ei aveau cea mai acută nevoie de comunicare, adică de cuvânt, de gest, de cântec. Cei care au hălăduit în copitele cailor întinsurile Europei și ale lumii n-au durat nimic. Ei doar au cucerit și și-au însușit. Ei aveau doar mișcarea și orizonturile, dorul de ducă, fără întoarcere, fără respectul spațiului plin. Francezii – ca aproape tot Occidentul, de altfel – au construit cetatea Carcasson, au închis patru mii de oameni acolo, într-un spațiu de piatră, unde s-au luptat și au învins sau au pierit, lăsând generațiilor viitoare un reper pe care timpul nu-l poate nici ucide, nici înstrăina. Dacii lui Burebista n-au făcut nici o cetate. Ei luptau în păduri, în fortificațiile naturale ale munților și n-au simțit niciodată claustrofobia pietrei, ci libertatea deplină a pământului și a cerului. Libertatea spațiului generos, unde este loc pentru toată lumea... Unde este destul loc. Și pentru viață și pentru moarte. Moarte, ca intrare în nemurire. Poporul român nu este un hibrid, nu este un accident, nu este o adunătură sau o împreunătură de daci și de romani, nu este un produs al unei încrucișări, nu este o corcitură, nu este un rezultat al unor convulsii, al unor desfășurări istorice. El este ceea ce a fost primul dintre români, adică primul om care a apărut în acest spațiu – împreună cu acest spațiu, nu izolat de el

–, așa cum apare un mugur pe o ramură, așa cum apare un vlăstar pe un sol roditor. Iar acest om care n-a putut fi om decât împreună cu ceilalți oameni, a acumulat și a asimilat tot ce a trecut prin spațiul său, de la rodul pământului, căldura soarelui și tânguirea vântului, până la mesajul și informația pe care au adus-o migratorii. La tot pasul, sunt astfel de dovezi. A crede că soldații Imperiului, care serveau 25 de ani în legiunile romane – într-o vreme când media vieții umane pe planeta aceasta nu era mai mare de 35-40 de ani –, și care erau abrutizați de lupte, de numeroasele campanii și de viața grea, de cazarmă, aveau, după încheierea carierei, vigoarea și disponibilitatea să-și întemeieze o familie, să slujească o nație, să dezvolte o cultură este o chestiune discutabilă. În cel mai fericit caz, cei care ajungeau să părăsească legiunile, după 25 de ani de serviciu, erau niște bătrânei obosiți, terminați, care aveau nevoie să se odihnească și să-și aștepte în liniște sfârșitul. Poporul din Carpați era însă tânăr, prolific, viguros, plin de virtuți și de viață. Nu legiunile romane, nici administrația romană au împins civilizația spațiului românesc înainte, ci forța receptoare a autohtonilor, capacitatea lor de asimilare, de construcție, de devenire umană au făcut-o. Această capacitate există și astăzi, numai că răsfățații nației nu o știu, nu o văd și, de aceea, nu o înțeleg, nu au acces la ea. Ei vor să le cadă mură în gură și privesc cu sfințenie spre alte zări care li se par a fi mai calde, uimiți de ce au alții și ei nu au. Administrația romană a adus, peste bogăția de nuanțe a unei limbi extrem de flexibile, de capabile, de sensibile, cum trebuie să fi fost limba poporului nostru (chiar dacă era nescrisă), rigoarea și disciplina limbii latine. Limba poporului nostru nu era scrisă, pentru că nu era nevoie să fie scrisă. Poporul de aici se afla într-un spațiu plin, într-un spațiu destul de darnic și de statornic, iar obiceiurile și legile pământului erau, probabil, atât de limpezi încât n-a fost nevoie să fie durate în piatră, ca la sumerieni, sau în inmuri și rigvede, ca la mesopotamieni și indieni. Accadienii din același spațiu al

Mesopotamiei – dar în zonele cu nisipuri – și-au durat cetăți unice care adăposteau o civilizație și o gândire uimitoare pentru acele timpuri. Nisipurile și timpurile au acoperit cetățile – Herodot n-a mai găsit acolo nici o urmă – dar tăblițele de piatră cu inscripțiile lor și ale sumerienilor au rămas. Unele au ajuns chiar și pe teritoriul Daciei. Populația de aici n-a simțit nevoia să-și dureze cetăți în piatră, să-și marcheze trecerea prin lume, să umple spațiul cu monumente, așa cum au făcut-o, spre exemplu, egiptenii. Pentru că spațiul românesc era un spațiu plin, era un loc care intermedia doar trecerea spre nemurire. Spațiul, ca și omul acestui spațiu, era, deci veșnic. Iar acolo unde există veșnicie, nu există durată, nu există teamă de sfârșit, nu există trebuință de a conserva, de a transmite generațiilor viitoare, ci doar bucurie a metamorfozei. Limba populației de aici și-a însușit, probabil, ordinea, structura limbii latine, cuvintele pe care nu le avea și erau necesare în actul comunicării, păstrându-și însă plasticitatea, echilibrul fonetic, semantica atât de bogată, flexibilitatea, fluiditatea, forța. Calități pe care limba latină nu le are. O dată, într-o iarnă, la Predeal, pe pârția de la Clăbucet, în 23 de minute, în telescaunul care mă ducea sus, pe creastă, o italiancă mi-a vorbit, în românește, despre frumusețea limbii române. Ea descoperea, cu un șarm greu de egalat, ceea ce eu însumi aveam în suflet aproape fără să-mi dau seama, mai exact, fără să îndrăznesc să formulez ceea ce-mi dădeam seama că trebuie să fie acolo, în adâncurile unde mama mea, o țărăncă din Cârlogani, îmi cultivase, o dată cu primele cuvinte, acel respect și acel simț al limbii române de care nu m-am despărțit niciodată. Acesta este respectul. Iar dacă Gerhard Schroder, cancelarul german, n-a participat la comemorarea a 80 de ani de la sfârșitul primului război mondial, asta înseamnă că Germania – o anumită Germanie – renaște. Iar Europa ar trebui să ia act. Și mai ales noi ar trebui să luăm act. Tatăl lui Schroder a murit în anul 1944 în România... Nu-mi dau seama dacă Schroder știe

că, spre exemplu, la Mărăști, au căzut, în 1917, nici mai mult nici mai puțin decât 11.000 de oameni, în principal, germani și români. Averescu a dat ordin ca toți, dar absolut toți, să fie îngropați creștinește, să nu le putrezească oasele sub croncăniturile corbilor. Acesta este respectul. Mai târziu, prin 1924, cu puținii bani care s-au putut aduna, s-au ridicat în România mausolee. În criptele acestora se află și osemintele ostașilor români, dar și cele ale ostașilor ruși, germani etc. Acesta este respectul. Sub dealul Răchitașul, de lângă Soveja, unde au fost lupte aspre, chiar în timpul războiului, s-a ridicat un cimitir german, din respect față de soldatul german, care și-a făcut datoria față de țara sa. Căci românii de atunci – în fruntea cărora se aflau mari generali, eroi ai neamului românesc, nu lichelele ale momentului istoric – știau să respecte ostașul, să-i acorde onorurile care i se cuvin. Unii dintre cei de astăzi nu mai știu acest lucru. Și nici nu-i interesează. După moarte, chiar și cel mai feroce inamic, nu este decât un mort, iar despre morți numai de bine. În decembrie 1989, în fața clădirii Ministerului Apărării Naționale, s-a petrecut un eveniment ciudat. Un autovehicul blindat al unei unități antiteroriste aparținând fostei Securității, care se bănuia a fi de partea celor care făceau o criminală diversiune în București, a fost pur și simplu spulberat de focul unei mitraliere de pe un tanc din cele care se aflau în dispozitiv de apărare a ministerului. Cei care se aflau în interiorul acelei mașini blindate au fost ciopârțiți de gloanțe. Ei, bine, trupurile lor au rămas trei zile în stradă, în dispozitivul de apărare, lumea trecea pe acolo, le scuipa și le lovea cu piciorul. Nu știu dacă vreodată cei din interiorul acelor clădiri se vor putea spăla de această rușine, de lipsa lor de respect față de niște trupuri umane care trebuiau luate imediat de acolo și îngropate într-un cimitir, după legile războiului și ale lui Dumnezeu.

- Te aud pentru prima oară spunând asta.

- Mă mir. Am spus-o chiar atunci, la fața locului. Mi s-a părut a fi o rușine. Ceva nedemn de niște adevărați militari.

- Lumea era speriată pe atunci.

- Lumea, da, armata, nu. Armata nu are voie să se sperie de nimic. Altfel nu mai e armată.

- Aici ai dreptate.

- Nu acesta este, desigur, sufletul poporului român. Dar, în situații-limită, nu poporul acționează ca întreg, nu el își condamnă la dispreț morții și la moarte conducătorii – pentru că nu el reprezintă Justiția –, ci tot ei, potențații nației le fac și le desfac pe toate. Aleși sau auto-aleși, ieșiți adică în față, împinși de niște resorturi care numai în astfel de momente se declanșează și umplu de rușine și de blam un câmp pe care de obicei cresc flori albe. Nu elita națiunii române se află, în acest moment, în fruntea țării, ci elita unei inteligențe subtile dar perverse, incapabilă să accepte standardele valorilor morale și naționale sub care n-ar trebui să aibă nimeni voie să coboare. Dar asta e blestemul nostru. Să fim păcăliți mereu, să girăm cu propria noastră casă a sufletului niște hoți de suflete, niște bandiți de drumul mare, niște profitori, niște parșivi care nu numai că nu se mulțumesc cu jaful pe care-l instituie asupra țării, dar chiar îndrăznesc să-i eticheteze pe cei care i-au votat că sunt leneși, că sunt inculți, că nu muncesc destul, că ei și numai ei, truditarii ogorului, uzinelor, școlilor, instituțiilor unde se plămădește valoarea națiunii, sunt singurii vinovați de dezastrul țării și de toate relele pământului. În timp ce ei, potențații... În acest timp, unii din port-samarii de cuvânt care se erijează în reprezentanți ai opiniei publice, în apărători ai marilor noastre adevăruri, în slujbași credincioși și imparțiali ai informației, în judecători infailibili cu care Cel de Sus a fericit această țară, nu se sfiiesc să spună savant și sentențios: „națiunea română merită conducătorii pe care îi are!” Tot ea, săraca, națiunea română!

- Gata, mă, lasă nația în pace că se descurcă ea cum s-o descurca, poate ca în 1940, poate ca în 1999, când conducerea politică românească în funcțiune s-a bucurat pentru bombardarea Iugoslaviei și distrugerea podurilor de peste Dunăre... Lasă toate astea în pace și hai la mine să vezi pe cineva. Va fi o surpriză.

9

Sunt curios. Caraiman a spus că mi-a pregătit o surpriză. Ce fel de surpriză?

Insistă:

- Mergem?

- Mergem.

- Te invit în mașina mea, „Bătrâna Doamnă“, și tot cu ea te aduc de unde te-am luat. E bine așa?

- E foarte bine, Caraimane.

- Vrei să conduci tu?

- Ai un anume motiv, sau vrei să-mi faci mie o plăcere.

- Nici una, nici alta.

- Atunci, conduc eu.

- Știi unde stau, nu?

- Nu. Nu știi. Nu mai știi. Mai exact, am uitat. Tu ai cam umblat prin țară, ți-ai schimbat apartamentele, ai fost patron, ești patron, trebuie să stai într-o vilă cu verande și piscine...

- O să te dirijez eu. Nu am nimic altceva în afară de vechiul apartament pe care-l știi încă din epoca de piatră. Mai precis, după ce am rătăcit prin luxurile tranziției, m-am întors acasă...

- Perfect.

Demarez. Arhaica „Dacia 1300“ sau „Bătrâna Doamnă“, cum îi spune el, cel mai important bun al lui Caraiman, după apartamentul său din Bucureștiul de altădată, răspunde foarte bine la comenzi. Mă bucur pentru ea. În dreptul unei florării, opresc. Cobor, alerg, cumpăr un buchet de flori. Trandafiri.

- Ce faci?

- Am cumpărat un buchet de flori. Pentru soția ta.

- Ești drăguț, dar eu nu am nici o soție... Buchetul prinde totuși bine.

- Cum adică n-ai nici o soție?!

- Așa. N-am. N-am avut niciodată. N-am corespuns. Eu sau ele. Acum nu mai are nici o importanță. Sunt un solitar convins.

Ajungem într-o jumătate de oră. Apartamentul lui Caraiman nu este totuși singur. E drept, războiul de țesut nu mai există. Există în schimb cineva foarte apropiat lui și mie, una dintre fetele din sat, care cânta, seara, în Dealul Buneștilor, „Hei, lună, fii voioasă“. Cânta de răsunau toate văile și râdea de se cutremurau dealurile. Nu mai este ce a fost, dar nimic nu mai poate fi ce a fost. Ultima oară am văzut-o când am reparat casa mamei. Fratele meu, Mitca, s-a tocmit cu bărbatul ei să ne aducă un car de pământ de încărcat casa, de sus, din deal. N-a venit el, bărbatul ei, cu carul, ci ea. M-am dus cu ea în Dealul Viilor, am umplut carul cu pământ bun de case și, în timpul acesta, am vorbit. Despre multe din lucrurile care se petrecuseră în intervalul de timp de 20 de ani, cât trecuse de la ultima noastră întâlnire.

Atunci și acolo, în Dealul Viilor, nu mai era fata din Dealul Buneștilor, care cânta de răsunau toate văile. Era o femeie măritată, trecută de prima tinerețe, cu copii... Nici eu nu mai eram liceanul care se simțea bine în compania ei. Mi-a vorbit cu fală despre fratele ei mai mic, Costel, care-mi călcase pe urme și devenise ofițer, de bărbatul ei, de copiii ei... Îi vorbisem și eu despre mine și despre soția mea – o știa, o văzuse când am venit cu ea la mama –, despre fiul meu, despre unele din locurile pe unde am umblat..

Acum Antoaneta este la fel cu cea de atunci, din Dealul Viilor. Numai că, în loc de straiile de pe la noi, este îmbrăcată într-un capot elegant de casă. Nu-i stă rău.

- Ce e cu tine aici? Cum de te-a lăsat satul să pleci așa hai hui?

Ea nu se lasă furată de întrebarea mea retorică, de îmbrățișarea mea fugară, de această întâlnire surprinzătoare. Și nici de buchetul de flori pe care i-l dau cu o anumită delicatețe.

- Pe tine nu te-a lăsat?
- Nu. Mă mai bate la cap și acum. Și, când nu mai rezist, mă duc acolo.
- Ca musafir. Stai două-trei zile și pleci.
- Plec, dar nu cu totul. Mai las ceva și acolo. Și acum am ceva acolo, un fel de parte sedentară, de pătul cu porumb de sămânță.
- Măi să-ți fie! Și cine seamănă porumbul ăsta pe care-l lași tu acolo?
- Tu.
- Eu?!
- Tu.
- Nu știam. Și cum îmi plătești pentru asta?
- Gândindu-mă uneori la tine.
- Fugi de-aci!
- Nu fug.
- Atunci nu fugi, n-ai de ce să fugi, nu te aleargă nimeni.
- Tot nu mi-ai spus, ce e cu tine aici?
- Îi țin de urât lui Caraiman, tot n-are el pe nimeni.
- Nu cumva...
- Fii serios! Nu mă culc cu el. Suntem rude! Mi-a dat o cameră separată. Lucrez. Am venit aici să-mi câștig și eu o pâine mai bună. Lucrez pe șantier.
- Pe șantier? Acum? Unde vezi tu șantiere, acum, în țara asta care s-a săturat de muncă și s-a pus pe cerșit?
- Hai, mă, nu fi rău, că nu-ți stă bine! Unul de pe la noi și-a deschis o firmă de construcții, aici, în București, și m-a luat și pe mine. Ca salahor, bineînțeles. Că sunt bună la așa ceva. Toată viața am fost salahor. Știi că-mi place munca. Mă plătește bine. Și apoi am nevoie de bani. Caraiman nu-mi cere chirie, ne împăcăm bine amândoi, și așa nu-l văd decât din joi în paști. Pun de o parte câte ceva, îi pun pe toți de o parte, să ne facem și noi casa, că a îmbătrânit rău și stă să se dărâme.
- Bărbatul tău ce zice?

- Nimic. Sunt o femeie liberă, într-o țară liberă, nu?
- Uite la ea, Caraimane! S-au americanizat cârlogănencele astea ale noastre! Ce zici?
- Ce să zic!
- Și tu, Antoaneto, tu ce zici?
- Nimic, totul e OK!
- Bravos, cu asta m-ai dat gata!
- De ce? Tu nu zici OK?
- Nu.
- Treaba ta. Mie mi se pare că e bine așa. Cuvântul ăsta face economie de cuvinte. Spui OK și ai scăpat de orice alte explicații.

Antoaneta arată încă bine. Viața aspră de la țară, greutățile prin care a trecut, munca la câmp nu i-au înăsprit trăsăturile. Poate așa îi este neamul!

- L-am văzut pe Costel! schimb eu vorba.
- Ei, nu mai spune! Unde?
- Pe muntele Găina. La Târgul de fete.
- Ce căuta el acolo?
- Era cu jandarmii lui.
- După fete?
- Sigur.
- Și tu ce căutai acolo?
- Tot fete.
- Te omoară blonda, nevastă-ta. Și cum de v-ați întâlnit?
- Era lume multă acolo. Multă, multă. El m-a recunoscut. Făceam parte dintr-o delegație ministerială și mergeam pe acolo cu alaiul. Iar la alai se uită toată lumea. Nu știu cum m-o fi recunoscut. din toată suita aia.
- Normal. Când ai plecat tu din sat, el era un țânc. N-aveai cum să-l recunoști după atâția ani. El s-a schimbat mult, tu nu te-ai schimbat deloc.

- Ei, nu mai spune!
- Zău!

- Ce mai e prin sat?

- Nu mai e nimic. Satul pe care-l știai tu nu mai există. Generația noastră a îmbătrânit sau a plecat, iar cea de după noi nu știe încotro s-o apuce. Toți sunt niște zăpăciți.

Caraiman caută ceva printr-un cufăr cu inscripții din secolul trecut. Scoate un coșuleț cu nuci și o solniță cu sare.

Antoaneta mă privește pe furiș. Simt o ușoară tandrețe în acest fascicul al ochilor ei căprui concentrat asupra mea. Nu, nu este iubire. Antoaneta nu cred că m-a iubit vreodată. Și nici eu nu cred că am iubit-o cu adevărat pe ea. Ceea ce a fost între noi, era ca o apropiere între două adieri, între două înfloriri. Ceea ce se întâmplă acum este doar o emoție. Este emoția unei reîntâlniri peste timp și peste spații, este ceea ce ne leagă pe unii de alții, este frumosul din noi, este respectul sau bucuria.

- Ce mai face Gorică?

- Care Gorică, omule?

- Profesorul!

- Nu știu. O vreme îl recunoșteam după bicicletă. Bătea toate ulițele, ca un apucat. Acum are mașină. Dar nu mai bate ulițele, o ține acolo în curte. I-a venit ideea să mute cimitirul lângă biserică. Tot face drumuri la București pentru aprobări.

- Și acesta, chiar în centrul satului, vrea să facă cimitirul?

- Dar și pe dealul ăla este pus aiurea. Iarna sau pe noroaie trebuie să ducă mortul pe brațe.

- Nu era mai simplu să repare drumul.

- Nu știu, nu mă interesează. Deocamdată, nu m-am hotărât să mor.

- Pe tine ar trebui să te înmormânteze în locul unde se fac hore.

- De ce? Să se sperie lumea de mine?

- Nu. Pentru ca să cânti.

- Și cum o să fac asta?

- Găsești tu o soluție.

- Și cine mă va asculta?

- Lumea.
- Ești drăguț, dar anii aceia nu mai sunt...
- Ce vorbești? Eu îi țin aici pe toți.
- Chiar așa? N-ai uitat?
- Cum să-mi uit adolescența?
- Nici eu n-am uitat...
- Mai știi să cânti?
- Nu-mi prea arde de cântat.
- Ei, nu-ți arde! Tu ești numai cântec. Nu vrei s-o faci pentru mine?

- Pentru tine?

- Da. Aș vrea să cânti unul din cântecele acelea de demult...

Se lasă seara. Antoaneta fredonează una din acele melodii, dar are dreptate. Nu mai e același lucru. Satul a rămas acolo, departe, iar noi am plecat. Chiar și ea, care-și are casa și familia acolo, a plecat.

Interesant este că n-o mai privesc ca pe o femeie pe care aș vrea s-o îmbrățișez și să o sărut, ci ca pe o imagine pe care aș vrea doar să o privesc. Focul care nu a fost bine stins se reaprinde. Iar dacă nu se reaprinde, înseamnă că n-a fost cu adevărat un foc, ci altceva, o flacără care doar strălucește și impresionează sau o iluzie din cele multe care însoțesc și, pe alocuri, tulbură viața.

10

Mă vizitează generalul Grigore Andreescu. Grig. Nu l-am văzut demult, din iarna lui 1990, când am urcat împreună, prin viscol, la Piatra Căpitanului. AŇcum este și el la pensie.

- Trebuie să participi și tu la această primă reuniune a clubului nostru. Neapărat. Doar tu ești cel care a alcătuit prima variantă de statut. Care, de altfel, a și rămas. Te rog...

Nu mă las rugat. Bineînțeles că voi participa. Nu știu la ce va folosi acest club, ce vom discuta noi acolo, cum ne vom petrece timpul, dar cred că e bine să ținem legătura, să mai dăm un ghiont la bătrânețe, să cinstim un pahar sau să facem un biliard. Poate să discutăm și puțină politică, puțină strategie, cum le stă bine unor pensionari care se respectă.

Trăim niște vremuri grele, în care, deocamdată, totul se duce de râpă. Probabil, cândva, ne vom redresa, dar, acum, în aceste momente, toate ne ies mereu pe dos, iar noi ne îndreptăm vertiginos către coada Europei. Plutim între o viziune a la Caragiale și una reală, extrem de dramatică. Noi, generalii aștia scoși la pensie în plină forță, împreună cu economiștii, profesorii și cu toți care pot face ceva pentru analiza situației în care ne aflăm, ar trebui să constituim un fel de Institut de Cercetări Strategice, care să nu depindă de nimeni și să nu dea în nici un fel socoteală oportuniștilor și lingăilor, atâția câți sunt... Și sunt destui... Să ne batem, adică, pentru adevărurile acestui timp, să scriem despre pericolele care amenință omul, viața, țara, lumea...

Nu vom rezolva noi problemele lumii, dar le-am putea discuta. Fie și pentru a ne mai trece timpul. Sunt o mulțime de lucruri noi pe care ar trebui să le aflăm, să le știm, să le

discutăm. Unele le aflăm de pe Internet, altele din biblioteci, dar parcă se simte nevoia să mai și stăm de vorbă...

După-amiaza se scurge liniștit. Vântul toamnei bate în geam, apusul se colorează în roșu-portocaliu, precum odinioară dealurile și munții din clisura Dunării, orașul începe să-și foșnească frunzele moarte... Îmi este dor de Dunăre, de munții mei, de vremurile acelea repezi care au trecut ca apele din cataracte sau ca torentele de munte. Dar n-am ce să fac. Nu pot întoarce timpul la izvoare și nici nu cred că ar fi bine. Momentele vieții trebuie să fie unice. Iar izvoarele cele adevărate nu se ascund, ci rămân acolo unde sunt. Doar apele se revarsă...

...Rotonda Scriitorilor de la Cercul Militar Național îmi este familiară. Aici ne întâlnim noi, scriitorii din armată, o dată pe lună și punem literatura la cale. Ne facem, desigur, iluzii. Literatura nu are nevoie de nici un fel de puneri la cale. Își are veacul ei glorie, de bucurii, dar și de amărăciuni și de indignări de tot felul. Romancierii și poeții se pare că nu mai sunt nimic într-o lume în care totul se vinde și se cumpără. Prioritatea, la noi, acum, o are pâinea și hrana de fiecare zi. Cine ar mai da, azi, bani pe cărți, când salariile abia ajung pentru achitarea impozitelor, cheltuielilor de întreținere și..., dacă mai rămâne câte ceva, și pentru mâncare?! Romanele și poeziile se vând și se cumpără, în măsura în care oamenii ar mai avea nevoie și de altceva în afară de o luptă continuă pentru supraviețuirea fizică. Mă cam înșel, totuși. Am fost deunăzi prin câteva librării și erau pline de oameni care răsfoiau tot felul de cărți. Unii chiar le și cumpărau... Ca și mine...

Rotonda este acum încărcată cu câțiva generali la pensie, desigur, în civil, și alți câțiva invitați pe care nu-i cunosc. Se fac prezentările de rigoare. Atmosfera mi se pare nepotrivită, aproape tăcută, conspirativă. Nu-mi place.

Generalul Andreescu spune, fără să se ridice de la locul său, ceva despre un conflict de interese între generații, despre degradarea sistemelor de valori...

Discuțiile se întetesc. Pe unii îi interesează recalcularea pensiilor, pe alții, ce se mai întâmplă prin armată sau prin țară, iar unii vorbesc de nepoții lor, care nu se mai desprind de calculator și de Internet, păcat că este atât de scump...

Pare o discuție de cartier sau din fața blocului, de tipul celor care se desfășoară zilnic între pensionari, mai ales între cei care au lucrat în sistem sau chiar în aceeași unitate. Este un fel de întoarcere la izvoare, dar și o atitudine extrem de critică la adresa vremurilor în care trăim. „Nostalgii, bătrâne! Nostalgii! Ați ajuns cu toții la anii în care cei mai mulți spun «Pe vremea mea...», ca și cum, atunci, totul ar fi fost perfect, iar alții tac, ascultă și nu înțeleg...“; „Perfect nu putea fi, pentru că nimic nu este perfect pe lumea asta, dar noi eram mai tineri și, acum, îmbătrânind, am uitat și imperfecțiunile și modul de a le afla, cunoaște și înțelege“; „Nu le-ați uitat, le omiteți cu bună știință.“; „De ce?! De ce am face noi asta?!“; „Ca să vă îmbățați cu apă de ploaie, pentru că nu vă dă mâna să cumpărați wiskey, cu un milion de lei sticla! D’aia!“; „Hai, mă, fii serios, n-avem noi destulă palincă!?“; „Aveți, dar nu-i la modă. Fețele importante ale nației beau wiskey, nu poșircă...“; „Hai, mă, lasă...“

Se discută, apoi, îndelung, despre situația din zonă, despre concepte, strategii, stratageme, terorism, dar și despre imbecilitate, mârșăvie, frontiere, zone de influență, securitate, apărare...

Nu-mi prea place termenul de *securitate*. Nu neapărat pentru că ar fi cam același, din punct de vedere sintactic, cu *instituția securității* din vremea comunistă, ci din alte motive, poate, subiective. Nu-l consider cel mai în măsură să exprime nevoia omenirii de siguranță, de protecție, de apărare a propriei identități împotriva propriei agresivități, de afirmare umană în fața negării umane. Nu-mi prea place, dar îl accept. Altul mai bun poate că nici nu există. Și nici nu are prea mare importanță ce termeni folosim și cum îi folosim. Important este ce anume

conțin termenii pe care-i folosim. Nu forma contează, ci conținutul. Termenul „securitate“ poate fi, într-o oarecare măsură, superior celui de „apărare“, întrucât acesta din urmă este restrictiv, limitativ, defensiv și nu presupune niciodată inițiativa. Apărarea este o reacție, un răspuns și niciodată o acțiune care să impună sau să prevină... Or, lumea puternică (marea putere) are nevoie de termeni care să justifice orice face. Noi creăm conceptele, nu conceptele ne creează pe noi...

Mă gândesc la cei patruzeci de ani petrecuți sub arme, la puzderia de aplicații, de călătorii de studii, de dezbateri și seminarii... Ani frumoși, ani plini, creștați uneori de exagerări și sloganuri de tipul... „cetăților de muncă, luptă și apărare“, dar ancorați puternic, poate prea puternic, în sentimentul nostru identitar, în respectul față de valorile națiunii... Poate că ar fi trebuit să vedem ceva mai departe, să înțelegem că, în condițiile actuale, nu poate exista securitate și siguranță decât în sisteme mari, internaționale, colective, în alianțe și unități puternice... Nici o țară din lume nu-și poate asigura de una singură securitatea, nici măcar Statele Unite ale Americii. Lumea a luat-o razna rău de tot, armele au ajuns la performanțe care nu pot fi contracarate decât prin înțelepciune, respect reciproc și solidaritate...

Asta o știm și o spunem acum, când bipolaritatea s-a spart și vechiul echilibru, bazat pe teroare și descurajare, a dispărut. Atunci, România avea nevoie să creadă că poate fi puternică și capabilă să se apere, chiar și de una singură, împotriva oricărui agresor... În momentul când nu mai crede în asta, o țară devine extrem de vulnerabilă și, mai devreme sau mai târziu, este condamnată la pieire...

Mi se face părul măciucă, încerc să alung acest gând, dar el revine cu obrăznicie, aroganță și încăpățănare... În aceste condiții, trebuie să intri rapid într-un sistem global, puternic și eficient de securitate, să te conformezi noilor reguli și să încerci să faci față noilor situații.

Securitatea este o stare de siguranță. Ea nu este dată, ci creată, asigurată. Nu de alții, ci de tine însuși. Dar nu oricum, ci într-un sistem. Umbrelele, de care se vorbește astăzi atâta, sunt importante, dar numai pe timp de ploaie și, eventual, pe un soare prea puternic. Uraganele cele adevărate le sfâșie cât ai clipi și le trimit undeva departe, iar căldura excesivă a verii își găsește și ea alte posibilități de infiltrare în organismul ome-nesc, îndogorind aerul, inclusiv pe cel de sub aceste umbrele. Lumea noastră n-a fost nicicând perfectă și nu va fi niciodată perfectă. O vor pânde totdeauna, la colț de istorie, șerpi veninoși și animale de pradă, uragane și furtuni, sau doar liniști aducătoare de neliniști. Noi le zicem simplu: sfidări, provocări sau amenințări. Asimetrice, ca să fie mai cu moț. Adică mai stratagemic. Ca să nu se supere nimeni. Aceste amenințări, în care fiecare caută și folosește vulnerabilitățile celuilalt, sunt de ordinul milioane: arme, decalaje, tehnologii, frontiere, într-o perpetuă competiție și într-o ineluctabilă agresivitate (a celor puternici și a celor care dețin și o altfel de putere), soldată cu o ofensivă continuă a frontierelor ce se ceartă între ele ca la ușa cortului... SUA și Marea Britanie bombardează Irakul, din 1991 până la războiul din 2003. Grupurile de gherilă irakiene, după distrugerea armatei lui Saddam Hussein, contraatacă asimetric forțele americane și pe cele care alcătuiesc coaliția din Irak. Mii și mii de morți. Nesiguranță. Instabilitate. Distrugerii. Ruine. Ce se va întâmpla, oare, mâine?

Saddam a fost învins într-un război – în ianuarie 1991 –, iar întreaga activitate militară a Irakului fusese pusă sub controlul Națiunilor Unite. Cât, ce, cum, prin ce procedee trebuia executat acest control s-a stabilit clar. Irakul este totuși o țară de 20 de milioane de oameni, iar această țară nu a însemnat doar Saddam. Or, embargoul distrugător asupra Irakului nu l-a afectat în nici un fel pe Saddam, care avea tot confortul personal asigurat și în nici un caz nu a răbdat de foame, ci în exclusivitate pe acești 20 milioane de oameni, umiliți și loviți

atât de teroarea conducătorului lor, cât și de cea a unui război lung, sângeros, distrugător și foarte greu de suportat.

Adesea, un război nu rezolvă pe deplin problema, ci doar condamnă oameni nevinovați la subcivilizație, foamete și amărăciune. Dintr-o dictatură, se trece la altă formă de dictatură. A binelui împotriva răului. Sau a binelui împotriva binelui. Cine mai știe, cine mai înțelege care poate fi și cum poate fi granița cea adevărată dintre *bine* și *rău*!? După bombardamente din decembrie 1998 asupra Irakului, situația nu se îmbunătățise, ci dimpotrivă, stările de lucruri s-au tensionat și mai mult, în timp ce Saddam s-a considerat un fel de „erou“ în lumea arabă (cel puțin așa a crezut el). Mai mult, lucrurile se complicaseră și mai mult, întrucât s-a dovedit că Richard Butler, șeful misiunii UNOSCOM, culegea date și informații care să fie utile bombardamentelor. Și atunci te întrebi: Care era misiunea UNOSCOM la Bagdad? Să stabilească date și coordonate precise pentru *Tomahawk*-uri sau să monitorizeze activitatea de dezarmare a lui Saddam? Răspuns greu de găsit și de probat.

În cele din urmă, președintele Bush a găsit momentul potrivit și, în martie 2003, printr-o acțiune fulgerătoare, a terminat cu Saddam. Dar situația nu a intrat imediat sub control, întrucât, după înfrângerea armatei lui Saddam, în martie 2003, s-a declanșat gherila...

Realitatea complică extrem de mult lucrurile și reduce la zero aproape orice filosofie a speranței pe care ar trebui s-o genereze acest concept de securitate. Securitatea cui? Dictaturile de orice fel, grupările și partidele politice extremiste, anacronice, cele aflate în serviciile altor interese decât cele ale comunității pe care ar trebui să o reprezinte, strategiile de dezbinare a popoarelor și de distrugere a unității lor sunt prezente azi în lume la tot pasul și reprezintă realități dureroase ale epocii în care trăim.

Există însă, ca o contrapondere, și strategiile de parteneriat. Lumea (sau cel puțin centrele ei de putere) începe să se coalezeze împotriva confruntărilor violente...

O bună parte dintre amenințările care vizează planeta noastră așteaptă în locuri bine ascunse, ca fiarele înainte de atac. Prima dintre ele este chiar *agresivitatea umană*. Ea există în om, ca un potențial adesea nebănuit, și se manifestă în fel și chip, de la atacul verbal la atacul cu pumnalul sau cu bomba atomică, de la simpla furie la pregătirea și folosirea armelor. Așa om fi noi sortiți, nu știu. Dar nu se mai poate contesta azi această caracteristică a omului. Ea a fost găsită și dovedită în fel și chip, în sadismul copiilor, în ferocitatea bătrânilor și înțelepților, în recrudescența violenței, în veleitățile oamenilor, oricât de mici sau de mari ar fi sub semnul vocației și al genialității. Hegel era atât de convins că el a avut ultimul cuvânt în materie de filosofie, că îndeplinea o misiune cosmică, că sistemul lui era atât de perfect, adică *ultima ratio mundi*, încât, dacă vreunul îndrăznește să facă o cât de neînsemnată referire critică la opera lui, marele filosof se înfură foarte tare și solicita chiar și sprijinul autorităților pentru ca îndrăznețul să fie pedepsit. P.P. Negulescu, în prelegerile sale de la Universitate, dă un astfel de exemplu. În anul 1822, un docent de la Universitatea din Berlin, pe numele lui, Beneke, publicase un studiu – „Întemeierea unei Fizici a Moravurilor“ se chema –, unde discuta și unele dintre ideile lui Hegel, care erau curențe pe atunci, și le critica. Pentru că nu toată lumea era convinsă de misiunea cosmică a lui Hegel. Marele filosof a intervenit la autorități și, culmea, a fost ascultat. Beneke a fost dat afară de la Universitate, pentru că îndrăznise să critice filosofia lui Hegel!

Nimic nou sub soare. Se pot da cel puțin o mie de exemple ale agresivității umane, ale ofensivei neîntrerupte a omului contra omului. Într-un fel, din punct de vedere filosofic, o astfel de realitate este justificată. Mersul înainte nu se poate realiza

decât prin efortul de a depăși clipa, de a trece mereu dincolo de ceea ce există, de a trece totdeauna peste ceva, uneori chiar peste propriul tău suflet, asumându-ți, bineînțeles, și riscul de a fi contraatacat, oprit și chiar distrus. Pentru că nu totdeauna ceea ce există acceptă să piară, de dragul de a-ți lăsa ție, grăbitul, violentul, agresivul, drumul liber...

Această „amenințare“ veșnică, intrinsecă, directă, naturală pare, într-un fel, benefică. Afirmăția este, bineînțeles, relativă, pentru că orice afirmare duce la negare și, invers, negarea repetată poate însemna, în cele din urmă afirmare. Amenințarea cea mai concretă, cea mai directă, cea mai teribilă, omniprezentă și omnipotentă, care înconjoară astăzi planeta precum undele electromagnetice, cântecul sau dragostea, o reprezintă *armele*. Ele, deja, există. Și tot ceea ce există există. Vor fi elaborate, aplicate, impuse etc. etc. mii de convenții care vor interzice folosirea lor, care vor cere distrugerea lor, vor fi mii de angajamente, mii de promisiuni, mii de temeri și tot atâtea mii de speranțe. Toate sunt și vor fi mereu într-o tulburătoare ceață și rareori se va vedea limpede vreun crâmpeli de cer sau strălucirea soarelui. Oamenii nu renunță niciodată la ceea ce au, indiferent cât de periculos ar fi acest avut. Armele, o dată create, rămân, pentru că există, și amenință, pentru că rămân. Nimeni nu poate garanta că nu vor fi folosite. Ele constituie o amenințare pentru toată lumea, inclusiv pentru cei care le-au creat. Ne amintim cu toții, din filmele cu fantasmagorii științifice care inundă toată ziua ecranele, de agresivitatea calculatoarelor împotriva celor care le-au creat. Exact același lucru se petrece azi în domeniul armamentelor.

Arme de distrugere în masă și sisteme de arme are, sau, cu unele excepții, ar putea avea toată lumea. Și, la nevoie, lumea le va folosi fără nici un pic de reținere. America nu este unică pe lume. Și, oricum, lumea nu-i va permite multă vreme să fie unică și dominantă. Iar America știe acest lucru. Deja Europa se coalizează, prin Uniunea Europeană, pentru a contracara, din

punct de vedere economic, supremația Statelor Unite și a Japoniei. Și, gata, UE aproape a reușit. Crearea monedei unice *euro* va prăbuși dominația absolută a dolarului și va echilibra raporturile de pe piața financiară. Cel puțin, așa se crede. Sau așa se speră. Supremația americană, probabil, se va prăbuși sau se va diminua în curând. Oricum, ea nu este benefică nici măcar pentru americani, întrucât implică responsabilități mondiale extrem de mari și de greu de îndeplinit. Cât de apropiat este acest „curând“ vom vedea. Sau, în orice caz, America nu va mai fi singura superputere responsabilă. Deși nu știm foarte exact nici cât va dura, nici cum va evolua această fantastică Uniune Europeană, ce izvoare o vor alimenta cu energie și ce râuri leșioase, subterane o vor măcina pe dedesubt, suntem siguri că ea va duce undeva, spre un nou echilibru de putere, chiar dacă, din comportamentul unora dintre țările europene, nu au dispărut definitiv reflexele de odinioară. Este de-ajuns să urmărești timp de câteva luni contactele, discuțiile, relațiile dintre țările europene, pentru a sesiza, fără prea multă greutate, realitățile și tendințele. Și, dacă ai curiozitatea să le suprapui peste alte epoci istorice, poți constata o anumită contiguitate. Ba chiar o anumită identitate. E drept, aceasta ar putea fi și înșelătoare. Dar dacă nu e? Cine poate ști exact cum vor evolua lucrurile mâine, care vor fi interesele și cum se vor materializa ele în configurația alianțelor, preferințelor, grupărilor și regrupărilor forțelor economice, politice, sociale și militare?

Amenințarea armelor este, deci, reală. Și, din păcate, nimeni, sub nici o formă, n-o poate înlătura decât parțial. Cândva se spunea că oricare student cât de cât inteligent poate construi o bombă atomică. Nu este chiar așa. O armă nucleară, biologică, radiologică sau chimică presupune tehnologii sofisticate, vectori purtători, sisteme de comandă și de control ultramoderne, or nu oricine poate dispune de așa ceva. Și cu atât mai puțin teroriștii și statele amărâte.

Mai există însă și alte arme, mult mai puternice și mai la îndemână decât bomba atomică. Informația, sistemele de amplificare a undelor, labirinturile Internet, televiziunea au transferat deja războiul din planul armelor de foc în cel al armelor de pe primul nivel de abstracție. Armele cutreieră planeta. Ele sunt prezente pretutindeni, de la jucăriile copiilor la războaiele genetice sau la spectacolul... războaielor de menținere a păcii. Am ajuns s-o auzim și pe asta. Soldați ai păcii, războaie de menținere sau de impunere a păcii... Lucruri paradoxale, dar cu care trebuie să ne obișnuim. Pentru că sunt adevărate. Oricum, după „teribila“ noastră misiune de menținere a păcii din Angola, războiul a reînceput. La fel, după misiunea de menținere a păcii din Somalia, războiul s-a continuat.

Angola, după 35 de ani de război, mai arăta cât de cât a lume care te fascina prin autenticitatea unor valori africane..., tribale. Iar la confluența dintre civilizația portugheză și cea băstinașă, se născuse ceva uimitor, greu de explicat și, mai ales, de susținut. Trupele UNITA fuseseră strânse în tabere de încartiruire, se luaseră măsuri de reconversie și, deci de reintegrare a lor în viața socială. Pe lângă taberele de încartiruire, se ridicaseră sate de colibe de către familiile celor încartiruiți. Veniseră acolo, pentru că, în general, cei din tabere împărțeau hrana pe care o primeau cu membrii familiilor lor. Părea că totul va fi normal, că, în sfârșit, pacea va domni pe acel pământ binecuvântat din Africa australă. Mă bucuram pentru această perspectivă, credeam că va fi din nou măcar ce fusese cu mulți ani în urmă în această țară unde se spune că hoții erau aruncați în prăpastia de la Tunda Vala.

N-a fost însă așa. Războiul a reizbucnit, la fel de crud și de violent, ca și cum n-ar fi existat nici acordul de la Lusaka, nici conștiința păcii și a respectului vieții oamenilor din această parte de lume, nici misiunea ONU, nici rațiunea elementară a

evitării autodistrugerii. De unde rezultă că tot ceea ce se impune prin forță nu poate avea nici durată, nici consistență.

A treia mare amenințare este cea *economică*. De fapt, în ordinea firească a lucrurilor, aceasta ar fi cam prima. Există o tendință de mondializare a economiei și finanței, de subordonare a unor interese economice de tip național marilor presiuni ale coloșilor economici și financiari mondiali. Desigur, când rațiunea nu are ce face, intră într-un fel de somnolență, iar din imaginile hipnagogice ale unei astfel de stări între vis și realitate, tot ea, rațiunea își naște monștri de care, uneori, are atâta nevoie. Pentru a-și stârni adrenalina și a-și reactiva sinapsele. Monștri de tot felul. Cu care să se amuze sau, în joacă, să se lupte. Numai că acești monștri economici și financiari nu sunt jocuri pe calculator, ci forțe uriașe care împing planeta unde vor ele. Cu timpul, aceste structuri gigantice își au legile lor, fizionomia și filosofia lor. Dacă încerci să te opui lor, ești pur și simplu strivit. Acești monștri economici sunt un fel de Godzilla din filmul cu același nume. Calcă peste zgârie-nori și peste istorie, peste mari civilizații și peste mari valori. Nu-i interesează așa ceva. Acolo unde există economie, nu există nici milă, nici compasiune, nici solidaritate, nici morală. Economie înseamnă producție, concurență, luptă pe viață și pe moarte, vânzare, cumpărare, investiție, dezvoltare, călcare peste cadavre, triumf cu orice preț, distrugere efectivă a concurenței, adică a țărilor și popoarelor opozante, transformarea lor în forță de muncă sau într-o lume de furnici neimportantă și nestingheritoare. Deja, peste această lume a oamenilor, s-a creat o lume a gigantilor economici și financiari, care nu este o lume, ci o rețea, un sistem în grătar, o metalume, un metasistem al puterii de deasupra puterii. Totul, dar absolut totul este (și va fi din ce în ce mai mult) pus în slujba acestei noi metalumi care neagă lumea obișnuită, națională, furnicăricească, așa cum supraomul lui Nietzsche neagă omul obișnuit...

...Nu știu de ce mă gândesc eu la toate acestea, la ce-mi folosesc și unde am să ajung. Lumea își are filosofia ei, se mișcă haotic, e greu să-i descifrezi și să-i înțelegi legile. Teoria haosului, la modă acum, ne învață un singur lucru important: nu putem ști nimic sigur cu privire la ziua de mâine. Sistemele se comportă ciudat în bifurcații, iar devenirea lor depinde, în foarte mare măsură, de evoluția condițiilor inițiale. Potrivit acestei teorii, s-ar putea ca, bâzâitul unei muște pe malurile Dâmboviței să fie cauza unui uragan care va avea loc, peste două luni, pe țărmurile îndepărtatei Australii...

S-ar putea însă ca lucrurile să evolueze și într-un alt sens. Probabil că globalizarea se va baza, ca și Uniunea Europeană, pe trei piloni foarte importanți: pilonul economic, pilonul politic și pilonul de securitate. Înțelegând această posibilă perspectivă, lumea a început să-și edifice și un al tip de relații decât cele bazate pe confruntare: *parteneriatele strategice*... Acestea pot transforma confruntarea în colaborare, fără a exclude competiția și concurența. Dar, până la aceste parteneriate, te mănâncă... Fondul Monetar Internațional și tot felul de bănci, băncuțe, portavioane și bărcuțe....

Singurele forțe pe care nu le poate afecta FMI sunt giganții economici și financiari mondiali, de care nu se poate atinge nimeni. Ei, acești, giganți, sunt un fel de boxeri de categorie super-super-grea și numai ei între ei se pot înfrunța într-un ring în fața căruia noi, ceilalți, nu putem fi nici măcar spectatori. Pentru că ei sunt atât de uriași încât noi nici nu-i putem vedea. Ofensiva lor împotriva sau pe deasupra acestei lumi seamănă cumva cu atacurile *Tomahawk*-urilor americane asupra clădirilor seculare din Bagdad care nu aveau puterea nici să se ascundă, nici să fugă, nici să se apere, nici să riposteze. Iar ruinele care au mai rămas din ele nu sunt altceva decât ruine. Ele ori vor fi înlăturate cu buldozerele, ori vor rămâne acolo, realități triste, tăcute și arhaice, inundate de o lume a șobolanilor și a câinilor fără adăpost. Fără a exagera, mă gândesc la

șobolanii ruinelor și maidanelor din București și la câinii vagabonzi (li se zice maidanezi) care cutreieră triști, dar nu nemâncați, străzile.

A patra amenințare este *împărțirea nedreaptă a țărilor în mari și mici, puternice și slabe, stabile și instabile* etc. Dar, probabil, așa a fost să fie. Există, în jungla planetei, lei și furnici, pantere și pisici. Și nu se pot transforma unele în altele, oricât de interesant ar fi evoluționismul lui Darwin. Poate doar omul, pentru a nu-și lua lumea în cap, este nevoit să ia în considerare, uneori, și magnifica ipoteză că s-ar putea să se tragă din maimuță...

Oceanul Atlantic nu este Marea Neagră, iar un bărbat înalt de 2 metri și greu de 120 de kilograme nu este același, din punct de vedere al aspectului fizic și al forței fizice, cu unul înalt de 1,67 și cu o greutate de 65 de kilograme. Inegalitatea între oameni, între țări, între zone geografice este și rămâne un spațiu generator de amenințări, în care cel mai mare și mai tare domină prin forță, iar cel mai mic se strecoară, se supune, se ascunde sau adună resturile. Celui mare îi este suficientă forța. Cel mic are nevoie de inteligență și, în această lume, de viclenie. Se pare că o astfel de lege aspră nu este valabilă și în Uniunea Europeană, care se construiește pe alte criterii decât cele care au dominat lumea de până acum. Dar să nu zicem hop până nu trecem șanțul.

Cea de a cincia amenințare este alcătuită din *râurile subterane ale planetei, ale Europei, ale Balcanilor, ale Carpaților, de tsunami și alte tipuri de furtuni, de valuri și de uragane, unele știute, altele nici măcar bănuite*. Și numai Dumnezeu știe câte alte pericole mai pândesc bietul muritor și biata noastră planetă, care se răcește pe măsură ce atmosfera ei se împuținează și se încălzește...

Și chiar dacă, azi, n-o mai fi chiar așa, deși niciodată sinceritatea nu i-a dat pe oameni afară din casă și cu atât mai puțin de pe planetă, chiar dacă n-or mai fi râuri subterane leșioase

care macină și distrug, noi nu avem de unde să știm că nu mai sunt, că au dispărut, de vreme ce ele au fost mereu, iar *terorismul*, considerat, după amenințarea nucleară, *cel mai grav pericol la adresa omenirii*, se alimentează totdeauna din curgerea și scurgerea lor.

Terorism, instabilități regionale, conflicte etnice și religioase, criminalitate, trafic de droguri și de carne vie, recrudescență, într-o anumită parte ale lumii (sau în diverse alte locuri), a unor organizații și rețele de tot felul... Și, Doamne, câte ori mai fi!

Îi ascult pe colegii mei care-și dau drumul la gură, care scanează lumea în lung și în lat, din China, până în Gröenlanda, din Arctica până în Antarctica, și nu mai simt povara cămășii de plumb cu care m-au îmbrăcat vremurile și vremuirile. Alții o duc și mai rău.

Adevăratele amenințări nu vin din chinul popoarelor produs totdeauna de alții sau de proprii dictatori, de trecerea triumfală prin poarta mileniul trei a marilor giganți, ci din confruntarea acestor mari giganți acolo, sus, unde au ajuns, în cosmos sau în supertehnologii, în lupta lor surdă, nemiloasă și necruțătoare, sau în parteneriatele lor excepționale pentru dominarea piețelor lumii, pentru dominarea stelelor și a pământului, pentru „securitatea spațiului lor privilegiat“, a palatelor pe care și le-au construit nu „pe o stâncă neagră“, ci pe una strălucitoare, de diamante, super-informație și suferință umană.

Cei de după ei, din eșalonul imediat inferior, monitorizează totul, având grijă ca nisipul pe care calcă marii giganți să fie cât mai fin, în așa fel încât să nu-i înțepe, dar nici să-i gâdile la picioare. Toate, dar absolut toate judecățile pe care le formulează la adresa acestor „neeșalonați“, acestor „regimente“ desuete și ponosite de țări naționale sunt arogante, simpliste, amenințătoare, uneori circumstanțiale și rareori încurajatoare.

Mă lasă rece imaginea României în Occident, în Orient, în Cosmos sau în ciber spațiu, atâta vreme cât o astfel de imagine

nu se poate constitui decât din crâmpoie, din percepții disparate sau din ilustrații trunchiate. Mă doare imaginea României în România, mă doare ticăloșia noastră față de noi înșine, lipsa unei minime dovezi de bun-simț asupra realităților dureroase ale spațiului în care trăim, asupra sentimentelor strâmbate și întortocheată sub razele de cobalt și de uraniu sărăcit... Intrarea în NATO constituie un mare pas spre securitate, dar nu rezolvă în mod automat toate problemele de securitate ale României, mai ales pe cele care țin de securitatea economică, socială, politică, demografică, dar și de securitatea inimii și a sufletului. Sufletul este cel mai amenințat, cel mai agresat, cel mai otrăvit...

Agresivitatea, ca însușire umană, crește direct proporțional nu cu mizeria și sărăcirea, cu înstrăinarea individului și a vieții, ci cu setea de înavuțire a unora dintre noi, cu piraterismul politic și social, cu violența ce are ca rezultat degradarea iubirii aproapelui, a credinței și a speranței sau refugiarea în mituri și dogme sinistre. La toate acestea, se opune un dialog al surzilor, steril, absurd, uneori, chiar în versuri, dus în stradă, la cafenea și în parlament, șocant, penibil, inutil. Când este transmis în direct, se prezintă ca un lamentabil spectacol pentru națiune, unde fiecare îl acuză pe celălalt de dezastrul țării, guvernul la putere pe cele anterioare și fostele guverne pe cel care se află la putere. Ca și cum n-ar fi toate, dar absolut toate, niște spițe ruginite în aceeași veșnică roată a puterii și responsabilității, care se tot învârtește! Nici un punct de intersecție, nici o tangență cu problemele mari ale națiunii, ca să nu mai vorbim de cele care țin de securitatea națională reală, în primul rând economică, demografică și din spațiul educației. Nici o politică economică coerentă, nici un proiect serios în spațiul educațional, nici un fel de grijă față de ființa umană agresată și înstrăinată, față de copiii condamnați să trăiască prin canale, față de fetele care se prostituează, față de bătrânii umiliți și

chiar uciși de proprii lor fii beți de viață și înveninați de violență...

Toate sunt făcute pe fugă, sub presiunea UE, NATO, FMI, a rapoartelor evaluatorilor, a temelor neterminate și neînțelese pe deplin și a lecțiilor care trebuie învățate... Cu câțiva ani în urmă, a existat, spre exemplu, un proiect de hotărâre de guvern privind instituirea stării de asediu și de urgență care zăcea de vreo trei ani prin vreun sertar, fără să-l bage cineva în seamă. A fost promovat imediat, prin ordonanță de urgență, sub presiune, în seara zilei de 21 ianuarie 1999, când minerii au rupt barajul forțelor de ordine de la Costești, dar n-a trecut încă prin Parlament, nici șase luni după aceea. Motivul a fost acela că, sub presiunea venirii minerilor la București, trebuia să se asigure celor în drept o bază cât de cât legală pentru declararea stării de urgență și punerea în aplicare a măsurilor ce se impun în astfel de cazuri.

Ce mai tevatură, atunci, cu minerii! Ce poveste lungă, urâtă, încurcată și de râsul lumii! Din păcate, nici la acea vreme, și nici mai târziu, nu s-a reușit să se facă distincție între manipularea acestor oameni și problemele lor reale. Minerii fuseseră chemați de conducerea țării în București, în iunie 1991, speriată de evenimentele violente ale străzii, să pună ordine, ca și cum n-ar fi existat forțe special destinate pentru așa ceva și ne-am fi trezit în epoca revoluțiilor comuniste, în care mase mari de oameni erau incitate, în numele dreptății și al revoluției, să ia cu asalt palate și împărății. Venirea lor în București fusese una dintre cele mai penibile, mai primitive și mai revoltătoare acțiuni din câte au existat vreodată în această țară. Atunci, în acele momente, mi-a fost rușine de umilința și dezastrul produs de prezența minerilor în București. Minerii atacau cu sticle incendiare clădirea guvernului României și postul național de televiziune, terorizau oamenii de pe stradă, devalizau sediile unor instituții! Incredibil! Lor însă nu le-a fost nici un fel de rușine. Ei au crezut că au făcut bine, iar liderii lor și-au luat

nasul la purtare, considerându-se un fel de Pinte Haiducul și Mărgelatu, aflați în fruntea unor cete muncătoare de politicieni, de instituții și de guverne. O parte dintre oamenii din Valea Jiului (de-altminteri, în viața de zi cu zi, oameni respectabili, care-și câștigau pâinea muncind din greu) au crezut că este posibil ca datoria minerilor să nu fie numai aceea de a scoate cărbune din măruntaiele pământului, ci și aceea de a pune ordine în capitala României...

După aceea, minerii au beneficiat de unele creșteri salariale, au fost, o vreme, răsfățați și răsplătiți ca niște eroi, dar, cum nu se putea continua astfel, principiile reformei și economiei de piață au ajuns și în Valea Jiului. Și, gata, greva!

După 15 zile de grevă în care dialogul cu Ministerul Industriilor n-a fost posibil decât de pe poziția aroganței ministrului din acea vreme, care nu vrea să stea de vorbă cu nimeni – el taie și spânzură în domeniului lui –, sub presiunea reformei, minerii s-au hotărât să plece la București cu jalba-n proțap, să-l angreneze în dialog pe primul ministru sau Dumnezeu mai știe ce le trecea prin cap! Era, totuși, dreptul lor. Țăranii iobagi din Transilvania s-au dus, adesea, cu jalba-n proțap până la Franz Josef. Și nu i-a oprit nimeni, iar împăratul, câteodată, când era în toane bune, îi mai și primea.

Se crease însă un precedent. De teamă că minerii vor face iarăși ce au făcut în 1991, terorizând Capitala, guvernul a hotărât să nu-i primească și să nu stea de vorbă sub nici o formă cu liderul lor. Ei, totuși, au plecat spre București, în sensul că, dacă nu vine sacul la moară, vine moara la sac. Răsfățații din Valea Jiului nu se mai bucurau de nici un fel de încredere și nimeni n-ar fi aprobat prezența lor masivă în București, chiar dacă intenția lor putea fi alta, iar primul ministru n-avea nici un chef să se ducă în Valea Jiului. Desigur, nu asta era treaba primului ministru, să se ducă în Vale și să se certe cu minerii, dar, la noi, altfel nu se poate. Toată lumea vrea să stea de vorbă cu șeful cel mai mare. Și asta numai și numai pentru motivul că

numai și numai șefii au un cuvânt de spus. Ceilalți sunt niște nimeni, care nu au nici un fel de competențe, decât să facă hârtii. Era vorba să fie închise două mine, iar oamenii să rămână pe drumuri. În marșul lor spre București, la ieșirea din Valea Jiului, la Bumbești, jandarmii au făcut un baraj. Minerii erau 15.000, iar jandarmii o mie. O mie de jandarmi, înarmați doar cu bastoane, cu scuturi și cu 2-3 grenade lacrimogene nu puteau opri cincisprezece mii de mineri cu capsă pusă. Cum era de așteptat, acești 15.000 de mineri au trecut pur și simplu peste ei fără să-i vadă, iar lacrimogenele și bastoanele de cauciuc i-au făcut, în cel mai rău caz, să zâmbească. Jandarmii au fost puși să organizeze un nou baraj în apropiere de Râmnicul Vâlcea, la Costești. Vreo trei mii de jandarmi au ridicat pe drum o baricadă din stabilopozi și tuburi de beton, au rămas acolo, cu scuturi și bastoane, trei zile, în frig și fără cele trebuincioase, chiar și fără mâncare, fiind ferm convinși că 3.000 de scutieri pot opri fără probleme 20.000 de oameni, plus populația din Horezu și Costești care, automat, a trecut de partea minerilor. Ca și cum acești jandarmi (care erau militari în termen, o parte chiar din zonă) ar fi fost supraoameni. Raportul de forțe, într-o luptă corp la corp, era de aproape 10 la 1, în favoarea minerilor, ceea ce, în luptă, este dezastruos. Nici generalul de acolo, nici șefii lui n-au înțeles că n-au nici o șansă să oprească 20.000 de mineri. Mai ales că minerii respectivi erau sprijiniți de populația locală. Mai mult, sătenii le-au arătat drumurile și potecile ascunse, prin pădure, astfel încât să cadă în spatele dispozitivului jandarmilor și, astfel, în câteva zeci de minute, acest dispozitiv de 3.000 de oameni a fost complet încercuit și anihilat. Unii spun că acțiunea tactică propriu-zisă a minerilor (adică manevra de la Costești și cea de la Bumbești) ar fi fost condusă de unii vânători de munte din Petroșani disponibilizați. Probabil. Unii din cei disponibilizați s-au dus la mină.

Ce tragedie! Umilirea jandarmilor, a acestor militari excepționali, aflați în slujba națiunii, distrugerea echipamentului

acestora, luarea unui număr mare (câteva sute) de prizonieri, plus perspectiva de a nu-i putea opri nimeni pe mineri până la București, decât prin intervenția armatei...

S-au făcut fel de fel de speculații, fel de fel de supoziții. Că, în spatele acțiunii minerilor, ar fi stat nu știu ce generali, că anumite forțe din afara țării ar fi dirijat această acțiune a minerilor și tot felul de alte afirmații, imposibil de demonstrat, chiar dacă ar fi fost adevărate. De fapt, acești oameni nu doreau altceva decât să-și apere locurile lor de muncă sau, în situația că minele trebuiau desființate (este vorba de minele Dârja și Bărbăteni), să li se asigure un loc de muncă undeva, să-și poată întreține numeroasele lor familii. Acesta-i adevărul. Pentru asta s-au ridicat oamenii din Valea Jiului.

Nu era, desigur, același lucru cu ce se întâmplase în 1991, dar nimeni nu putea fi sigur că minerii nu vor proceda la fel ca atunci. Din păcate, nimeni nu s-a gândit să prevină astfel de situații și să nu-i pună pe oamenii în uniformă față în față cu populația disperată. Desigur, există și opinia potrivit căreia, la vederea barajelor, minerii trebuiau să se oprească și să se întoarcă la treburile lor... Nu ei fac legea în țara aceasta! Categorie, într-o țară normală, cu regim democratic și respect față de ordine și de ființa umană, așa trebuia procedat! Deși, după cum se știe, în mai toate țările democratice din lume, strada, atunci când se depășesc anumite limite, devine violentă și se luptă fără nici un fel de probleme cu forțele de ordine.

Aici intervine categoric problema dreptului. Hegel scria că „Dreptul este mai întâi existența nemijlocită pe care și-o dă în mod nemijlocit libertatea“. Libertatea de a se exprima, libertatea de a se raporta la ceva, libertatea de a-ți apăra locul de muncă și, deci, dreptul la viață al familiei (care depinde în mod esențial de materializarea dreptului tău la muncă). Atâta vreme cât nici unul dintre mineri, la acel moment, sub nici o formă, nu a atacat nici una dintre instituțiile statului, a interveni pentru a le opri marșul (când, de fapt, trebuia să le protejezi marșul)

înseamnă a-i agresa pe niște oameni care nu făceau altceva decât să-și apere, prin mijloace absolut legale, locurile de muncă. Acțiunile lor precedente ticăloase și absurde, care au terorizat capitala țării, ca în vremea haiducilor sau ca în cea a rebeliunii legionare, nu justifică măsurile luate împotriva lor. Dar nici nu puteau fi trecute cu vedere, întrucât se crease deja un precedent. Iar dreptul ia în considerare și filosofia precedentului, chiar dacă, din faptul că soarele a răsărit în fiecare zi, nu rezultă cu necesitate că el va răsări neapărat la fel și mâine. În cele din urmă, liderul lor a fost condamnat la 18 ani de închisoare. Să se învețe minte. Dar de ce numai el?

Amenințarea economică și, deci, securitatea economică privesc deopotrivă viața statului și a individului, identitatea statului, a instituțiilor sale, a familiei și a persoanei, pentru că toate se leagă într-un sistem coerent care, o dată rupt, cu greu mai poate fi refăcut, fără sacrificii și chiar fără tragedii. Reforma – pe care puțină lume o cunoaște, puțină o înțelege și foarte puțină este dispusă să o suporte, atâta vreme cât nu i se înțelege foarte clar sensul și finalitatea – se transformă, dintr-o șansă reală de redresare economică și socială, într-o amenințare iminentă (pierderea locurilor de muncă, distrugerea întreprinderilor, pierderea controlului asupra surselor și ramurilor de importanță strategică, acceptarea, sub imperiul grabei, al fricii și al presiunilor organismelor financiare, a unor investitori ocazionali, nesiguri și fără capacitatea de a redresa domeniile respective etc.), într-o sursă de tensiuni și de nemulțumiri sociale. Distrugerea structurii economice a țării, punerea ei la dispoziția unor terți prea puțin interesați de prosperitatea României, ci doar de oportunitatea propriilor afaceri, îndepărtarea statului de responsabilitățile ce-i revin și transformarea lui într-un simplu „recepționar de impozite“, lipsa unei politici economice coerente, care să păstreze un echilibru dinamic, benefic pentru țară, între producție și piață, asigurarea unui spirit activ-ofensiv activității economice românești, precum și a

posibilității de a pătrunde pe piața mondială, de a intra în circuitul european (cel puțin cu câteva produse remarcabile), corupția subversivă etc. etc. vor avea efecte negative foarte grave în toate planurile securității naționale, începând cu cele ale capacității defensive naționale și continuând cu punerea în operă a strategiilor de integrare în structurile europene și euro-atlantice. Securitatea este, într-adevăr, un concept mult mai larg decât acțiunea diplomatică și potențialul militar. Ea este *un sistem integrat de asigurare a forței economice, politice și culturale, a unei identități active, a respectului și prețurii vecinilor și lumii întregi, precum și a posibilității de integrare în sisteme de securitate economice, politice și militare colective menite să contribuie la unitatea lumii și nu la divizarea ei*. O astfel de integrare pare să încerce să realizeze Uniunea Europeană, care vine cu reperatele de bază ale unei astfel de integrări – cele economice – și nu cu sloganuri. Uniunea Europeană nu este o umbrelă pentru nimeni. Ea este un factor de putere – singurul –, din care nu poți să faci parte decât dacă ajungi la nivelul standardelor ei economice. Altfel, nu ești altceva decât o piață de desfacere pentru alții. Dar nici piață nu poți să fii, pentru că, dacă n-ai bani, nu poți cumpăra. Iar Uniunea Europeană, cel puțin principial vorbind, nu are ca obiectiv divizarea Europei în țări bogate și țări sărace, în țări-piețe de desfacere și țări producătoare, supertehnologizate și aducătoare de profit. Acea n-ar mai fi Uniune Europeană, ci altceva, un fel de Imperiu Vest European.

De altfel, acest proces a și început. Pe o parte dintre produsele de foarte bună calitate se scrie *Made in Europe* și nu în țara unde au fost fabricate. Deci, pentru a vorbi cât de cât de o concepție de securitate națională reală, credibilă, coerentă și eficientă, ar trebui să ne luptăm cu toate puterile noastre pentru ca, în sfârșit, să ne rezolvăm problemele reale pe care le avem, nu să întindem mâna. Ar trebui să ne încrâncenăm zi și noapte în efortul de a construi, de a dura, ca nemții după război, să ne

mulțumim cu o sărăcăcioasă bucățică de pâine, și să scoatem țara din haosul în care au adus-o cei care au adus-o. Europa învață din ce în ce mai mult să respecte demnitatea popoarelor. Dar și popoarele trebuie să-și reînvețe demnitatea lor în consensul demnității europene. Fără un potențial economic pe măsură și o viziune clară asupra orizonturilor economice ale mileniului în care tocmai am intrat, nu avem altă șansă decât să dăm în continuare, lamentabilele spectacole în care toți se bat cu pumnul în piept și toți uită imediat pentru ce s-au bătut cu pumnul în piept... În același timp, România trebuie să facă față și unei ofensive extrem de subtile venită din partea unor cercuri de interese artificiale și circumstanțiale, care îndeamnă la dezbinare națională, la autonomii de tot felul, la exagerarea drepturilor minorităților, transformându-le într-un fel de teroare pentru națiuni, cu alte cuvinte, la dezmembrarea statelor de drept. Astfel de tendințe, încurajate, vor conduce la o enclavizare a spațiului european pe termen lung. Și nu se știe ce deznodământ ar putea să aibă în final. Faptul că, spre exemplu, Portugalia nu mai are nici un grănicer la frontiera cu Spania nu a făcut să dispară nici Portugalia, nici Spania. Faptul că, între județul Dolj și județul Olt, nu există borne de hotar și grăniceri care să păzească zi și noapte acest hotar nu înseamnă că a dispărut județul Olt sau județul Dolj. Probabil că, într-o Europă Unită, va fi ca într-o țară unită, ceea ce ar reprezenta un vis de aur al europenilor și un excelent prilej de a se apropia nivelurile de trai pe acest bătrân continent.

Nimeni nu este îngust la minte să nu se gândească și la astfel de lucruri, indiferent care ar fi costurile. La urma urmei, Europa le merită. Nici un european n-a stat cu mâinile în sân. Toți au muncit pentru această Europă a europenilor. Unii au murit pentru ea, alții au apărat-o de năvălirile barbare, alții au tehnologizat-o, alții i-au adus servicii incomensurabile. Toate popoarele europene se regăsesc în valorile europene, cu contribuții

extrem de importante. Nu există țară europeană care să nu fi dat ceva acestei Europe.

De ce să privim atunci lucrurile simplist? De ce să credem că unii sunt mai europeni decât alții? Este drept, acest proces de integrare în structurile atlantice sau europene naște multe probleme, multe nedumeriri, multe amărăciuni. Cu toții ne temem de ce a mai fost. Națiunile nu au dispărut, nici nu s-au amestecat – și nici nu se pot amesteca, așa, peste noapte, decât în anumite procentaje –, fiecare trebuie să-și trăiască timpul ei istoric. Dar sunt prea multe momentele simple care demonstrează cât de departe suntem de această unitate. În aceste condiții, fiecare trebuie să se bazeze pe sine, pe cei care-l susțin sau pe ce o da Cel de Sus. Noi, ca popor, ne-am bazat mai totdeauna pe noi înșine și pe ce a dat Cel de Sus. Este, desigur, un fel de a spune. Nimeni nu ne-a prea susținut decât dacă au avut vreun interes să o facă. Ne-am susținut însă singuri cu milioanele de morți de pe câmpurile de bătaie...

...În sală se discută despre Franța și despre Rusia, despre Marea Britanie și despre Germania, despre marea Americă, despre India și despre China economiei performante...

Cineva aduce în discuție un film care defăimează națiunea română. A fost difuzat pe TV 5 și, de aceea, amărăciunea este și mai mare, întrucât Franța este unul dintre marii prieteni ai României. Desigur, nu Franța este vinovată de difuzarea aceluia film, „*Fratele trădat*” se cheamă, în care România nu este altceva decât o țară a brutalității și a barbarismului îndreptat împotriva minorității maghiare. Filmul a fost reluat și în 1999 și difuzat de patru ori! Difuzarea filmelor este liberă sub soare, iar soarele nu răsare nici din Franța, nici din Rusia.

Trebuie să mă războiesc puțin cu cei care acuză filmul sau TV 5 că l-a difuzat. Dincolo de acest adevăr, există altul și mai crunt. Vecinii noștri nu s-au împăcat cu realitatea de după primul și de după cel de al doilea război mondial Ei încă tânjesc după Transilvania și cred că Trianonul le-a răpit două treimi din

teritoriul istoric. Este ca și cum un urmaș al Imperiului roman sau al Imperiului mongol ar bate cu pumnul în masă să i se restituie teritoriile din vremea imperiului. Unii dintre mânuitorii de imagine din cadrul maghiarimii nu au înțeles că vremurile acelea au trecut... Ei înțeleg numai ce le convine.

Nu-mi plac show-urile de televiziune și campaniile electorale continue, agresive și stupide. Aș prefera o analiză seacă, pe puncte – cu cifre și concluzii –, a stării națiunii, așa cum fac americanii, un raport din partea grupurilor parlamentare sau a miniștrilor, o evaluare pe calculator, la îndemâna jurnaliștilor, la îndemâna oricărui om din această țară și din această lume, a mersului reformei, un atlas al acestei reforme, cu hărți luminoase în piețe publice și dezbateri la sânge pentru fiecare bănuț, pentru fiecare întreprindere, pentru fiecare loc de muncă, pentru fiecare construcție ridicată prin salahorlâcul îngrozitor al acestui popor chinuit.

- Și de ce credeți că nu s-au făcut toate acestea? mă întreabă cineva, auzindu-mi reflecția spusă aproape în șoaptă. Sunt, în fond, lucruri simple, la îndemână.

- Nu știu, probabil că nu s-au gândit, au atâtea treburi pe cap cu integrarea asta...

- Da, da, desigur...

Cei din sală nu mai discută. Timpul a expirat. Sau noi ne-am plictisit. Mă gândesc să aprofundez chestia asta cu amenințările și sistemele de arme, cu evoluția pilonilor europeni și mondiali, a parteneriatelor strategice, a tehnologiilor și nanotehnologiilor... Am destul timp.

Peste numai câteva zile, presa va începe un atac virulent împotriva noastră. Vedeți-vă de treabă, domnilor generali! Ce v-a apucat? Aveți nevoie de putere? Stați în banca voastră! Nu vă jucați cu noi.

Reacția unora dintre politicieni, exprimată prin jurnale și canale de televiziune, ba chiar și în campania electorală care

tocmai începe, mi se pare amuzantă. În aceste condiții, vom merge în parc să jucăm șah sau popice. La vânătoare, nu, nu se poate, pentru că locurile sunt ocupate de protocolul zero! Poate la pescuit, prin bălțile mlăștinoase din Câmpia Română.

11

Valea Boroghilei este la fel ca atunci. Nu s-a schimbat nimic de-a lungul celor patruzeci de ani care au trecut de când am auzit-o pe Torica, undeva, în acest spațiu, cântând „Mai am azi și mai am mâine/ Lele, draga mea,/ Și plec satule din tine,/ Lele, draga mea.“ În câteva zile începeau școlile și ea, ca și noi, cei patru consăteni ai ei, era elevă la un liceu, noi, în Craiova, ea, în București. Ascultasem cântecul de departe. Nu îndrăznisem să mă apropiez, să vorbesc cu ea. Desigur, copacii de atunci, cei care au rămas, au mai crescut cu patruzeci de ani, unii însă au dispărut prematur, uciși de securile exportatorilor de lemn sau de „drujbele“ făcătorilor de fabrici sau combinate de industrializarea lemnului, iar alții au intrat cu drepturi depline în reconfigurația pădurii. Nu sesizez diferențele, schimbările, metamorfozele. Le simt numai, le intuiesc. Pentru mine, pădurea este aceeași cu cea din vremea copilăriei și adolescenței mele. Am venit de multe ori s-o revăd, să-i dau binețe, să-mi reîncarc bateriile cu oxigen și cu amintiri. Atât. Totuși, în spațiul în care altădată mă simțeam acasă, vin acum doar ca musafir. Și nici măcar ca musafir, pentru că nu mă mai întâmpină nimeni, nu-mi mai spune nimeni „Bine ai venit!“ Și nici singur nu pot să-mi spun așa ceva. Pentru că nu-mi prea vine s-o fac, nu-mi place să-mi păzesc propria-mi căciulă și nici nu mă prea cred, nu mă prea ascult.

Spre Boroghila, există cel puțin patru drumuri. Unul este cel din linia pădurii, care trece pe la sud de locul numit „La Ulm“, adică pe deasupra lui, unul îl constituie hududoii (un fel de pârâu care are un firicel de apă numai câteva luni pe an), cel de al treilea trece pe lângă cimitir, prin locul numit „La Bordei“,

iar cel de al patrulea coboară de pe înălțimea Dealului Buneștilor. Eu mă aflu între linia pădurii și hududoii, între aceiași stejari pe care-i știu de o viață. Sau, poate doar în umbrele lor.

Nu rezist tentației, mă urc în unul dintre ei și mă ascund printre ramurile puternice ca tentaculele unei caracatițe uriașe din legendele marinarilor. Senzația de micime, de neputință îmi dispare însă în scurt timp și încep să mă simt foarte bine. Probabil, înainte de a fi om, voi fi trecut, într-o altă viață anterioară, și prin stadiul de pasăre.

Este miezul zilei. Pădurea estompează razele soarelui, le trece prin filtrul frunzelor, al verdelui intens, al albastrului de deasupra copacilor, și le înnobilează cu o răcoare plăcută. Nimic nu mai este ca înainte, dar totul este în același loc. Nu lipsește decât ea. Dar nu-i nimic. Viața nu este doar realitate, ci, adesea, și reprezentare. Au trecut mulți ani, imaginea ei s-a estompat, n-o mai găsesc, doar o simt. A rămas un fel de umbră de sentiment, poate nici atât, iar sentimentele n-ai cum să le transformi în imagini. Îi pronunț încet numele, apoi mă uit în jur ca nu cumva să mă fi auzit cineva. Nu mi-a dispărut nici azi, după atâția ani, acea teamă care m-a ținut o viață întregă departe de ea. O fi fost oare chiar teamă?! Dacă a fost altceva? Altceva ce? Poate destinul, poate prudența, sau, în orice caz, ceva nedefinit, confuz, dar puternic și ostil, care-ți determină tot drumul vieții!

Nu mi se pare prea exact. Drumurile vieții sunt complicate, alcătuiesc o adevărată rețea, nimeni nu le știe nici dinainte, nici după aceea, nimeni nu le poate planifica sau construi cu rigoare pe toate, ci doar pe unele. Pe altele, nu. Pe altele le hotărăște Dumnezeu.

Dintre ramurile puternice ale stejarului, drumurile vieții mi se par simple glume sau firicele de praf pe un drum asfaltat care săgetează un deșert. Un mare și nesfârșit deșert. Nu, viața mea nu este un deșert, n-a fost un deșert, ci o luptă pentru supra-

viețuire, pentru praful de pe drum. Chiar dacă multe, foarte multe s-au împlinit, și mai multe nu s-au împlinit, iar dacă trag linie și adun... Ce să adun? Și ce să scad? Cine îmi dă mie dreptul să-mi fac din viață o contabilitate mărunță, complicată și inutilă, să-mi închid sau să-mi deschid conturi? Conturi pentru cine? Și pentru ce? Viața este totdeauna așa cum vrea ea să fie, cum a hotărât gena și cum au fost drumurile...

Nu este o liniște desăvârșită în pădurea ninsă de verdele uscat al verii, al sfârșitului verii și începutului toamnei. Este doar o liniște care întreține un murmur, care sloboade izvoarele, care te duce parcă la începutul lumii.

Am uitat deja bătălia lumii jurnaliștilor și a lumii politice din vremea alegerilor, declanșată din senin împotriva noastră. Sunt aici, la izvoarele unora dintre cele mai frumoase sentimente care mi-au generat viața, și nu vreau să-mi amintesc de lucruri neplăcute.

Încerc să deosebesc un murmur de altul, un zgomot de altul. Oceanul acesta verde își spune însă povestea sa. Ies din ascunzătoare și mă îndrept spre zona din care aud un cântec de demult. De data aceasta, am curajul să și ajung acolo. Și nu regret.

- Bună ziua, domnișoară!
- Săru' mâna, domnule!
- Te anunț că nu sunt părintele.
- Știi că nu sunteți părintele.
- De unde știi?
- Îl cunosc pe domnul părinte.
- Pe mine nu mă cunoști?
- Nu.
- Nu te superi...
- Nu mă supăr niciodată...
- De unde știi cântecul ăsta?
- Nu știu...
- Nu știi de la cine l-ai învățat?

- Nu.
 - Cum așa?!
 - Așa.
 - Cântecul are ceva cu viața ta? Chiar așa, te-ai supărat și o să pleci poimâine?
 - Mă duc la școală. Și dumneavoastră veți pleca, nu? Nu sunteți de pe aici. Nu v-am mai văzut.
 - Da. Și eu o să plec... Toți plecăm... Cânti foarte frumos... Știi?
 - Sigur că știam.
 - De unde? De unde știi?
 - De la mine. Mă aud și eu când cânt, nu?
 - Cred că da.
 - Atunci e perfect.
 - Mă bucur, domnișoară.
 - E normal, domnule. Trebuie să ne bucurăm și să se bucure și alții pentru noi, altfel n-am mai cânta niciodată.
 - Chiar așa?
 - Chiar așa!
 - Bine, domnișoară. Îmi pare bine că te-am cunoscut.
 - Dar nu m-ați cunoscut, domnule. Doar ați vorbit cu mine și mi-ați spus că știu să cânt.
 - Așa e.
 - Vreți să mă cunoașteți?
 - Cum să nu vreau?!
 - Mă numesc Torica.
- Tresar. O cheamă la fel ca pe cealaltă. Numele acesta nu este foarte rar, dar mi se pare stranie coincidența. Îmi întinde mâna. I-o sărut. Are o mână foarte delicată, cu degete lungi și subțiri, ca ale unei copile. Aproape fragile. În contrast cu trupul ei puternic, cărnos, desprins parcă dintr-un trunchi de stejar. Sunt tulburat.
- Ce s-a întâmplat, domnule?

- Nimic, domnișoară. Numele dumneavoastră mi se pare cunoscut.

- Probabil că și al dumneavoastră mi se va părea cunoscut, dacă mi-l veți spune.

- Geo, domnișoară. Gheorghe Vâlceanu este numele meu complet.

- Da, am avut dreptate. Și numele dumneavoastră este cunoscut pe aici, prin sat. Știu cine sunteți, domnule Geo.

- Vrei să-mi spui Geo?

- Vreau. În fond, și tu o să-mi spui Tori și nu mă deranjează. Dimpotrivă. O să mă laud că l-am cunoscut pe Gheorghe Vâlceanu, faimosul, că-mi este prieten, că-mi este apropiat...

- Ți-ai găsit! Să te lauzi cu un babalâc...

- Nu cu un babalâc, cum spui tu, ci cu un om puternic, pe care toată lumea îl știe, care are, peste tot, chiar și la București, o faimă, o legendă...

- Am ajuns și legendar...

- În ochii puștoaicelor, vrei să zici.

- Nu. Nu neapărat... Deși nu știi ce vezi tu rău în a fi o puștoaică frumoasă ca un înger...

- Și ispititoare ca un drac...

- Și asta-i adevărat.

- Cine mai știe ce este și ce nu este adevărat! Numai că nici noi, puștoaicele astea, cum ne ziceți voi, nu suntem chiar așa naive și nevinovate. Al dracului ne mai place să stârnim pasiuni, să fim dorite, să ne jucăm cu ochii lacomi ai bărbaților! Nu te-ai gândit că, în fond, putem fi niște profitoare?

- Nu. Nu m-am gândit.

- Ce știi tu, omule! După ce ai reușit în viață, nu-ți mai aduci aminte de nimic, nu mai vezi nimic. Sau, oricum, vezi lucrurile altfel. Iar noi, puștoaicele, încă n-am reușit. De aceea, avem grijă să vedem tot. Trebuie să facem ochii mari.

- Mă uimești...

- Nu cred. Cel mult, îți trezesc sentimente contradictorii...
Eu nu prea sunt dusă la biserică. Tati îmi zice Veverița... Nu mi se potrivește, nu-i așa?

- Nu știu. Dacă ai fi fata mea, eu ți-aș zice... Căprioara...

- Mi-ar plăcea. Tot sunt eu Capricorn. Sunt Capricorn, dar nu sunt fata ta... Și nici n-aș vrea să fiu.

- De ce?

- Așa!

- Așa cum?

- Așa bine.

- Nici eu n-aș vrea...

- Te cred.

- Te-aș pune să-mi cânti toată ziua.

- Mi-ar plăcea.

- Chiar? Vrei să cânti?

- Vreau. Dar cu două condiții.

- Care?

- Prima, să-mi dăruiești bățul ăsta la care ai cioplit, cred, toată ziua, căutând fete prin pădure.

- Și a doua?

- Să nu mă iei în serios. Sunt doar o puștoaică în clasa a XII-a de liceu.

- Care-mi zice „nene“ și „săru' mâna“.

- Și cum ai vrea să-ți zic?

- Cum îmi zici acum.

- Îți zic cum vreau, cum îmi trece prin cap. N-avem nici un martor. Nu recunosc nimic. Îmi îndeplinești cele două condiții?

- S-a făcut. În plus, am să-ți întorc și oile.

- S-ar putea să mi-o iau în cap.

- Mi-ar plăcea.

- Nu cred. În sfârșit, nu este important ce cred eu...

Alerg, îi aduc oile mai aproape, mă bucur de această întoarcere la anii copilăriei, totul mi se pare la fel ca înainte. Oile sunt ascultătoare, se grupează aproape de noi, nu mai pleacă. Îi

dăruiesc bățul. Nu este unul de alun, ci unul de sânger, la care am lucrat într-adevăr toată dimineața. Nu umblând după fete, cum zice ea, ci după... amintiri.

Ne așezăm, față în față, pe iarba aproape uscată, mai exact, uscată și revigorată pe ici pe colo. Fustița fulgurantă nu-i acoperă genunchii. Nici n-ar fi bine. Lucrurile frumoase nu trebuie ascunse. Încerc să mă uit în altă parte, dar tot scap o privire într-acolo. Ea simte – toate fetele simt asta –, își strânge genunchii la piept, le schimbă de câteva ori poziția, îi lipește în cele din urmă de iarbă, apoi îi lasă în voia lor și începe să cânte. Fără nici o reținere, fără nici o greutate. Are o voce puternică și cultivată. Răsună vrea.

Revin la realitate. Puștoaica din fața mea are exercițiul cântecului. Este talentată. Trebuie să fi cunoscut deja vreo scenă. Și Torica, nu aceasta, cea de altădată, din tinerețea mea, a urmat cursuri de canto. Ar fi putut ajunge departe. Știu asta. Și, după atâția ani, nu mai pot fi subiectiv. Știu bine că așa ar fi putut să fie. Dacă ar fi trăit el, Gigi al Cioabii.

- Gata, am cântat.

- Ai cântat mai mult decât perfect. Ești, cred, o profesionistă.

- Nu chiar. Dar, recunosc, sunt pe undeva, pe aproape. Am câștigat niște concursuri, cânt într-o formație, mă descurc...

- Ești foarte frumoasă, foarte tânără, foarte inteligentă, foarte curajoasă, foarte atrăgătoare...

Nu-mi dau seama dacă mă adresez ei sau celeilalte. Cred că ei. Nu poți să vezi mereu doar cu ochii trecutului. Fata din fața mea este sclipitoare. Probabil că așa era și ea, cealaltă. Dacă aș fi avut curajul să cobor din copac și să mă apropiu de ea...

- Scoate cuvântul „foarte“ și sunt de acord cu tot.

- Mai pun încă unul și totul este în regulă. La revedere, Tori!

- Pleci așa repede?

- Ai vrea să mai rămân?

- Bineînțeles! Și trebuie să rămâi. O domnișoară ca mine și un domn ca tine... Facem un cuplu nemaipomenit. Niciodată,

în viața ei, bătrâna noastră Boroghilă nu a cunoscut așa ceva! Cred că ar fi mare păcat s-o frustrăm de o asemenea plăcere, nu crezi? Și apoi..., nu te superi, am văzut că știi să întorci oile...

- Și eu ce câștig la chestia asta?

- Ești cu o fată frumoasă. Ce ai vrea mai mult?

Îi privesc din nou picioarele albe. O fracțiune de secundă, poate nici atât. Ea încearcă să-și lungească fustița, dar nu se poate. Și, probabil, nici n-ar dori neapărat asta.

- Ce vreți voi, bărbații, nu se poate așa, dintr-o dată. Mai este nevoie de ceva, în afară de voință și de dorință. De puțină iubire. Deși am fusta scurtă, în ceea ce privește lucrurile astea, adică sexul, sunt de modă foarte foarte veche. Așa că să nu încerci...

- Nu, Tori, n-am să încerc. Deși sunt bărbat, și eu sunt tot de modă veche. Oricât de mult mi-aș dori așa ceva, nu-mi permit să intru pe moșia altuia...

- Eu nu sunt moșia nimănui!

- Ești a ta!

- Așa da. A mea sunt. Și numai a mea.

- Dacă totuși mă inviți... Așa ca musafir sau ca argat care să-ți întoarcă oile, aș rămâne...

- Bine, argatule, te invit.

- Vrei să-ți fac un fluier?

- Un fluier?!

- Da. Un fluieraș de soc!

- Vreau!

- Vrei să-ți scriu și o poezie?

- Vreau, sclavule! Vreau să fii, până la chindie, Esopul meu?

- Și, dacă n-o să-ți fiu pe plac, o să mă biciuiești?

- Bineînțeles!

- Atunci, hai în pădure să căutăm soc.

- Vrei să mă ademenești...

- Da, iepurașule, eu sunt lupul cel rău...

- Nu mă tem de lupi.

- Eu însă mă tem de iepurași.
- Da?
- Da!
- De ce?
- Pentru că o iau la fugă atunci când ți-e lumea mai dragă.
- Morala e să nu-ți fie lumea prea dragă.

Tori este spirituală și jucăușe. Cântă de răsună valea, glumește, îmi face șicane. Habar n-am de unde știe atâtea cântece. Pe cele mai multe le aud pentru prima dată în viața mea. Unele sunt populare, de pe la noi, altele vin de departe...

Timputl se scurge cum vrea el. Adică foarte repede. Noi nu-l simțim. Chindia ne surprinde pe Dealul Bordeiului, în miezul toamnei. Ne întoarcem în sat, imediat în vecinătatea chindiei. Cu oile. Ca pe vremuri. Ea și eu. Care ea? Și care eu?

Când ajungem în dreptul cimitirului, arunc o pietricică și nimeresc clopotul. Sunetul prelung, deși redus ca intensitate, se rostogolește spre vale și ajunge până jos, în sat.

- De ce ai făcut asta?
- Ce anume?
- Clopotul.
- Nu știu. A fost un reflex. Așa făceam noi, copiii, pe vremuri, când ne întorceam cu oile de pe Boroghila. Aruncam cu pietricele în clopotul din cimitir.
- Și nu vă era frică?
- Ba ne era, dar asta-i copilăria. Cutezătoare și căutătoare de frică.
- Mă bucur că te-am cunoscut. Ești deosebit.
- Nu sunt.
- Ba ești. Unde ai să dormi la noapte?
- În fosta mea casă. Mai exact, în ce a mai rămas din ea.
- Nu vrei să vii la noi?
- Nu.
- De ce?
- Nu știu de ce, dar nu vreau.

- Atunci am să vin eu la tine. Îți aduc ceva de mâncare, stăm de vorbă și îți cânt. Apoi plec.

- Faci tu asta pentru mine?

- O fac. Dar nu pentru tine, ci pentru mine.

- Oare?

- Oare.

- Și nu-ți e frică de vorbe?

- Nu.

- Dar de mine?

- Nici de tine. Nu mi-e frică de nimic, sunt o neînfricăță.

- Bravos, neînfricato, atunci te aștept!

Ne despărțim la intrarea în sat, pe drumul din vale. Ea se va duce pe linia cealaltă, eu voi trece prin capul viei, mai exact, pe acolo pe unde a fost cândva capul viei, voi respira aerul de altădată și mă voi îndrepta spre acasă. Singur.

Torica se ține de cuvânt. La 19.00 punct, este la mine. O privesc cum deschide poarta și ceva se rostogolește peste sufletul meu.

Sunt amețit, uimit și fericit. Nu știu dacă trăiesc abia acum ce mi-am închipuit că aș fi putut trăi în chinuita mea adolescență, sau dacă sunt doar un profitor mărunț și ticălos. Un profitor de amintiri. S-ar putea să mă folosesc de ele pentru a-mi justifica un comportament cu totul nepotrivit pentru vârsta mea. Torica nu-i decât o fetiță.

- Nu-s chiar o fetiță, așa că nu te mai sfii!

- Nu mă sfiiesc.

- Ba te sfiiești.

- Și nu ești de loc o fetiță. Ești o domnișoară frumoasă, frumoasă și plină de temperament.

- Ți-am adus ceva de mâncare.

- Aș prefera să ne plimbăm, să ne prindă seara sus, pe Căpățâna Ursului.

- Și eu. Dar după ce mănânci. Voi rămâne cu tine cât vei dori.

- Chiar așa?!
- Chiar așa. Îmi doream de multă vreme să fiu cu tine.
- Dar eu am anii tatălui tău!
- Iar eu sunt mai mică decât fiul tău! Vrei să nu vorbim despre asta? Nu m-ai cerut de nevastă și nici eu n-am de gând să mă mărit cu tine. Dar azi e o zi specială și nu vreau să mă gândesc ce se va întâmpla mâine. Mâine va fi o altă zi.
- Bine. Să nu ofensăm clipa.
- Mănâncă, te rog!
- Dacă mănânci și tu cu mine.
- Sigur că mănânc, doar n-o să te las singur. Am adus o porție și pentru mine. Unde punem masa?
- Aici, pe iarbă.
- Bine.
- Scuză-mă, casa aceasta nu mai este o casă...
- Dar ce este o casă?
- Un punct în care te întorci.
- Și punctul ăsta nu mai e punct? Atunci ce e?
- Punctul a rămas. El nu se schimbă niciodată.
- Atunci care-i problema? Pereții? Crezi că fustița asta îmi poate ascunde genunchii la care te tot uiți tu? Și, dacă așa avea una mai lungă, genunchii mei crezi că ar fi altfel?
- Genunchii tăi sunt prea frumoși ca să poată fi vreodată ascunși. Iar amintirile mele nu țin seama de pereții care nu mai sunt... Aici ai dreptate.
- Vezi ce ușor te scoate o puștoaică din încurcătură?
- Mi-e teamă să nu mă bage în altceva mult mai grav ca o încurcătură...
- Teamă ar trebui să-mi fie mie, nu ție.
- Parcă spuneai că ești o neînfricăță.
- Spuneam.
- Și? Ai uitat. Acum ți-e frică?
- Îmi este. Dar nu știu de ce și de cine. De mine sau de tine? Sau de amândoi, deopotrivă.

- Și nu vrei să afli?

- Probabil că de asta sunt aici, nu?

- Doamne!

- Nu te mai uimi atâta! Hai să urcăm pe Căpățâna Ursului. N-am fost niciodată acolo cu un bărbat! Iar după ce se lasă întunericul, dacă n-ai nimic împotriva și nu mor de frică, îți propun să mergem la furat de struguri.

- Vorbești serios?

- Foarte serios!

- Atunci se aprobă.

- Fără rectificări?

- Fără.

- Ce bine!

- Și ce-o să zică satul?

- Nu-mi pasă! Probabil că n-o să zică nimic. A muștit de multă vreme. Tu nu știi, nu-ți dai seama, ai plecat de mult din el.

- Și tatăl tău? El ce o să zică?

- Crezi că nu știu să-mi port singură de grijă? Și, oricum, cât suntem împreună, probabil, că o să-mi porți tu. Doar ești un om civilizată.

- Și puțin nebun.

- Dacă va fi nevoie, o să-ți pun eu o cămașă de forță, n-ai nici o grijă.

- Mi-ar plăcea.

- Și mie.

O pornim pe coastă în sus. Soarele se apropie de asfințit. Satul respiră ușor, prin nările serii, aerul tare al toamnei. Mergem alături. O ajut să urce. Desigur, din nevoia de a-i simți căldura pielii, pentru că, altfel, nu are nevoie de ajutorul meu, urcă precum o căprioară. Pe Dealul Buneștilor, se aude un străfîgat.

- Nea Bărbulescu, săracul! mă tânguiesc eu involuntar.

- Poftim?

Ea se uită la mine. Nu știe la cine mă refer. Nu l-a cunoscut niciodată pe nea Bărbulescu. Îi explic. Nea Bărbulescu era omul care strănuta de se auzea în tot satul.

- Da?

- Da!

Ne oprim. Ne așezăm unul lângă altul pe iarba uscată. Frunzele de nuc au început să se scuture. De aici, de sus, se vede tot satul.

- Mâine ai să pleci?

- Da. Dar tu?

- Poimâine.

- O să-mi fie dor de tine...

- Și mie de tine. În București, dacă o să te întâlnesc, îți voi spune „domnule“ și „dumneavoastră“.

- De ce?

- Pentru că așa se cuvine.

- Tu trăiești pe două planuri? Unul real și altul convențional?

- Da. Așa trăiesc eu. Și nu vreau să le amestec.

- De ce?

- Ca să nu sufăr.

- Ne reîntâlnim totuși în București?

- Dumnezeu știe! Dacă o vrea el...

- Dar tu? Tu ai vrea?

- Aș fi onorată. Dacă-mi dai un creion, îți notez un număr de telefon unde mă poți găsi. Mătușa mea va fi încântată să te recunoască, iar eu voi fi fericită să te prezint.

- Bine, frumoasă Căprioară. Cred că sunt un mare norocos.

- Și eu sunt. Doamne, s-a făcut ca tocmai în Boroghila să-l cunosc pe cel cu care am visat de atâtea ori să mă întâlnesc în București!

- Serios?

- Serios.

Nu-i pomenesc de firul care m-a chemat aici, de trăirile și netrăirile mele. N-ar folosi la nimic. Rețin doar pentru mine că,

în viață, de multe ori, gândurile frumoase se împlinesc într-un mod straniu.

Întinericul se lasă lin, ca o boare. Ea se cuibărește în brațele mele, își lipește capul de pieptul meu. Tremură.

- Ți-e frig.

- Nu. Sunt emoționată.

Eu n-ar trebui să fiu. Dar și eu sunt. Experiența, viața nu te ajută în astfel de împrejurări. Dimpotrivă, le amestecă pe toate, confundă planurile și timpurile, trebuie să-ți muști degetul pentru a te convinge că nu visezi, sau că visezi mai mult decât s-ar cuveni. Nu știi exact ce se cuvine și ce nu se cuvine și nici nu vreau să știu. Îi las ei inițiativa, dar nu pentru a mă disculpa, ci pentru a încerca să ies din ridicol, din nedumerire, din ciudățeniile pe care ți le oferă uneori viața.

- Îți bate inima...

- Înseamnă că sunt încă viu.

- Și eu sunt vie.

- Vii cu viile.

- Așa vrea Domnul.

- Crezi?

- Știi! Am știut demult.

- Nu vrei să cânti?

- Nu. Nu-mi cere asta.

- Nu-ți cer. Acum nu pot să-ți cer nimic. În schimb, pot să-ți dau tot ce-mi ceri.

- Ești cu mine. Îmi e de-ajuns.

- Este oare firesc?

- Este minunat. Oamenii uneori sunt atât de apropiați și atât de buni...

- Uneori.

- Da, uneori. Când uităm cine suntem și ne îmbrățișăm, ca acum... Măine, când ne vom trezi, ne vom aminti iarăși cine suntem... Și vom ști iarăși ce este firesc și ce nu...

- Tori...

- Hai să ne uităm numele, să uităm cine suntem... Măcar acum... Măine vom avea iarăși un buletin de identitate și un nume... O vârstă, o istorie, un prezent, un viitor, o ambiție, o cicăleală, o remușcare...

- Vrei să ieșim din toate astea?

- Aș vrea.

- Ești sigură?

- Nu știu, nu caut o hotărâre sigură, înțeleaptă... Vreau doar să ieșim din propria noastră identitate... Sau măcar să încercăm...

Timpu se scurge ca o mângâiere. Cerul este plin de stele, pe Dealul Buneștilor, cineva a făcut un foc, o clacă este în toi. Dar se termină și claca și rămânem doar noi cu stelele și salcâmi de pe coastă...

Niciodată, în satul meu, n-am fost atât de aproape de o fată. Uit că au trecut mulți ani, confund planurile, ies complet din propria-mi identitate, așa cum mi-a spus ea. Piatra Căpitanului, stâncă surplombată unde mi-a murit prietenul, într-o ascensiune dificilă, piatra de încercare a vieții mele, cu abrupțiunile și surplombele ei înfiorătoare, coboară liniștită în inima mea, zgrunțurii dispar, drogul clipei umple golul adolescenței. Ea se cuibărește la pieptul meu. Nu trece nici o adiere, nu murmură nici o frunză. Îi caut buzele, îi mângâi ușor, cu căușul palmei, sânul tare și delicat, apoi genunchii puternici și firavi ca un strugure copt...

Cuvintele au dispărut, lumea a dispărut, stelele strălucesc discret în înaltul lor, frunzele de nuc stau liniștite sub noi. Carul Mare s-a răsucit cu oiștea în jos, este aproape dimineață. În curând se va lăsa roua...

...A trecut mult timp. Parcă o viață. Coborâm. O țin de după umeri, mi se pare o floare care trebuie protejată. „Je suis responsable pour ma fleur“ mă pomenesc gândind cu cuvintele

„micului Prinț“, în timp ce floarea de lângă mine mă cuprinde de după mijloc cu grijă și tandrețe:

- Ești doar în cămașă, ai înghețat, dragule...

N-am înghețat. Doar o sudoare rece îmi trece prin șira spinării încercând să-mi stâmpere căldura din inimă. Tori este prima fată din satul meu care mi-a dăruit o astfel de clipă, iar eu sunt primul ei bărbat. Totul se concentrează în acest foc care arde în mine de atât de multă vreme, din primii ani ai adolescenței. N-am îndrăznit să mă apropii de nici o fată din acest sat, toate m-au ocolit sau, poate, eu le-am ocolit... Acum, iată, am făcut-o! Nu mă simt însă fericit. O împlinire târzie nu este o împlinire, ci doar o amăgire, târzie și ea, ca tot ce nu este făcut la timpul potrivit. Căldura pe care o simt vine dintr-un alt fel de adânc, care nu mai este chiar al meu, iar stelele de sus, din Calea Lactee, din Drumul Eroilor, vor străluci și ele de-acum în alte tonalități în inima mea. Tori va fi poate edenul meu. Sau coșmarul meu...

- Pleci mâine...

Cuvintele sunt tandre. Sună ca o bucurie. Sau ca un regret. Când doi oameni s-au apropiat în acest fel, când s-au contopit în acest fel, nu mai pot pleca, nu se mai pot despărți.

- Nu mai plec.

- Și au aș vrea să nu pleci, să nu mai pleci niciodată și nici eu să nu mai plec... Și cred că din inima mea n-o să mai poți pleca, n-am să te mai las... Dar te rog, totuși, să pleci... Fă-o pentru mine. Și pentru tine...

- Tori...

- În noaptea asta, nu vreau să avem nume. Să fie așa cum a fost. Promiți?

- Promit.

Rămânem așa, în poarta casei ei, îmbrățișați, până aproape de ivirea zorilor. Mama ei ne simte, iese în tindă și o avertizează ușor:

- Tori, ai să răcești.

Tresar. Îi recunosc vocea. Nu s-a schimbat în toți ani aceștia. Mama ei mi-a fost colegă în clasele elementare.

- Nu, mamă, e cald afară. Vin și eu acum. Sunt cu un prieten.

- De ce nu intrați în casă?

- El trebuie să plece. Nu e de pe aici.

- Bine, Tori.

Mama ei intră în casă. Se aude ușa. Ea se lipește strâns de mine, oftează, apoi se dezlipește și mă împinge ușor cu mâna ei delicată în care ține fluierașul meu de soc.

- Drum bun, dragule!

- La revedere, Căprioară!

Ea rămâne în poartă, în timp ce eu o iau ca un năuc pe linie la vale. Întorc capul, merg apoi cu spatele înainte. Ca să mă tot uit la ea. Ca să n-o pierd. Ca să o iau cu mine. Bluzița albă și fustița albastră ca ochii ei mă urmăresc până departe...

12

...Trec pe la mormântul mamei, curăț iarba și aprind o lumânare. Într-o jumătate de oră, părăsesc satul. Mașina lunecă liniștit pe drumurile pe care altădată le-am străbătut cu pasul, comprimă distanțele, îmi bulversează reperatele...

Torica îmi oprește respirația, îmi inundă inima. Nu știu ce se va întâmpla mâine, dar astăzi viața mea este o fericire și un chin.

Sunt obosit, simt că nu mai pot conduce, opresc într-o parcare de pe marginea șoselei. Cobor de la volan, închid mașina, fac câțiva pași. Cunosc locurile, dar parcă nu le mai recunosc. Conacul de la jumătatea dealului, unde era altădată Cooperativa Agricolă de Producție, arată acum altfel. Geamuri noi, acoperiș nou, gard de beton și lemn șlefuit, mașini în curte... Parcă și livada care-l înconjoară s-a mai înviorat... Și via...

Or fi refăcut CAP-ul? Or fi alcătuit o asociație agricolă? Ar fi cazul! Se duce dracului de râpă totul. Pământul ăsta al nostru, să-l pui pe pâine, a ajuns mai mult pârloagă decât teren cultivabil...

O iau încet pe drumeagul care duce la fostul conac. După cotitură, în vie, muncesc de zor vreo 30-40 de oameni. La cules. Unul dintre ei se află chiar la marginea drumeagului. Cămașă albă, pantalon la dungă, pantofi de lac... Măi să fie!

Mă apropii de el. Îi cer un strugure. Îmi aduce unul.

- Cinci mii de lei! îmi spune sec.

- Atât costă?

- Cam atât.

Îi dau banii și încerc să intru în vorbă cu el.

- Inginer?
- Nu.
- Oenolog?
- Oenolog?! Ce-i aia?
- Unul care se ocupă cu problemele vinului.
- Spuneți-mi și așa, dacă vă face plăcere. Dar eu nu sunt nici inginer, nici oenolog. Sunt supraveghetor. Atât.
- Ați refăcut CAP-ul sau IAS-ul?
- Poftim?!
- Văd că se lucrează în echipă. Și m-am gândit că, probabil, ați refăcut CAP-ul... Sau ați constituit vreo asociație?
- Ce asociație, domnule, dumneata pe ce lume trăiești?
- Pe asta, cred.
- Pe care asta? Aia din vremea lui Ceaușescu?
- Nu, desigur. Aia se spune că a dispărut.
- N-am refăcut nici un CAP, domnule. Boierul și-a luat pământul înapoi, iar țăranii au trecut la muncă. În vremea lui Ceaușescu, cam uitaseră de ea.
- Și dumneavoastră, domnule, cam ce făceați pe vremea aceea?
- Are vreo importanță?
- Probabil că nu.
- Dar ce-i cu dumneavoastră pe aici? Vreți să vă angajați? Plătim bine. Douăzeci și cinci de mii de lei pe zi și două kilograme de struguri. Sunteți interesat? Dacă vreți să câștigați un ban...
- Și dacă aș fi interesat, nu i-aș concura neloial pe țăranii din sat?
- Dar ce, e pământul lor?
- Parcă a fost cândva.
- Nostalgii, domnule. Pământul nu poate fi al țăranilor, țăranii trebuie doar să-l muncească. Așa a fost de când lumea la noi.

- Așa este, bădie? Îl întreb pe un țăran care s-a apropiat de vătaf și i-a cerut permisiunea să meargă să bea apă.

- Așa e, domnule, cum ați vrea să fie?!

Mă angajez pentru două zile. Nu primesc nici un leu înainte. Sunt trecut doar pe un tabel, într-un caiet care respectă noua regulă a lipsei de respect față de modul cum este scris cuvântul. Aș vrea să mă revolt, dar asta nu folosește nimănu.

- Băiete, te-am angajat. Gata! Acum, la treabă! Vei fi plătit în funcție de muncă. Așa că să nu-ți treacă prin cap să te prefaci doar că muncești, ca pe vremuri. Pentru că și eu am să mă prefac că te plătesc. Clar?

- Foarte clar!

- Atunci, să fie într-un ceas bun! De astăzi de la 16.00 până poimâine la 16.00. La noi, la țară, se lucrează zi-lumină. Ia-ți un coș de acolo și treci în vie! Ai unde să dormi? Dacă nu, va trebui să-ți plătești cazarea. Cincisprezece mii de lei pe noapte!

- Am unde să dorm.

- Așa credeam și eu.

Nu mă felicit pentru o astfel de experiență. Nu aveam eu nevoie de așa ceva. Dar parcă tot aș vrea să știu cum va arăta noua lume din care eu tocmai am ieșit. Ca pensionar, nu voi avea aproape nici un fel de contact cu ce va fi. Totuși, o întrebare mă frământă: Va fi aceeași pe care au hulit-o manualele după care am învățat și care a menținut România veacuri întregi la nivelul plugului de lemn, ca o societate a țăranilor umili și supuși, sau va fi alta, în spiritul marilor ferme americane? Mă îndoiesc că ar avea loc la noi un asemenea spirit. Lumea deja s-a împărțit în trei: stăpâni, vătafi și muncitori cu sapa. Bravos, națiune!

Mă apuc serios de treabă. Cum sunt învățat cu munca, iar rezistența mea fizică este remarcabilă, în scurt timp devin un fel de lucrător model. O femeie care are un singur picior ține evidența strictă a coșurilor pe care le culege fiecare și le descarcă în camionul care cară strugurii la presă. Din când în

când, supraveghetorul își aruncă ochii pe răbojul femeii și își notează ceva în caietul lui. Sunt curios să aflu ce anume, dar nu prea am cum. Oamenii nu vorbesc între ei. Fiecare își umple coșul și se duce să-l golească repede în camion. Sudoarea serpuiește pe frunțile aspre, muncite.

- Așa vă trebuie, fir-ați voi ai dracului! Nu v-a convenit înainte. Acum munciți la boier! Munciți, idioților! Popor de slugi!

Este un bătrân care nu prea reușește să țină ritmul. Abia se înțelege ce spune. N-are nici un dinte, fonfăie cuvintele. Îi tremură mâinile și, de aceea, scapă boabe pe jos. Vătaful se uită la el, iar bătrânul le adună cum poate. Mă apropii de el și îl ajut să umple coșul. Apoi le car eu pe amândouă la camion.

- Mulțumesc, domnule! Să-ți dea Dumnezeu sănătate!

Nu-i spun nimic, nu-l întreb nimic. Îl ajut numai. În fond, sunt liber să o fac, eu sunt aproape de două ori mai rapid decât cel mai bun culegător dintre ei.

- Dar te pricepi, taică. Ești îndemânat.

Remarca moșului mă face să zâmbesc.

- Sunt învățat cu viile, am muncit mult.

- Dumneata pari un domn, n-ar trebui să fii aici.

- Fiecare este unde se nimerește să fie, taică.

- Așa e. Mie mi-au murit toți. Sunt singur. Am rămas singur. N-am nici pensie, nici pământ, n-am mai nimic. Am doar o căsuță cu două camere și o grădină. Atât. La 84 de ani, mai aștept doar moartea. Dar uite că nu vine. Nu vine, ticăloasa, nu vine! Îi ia pe ai tineri, care au viața înainte. Și ține un prăpădit ca mine...

- Băietate, ai venit aici să muncești, să câștigi un ban, nu să-mi ții oamenii de vorbă! Te rog să ai grijă, altfel rupem contractul și s-ar putea să ieși în pagubă, pentru că mai există și justiție pe lumea asta!

Vătaful este lângă mine. Mi se adresează direct, fără nici o jenă. Mă privește cu impertinență și, mi se pare, chiar cu ură.

Nu cunosc această categorie de oameni. Am auzit numai că există. De unde dracului o fi apărut ăsta? Unde o fi fost până acum? Nu mă iau cu el în colți, îl las să-și exercite funcția, doare pentru asta cred că e plătit.

- Scuze, domnule supraveghetor, dar cred că ritmul nostru este foarte bun, iar calitatea muncii noastre indiscutabilă. Dacă ați observat, nu risipim nici un bob și nu lăsăm nici un strugure pentru păsări...

- Băiețuș, gata cu vorba!

- Domnule supraveghetor, vă informez cu supușenie liberă că am depășit 55 de ani!

- Este problema dumneavoastră. A mea este să nu permit dialogul neproductiv din timpul recoltării. Aceasta-i filosofia mea, clar? Iar dumneavoastră, în calitate de angajat zilier, trebuie să vă supuneți!

- Yes, sir!

- Perfect! Yes să fie!

Vătaful se duce vreo douăzeci de pași mai încolo, pe același rând, iar bătrânul încetează să se mai spovedească la mine. Continuă însă să bodogănească într-un stil absolut ininteligibil, ceea ce se pare că nu-l deranjează pe supraveghetor. Pe mine această scenă mă amuză. Cel puțin așa îmi place să cred. Mă amuză, într-adevăr, pentru că viața mea nu depinde de acest vătaf. Este însă un amuzament amar și, în același timp, înspăimântător.

La lăsarea întinericului, vătaful dă încetarea. Femeia șchioapă de un picior le arată grămăjoarele de câte două kilograme de struguri, iar vătaful îi anunță că, pentru ziua respectivă, vor fi plătiți toți integral. Mie îmi spune că voi primi banii poimâine, la ora 16.00, când îmi voi încheia cele două zile de muncă. Ne scoate apoi afară din vie, fără nici un menajament, și ne atrage atenția ca mâine, când se luminează de ziuă, să fim în același loc.

Până la drumul mare, merg împreună cu bătrânul. Nu-l cunoaște pe boier, este un urmaș al stăpânului de altădată care, se pare, a fost dus prin Bărăgan și a murit pe acolo. Vătaful însă este fostul secretar de partid de la CAP. Boierul l-a ales tocmai pe el ca vătaf pentru că e din partea locului și cunoaște oamenii. Și, pe deasupra, este și al dracului. Rău din cale afară! Un porc de om. Dar, dacă n-ar fi fost porc, n-ar fi ajuns unde-a ajuns. A ajuns așa, pentru că știe să dea cu râțul peste tot.

Îmi iau la revedere de la bătrân și mă îndrept către mașină. Mă hotărâsem să mă duc la un hotel sau la vreun han de prin apropiere. Renunț. Noaptea este prea frumoasă pentru a o închide între patru pereți. Mă așez la volan, dar nu-mi arde să pornesc mașina. Mă năpădesc gândurile. Tori este mult prea aproape de mine, sunt impregnat de ea, de parfumul ei, de trupul ei, de gestul meu vinovat, și nu reușesc să mă îndepărtez nici o clipă de ea. Îmi dau seama că am săvârșit una din cele mai mari greșeli ale vieții mele, că totdeauna mă va însoți acest gând, această muștrare și, deopotrivă, această fericire, oricâte acuzări mi-aș aduce, oricâte justificări mi-aș găsi. Îmi simt trupul fierbinte, îi aud respirația, îi miros parfumul, țin minte fiecare cuvânt pe care mi l-a spus, mă aflu parcă pe o altă lume. De fapt, nu mai exist, nu mai am conștiința propriei mele ființe, totul este imagine și reprezentare. Știu că n-ar trebui să fie decât remanența unei clipe de dăruire, de contopire, o încrucișare de drumuri sau de vânturi, pe care s-o iei doar ca pe un fum frumos, cum ar fi spus Răducu, nepotelul meu. Dar nu sunt în stare să mă detașez de acea clipă. O prelungesc în mine, o dilată, o mângâi și o blestem. Ar trebui, poate, să alerg înapoi la ea, la Torica, s-o caut, s-o găesc, s-o smulg din lumea ei, s-o strâng în brațe, să mergem împreună la furat de struguri sau la furat de iluzii. Cred, totuși, că i-am furat prea multe acestei fete și nu mai pot da atât de ușor ochii cu ea. Deocamdată. Măine va fi, poate, o altă zi.

Pliez scaunul și încerc să ațipesc. Clipirea stelelor, aerul tare, cântecul greierilor și imaginea ei mă înnebunesc. Fericire, suferință, remușcare, coșmar, sentiment de vinovăție... În aparatul de radio răsună, la un pian, „Nocturnele“ lui Chopin... Îl închid. Adorm, cred, către ora trei dimineața. Ceasul mașinii mă trezește brusc, exact când cerul începe să se lumineze. Geamurile de la mașină s-au aburit, afară este răcoare, chiar frig. Mă bărbieresc rapid, ca în campanie, îmi fac repede un ness și inspir cu nesaț aerul tare al zorilor.

Ajung primul la vie. Primul dintre culegători. Pentru că vătaful este acolo. Îl salut. Îmi răspunde respectuos. Vorbim de recoltă, de vie și de sat. Îi spun câte ceva despre războiul din Iugoslavia. La un moment dat, mă întrerupe și, revoltat, cu un scrâșnet puternic al unor dinți care sunt toți ai lui, șuieră aspru:

- Comuniștii dracului! Au dat foc Europei!

- Dumneavoastră, domnule supraveghetor, n-ați fost comunist?

- Băiete, te-am angajat să culegi struguri, nu să-mi faci informarea politică! Ia-ți coșul și marș în vie! Gata, s-a luminat de ziuă! Vorba multă, sărăcia omului. Iar eu n-am chef să fiu sărac. Și nici boierul nu are. Clar?

- Absolut clar, domnule... supraveghetor bogat.

Îmi iau coșul și trec la cules. Aerul tare îmi face bine. Culeg foarte rapid. Din vremea când aveam și noi via noastră, am învățat cum să rup strugurii fără să clintesc roua de pe boabe și fără să folosesc briceagul. O tehnică perfectă care îmi prinde foarte bine acum. Până vin ceilalți, eu reușesc să încarc singur un camion. Vătaful este surprins de eficiența mea și nu-și poate stăpâni curiozitatea. Mă oprește în spatele camionului și mă întreabă de unde am deprins o asemenea tehnică. Îi spun că sunt culegător de profesie și îl las cu gura căscată.

Către ora 16.00, apare și boierul. Sunt uimit. Nu este altul decât Dumitru Iftonescu – Ifosescu, îi spuneam noi –, fostul politruc de la unitatea în care am lucrat eu în tinerețe. Cel care

ne aduna pe toți tinerii ofițeri, imediat ce se încheia programul, și ne vorbea cu o convingere pentru care îl admiram, singura lui calitate pentru care îl admiram, despre triumful indiscutabil al comunismului în întreaga lume...

Apoi, după 1964, plenara din aprilie, i-au făcut și lui vânt. Nu de alta, dar era prea înfocat, prea depindea de ce se scria prin broșuri și prin jurnale. Eu l-am apărat. În ședința de partid unde s-a propus excluderea lui, eu am lovit cu pumnul în masă și am țipat la prezidiu de s-au cutremurat geamurile. N-a votat nici unul dintre noi propunerea eșalonului... Ifosescu, cu toate defectele lui cât ale unei cohorte de oportuniști la un loc, n-a fost exclus din partid. N-a fost nici măcar sancționat cu muștrare. Dar, după două săptămâni, a dispărut fără urmă... De atunci, nu l-am mai văzut. Nu s-a schimbat însă prea mult. Doar a albit...

Trece printre culegători, îi salută cu un „bună ziua“ deopotrivă firesc și circumstanțial, dar destul de detașat, se uită la noi, fără să ne vadă. Îi atrage totuși atenția costumul meu de oraș, mă privește vreo jumătate de secundă, poate chiar o secundă, dar tot nu mă vede – cel puțin, așa cred eu –, după care îl ia pe administrator de o parte, îi spune ceva, foarte scurt, se uită iarăși la noi, tot fără să ne vadă, spune un al doilea „bună ziua“, absolut pentru sine, după care se suie în „Mercedes“ și pleacă.

O oră mai târziu, vătaful se apropie discret de mine, îl alungă pe bătrân după țigări și îmi spune secretos:

- Domnule general, la ora patru vă așteaptă boieru...

Dispare cum a venit. Nu-mi dă timp să-i răspund. Și nici eu nu țin neapărat să-i vorbesc.

Timpul se scurge foarte repede. Dacă n-ar fi toate aceste coincidențe, toate aceste lucruri care redefinesc în termenii de azi ticăloșia românească de veacuri, chiar m-aș simți bine. Via este superbă, strugurii nobili, peisajul încântător, recolta foarte bogată.

La ora 15.50, vătaful îmi dă o bancnotă nouă de 50.000 și mă roagă să-l urmez. Înainte de a da curs invitației lui, îl chem pe bătrân și îi strecor bancnota în palmă. Mai adaug una asemănătoare de la mine. Știu că nu așa se va face primăvară în România, mai ales că, probabil toamna va fi lungă și ploioasă iar iarna foarte geroasă, dar sunt și eu om și am încă milă de oamenii necăjiți.

Bătrânul îmi mulțumește. Îmi strânge tremurător mâna. Sunt mișcat, dar nu-mi plac astfel de scene. Aș dori să văd în jurul meu doar oameni mulțumiți de propria lor condiție sau, în orice caz, suportând cu demnitate ce le-a rezervat soarta. Când văd însă copii abandonați sau chinuiți și bătrâni suferind, nesiguri de ziua de mâine, mă întristez și mă revolt peste măsură. Inima îmi bate cu putere, simt că îmi clocotește sângele în artere, mă revolt, înjur în gând sau mă rog la Dumnezeu, sufăr.

...Mai marele acestui ținut mă așteaptă în holul somptuos al unui conac reînviat, cu marmură și mobilă scumpă.

- Bună ziua, domnule general!

Salutul lui mă surprinde. De unde știe că sunt general?! Oare cum m-a recunoscut așa, dintr-o singură privire?! În răspund totuși liniștit:

- Bună ziua!

- Mă uimiți, domnule general!

- Eu?! De ce?

- Nu v-ați schimbat deloc. Nici înfățișarea, nici morala, nici obiceiurile. Același spirit de aventură, aceeași dispoziție spre neprevăzut, aceeași forță... De unde le aveți domnule? Și, mai ales, cum le mențineți?

- Nu cred că am asemenea însușiri...

Apare imediat o fătucă stilată, în rochie albastră, scurtă, de ospătăriță, cu șorțuleț alb și un zâmbet foarte vioi. Mă privește insistent, cochet, chiar frumos – are ochi mari, negri și umezi –, apoi se adresează stăpânului:

- Spuneți, boierule!
 - Domnule general, un whisky, un gin, o palincă, o vișinată?
 - Nimic, mulțumesc!
 - Nu se poate! A, uitasem! Se poate, desigur, se poate...
 - Marta, whisky, pentru mine, și un ceai cu gheață pentru domnul general...
 - Mulțumesc, domnule...
 - Cuzanus, Dumitru Cuzanus este numele meu, poate nu vă mai amintiți, au trecut foarte mulți ani de atunci...
 - Așa e, domnule Cuzanus, au trecut mulți ani...
- Fata iese unduindu-și șoldurile. Nu-mi place gestul, dar nu mă feresc să mă uit după ea.
- E frumoasă, vă cam place...
 - A, nu! Nu! Vă înșelați...
 - Scuzați-mă, vai, ce gafă! Nu dumneavoastră erați cu ospătărițele, ci celălalt, Ghimoiu... Se descurca, îl căutau la câmpul de instrucție, îi aduceau pachetul și băutura... Ce nu face o femeie pentru un bărbat frumos sau distins!...
 - Vremurile, domnule Cuzanus, vremurile... Eram tineri, învățam viața, sistemul ei de valori sau de oportunități...
 - Ați ajuns mare...
 - Nu, n-am ajuns, dumneavoastră ați ajuns.
 - Eu? Eu doar m-am întors la condiția strămoșilor mei, la casta noastră nobiliară... Vă place conacul?
 - Da, gusturi alese, scumpe...
 - De-acum așa va fi. Așa va fi mereu. Stejarul trebuie să rămână stejar, salcia, salcie și leușteanul, leuștean...
 - Desigur, condiția umană, spiritul legii, democrația...
 - Domnule, democrația nu este pomană și binefacere... Democrația din vremea lui Pericle, ca să fim foarte exacti, nu era și pentru sclavi. Lucrurile nu se mai pot amesteca.
 - Așa e. Dumneavoastră știți cel mai bine.

Marta apare fără mersul șerpuit de adineauri. Whisky cu gheață, pentru Cuzanus, și o uriașă cană de cristal cu ceai, plus un pahar înalt, pentru mine.

- Domnule general, opțiunea dumneavoastră este cât se poate de potrivită. Ceaiul care vi se servește este o sinteză între două civilizații – cea occidentală, prin statul ei nucleu care se cheamă America, și cea sinică, prin substanța ei milenară. Ceaiul este din China și se numește „ceaiul intelectualului“, iar modul de a-l prepara și a-l bea cu multă gheață vine din Statele Unite.

- Sunteți anticipativ, domnule Cuzanus.

- Așa se zice. Totdeauna am fost.

- Sunt de acord.

- Permiteți-mi, domnule general, să vă zic bun venit în una din casele mele și să vă asigur că, dacă veți voi, veți fi foarte bine primit și în celelalte. Nu v-am uitat. Și, mai ales, n-am uitat ce ați făcut pentru mine, în acele vremuri care nu erau ale mele. A sosit timpul să mă revanșez...

- Cea mai bună revanșă, domnule Cuzanus, este seninătatea amintirilor, adică netulburarea lor.

- Credeți, domnule general?

- Sunt convins.

- Convingerea este mama înșelăciunii, domnule.

- Da. Poate fi și așa. Uneori.

- Așa e. Aici suntem de acord. Uneori e de-ajuns să te înșeli o singură dată. Mai ales dacă te înșeli în... convingere.

- Așa e viața.

- Nu, domnule general! Viața nu este așa. Viața este, în general, așa cum și-o face omul și, în particular, așa cum și-o dorește el. În seara asta, vă veți convinge. Dacă nu aveți nimic împotriva, sunteți invitatul meu.

- Mulțumesc.

Ceaiul este într-adevăr foarte bun. La chinezi se servea altfel. Îmi aduc aminte de scurta mea vizită la Beijing, la Șanghai și la Gui Lin, în sud. În fiecare după-amiază, găseam în cameră, la

hotel, un termos cu apă fierbinte și un vas cu frunze uscate, probabil de iasomie. Ceaiul acela se prepara simplu. Puneai câteva frunze într-o ceașcă și turnai apa fierbinte peste ele. După câteva înghițituri îți dispărea ca prin minune oboseala. Simțai în tot corpul o răcoare plăcută, iar în nări îți stăruia un parfum delicat care-ți dădea siguranță, calm și stăpânire de sine. Când ceașca se golea, turnai din nou apă peste aceleași frunze. Calitatea, aroma și efectul nu erau cu nimic diminuate.

Îi povestesc lui Cuzanus toate acestea, adăugând câte ceva din confucianism și ideile filosofice ale lui Lao Tzî. Cuzanus mă ascultă cu atenție, fără să mă întrerupă. Nu vreau să-l impresionez. Simt doar nevoia să comentez acest minunat ceai. Este felul meu de a-i mulțumi.

- Știu, domnule general. Am avut și eu o perioadă chineză. Atunci am învățat să prepar această minune. Și, după cum vă dați seama, am învățat atât de bine, încât am și perfecționat puțin metoda chinezească, în stil american...

Marta intră din nou, radioasă și mulțumită.

- Domnule conte, au sosit invitații.

- Mulțumesc, Marta.

Conte?! De unde titlul ăsta la un român?! Cine știe! Azi, te poți aștepta la orice. Vremurile se schimbă, într-adevăr.

- Domnule general, în miezul culesului, avem o mică petrecere. Sunteți invitatul meu. Sper să nu mă refuzați. Un cunoscător, ca dumneavoastră, nu poate renunța la o astfel de experiență. Vă asigur că este numai lume bună.

- Desigur, domnule Cuzanus. Deja sunt impresionat.

- Cu voia dumneavoastră, domnule general, impresiile, la urmă.

- Corect.

- Vă rog să poftiți.

Întărăm în Salonul Oglinzilor. Cuzanus mă poartă cu lejeritate prin această lume formată din câțiva parlamentari, unul sau doi miniștri, secretari de stat, doamne elegante, precum și patroni,

proprietari de hoteluri, câțiva străini etc. Din păcate, sau din fericire, chiar dacă unele dintre aceste fețe îmi sunt cunoscute, nu cunosc în mod nemijlocit pe nimeni și nu mă cunoaște nimeni. De altfel, nici nu mi se acordă prea mare importanță. Câteva schimburi de cuvinte circumstanțiale, despre recolta de struguri, despre podgoriile Franței, despre vinuri și cam atât.

Rămân singur în această mulțime care, se vede, nu se reunește într-o astfel de formație pentru prima dată. Nu mă simt însă un intrus. Îmi place să cred că sunt doar un observator plasat într-un loc vizibil pe care toată lumea îl vede, dar de care nimeni nu se sinchisește. Este ca și cum ai fi în costum de baie pe o plajă și nu într-o sală de concert.

- Domnule general, vă prezint soția mea: Cred că, atunci, demult, nu v-ați cunoscut. Noi frecventam alte locuri. Dragă Mary, îți fac cunoștință cu un vechi camarad. Pe atunci, locotenent, acum, general. Gheorghe Vâlceanu. Vremurile au trecut și, uite, ne-am reîntâlnit.

Mary este, de fapt Mariana noastră, fata veselă care ne însoțea pe noi, tinerii locotenenți ai acelei garnizoane, în mai toate escapadele. Era o fată frumoasă, șatenă, cu ochi verzi, mari și umezi, de parcă ar fi fost negri, cu dinți de sidef, rânduți într-o simetrie perfectă care-i dădea, tot timpul cât râdea, un aer de fotografie pe coperta unei reviste. Nu s-a schimbat prea mult de-a lungul ultimilor 30 sau 35 de ani, de când am văzut-o ultima oară. Dar Ifosescu se înșeală. O cunosc, și încă foarte, foarte bine, pe soția lui. Dar, lumea aceasta mică este, totuși, foarte mare. Poate că și ea s-o fi schimbat, cine știe.

N-o privesc insistent, îi evit ochii, îi sărut doar mâna. Ea nu schițează nici un gest, nu-mi dau seama dacă îi face sau nu plăcere această revedere și nici dacă dorește sau nu ca eu să-i aduc aminte de acele vremuri. De altfel, amprenta Tori este atât de puternic impregnată în inima mea, încât nu mai încap acolo nici o emoție, nici o tresărire.

Dacă nici Mariana, mascota noastră, a locotenenților, nu mă impresionează, înseamnă că evenimentul Tori este foarte foarte grav. Nici n-ar putea fi altfel. Tori mă îmi cuprinde adâncul sufletului cu o imensă tristețe și o imensă fericire.

- Vă las să căutați repere comune prin garnizoana noastră de atunci. Eu am niște treburi. Mary, te rog să fi o gazdă bună pentru domnul general. Cândva m-a salvat de la moarte.

- N-avea nici o grijă, dragule, prezența domnului general îmi face multă plăcere. Poate, azi, îl vom salva și noi pe dumnealui.

- Sunt, oare, în pericol?

- Poate, cine știe! Pericolele sunt ca veștile. Nu le poți nici comanda, nici opri.

Cuzanus se îndepărtează, salutând în stânga și în dreapta, strângând mâini, angajând conversații de două-trei minute.

Salonul este spațios, ultraeleganț, numai oglinzi mari de cristal, coloane de marmură sculptate în stil renesanțist, tapet de mătase verde... Un asemenea salon trebuie să coste miliarde. După o scurtă tăcere, remarc circumstanțial:

- Salonul este cu totul deosebit, iar lumea de aici mi se pare un vis.

Încercarea mea de a angaja o conversație n-o surprinde. Îmi răspunde pe tonul cel mai firesc din lume, cu detașarea pe care eu însumi i-am sugerat-o:

- Este un salon obișnuit de recepții, iar lumea pe care o vedeți este una reală, dar cu care nu sunteți probabil obișnuit.

- Da, într-adevăr, e ceva nou pentru mine. Viața mea s-a derulat altfel.

- De ce „s-a derulat“?

- Pentru că mă refer la trecut. Acolo se află reperele. În prezent sunt numai impresiile, iar despre viitor nu știu mai nimic.

- Totul devine foarte simplu. Lumea intră într-o ordine firească, fără interpuneri și fantasmagorii.

- Credeți?

- Nu se vede? Puteți contesta ceea ce deja vedeți?
- Nu, ar fi cel puțin o lipsă de bună cuviință. Eu nu sunt nici contestatar, nici judecător, iar ca apărător..., cum să vă spun, adesea am pledat pentru cauze pierdute...
- Sunteți avocat?
- Nu, doamnă. Sunt doar general în rezervă. Mai exact, un soldat demobilizat, lăsat la vatră, după ani de muncă...
- Ați trecut deja arma în mâna stângă?
- Doamne ferește! Nu sunt încă pe scut, dar nici sub scut. Sunt doar, să zicem..., în căutarea unui vis...
- Visele se caută?! Eu credeam că doar se visează și, eventual, se împlinesc?
- Nu știu. Eu doar îl căutam pe al meu.
- Și dacă se îplinește, ce veți mai căuta?
- Nimic. Atunci nu voi mai avea nimic de căutat.
- Din acest motiv sunteți aici? Căutați vreun vis?
- Înainte de a veni aici, într-adevăr, căutam unul. Îl pierdusem cândva, demult, în adolescență. Îmi rămăsese în memorie doar locul... Acum... Acum sunt sub efectul unei anestezii sau al unui coșmar...
- Sunteți foarte trist. Este chiar atât de grav?
- A, nu! Eu nu am nimic, ci doar gândurile, reprezentările... Acolo se întâmplă mereu câte ceva.
- Nu e bine să trăim în trecut, domnule general. Trecutul este făcut doar pentru a fi uitat...
- Credeți?
- Știu.
- Dacă trecutul ar fi fost uitat, dumneavoastră, doamnă, ați mai fi acum aici?
- Nu știu. Și nici nu vreau să-mi pun o astfel de întrebare, întrucât nu are sens. Viața nu este ce ar fi fost, ci ceea ce este.
- Frumos spus! Dumneavoastră, doamnă, nu aveți amintiri?
- Nu.
- Cum este posibil?!

- O doamnă de condiția mea nu se coboară în amintiri, ci se înalță în visuri. Firește, în visuri dintre cele care se împlinesc, nu dintre cele care se pierd sau se năruie odată cu ivirea zorilor. Eu n-am nevoie de vise pe care să le uit când mă uit pe fereastră.

- Aceasta este, vreți să spuneți, noua dimensiune a condiției umane?

- Una dintre ele.

- Și celelalte?

- Celelalte nu mă interesează.

- Nu este, oare, o simplificare?

- Poate o esențializare. Și, la urma urmei, aveți dreptate, poate fi și simplificare. Lucrurile frumoase și adevărate sunt totdeauna simple. Precum culorile...

- Culorile... Ați pictat vreodată buchete de flori?

Nici de data aceasta nu tresare. Mariana noastră picta în ulei flori și peisaje. Am lucrat adesea, împreună, la șevalet, ore în șir, chiar zile în șir, în marginea vreunei păduri, pe malul Dunării, în miezul orașului...

- Poate că da. Dar, în sertarele aceluși timp, nu mai umblu. Totul este deja trecut, ferecat, îngropat. Și, în afară de aceasta, mi se pare a fi mult mai ușor și mai benefic să alegi decât să cauți.

- În acest punct, multe drumuri se despart.

- Așa e.

Ochii ei nu mi se mai par atât de frumoși, ca atunci, și nici măcar ca adineauri. Nu mai strălucesc, nu mai sunt umezi. Sunt doar niște pietre prețioase peste care se închid și se deschid niște pleoape. Și cât de mult am admirat-o în tinerețe! Câte zile și câte nopți n-am petrecut noi împreună căutând constelațiile pe cer și ascultând glasul Dunării!

Dar ea are dreptate. Așa-i viața. Până azi nu mi-am adus, cred, niciodată aminte de ea. Constat abia acum că am uitat-o chiar din clipa în care a plecat din oraș, și, niciodată, nici unul dintre noi, locotenenții ei de atunci, n-a mai pomenit vreodată

de ea. De ce oare?! Cum am putut să fim atât de nerecunoscători!? În fond, ea era bijuteria noastră!

De aceea, revederea nu mi se mai pare o regăsire, ci o nouă rătăcire. Femeia din fața mea, frumoasă și distinsă, nu este aceeași cu fata zglobie, cu pictorița, cu chipul nostru frumos care se oglindea în ochii ei. Mariana nu era metresa noastră, nu era amanta noastră – nici unul nu s-a atins vreodată de ea –, ci doar confidenta noastră, sora noastră răsfățată, minunea noastră șatenă cu ochi mari, verzi și umezi.

O dată, am fost cu ea în Clisură, la Cazane. Ne-am instalat șevaletele la intrarea în Cazanele Mari, ne-am pregătit culorile, pensulele. Până seara, am pictat o stâncă, Dunărea, strânsura, peisajul acela Dumnezeiesc de frumos.

Noaptea, un grănicer care-și făcuse școala de gradați în plutonul meu m-a recunoscut, a alergat la pichet și ne-a adus saramură de pește, pește prăjit și mămăliguță caldă. Apoi sergentul și-a văzut de ale lui și noi am rămas așa, unul lângă altul, sub glasul Dunării și strălucirea stelelor.

Se făcuse răcoare, ea s-a cuibărit lângă mine, pe iarba înrouată, mi-a băgat mâinile în și năsucul sub bărbie. O simțeam lângă mine, în mine, ca pe o adiere, ca pe o uimire, ca pe un fior. Îmi simțeam bătăile inimii, tremurul cărnii fragede, de fecioară și, pentru o clipă, am strâns-o în brațe cu putere, ca pe o iubită.

„- Ce faci?!“ – mă întrebase ea brusc, tresărind speriată ca o căprioară.

„- Ai înghețat, vreau să te încălzesc!“ , am cusut-o eu cu ață albă.

„- Și tu ai înghețat, dragule, ai gleznele ca niște banchize pe care se zbenguie pinguinii.“

Abia atunci observasem că, sub canadiana ei, cu care ne înveliserăm picioarele, îmi prinsese gleznele între gambele ei puternice și, în același timp, delicate, care mă frigeau. Am simțit un fior, dar m-am stăpânit.

Ne prinseseră zorile așa, în strânsura comună a trupurilor noastre care se înfierbântaseră fără a se topi, care tresăreau fără a se uimi, care se îmbrățișau fără a se contopi.

- Am fost, acum o lună, în Cazanele Mari...

Mariana se întoarce brusc spre mine, mă săgetează cu ochii ei verzi, uimitori de mari, în care țâșnise o flacără cumplită, orbitoare și îmi șoptește aspru, amenințător, printre dinți:

- Nu fii măgar!

- Iartă-mă! N-am vrut...

- Ba ai vrut!

- Nu, Mariana, n-am vrut. Îți jur! A fost doar un reflex. Trecutul, cum spui tu, a murit. Mă bucur că ești fericită. Acest lucru, acum și aici, este foarte important. Din amestecul tuturor culorilor iese totdeauna albul cel mai pur.

- Sigur.

- Încă o dată iartă-mă!

- Nu încerca să mă rănești din nou. Atunci abia am reușit să mă vindec de rănilor groaznice pe care mi le-ai făcut.

- Mă simt îngrozitor.

- Vă rog să vă simțiți foarte bine, domnule general. Aici este cea mai bună dintre toate lumile noastre posibile.

- A noastră nu era?

- Era. Dar a trecut...

- Îmi pare rău.

- Să nu-ți pară. După ce am plecat de acolo, am cutreierat lumea, am devenit profesoară universitară, am durat, cu mijloacele mele, raiul în care ne aflăm acum... Am uitat greu, dar am uitat...

- Raiul sau infernul?

- Pe amândouă. Deși, îți dai seama, eu sunt făcută pentru rai, domnule general.

- Știu, Mariana. Am știut de atunci că tu aparțineai unui soi de rai inaccesibil oamenilor... Uneori mi se părea că vii din alte lumi.

- Ți se părea corect.

- Și nu-mi mulțumești pentru asta?

- Nu. Nu este meritul tău.

- Înțeleg.

- Nu înțelegi nimic. Filosoferi prea mult și nu gândești nici o clipă cu picioarele pe pământ.

- Și acum picioarele îmi sunt tot banchize pe care se zbenguie pinguinii.

- Vai lor!

Fața ei se luminează o clipă, de parcă ar fi trecut peste ea o rază de far. Sesizez, pe chipul ei, o ușoară urmă de surâs. Mariana nu mă va ierta niciodată. Dar nu-mi dau seama pentru ce anume.

O simt din nou aproape, dar nu ca pe o femeie, ci ca pe o amintire, ca pe un prieten venit din depărtări.

- Draga mea petală de șevalet, iartă-mă! Acum ai cu adevărat lumina care-ți lipsea atunci. Noi te aveam pe tine, tu nu aveai pe nimeni. Nu-mi dau seama ce ne separa, nici ce ne unea.

- Nici eu. Și, până acum câteva minute, uitasem totul.

- Nu crezi că uitarea cea mai deplină nu este decât o anticameră a amintirii?

- Ba cred. Să te ia naiba! În fond, sunt fericită. Și nu doar pentru că sunt bogată, ci și pentru că am un echilibru interior perfect și o putere de revenire foarte mare. Hai să-ți prezint niște doamne foarte frumoase.

- Nu cred că mă interesează.

- Pe oricare bărbat normal de pe lumea asta îl interesează femeile frumoase. Mai ales când doar... le vede.

- Cea mai frumoasă dintre ele ești tu.

- Știu. Tocmai de aceea.

- Atunci e perfect.

Locul unde ancorăm cuprinde două doamne și un domn care discută cu înflăcărare politică.

Una din cele două doamne este o tânără foarte modernă, cu rochie scurtă, de un roșu aprins, provocător. Cealaltă poartă un costum gri metalizat cu o garioasă la butonieră. Conversația, destul de aprinsă, se întrerupe pentru câteva momente. Mariana mă prezintă într-un mod care o face interesantă chiar și în ochii mei:

- Domnul general Gheorghe Vâlceanu, un prieten vechi pe care nu-l mai interesează trecutul.

- Dar prezentul, domnule general? Prezentul sper să vă intereseze. Ce se petrece în Kosovo? Cum vedeți războiul de acolo? Ce părere aveți de epurarea etnică pe care o face Miloșevici? Dar de bombardamentele NATO? Sunteți specialist, nu? Ne puteți spune mai multe. Cum se va termina acest război? Când vine la rând Transilvania noastră?

Cele două doamne și domnul care m-a bombardat cu aceste întrebări așteaptă cu oarecare interes răspunsurile mele.

În sfârșit, un subiect unde pot să mă desfășor. Le vorbesc despre efectul acestor bombardamente, despre forțele de cercetare ale armatelor țărilor NATO care se află acolo, despre avioane, rachete de croazieră, dar și despre forța și demnitatea poporului sârb, despre agresivitatea financiară, culturală economică și politică a unor cercuri civilizaționale sau ce or fi, aduc în sprijinul spuselor mele lucrarea lui Samuel Huntington, „Ciocnirea civilizațiilor“. Domnul mă contrazice, îmi dă înainte cu ultimul bastion al comunismului, dar și eu am argumente mele despre frumusețea femeilor și răul planetei...

O orchestră ne invită discret la dans.

Dimineața ne găsește în circumstanțiala îmbrățișare a partenerelor. Îmi iau la revedere de la Ifoșescu și soția lui, trec la volan și, după o noapte albă din noua lume a acestor noi timpuri, demarez în continuarea drumului pe care am plecat cu trei nopți în urmă. Din poarta casei, în prag de zori, Tori mă privește cu ochii ei mari, dintr-un timp fără timp.

Petrecerea nu ține însă seama de zori. Astăzi nu este o nouă zi, ci doar o nouă fațetă a celei de ieri. După ce își vor trage sufletul câteva ore bune în dormitoarele luxoase ale conacului, obișnuții casei vor bea must, vor mânca pastramă și vor continua petrecerea până se vor plictisi. Ifosescu va fi cu ei, dar nu va fi ca ei. A fi cu ei este, pentru el, o investiție. A fi ca ei ar însemna, pentru un boier care se respectă, o nerozie.

Un argat îmi deschide precipitat poarta mare, de fier forjat. Pentru o clipă, are tendința să-mi facă o plecăciune slugarnică. Uitându-se însă mai bine la mașina mea – o „Dacia“ veche de un sfert de veac – lasă tendința la o parte, se îmbătoșează agresiv, precum servitorii conților de altădată în prezența muritorilor de rând, și nu se mai obosește nici măcar să răspundă, fie și cu un semn binevoitor sau indiferent, la domesticul meu salut de bună dimineață.

Mașina se pierde pe drumul Craiovei și eu nu-mi dau încă perfect de bine seama dacă am trăit cu adevărat o astfel de experiență sau doar mi-am imaginat-o. De fapt, refuz să mă raportez la o astfel de experiență, s-o judec, s-o integrez în vreun sistem de valori sau de fapte importante. Viața este uneori atât de ciudată, încât nu mai poți face cu luciditate deosebirea între gând și realitate, între bine și rău. Oricum, o astfel de experiență nu mă va afecta, nu va avea, cred, vreun rol în viața mea. Eu nu fac parte dintr-o astfel de lume. Nu-mi place să împart oamenii în categorii sociale. Cuvintele „servitor“ și „vătaf“ mă deprimă.

13

Strada Gării a rămas aceeași. Aceleași pietre cubice, aceleași trotuare din pătrate de mozaic cu flori, aceleași case, mai înghesuite sau mai aerisite, de târg de la răscruce de drumuri. Îmi aud pașii pe caldarâmul înserării. Această zonă nu este prea bătută. O iau la stânga, pe strada Nicolae Bălcescu, și mă opresc câteva minute în fața casei cu nr.23, unde am stat cândva, câteva luni, în anii de liceu, la unchiul Grigore și tanti Gheorghiuța, sora tatălui meu...

Mă năpădesc amintirile. Nu rezist presiunii lor. Se afla acolo și unchiul Ilie, unul din frații tatălui meu. După ce fusese demobilizat de la grăniceri, se angajase la o întreprindere mecanică, unde unchiul Grigore era director. Locuia împreună cu soția lui, Doca, într-o cămăruță, în una din anexele clădirii. Am dormit multe nopți pe jos, cu ei în cameră. Aveau un singur pat, o masă și o ladă de companie. Acum, după atâția ani, îmi dau seama de sacrificiul lor și de cel al familiei Lupulescu. Dormeam pe jos, fie în bucătăria comună, fie în camera lui Ilie, ascultam, afară, în curte, teatrul radiofonic, de la singurul aparat de radio care se găsea în acea casă, mă urcam în mărul tomonic din acea incintă... Într-o zi, când am realizat cât de mare este efortul lor, am pretextat că m-am mutat la internat, mi-am luat la revedere, am plecat de acolo și mi-am continuat viața pe cont propriu.

...Părăsesc locul, mă întorc pe strada Gării și îmi duc mai departe drumul spre oraș. Acum sunt general, adolescența a rămas în urmă, nu însă și amintirile. Nici ei, cei care mi-au fost dragi, nu mai sunt acolo unde au fost. Erau și ei, în vremurile acelea, tot chiriași. Grigore a murit, Ilie a plecat la Petroșani, în

zona mineritului, pe Doca am văzut-o cu vreo zece ani în urmă la oficiul poștal din Jimbolia, își reluate, cred, meseria ei de telefonistă...

Nu mă dezmeticesc încă, pașii mă duc automat pe drumurile pe care altădată încercam să-mi merg propriul meu drum.

Un Mercedes oprește lângă mine. Coboară un bărbat de statură mai degrabă mică decât mijlocie. Se apropie zâmbind de mine. Este Benone, băiețandru de odinioară pe care l-am ajutat să iubească matematica și care, la rândul lui, mi-a deschis, fără să știe, una din cele mai frumoase porți ale sufletului meu, muzica. Îl recunosc imediat. Nu s-a schimbat prea mult. Doar părul i-a albit și fața i s-a mai încrețit. Are același zâmbet bun, este același elev pus pe șotii. Da, a ajuns mare, exact așa cum îi prevăzusem eu cu ani în urmă. Pianist. Unul din marii pianiști ai acestor vremuri. A venit din Germania să dea un concert. Sunt invitatul lui de onoare. După concert trebuie să merg neapărat să-l văd, să mai discutăm. Și-a recuperat acum câteva săptămâni casa cea veche. Este împreună cu mama lui. Nu s-a căsătorit. Este singur. S-a dedicat artei. Și matematicii. Da, a făcut carieră. A cântat la pian pe toate scenele mari ale lumii. Atunci, în vremea anilor de liceu, a fugit în străinătate, împreună cu mama lui. I-au ajutat niște prieteni. Tatăl lui fusese arestat. A murit în închisoare.

Se va întoarce în curând în țară. Ce mică e lumea! Și cum se adună ea ca satul în jurul bisericii, ca familia în jurul focului de pe vatră, ca amintirile frumoase în ziua împlinirilor!

- Îmi pare rău, n-am dat nici un semn. Cred că știi de ce.

- Știu.

- Ce mai faci? Cum te simți? Am aflat că ai făcut carieră militară, ai scris niște cărți foarte bune.

- Am făcut și un pic de carieră militară, am scris și vreo câteva cărți. Prea puțin din ce aș fi vrut, dar nu prea mult din ce aș fi putut. Așa a fost viața. Data viitoare va fi, poate, altfel.

- Ai rămas același om modest, bun, prietenos, inteligent...
Doamne, cât îți datorez!

- Nu-mi datorezi nimic. Știi mai bine ca mine că nu poți realiza nimic pe lumea asta dacă nu dorești, dacă nu ai chemare și dacă nu te zbați pentru așa ceva.

- E plină lumea de oameni cu chemări geniale care sfârșesc fără să bănuiască măcar ce ar fi putut să devină...

- Mă bucur pentru tine. Am aflat de la Frezia că ai plecat în străinătate. Așa a fost să fie. Dar, uneori, tot răul e spre bine. Dar să nu te rețin...

- Mă duc să mă pregătesc pentru concert. Te aștept la intrare...

- Știi... Am păstrat ani de zile acel abonament. Îl mai am și azi. Îl port mereu cu mine...

Scot din portofel peticul acela de hârtie îngălbenit de ani. Benone îl ia în mâini și îl privește cu duioșie...

- Eu l-am cumpărat. Era scrisoarea noastră de adio. Cum de l-ai păstrat?

- Cum să nu păstrez un dar care mi-a adus atunci, în viața mea atât de cenușie, atât de grea, atâta fericire, atâta bucurie?!

- Mama se va bucura foarte mult. Mereu vorbeam amândoi despre tine, despre liceu, despre casa noastră... Amintirile se întorc. Și, când n-ai ofensat lumea și pe bunul Dumnezeu, ele te răsplătesc.

Concertul este minunat. Niciodată în viața mea n-am ascultat ceva mai frumos. În final, Benone a luat microfonul și a anunțat că dedică liceului în care a învățat, profesorilor săi și mie, prietenul său, câteva piese pentru pian din repertoriul său cel mai drag. Din repertoriul care l-a însoțit toată viața, pretutindeni. Paradoxal, sunt aceleași piese pe care mi le-a cântat cu atâția ani în urmă. Le-am ascultat atunci, demult, la el acasă. Le-am ascultat mereu, dar parcă nimeni nu le interpretează ca el.

„Für Elise“ a lui Beethoven îmi produce fiori. Sufletul mi se răvășește, ape limpezi și torente se adună undeva în adâncuri, arteziene puternice îmi săgetează inima, mă simt biciuit și alintat, condamnat și eliberat, umilit și preamărit, dojenit și lăudat. Simt degete delicate mângâindu-mi fața, dar nu-mi dau seama dacă sunt ale Toricăi, ale vreunei iluzii sau ale Cameliei. Imaginea Cameliei mă scoate imediat din această încurcătură, simt căldură și protecție, în timp ce forța beethoveniană din clapele pianului îmi aduce senzația de frig din nopțile iernilor mele de liceu. Dar și aceasta, în cele din urmă, se transformă tot în căldură.

Târziu, după miezul nopții, îmi iau la revedere de la Benone și de la mama lui, îmi recuperez mașina de la hotelul militar unde mi-am petrecut două nopți și părăsesc orașul.

Nu pot să mă duc încă la mine acasă, deși aș vrea. Trebuie să mai trec printr-o garnizoană, să-mi vizitez un prieten. Nu stau prea bine cu benzina, și nici bani nu prea am, dar oi vedea eu ce-oi face. Drumul e lung și destul de solicitat. Oi lua și eu, acolo, 1-2 pasageri. Sunt numeroși cei care apelează la acest gen de transport, mai ales că în spațiul acesta nu este o cale ferată convenabilă. Nu mă felicit pentru o astfel de rezolvare, într-un sfert de veac de mers cu propria-mi mașină pe drumurile țării, deși am străbătut multe sute de mii de kilometri și am luat numeroși pasageri, niciodată nu am acceptat bani de la vreunul. Vremurile însă se mai schimbă. În economia de piață nu există generozitate. Totul se vinde și se cumpără: munca, viața, libertatea, oamenii, femeile, copiii și chiar dragostea...

Mă cutremur la acest gând, dar lumii nu-i pasă de tremurul sau de cutremurul meu, întrucât nu-i produc nici lunecări de teren, nici distrugerii de case, nici victime, nici remușcări.

14

Concertul s-a terminat de aproape o oră. Aștept la ieșirea actorilor. Mă rog, a interpreților. Nu am luat nici măcar un buchet de flori. N-am avut timp. În afară de o nerăbdare sufocantă și de un nod în gât, nu am nimic prin care să mă reidentific și să înțeleg ce se întâmplă cu adevărat. Constat că n-am nici un cuvânt mai ales să-i spun. Sau am atât de multe, încât nu mai găsesc nici unul. Un instinct m-a adus la concert, altul m-a trimis aici și m-a răstignit pe trotuarul rece. Sala Palatului mă apasă ca o uriașă umbră. Aștept cu răbdare și cu nerăbdare, totul mi se pare schimbat, bizar, posibil și, în același timp, imposibil. Nu-mi răsună în minte decât vocea ei, cântecul ei. N-am reținut din acest concert extraordinar, cu mari nume ale muzicii populare românești, decât ultimul din cele trei cântece interpretate de ea:

*„Mai am azi și mai am mâine,
Lele, draga mea,
Și plec satule din tine,
Lele draga mea...“*

Pădurea Boroghila a fost adusă pentru câteva minute în centrul Capitalei. Pentru mine și pentru ea. Nu pentru alții. Nimeni n-ar fi înțeles. În afară doar de cealaltă, dacă ar fi fost în sală...

Mi s-a oprit parcă respirația, toate au dispărut, lăsând loc amintirilor...

...În semiobscuritatea străzii, o caut încordat cu privirea. Fiecare siluetă care vine din direcția aceea mă face să tresar. O fi ea, n-o fi ea... Ea trebuie să fie! Mă trezesc decretând în

sfârșit, după un impuls puternic al inimii. Nu, nu e ea, nu poate fi ea. Nu îndrăznesc să mă apropiu, o mie de săgeți îmi străpung inima din interior și alte o mie îmi fac zob fragilul meu scut de apărare. Nu înțeleg ce fel de apărare și împotriva cui! A ei sau a mea!? Dar nu este acum vremea înțelegerii, ci doar a unor trăiri intense, puternice și iraționale. Cred că n-am să-i suport privirile, zâmbetul, vocea.

Nu mă duc la ea, dar nici nu plec. Sunt ținut în loc, nu mă pot mișca. Dacă rup vraja și plec, am să-mi reproșez mereu lipsa de curaj. Dacă nu plec, am să-mi blestem multă vreme roba neagră a înțelepciunii, lipsa de curaj și toate cele pe care și le reproșează un bărbat care nu-și asumă responsabilitatea gesturilor, faptelor și trăirilor sale.

Tot ea mă scoate din încurcătură. Mă zărește și vine întins la mine. Este la fel ca atunci, în poienița din pădurea Boroghilei, ca în seara de pe deal, de pe Căpățâna Ursului, ca în poarta casei ei din vale, de la șosea.

- Tori!

Se oprește în dreptul meu, fără să-și ascundă surprinderea.

Apoi, ca și cum, întâlnirea aceasta ar fi fost finalul unei foarte lungi așteptări, exclamă:

- În sfârșit!

- Tot sfârșitul este un început.

- Sunt surprinsă, nu mă așteptam...

- Nici eu.

- Nu cumva ați fost la concert?

- Ai cântat minunat!

- Cântecul este frumos, eu n-am nici un merit. Cântecul este așa, pentru că locurile noastre sunt astfel. Și tot ce vine de acolo, de la noi, este așa. Eu...

- Vii și tu de acolo, de la noi, împreună cu ele.

- Da. Într-adevăr. Și ce frumos mi-o spuneți!

- Ai o voce atât de aleasă, puternică și atât de delicată, atât de frumoasă...

- Mă bucur că am fost și eu printre cei care au cântat.

- Pe mine m-ai impresionat. Pe toți i-ai impresionat. Ai primit cele mai multe aplauze. Și flori. Lumea te place. Nici nu s-ar putea altfel. Nimeni nu-i ca tine.

- Exagerați, dar îmi face plăcere că o spuneți.

- Doamne, ce frumoasă ești!

Nici nu s-ar putea altfel. O asemenea fată nu se naște în fiecare zi. Poate că fiecare este frumoasă în felul ei, în lumea ei, în universul ei. Important este să identifici acea lume, acel univers și să încerci să vezi conexiunile. Să le vezi, nu să le înțelegi. Înțelegerea omoară adesea frumosul...

Cuvintele s-au terminat. Nu mai am ce să-i spun. Și nici ea mie. Poate și ceea ce ne leagă a trecut. Da, sigur, a trecut. Toate cele omenesci vin și trec. Mă simt totuși mai despovărat. Sau, dimpotrivă... Nu-mi mai e totuși atât de greu, nu mai sunt atât de confuz, am ieșit parcă din conul de plăcere vinovată și de rușine în care am intrat, acolo, sub nucul de pe deal... Dar am intrat sub o ploaie rece de toamnă... Viața nu mă iartă. Nu m-a iertat niciodată...

Între timp, se apropie de noi un tânăr înalt. Nu-i observ trăsăturile în semiobscuritatea străzii, dar îmi imaginez că trebuie să fie chipeș.

- Dragule, ți-l prezint pe domnul general Vâlceanu, consăteanul meu. Știi, ți-am vorbit despre dumnealui. El, domnule general, se numește Viorel și este logodnicul meu...

Mi se pune iarăși un nod în gât și un imens sloi de gheață se prăbușește peste inima mea, dar îmi aduc repede aminte că sunt un soldat, că sunt un luptător care nu poate fi atât de ușor impresionat, care știe să piardă, care știe nu numai să atace, ci și să se retragă... Retragerea este o formă a acțiunilor de luptă. Zâmbesc trist. Oricum n-are nici o importanță. Nu mă vede nimeni, nu mă știe nimeni...

Îi strâng mâna tânărului și, nu știu de ce, dar nu simt nici un fel de ostilitate față de el. În fond, Torica nu este proprietatea mea, nu este iubita mea... Ne leagă doar un mare secret care nu este al ei și, poate, nici al meu. Care este al vieții, al timpului, adică al clipei și, deopotrivă, al veșniciei întoarceri la izvoare. Nu știu ce a mai rămas din mine în inima ei, dar ea va fi o veșnică floare în inima mea, o corabie cu flori, o ancoră cu flori, dar care nu se va scufunda, cum este obiceiul, ci va pluti mereu peste mări și zări...

- Vă știu, domnule general, am fost t.r.-ist la dumneavoastră în divizie, în regimentul maiorului Croitoru. Vă știu mai ales de la o aplicație de la munte, iarna, la Piatra Căpitanului.

- Mă bucur, Viorele. Înseamnă că lumea este foarte mică.

- Așa-i. Tocmai de aceea este atât de frumoasă.

- Și de surprinzătoare.

- Lumea este așa cum este. Dacă nu aveți nimic împotriva, vă propun să continuăm discuția la un restaurant, trebuie să sărbătorim reușita lui Tori.

- Mulțumesc! Sunt onorat. Dar am să-mi cer scuze pentru că va trebui să refuz. Treburi foarte urgente mă cheamă spre alte zări. Nu știu dacă sunt mai reci, dar știu precis că nu sunt mai calde. Oricum, o sărbătoare în doi este mult mai plăcută. Mă bucur pentru voi. Încă o dată, felicitări, Tori! Tu ești cântecul nostru de pe Valea Boroghilei. La revedere, copii!

În strâng mâna lui Viorel și o îmbrățișez puternic pe Tori. Îi simt trupul zvelt, fierbinte, și ceva se rupe iremediabil în mine. Încă o dată, în viață, mă despart, cu o durere aspră, ca tăietura de custură, de o clipă frumoasă, unică, irepetabilă. Dar așa trebuie să fie. Clipele frumoase se trăiesc o singură dată.

De la Sala Palatului, o iau pe Calea Victoriei. Mă opresc în dreptul bisericuței și privesc încă o dată palatul păzit de jandarmi și luminat de câteva reflectoare. Torica dispăre în umbra nopții și eu nu încerc s-o regăsesc. Gata, am pierdut-o. Îmi este ciudă că nu regret, că nu sufăr, așa cum ar trebui. Simt

doar un imens gol pe dinăuntru. Un gol pe care am să-l umplu imediat cu viața mea, cu împlinirile mele. Torica n-a fost un accident. Torica n-a fost o refulare sau o compensație pentru statornicia unei imagini. Dar, atunci, ce a fost?!

Și această întrebare rămâne tot fără răspuns, ca multe altele din viața mea. Omul este o ființă ticăloasă. Alege de cele mai multe ori ce îi place sau ce îl poate scoate mai repede din încurcătură, fără să țină seama de urmări. Cunosoc bine acest comportament. O viață întreagă am luptat împotriva lui, fără să-mi imaginez că, de fapt, și eu sunt la fel cu cei pe care am încercat să-i conving că în viață trebuie să lupti pentru un sistem de valori, pentru respectul celuiilalt. Valorile n-au nevoie să lupti pentru ele, n-au nevoie să fie apărate sau impuse. Ele se apără singure și se impun singure, așa cum se impune lumina, așa cum se impune viața...

...Gândul îmi fuge în altă parte. În decembrie 1989, aici era prăpăd. Mai exact, un spectacol cu împușcături, ca în filme, transmis în direct la televiziune. Spre rușinea mea, nici acum nu știu exact locul unde a fost împușcat fiul generalului Grigore Andreescu, prietenul meu, și nici n-am întreprins nimic pentru a afla. L-am întrebat o singură dată pe Grig, dar acesta a evitat răspunsul. Mi-a spus că nu vrea să se mai gândească la asta, deși eu știu precis că numai la asta se gândește. Nici eu nu pot să uit cum un întreg batalion de tancuri trăgea ca disperatul, de pe celălalt trotuar, în una din sălile Palatului Regal, pare-mi-se chiar în cea destinată primirii delegațiilor străine. Tot aici, în această aripă, se afla și o parte a Muzeului Național de Artă. Venisem urgent în București și, împreună cu o echipă de la minister, făcusem un tur al centrului orașului, într-un transportor blindat.

Ce a mai rămas din acele vremuri? Ce s-a clarificat? Ce nu s-a clarificat? Ce anume știm și, mai ales, ce nu știm în legătură cu ce a fost? De ce a trebuit să fie distrusă Biblioteca Centrală

Universitară? Dar marea bibliotecă din Alexandria de ce a fost incendiată? De ce își incendiază lumea operele de artă, monumentele și bibliotecile? De ce oamenii sunt violenți chiar și în cele mai intime clipe de fericire ale vieții lor?!

Nu știu.

O iau spre Universitate, pe Bulevardul Elisabeta... În vremea studenției mele, acest bulevard se numea 6 Martie... Clădirea Cercului Militar Național rămâne în urmă, lumea s-a împuținat, în miez de noapte, pe vechile artere bucureștene, mașinile trec în mare viteză, lampioanele pâlpaie. E frig, burnițează.

Ajung la Universitate, privesc crucea de la kilometrul zero. În 25 decembrie 1989, cineva scrisese pe ea:

„Nu plângeți moartea pentru libertate. Dacii râdeau de moarte și erau liberi.“

S-au dus vremurile acelea. Dacii nu mai există. Și, o dată cu ei, s-a dus și libertatea.

Revin în stație, aștept un troleibuz sau un autobuz. Mai sunt doar câteva persoane. Probabil că n-o să vină nici unul. Dar mie tot nu-mi vine să plec pe jos sau cu vreun taxi. Îmi aduc aminte când am fost aici prima dată, în miez de noapte. Eram student la fără frecvență. Studiasem până târziu, în biblioteca facultății de filosofie, apoi participasem la o discuție prelungită, undeva, pe bulevard, într-un mic restaurant. Venisem pe jos, pe bulevardul gol, tot așa, aproape în miez de noapte. Mă oprisem aici și privisem cu insistență statuile, clădirile încărcate de istorie. Ocolisem de câteva ori clădirea Universității, citisem titlurile de carte din vitrinele Librăriei „Eminescu“. Nu se întâmplase nimic deosebit, dar clipele acelea mi s-au fixat definitiv în memoria afectivă. Sunt locuri de care ne îndrăgostim, așa cum ne îndrăgostim de o femeie. Apoi o luasem pe jos spre cămin. A doua zi aveam examen la logică matematică...

Ocolesc și acum clădirea Universității. Dintr-un reflex peste timp. Imaginile acelea de demult se amestecă cu unele mai

recente, cele din iarna anului 1989 și cu cele ale aceluși episod din aceeași iarnă, numit „Piața Universității“. Nu-mi place să retrăiesc serile din iarna aceluși an, nici să recitesc inscripțiile de pe pereți. Pentru mine, Universitatea este un templu al Studenției, adică al Tinereții și Frumuseții, al Învățăturii, al Respectului, al Valorii.

„Las-o mai ușor, bătrâne, lucrurile astea se spun la conferințe, nu în miez de noapte, când toate spiritele sunt nebune.“ „Se spun când se spun, doar n-or fi reguli și în asta!“ „Reguli sunt peste tot. Și acolo unde sunt, și acolo unde nu sunt.“ „Să le ia naiba, mi-au ciopârțit viața!“ „Ți-ar fi ciopârțit-o, dacă le-ai fi respectat.“ „Și? Nu le-am respectat?“ „Ba da. Dar numai pe cele pe care ți-au convenit.“ Așa o fi fost. Deși eu n-am știut. Sau m-am prefăcut că nu știu.

Închei turul clădirii Universității, pe cel de al doilea, și mă opresc în dreptul intrării în facultatea de matematică. Aici, în amfiteatrul de la etajul întâi, am dat examenul de admitere. Cum au mai trecut anii!

De ce m-oi întoarce mereu la anii aceia?! Ce au reprezentat ei în viața mea?! O nimica toată, în comparație cu tot restul vieții!

Trec străduța, mă uit iarăși în vitrina librăriei „Eminescu“, mai întâi la creioane colorate și carnete de tot soiul, apoi la sectorul cu cărți de toate felurile.

Toate au trecut. Poate că ar trebui să las lucrurile așa cum sunt, să nu mai caut explicații, efecte, corespondențe. Măine, poimăine, se încheie și mandatul meu pe pământ, și eu tot nu mă opresc din această veșnică ascensiune spre nicăieri.

Constat, într-un târziu, că nu sunt singurul somnambul, că nu sunt unicul care privește o vitrină cu cărți după miezul nopții. În dreapta mea, se mai află cineva.

Nu știu cine. Sunt curios să aflu, dar deocamdată nu pot să întorc capul.

Mă simt prins ca într-un jujeu. Lumina difuză din vitrină și cea a străzii, pe fondul reprezentării imaginilor prin care tocmai am trecut, creează o ambianță aproape plăcută. Timpul este parcă oprit undeva, pe un interval nedefinit, titlurile cărților din vitrină au trecut și ele în fondul aperiut.

Inima îmi bate cu putere. Îmi mușc puternic buza de jos. Nu, nu visez.

Întorc rapid capul. L-a întors și ea. În același timp. Privirile noastre se întâlnesc. Aceleași lumini albastre pe care nu le-am stins niciodată. Nu știu dacă mi-au luminat clipele grele prin care, ca orice om, am trecut de atâtea ori, dar știu că erau mereu undeva, acolo, și că le căutam fără să fac din această căutare un efort, un scop sau un obiectiv strategic imediat și necesar.

Are parcă același palton albastru, de școlăriță, de pe vremuri.

- Torica?! Tu?! Aici?!

- Mi se spune Flori. Torica am fost cândva, prin alte locuri. Acum, aici e locul meu. Deja am îmbătrânit de când îl tot bat cu pasul, ca pe Boroghila. De când eram o puștoaică, până când am devenit, fără să-mi dau seama când și cum au trecut anii, pensionară. S-au dus naibii toate. Dar tu, Gheorghită, tu ce cauți aici?

- Nu știu. Probabil că te caut pe tine.

- Probabil?! Nu ești sigur?

- Nu. Nu sunt sigur. Am crezut-o însă mulți ani, o viață.

- Și acum nu o mai crezi?

- Nu.

- De ce?

- Pentru că nu știu foarte precis dacă mai exist, dacă nu cumva, căutându-te patruzeci de ani pe tine, m-am pierdut iremediabil pe mine însumi.

- Cum să te pierzi? Tu ești un om realizat, ți-am urmărit mersul, drumul, destinul. Și m-am bucurat pentru tine.

- Te-ai bucurat?!

- Da. M-am bucurat. Sincer.

- Și eu m-am bucurat pentru tine. Și m-am întristat atunci când am aflat.

- Ce ai aflat?

- Unele din necazurile tale?

- Ți le-a spus Petrica?

- Nu, nu Petrica. Atunci, la spital, ea mi-a produs una din cele mai mari bucurii din viața mea.

- Zău?! Și de-aia m-ai căutat imediat ce ai ieșit?

- Nu te-am căutat. Pentru că mă obișnuisem cu o altfel de căutare, și nu voiam să-i schimb sensul.

- Înțeleg...

- Facem câțiva pași?

- Sigur.

- Știi ce reprezintă această întâlnire?

- Pentru mine, sau pentru tine?

- Pentru amândoi.

- Nu știu. Poate nu reprezintă nimic... Îmi aduc aminte de cuvintele tatălui tău. Eram amândoi mici, în clasa întâi... „*Gheorghiuță, tată, să ai grijă de fata asta*“.

- N-ai uitat.

- Nu.

Cuvintele tatii au rămas aceleași. Noi nu suntem însă copiile cuvintelor, îndemnurilor sau dorințelor părinților noștri. Noi suntem viața, așa cum a fost, așa cum este ea. Dar nici cuvintele acelea nu se pierd. Ele au fost cândva pronunțate și de aceea există. Iar ceea ce există există.

Îmi vibrează inima, dar nu bate să-mi spargă pieptul. Mi se oprește respirația, dar în secunda următoare respir în voie, poate mai liber ca niciodată. N-a fost o obsesie. N-a fost un chin al despărțirilor dramatice și regăsirilor emoționante. A fost ce a fost, fiecare existență este unică în felul ei, o viscolire a vieții peste atâtea și atâtea alte viscoliri. A fost un noruleț și un vânticel peste o masă mereu schimbătoare de nori și de vânturi. A fost un crâmpei de cer senin peste atâtea ceruri senine. A fost

o regăsire după ani, în care căutarea a însemnat doar așteptare, iubirea doar existență, iar amintirea doar zvâcnire din uitare...

...Zorii ne găsesc așa, în mers spre nicăieri. Nu mai burnițează, a început să ningă. Totul devine alb, curat, liniștit și frumos. Luminile sunt hașurate de cristale de zăpadă ce par ca niște fluturi. Ninge ca în iernile copilăriei și adolescenței noastre. Ninge peste noi, prin noi, pentru noi. Va fi o iarnă frumoasă, cu multă zăpadă. Și poate voi ajunge și eu, în sfârșit, acolo, undeva, pe Everestul atâtor visuri... Singur, dar solidar cu lumea gândului și cu mine însumi, printre viscoliri și zăpezi, așa cum am visat...